MEDDELANDEN

AF

SOCIETAS

PRO FAUNA ET FLORA FENNICA.

TRETTIONDEFJÄRDE HÄFTET
1907—1908.

MED TVÅ PLANSCHER, EN KARTA OCH TVÅ FIGURER I TEXTEN.

MIT EINER DEUTSCHEN ÜBERSICHT.

HELSINGFORS 1908.

HELSINGFORS
J. SIMELII ARFVINGARS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG
1908

Societas pro Fauna et Flora Fennica

1907—1908.

Ordförande: Professor J. A. Palmén.

Vice-ordförande: Professor Fr. Elfving.

Sekreterare: Doktor Harry Federley.

Skattmästare: Doktor V. F. Brotherus.

Bibliotekarie: Doktor E. Reuter.

Intendenter: för de zoologiska samlingarna: Docent Alex. Luther; *för de botaniska samlingarna:* Amanuens Harald Lindberg.

Bestyrelse: Professorer J. A. Palmén, Fr. Elfving, O. M. Reuter, J. Sahlberg, J. P. Norrlin, Doktorer K. M. Levander, V. F. Brotherus. — Suppleanter: Amanuens Harald Lindberg, Doktor E. Reuter.

19383

Sällskapets Linné-fest den 23 maj 1907.

Den på Sällskapets årsmöte den 13 maj beslutna minnesfesten med anledning af 200-årsdagen af Carl von Linnés födelse försiggick den 23 maj i kafé Nybergs festvåning i Helsingfors.

Härvid föredrog doktor Harry Federley om

Carl von Linné och hans betydelse för naturvetenskaperna:

Carl von Linné framstår väl för den stora allmänheten främst såsom den hjärtevarme och fryntlige blomsterkonungen, som i sin trädgård omhuldade sina älskade örter och i sin studerkammare beskref dem och ordnade dem i ordningar och klasser. Men om ock denna föreställning icke är oriktig, så är den dock alldeles för trång, ty såsom ej sällan med den tidens stormän var fallet, behärskade Linné dessutom äfven en mängd vetenskaper, som nu anses stå botaniken fjärran, och det måste för vår tid med dess långt gångna specialisering förefalla hart när obegripligt, att ett människolif var till fyllest för inhämtande af allt det mångsidiga vetande, som vi finna nedlagdt i Linnés skrifter.

Naturvetenskaperna voro dock allt ifrån barnaåren Linnés egentliga skötebarn och skulle äfven förblifva det ända in i hans ålderdom. Främst ibland dem omhuldade han städse botaniken, ehuru zoologin och mineralogin samt äfven geografin stodo honom nära. Det är på den rena naturvetenska-

pens område han skapat sig sitt odödliga namn, men också på systervetenskapens, medicinens, fält var han på sin tid en auktoritet, och icke så få äro de nu allmänt erkända sanningarna inom läkekonsten, som i Linné funnit en första förkunnare.

Att en man med Linnés snille icke skulle nöja sig med endast empiriska rön, utan till de vunna erfarenheterna anknyta filosofiska betraktelser, behöfver knappt påpekas, men förvånansvärdt måste det däremot förefalla oss, att han jämsides med de naturfilosofiska spörsmålen behandlade äfven religions- och moralfilosofiska frågor, af hvilka hans anteckningar om Nemesis Divina väl äro de mest kända. Slutligen har Linné uti det mesta han skrifvit visat sig vara en skaldenatur af Guds nåde, och icke så sällan får den objektiva vetenskapsmannen hos honom vika för poeten eller den liflige berättaren. Det är väl främst Oscar Levertin förtjänsten tillkommer att hafva för en större allmänhet öppnat ögonen för skönheten och kraften i Linnés språk. Hvem minnes icke Levertin stående i katedern uti Solennitetssalen med en nästan extatisk inspiration uppläsande Linnés skildring om lämlarnas vandringar, hvilken skildring han ansåg vara det vackraste, som på den tiden skrifvits på svenskt språk. Och om måhända icke alla äro redo att instämma uti Levertins uttalande, att „Linné är den svenska torfvans och bygdens skald i lika hög grad som Bellman är stadens“, så skola väl ändå alla nödgas erkänna, att Linnés skildringar, antingen de röra faunan eller floran eller naturen i dess helhet, präglas af en friskhet och omedelbarhet, som måste fängsla oss i lika hög grad som kraften och klarheten i hans språk.

Det var ju att förutse, att Linné, tack vare sin genomgripande betydelse för naturvetenskaperna, efter sin död skulle finna många lefnadstecknare, och han har själf underlättat arbetet för dessa genom att på gamla dagar för sina barns räkning nedskrifva sina memoarer. Hans verksamhet har äfven blifvit skärskådad från olika synpunkter såväl af hans landsmän som af vetenskapsmän öfver hela den bildade världen. Den mest kända och fullständigaste lefnadsteckning af Linné är den af Thore Fries, af hvilken i år en jubileumsupplaga utkommer Då densamma för en stor del af de närvarande

torde vara känd, och ett flertal dessutom för icke länge sedan varit i tillfälle att vid Vetenskapssocietetens årshögtid höra ett föredrag om Linné, är det icke någon lätt uppgift att utan att verka tröttande och upprepa, hvad som tusen gånger tillförene sagts och är allmänt kändt, inom ramen af ett kort föredrag söka sammanfatta någon del af Linnés verksamhet. Jag har därför tänkt mig, att det måhända uti denna krets, som väl till öfvervägande del består af personer med intresse för den botaniska och zoologiska vetenskapen, kunde vara på sin plats att beröra det inflytande Linné haft på naturvetenskaperna och den riktning de efter honom inslagit. Jag skall härvid försöka att ställa mig på den nutida utvecklingslärans och den moderna biologins ståndpunkt, icke för att jag skulle anse, att hvarje naturvetenskapsman skulle böra bedömas uteslutande på grund af den ställning han intagit till descendensteorin eller det mått af arbete, med hvilket han medvetet eller omedvetet bidragit till dess framträdande, utan emedan det är just i sitt förhållande till den då ännu knappt anade utvecklingsläran, som Linné på senare tid blifvit angripen af ett antal botanister och zoologer, bland hvilka några t. o. m. velat gå så långt, att de frånkänna honom alla förtjänster, ja påstå, att hans verksamhet för den egentliga vetenskapen varit till föga gagn och rent af tillbakahållit kunskaperna om växternas och djurens innersta väsen för kännedomen om deras yttre former.

Innan jag emellertid går att bemöta dessa angrepp, vill jag i korthet redogöra för de verk af Linné, som alltid skola tillförsäkra honom en af de främsta platserna i naturvetenskapernas historia.

Vid tiden för Linnés första uppträdande på den vetenskapliga arenan voro såväl inom zoologin som botaniken rätt oklara begrepp om de systematiska enheterna rådande. Man särskilde visserligen en hel mängd former, hvilka man äfven benämnde arter, men detta artbegrepp var mycket dunkelt och närmast att förlikna vid slag eller sort. Ray var den förste, som formulerade begreppet art, då han sade, att individer, som härstamma från samma frö, tillhöra samma species, och att former af olika species icke kunna uppstå ur hvarandras frö. Linné uttryckte samma tanke i sin korta definition: Det

finnes så många arter som de i begynnelsen skapade olika formerna. Genom denna tes har han sålunda lagt grunden till läran om arternas konstans, till hvilken vi i ett senare sammanhang skola återkomma.

Men om man ock före Linné urskilt ett antal s. k. arter, var det så godt som omöjligt att vid behof framhålla någon viss bland dessa s. k. arter. Man hade visserligen sammanfört former med yttre likheter till s. k. släkten, och dessa buro äfven namn, men de skilda formerna kunde framhållas endast genom vidlyftiga beskrifningar, hvilka sjäffallet tillväxte i längd för hvarje inom släktet nyupptäckt art. Svårigheterna ökades yttermera därigenom att någon allmän terminologi icke existerade. Alla dessa svårigheter insåg Linné mycket klart och fann äfven ett lika enkelt som genialiskt medel att komma ur desamma. Han införde den binära nomenklaturen, d. v. s. han fogade till det förut brukliga släktnamnet ett artnamn i stället för den vidlyftiga och besvärliga beskrifningen. Åt hvarje ny art, som han beskref, gaf han ett eget artnamn, och efter detta lät han en kort och klar diagnos följa. Uti dessa diagnoser införde han dessutom en bestämd terminologi, som naturligtvis i hög grad underlättade användandet af desamma. Denna af Linné införda, enkla nomenklatur har så fullständigt ingått i vårt medvetande, att det för många tyckes vara rent af omöjligt att föreställa sig en tid, då densamma ännu icke fanns till. Och det är ingalunda öfverdrifvet att påstå, att såväl zoologin som botaniken hade stått och stampat på samma ställe i årtionden, ja kanske århundraden, om icke genom Linné materialet ordnats och gjorts tillgängligt, hvilket det före honom icke varit.

Men i fråga om ordnandet af detta material har Linné ännu vida större förtjänster. Man hade visserligen redan före honom släkten och sammanförde äfven dessa till större kategorier, som dock voro tämligen obestämda och uppfattades mycket olika af olika systematiker. Linné införde reala begrepp för desamma, och af hans släkten äro ännu denna dag som är, åtminstone inom zoologin, en stor del af våra naturliga familjer bildade. Sina släkten sammanförde han till ordningar, och dessa inneslötos uti klasser. Vid uppställandet af dessa olika kategorier

visade han sig vara i besittning af en mycket sällsynt skarpblick. Medan man förut till grund för desamma lagt allehanda egenskaper af ringa värde, såsom storlek, färg, lefnadssätt o. s. v., förstod Linné att välja karaktärer af större morfologisk betydelse. Han var själf medveten om att hans system var artificiellt, hvilket tydligen framgår däraf, att han äfven uppställt 67 naturliga växtfamiljer såsom en antydan, på hvilken väg ett naturligt system skulle fås till stånd. Att Linné uti sitt system begått fel, kan och vill ju ingen förneka, men han har i de senare upplagorna af Systema Naturæ själf rättat många af dessa, och jämföres hans system med det. som tidigare bjudits, visar det ett jättelikt framsteg. Säkerligen var han äfven den första, som gjorde en bestämd skillnad mellan ett artificiellt och ett naturligt system, och han har själf på ett synnerligen träffande sätt karaktäriserat sitt eget, då han framhållit, att klasserna och ordningarna dels äro ett verk af naturen, dels konstlade, hvaremot släktena och arterna helt och hållet äro naturens verk.

Linnés största förtjänster höra således till systematikens område, och det är väl därför, som en del morfologer och biologer icke vilja tillmäta honom den plats i botanikens och zoologins historia han rättvisligen förtjänar. Han beskylles för att genom sina rent formella och systematiska arbeten hafva dödat allt intresse för högre frågor af allmännare bärvidd och gjort systematiken till vetenskapens ändamål, då den endast borde vara dess medel. Detta omdöme är icke riktigt, utan baseradt på alldeles lösa grunder. För det första är Linné på intet sätt den ensidige systematiker och beskrifvare af nya arter, som hans vedersakare velat göra honom till, utan han har äfven ägnat en mängd andra frågor inom botaniken, zoologin och geologin intresse, och många af dessa rent morfologiska och biologiska arbeten af Linnés hand äro äfven af stor betydelse, ehuru de icke kunna mäta sig med de rent systematiska. Dessa sistnämnda äro de enda, som vid bedömande af Linné i regeln tagas i betraktande. Men om han också uteslutande skulle hafva utgifvit sitt Systema Naturæ, vore han en af naturvetenskapernas heroer, ty låt vara att systematiken icke skall vara naturvetenskapernas mål, så

är den ett oumbärligt medel för nåendet af deras mål, man må nu sedan söka det inom morfologin, biologin, fysiologin eller någon annan gren af botaniken eller zoologin.

En huru obefogad och rent af illvillig form beskyllningarna mot Linné ofta iklädas, visar t. ex. Richard Hertwigs omdöme om Linné i hans äfven hos oss allmänt lästa och i många afseenden förträffliga lärobok i zoologi. Hertwig yttrar, efter att först hafva framhållit betydelsen af den binära nomenklaturen och fördelarna af Linnés korta och klara diagnoser, att den Linnéanska systematiken innebar en stor fara, då det låg nära till hands att göra den till all forsknings ändamål, och att lagrarna här genom beskrifvande af nya arter voro vida lättare vunna än på anatomins, fysiologins och utvecklingshistoriens områden, hvarigenom intresset för dessa discipliner sålunda förlamades, och han tillägger: „Man kan icke underlåta att rikta samma förebråelser mot upphofsmannen af denna riktning, Linné själf. Genom att han i sitt Systema Naturæ behärskade ett vida större antal arter än någon zoolog före honom, har han icke kunnat göra våra kunskaper grundligare. Det sätt, på hvilket han indelade djurriket i hufvudgrupper, är i jämförelse med Aristoteles system snarare en tillbakagång än ett framsteg. Linné delade djurriket i 6 klasser: *Mammalia, Aves, Amphibia, Pisces, Insecta* och *Vermes.* De fyra första motsvara Aristoteles 4 grupper af bloddjur. I sin indelning af de ryggradslösa djuren står Linné otvifvelaktigt efter Aristoteles, som delvis till och med med framgång försökt uppställa ett större antal underafdelningar". Och efter att, kanske med mera skäl, hafva beskyllt Linnés efterföljare för ett schablonmässigt beskrifvande af nya arter slutar Hertwig med följande ord: „Faran för att zoologin hade utvecklat sig till ett babelstorn af artbeskrifningar låg mycket nära, om icke genom det anatomiskt-fysiologiska betraktelsesättet en motvikt hade fåtts till stånd".

Haltlösheten uti detta omdöme om Linné har redan af Wirén påpekats, och detsamma kan icke på något sätt förringa Linnés betydelse, men vittnar däremot icke godt om sin upphofsmans förmåga att döma objektivt. På tal om det s. k. Aristoteliska systemet kan förtjäna omnämnas, att det

alls icke är hvad vi förstå med ett system, utan ett utplockande af vissa likartade grupper, medan en stor del af de då redan kända formerna alldeles lämnades utanför, och om också Aristoteles bland de ryggradslösa djuren särskilt flere hufvudafdelningar, betyder det rakt intet, ty vid en mera ingående jämförelse af Linnés klasser *Insecta* och *Vermes* och deras underafdelningar med de af hans grekiska föregångare urskilda grupperna skulle knappt, tror jag, ens Hertwig kunna ställa Aristoteles framom Linné. Såsom ett bevis på, hvilken vidtgående och skarp blick Linné vid uppställandet af sitt system ägde, förtjänar särskildt att framhållas, att han hade mod att uti detsamma upptaga äfven människan, *Homo sapiens*, för hvilket, enligt den tidens uppfattning, hädiska och fräcka företag han af sina samtida fick uppbära mycken smälek. Detta kunde Hertwig med lika godt skäl tyda så, som om utvecklingsläran redan hos Linné funnit en första apostel, ehuru tiden ännu icke var mogen för dess framträdande.

Liknande omdömen som det ofvan citerade kunde i mängd uppräknas. Så har den kände växtfysiologen Sachs äfven formulerat sin åsikt om Linné rätt strängt, och ett antal tyska botanister ha, antagligen förblindade af nationalistisk ifver, försökt åt Goethe vindicera äran af att hafva framkommit med metamorfosläran i botaniken, ehuru, såsom Wille påvisat, Goethe citerat Linné och endast utvidgat hans ursprungligen framkastade tanke, om att alla växtens bladorgan kunna hänföras till en grundform, d. v. s. äro omvandlade för sina olika uppgifter. Enligt den böhmiske botanisten Celakovsky skulle till och med Goethes förtjänster om metamorfosläran vara af negativ art i jämförelse med Linnés, men ett omdöme af en tscheckisk professor synes väga litet hos en del tyska botanister, och detsamma är väl äfven fallet med dansken Warming, som i allo ansluter sig till Celakovskys uppfattning.

I jämförelse med dylika omdömen om Linné är det med nöje man konstaterar, att en så passionerad anhängare af Darwin och dennes selektionsteori som August Weismann om Linnés uppfattning af artbegreppet, som han själffallet an-

ser vara oriktig, yttrar, att densamma vid sitt framträdande var tidsenlig och i alla afseenden berättigad samt fullt motsvarade den tidens vetande och framför allt den tidens vetenskapliga sträfvanden; och Weismann tillägger, att det måste betraktas såsom en verklig förlösning, att Linné bragte detta kaos af former uti ett system och i detsamma åt hvarje form anvisade en plats i förhållande till det hela. Weismann anser äfven, att Linné aldrig hade kunnat fullfölja sitt system, om han inte hade skarpt begränsat åtminstone den minsta formgruppen eller arterna, och framhåller slutligen, att Linnés iakttagelseförmåga säkerligen var alltför skarp, för att det skulle hafva undgått honom, att arterna i själfva verket icke voro oföränderliga, utan endast utgjorde konstlade formgrupper, hvarpå man äfven finner bekräftelse i de senare upplagorna af Systema Naturæ, där han t. o. m. uttalar förmodan att en art kan sönderfalla i varieteter.

Det som väl i främsta rummet måste anses ligga till grund för de stränga kritiker, som under senaste tider kommit Linnés verksamhet till del, är tvifvelsutan hans redan nämnda definition af artbegreppet: Arterna äro så många som de i begynnelsen skapade formerna, ty härigenom fastslog han läran om arternas oföränderlighet, hvilken i så hög grad förhindrat utvecklingslärans utbredning och ännu i denna dag som är äger sina anhängare. Men äfven i denna punkt skulle jag vilja förfäkta en annan åsikt om Linné. Han har nämligen själf tydligt och klart visat, att hans definition icke får tolkas alltför strängt, ty han talar t. ex. om en art, som han uppfattar såsom dotter af en föregående, och vi stöta till och med på en af honom uttalad förmodan, att alla arter inom ett släkte ursprungligen tillhört en och samma art. Flera dylika exempel kunde ännu anföras, men redan de ofvannämnda bevisa ju tydligt nog, att Linné ingalunda ansåg sina arter representera något slags konstanta enheter i naturen, utan att denna uppfattning först långt senare fastslogs af hans efterföljare, hvilka vandrade i hans fotspår hvad beskrifvandet af nya arter beträffar, men ofta nedsjönko till rena samlare och fullkomligt saknade de vida vyer, som deras mästare i så hög grad ägde. Linnés definition skulle jag snarare vilja tolka

såsom ett pedagogiskt snilledrag, utan hvilket han kanske aldrig hade kunnat genomföra sitt system. Han insåg till fullo, huru viktigt det var att artbegreppet fastslogs, och att arterna till först beskrefvos och urskildes, hvilket tydligt framgår bland annat däraf, att han förbjöd sina lärjungar att syssla med beskrifningar af varieteter; själf har han däremot beskrifvit sådana, ehuru de självfallet till antalet äro ytterst få i förhållande till arterna. Man bör dessutom betänka, att under tiden närmast före Linné släktena betraktades såsom de systematiska enheterna och buro namn, kända såväl af vetenskapsmän som af folket, medan arterna endast af de förra särskildes såsom underafdelningar, och att släktena betraktades såsom skapade i paradiset, medan arterna kunde tänkas hafva uppstått genom transmutationer. Äfven Linné anslöt sig till en början till denna uppfattning, men var den förste som insåg, att arterna i stället för släktena borde upphöjas till systematiska enheter, och att först ur dessa de smärre typerna eller varieteterna måste anses vara uppkomna. Och för att tillförsäkra sina arter det största möjliga värde gaf han dem den bekanta definitionen, hvarvid han samtidigt såsom sin åsikt uttalade, att det vore olämpligt för en botanist att befatta sig med varieteterna. Det förmäles äfven, att detta tilltag jämte uppställandet af ett system af flera af Linnés samtida betraktades såsom ett ingrepp i Guds rättigheter, till hvilket väl i hög grad bidrog, att han sammanförde människan, Guds beläte på jorden, med de oskäliga djuren. Och vi böra vid bedömandet af Linné icke, såsom så ofta sker, förglömma, att han lefde på en annan tid än vår, då fri forskning ofta nog likställdes med kätteri och af tidens vidskepelse t. o. m. utpekades såsom samarbete med den onde, samt att Linné uppvuxit uti ett prästhem på landet, där han redan under barndomen tillägnade sig en stark och varm religiös tro, hvilken han ända till sin död blef trogen. Under sådana förhållanden måste man skänka Linné hela sin aktning för den stora fördomsfrihet, som alltid var utmärkande för honom. Så sysslade han bland annat med hybridisationsexperiment och lyckades år 1759 erhålla den första, under fullt vetenskaplig kontroll framställda hybriden samt vågade i anledning häraf såsom en

förmodan uttala, att äfven i den fria naturen nya arter kunna tänkas uppstå genom hybridisering, ett påstående, som naturligtvis stod i strid med den tidens religiösa åskådning och svor emot hans egen definition af artbegreppet. Man skulle ännu kunna anföra många andra exempel på att han själf icke höll så strängt på sin egen formulering af artbegreppet, hvilket ju för resten icke ens ännu erhållit och aldrig skall komma att erhålla en fullt tillfredsställande definition. Ty liksom Linné sönderdelade sin tids släkten i arter, hafva nutidens forskare påvisat, att de Linnéanska arterna i mycket högre grad än Linné själf förmodade äro kollektiv-arter, hvilka inom sig innesluta en mängd s. k. små arter, hvilka sägas vara fullkomligt konstanta och väl få förblifva det, tills någon lyckas bevisa, att äfven de i sin tur ännu ytterligare kunna spjälkas i ännu mindre arter o. s. v.

Vi se således, att de ofta ganska skarpa angrepp, som riktats mot Linné och röra hans generella verksamhet, i de flesta fall äro beroende dels af obekantskap med Linnés skrifter, dels af oförmåga att bedöma honom efter hans tids, icke efter vår tids måttstock, och att de måhända kunde vara berättigade, om de gällde endast några af hans efterföljare, men lämnade Linnés egen person oantastad. Ty Linné stod otvifvelaktigt i många afseenden långt före sin samtid både på naturvetenskapernas och äfven på den rena medicinens område, och påståendet, att han genom sina systematiska arbeten fördröjt eller förhindrat utvecklingslärans framträdande, faller på sin egen orimlighet, ty liksom ett barn icke kan lära sig springa, förrän det kan gå, kunde väl teorin om arternas uppkomst icke uppställas, förrän man lärde känna artbegreppet och genom de korta och klara diagnoserna blef satt i tillfälle att jämföra arterna med hvarandra, — och detta möjliggjordes först genom Linné och hans verk.

Jag vill sluta med en liknelse af Linné själf, i hvilken han jämför människorna med stora ljus och dankar, och såsom min öfvertygelse uttala, att Linné bland alla naturforskare, de som varit, äro och skola varda, i all tid skall lysa som ett stort och klart ljus ibland sina belackare eller de små dankarna.

Under festens förlopp höllos vidare flere

Föredrag och tal:

Sålunda föredrog doktor K. M. Levander om Linnés ungdom. Föredraget (på finska) ingår i utvidgad form i tidskriften Valvoja, n:ris 5—6, 1907, sid. 364—378.

Vid den därpå följande festsupén utbragte doktor Enzio Reuter ett lefve för minnet af Carl von Linné, princeps botanicorum, eller — såsom en hans landsman, Jacob Wallenberg, kallat honom — „Hans Majestät af Örtriket, hertig öfver krokodiler och hafsfruar, samt herre till fyrfota djur, fjäderfä och insekter".

Professor J. Sahlberg framhöll, att Linnés verksamhet till stor del bestod i att bereda sina lärjungar till utforskande af särskilda delar af naturvetenskapernas vida fält, hvarför äfven hans lärjungar blefvo specialister. Och talaren trodde, att det vore till stor nytta för oss att följa detta exempel och dela arbetet, samt slutade med att höja ett lefve för studiefrihet och självständig forskning.

Lektor O. Alcenius talade öfver Linnés betydelse för den botaniska systematiken.

Professor O. M. Reuter framhöll mångsidigheten af Linnés snille och ville särskildt påpeka, att Linnés inflytande fortfarande gör sig gällande genom hans talrika efterföljare i Sverige. Talaren betonade de impulser vi därifrån fått emottaga och utbragte en skål för de svenska naturvetenskapsmännen, för Sverige, för Linnés folk.

Slutligen upplästes följande adresser, som Sällskapets representant öfverbragt till Kongliga Svenska Vetenskaps-Akademien i Stockholm och till Kongliga Universitetet i Uppsala vid de Linnéfestligheter nämnda institutioner föranstaltat:

Till Kongliga Svenska Vetenskaps-Akademien.

Vår tid, som i så hög grad äfven på vetenskapens fält genomfört arbetets fördelning, blickar med beundran tillbaka

på snillen sådana som Linné. Intet mänskligt tyckes ha varit honom främmande, och på sitt eget forskningsområde gaf han samtiden de mest mångsidiga och vidtsynta väckelser.

På samma gång hans ordnande skarpblick gick ut öfver naturens hela fält, visade han att en verklig naturvetenskap måste ytterst hvila på den noggrannaste kännedom af de enskilda naturföremålen, vunnen genom hopbringande af representativa samlingar och dessas omsorgsfulla bearbetande.

Den forskningsriktning Linné sålunda grundlade har varit bestämmande äfven för det arbete Societas pro Fauna et Flora Fennica sökt utföra. Det mål snillet utstakat tillkommer det i våra dagar arbetsdelningen att fullfölja. Och så kan vårt Sällskap, så anspråkslös dess uppgift än må synas, räkna Linné som sin ideala upphofsman och äga visshet om att huru än synpunkterna kunna ändras vid uppfattandet af naturen såsom ett helt, den sakliga utredningen af själfva naturen dock alltid skall bibehålla sin grundläggande betydelse.

Till Svenska Vetenskaps-Akademien, som äfven, jämte många andra maktpåliggande syften, på sitt håll fullföljer en liknande uppgift, utber sig Societas pro Fauna et Flora Fennica att i anledning af Linnéjubileet få frambära uttrycken af sin djupa högaktning och vördnad.

Till Kongliga Universitetet i Uppsala.

Snillet, hvars lifsgärning kommer hela mänskligheten till godo, besannar dock äfven det, ja i högre mått än andra, skaldens ord:

Hvarhelst din väg i världen går,
Din rot är där din vagga står.

Så hade ock Linnés vetenskapliga stordåd sin rot i den hängifvenhet, hvarmed han i början af sin bana, ej sällan trotsande mödor och faror, sökte utforska naturen i skilda delar af fäderneslandet.

Detta hans föredöme ställer sig i bredd med den fosterländska häfdatecknarens och skaldens väckelser. Det lär oss att hvarje folk, för att kunna gagna mänskligheten, främst

bör känna sig själft, sitt lands natur lika väl som sina forntida öden och sitt framtidshopp.

Ej under då att denna maning väckt genklang särskildt i den ungdoms sinnen, som bereder sig att på vetenskapens fält tjäna fosterland och mänsklighet. Så har ock i Finland den ena generationen akademisk ungdom efter den andra anslutit sig till det sällskap, hvars uppgift är att i olika bygder af fäderneslandet arbeta för vinnande och ökande af nationell naturvetenskaplig självkännedom och därmed äfven lära känna fosterlandets plats i naturens stora rike.

Och i detta rike finnas inga andra gränser än naturens egna. Dessa skilja icke Finland från Sverige, utan sammansluta tvärtom de båda landen. Naturvetenskapligt utgör Finland än i dag en del af Linnés fädernesland.

I glad känsla af denna samhörighet utber sig den finska ungdomens forskarförbund, Societas pro Fauna et Flora Fennica, att få sända Linnés högskola, den svenska vetenskapliga odlingens äldsta och namnkunnigaste härd, sin vördnadsfulla och tacksamma hälsning.

Mötet den 5 oktober 1907.

Från Kongliga Svenska Vetenskaps-Akademien i Stockholm och från Kongliga Universitetet i Uppsala hade Sällskapet fått emottaga tacksägelseskrifvelser med anledning af att Sällskapet genom utsedd representant deltagit i de högtidligheter, som af nämnda samfund föranstaltats den 23—25 maj till åminnelse af Carl von Linné.

The New-York Entomological Society hade bifallit till Sällskapets anhållan om skriftutbyte samt tillställt detsamma sin Journal.

Société Portugaise des Sciences naturelles hade med insändande af sin Bulletin anhållit om skriftutbyte, och beslöt Sällskapet härtill bifalla.

Såsom gåfva hade Sällskapet af Svenska Vetenskaps-Akademien fått emottaga den i anledning af Linnéhögtidligheterna utgifna faksimile-upplagan af Caroli Linnæi Systema Naturæ.

Enligt af skattmästaren afgifven kassarapport utvisade Sällskapets rörliga kapital en behållning af Fmk 8,632: 80.

Till publikation anmäldes:

Harald Lindberg, Taraxacum-former från södra och mellersta Finland.

Till de zoologiska samlingarna hade sedan senaste årsmöte inlämnats gåfvor af följande personer: forstmästare H. Aminoff, häradshöfding G. Carp, preparator G. W. Forssell, tandläkare P. Gadd, herr J. Karlsson, herr E. Kokkonen, student E. Koponen, magister V. Lähde, herr A. Mangström, utarbetare Nyberg, professor J. A. Palmén, student W. Pekkola, amanuens B. Poppius, vaktmästare K. Rindell, fiskare J. A. Roos, magister J. Roos, student K. Siitoin, docent A. J. Siltala, herr A. Stenbäck, student E. W. Suomalainen, forstmästare A. W. Waenerberg, lyceist G. W. Wallgren och herr K. Ylimäki.

De botaniska samlingarna hade tillvuxit genom gåfvor af följande personer: fröken Greta Andersin, professor F. Elfving, fröken Synnöve Eriksén, amanuens H. Lindberg, student K. Linkola, fil. kand. A. Palmgren, amanuens B. Poppius, elev O. Setri och herr Hj. A. Winqvist.

Amanuens Harald Lindberg demonstrerade 35 arter *Taraxaca*, däraf 23 arter för vetenskapen nya, från södra och

mellersta Finland (Acta Soc. pro Fauna et Fl. Fenn. 29, N:o 9, 1907).

Preparator G. W. Forssell förevisade ett fullkomligt albinistiskt exemplar af *Lepus timidus* L., skjutet på en holme vid Obbnäs i Kyrkslätt skärgård den 13 september 1907 af herr Alarik Mangström.

Fil. kand. Alvar Palmgren meddelade, att han under somrarna 1906 och 1907 på särskilda ställen i Lemlands skärgård och Föglö samt på några lokaler på fasta Åland anträffat den inom vårt naturhistoriska område tidigare icke iakttagna *Rosa canina* L. Desslikes hade herr Palmgren och särskilda andra exkurrenter påträffat flere nya fyndorter på fasta Åland för *Rosa tomentosa* Sm., tidigare känd endast från Ramsholmen i Jomala.

Fil. mag. Åke Nordström demonstrerade den för vår fauna nya hymenopteren *Pemphredon rugifer* Dahlb., af föredragaren och med. stud. R. Forsius funnen i Föglö, Jomala och Hammarland socknar.

Student Richard Frey förevisade exemplar af den för finska faunan nya dipteren *Leptis tringaria* L., af student A. Ensiö insamlad i Finska lappmarken.

Doktor Enzio Reuter förevisade en serie olika utvecklingsstadier af häxkvastbildningar på *Betula verrucosa* Ehrh., förorsakade af *Eriophyes rudis* (Can.).

Amanuens B. Poppius anförde, att Ph. Zaitzew i Ann. Mus. Zool. S:t P:bourg XII, 1907, sid. 171, uppgifver *Cryptopleurum crenatum* Panz. såsom funnen vid Ekenäs af A. Morawitz redan år 1861. Denna coleopter har icke tidigare ansetts tillhöra vår fauna.

Doktor K. M. Levander anförde, att enligt meddelande af professor Lohmann i Kiel den på ett tidigare möte

omnämnda sötvattenhalacariden från Tusby träsk (Medd. Soc. pro Fauna et Fl. Fenn. 33, sid. 119) antagligen tillhörde *Halacarus hydrachnoides* Lohm. eller någon ny, närstående art.

Doktor Harry Federley meddelade, att han under innevarande höst från Kalfholmen i Tvärminne, Ekenäs skärgård, fått emottaga cirka 10 liter hvita lingon. Under föregående sommar hade hvita lingon från nämnda holme äfven utbjudits till salu å Tvärminne Zoologiska Station, hvilket tydde på, att den hvita formen på holmen var synnerligen allmän.

I anslutning härtill omnämnde rektor M. Brenner, att han i Ingå, Svartbäck, på en och samma hallonbuske anträffat fullkomligt mogna, såväl röda som ljusröda och ljusgula hallon.

Tohtori K. M. Levander jätti seuraavan luettelon:

Nilviäisiä Kuhmosta.

Herra Onni Sorsakoski ilmottaa kirjeessä, päivätty Suomussalmella 11. V. 07, tavanneensa m. m. seuraavat nilviäiset:

Hyalinia petronella. Esiintyi enimmiten kosteilla rinteillä, missä kasvoi *Polypodium dryopteris*'ta, jonka lehden alkuja, kun ne vielä ovat sammaleen sisässä, se erehdyttävästi muistuttaa.

Pupa edentula, enimmäkseen suuria muotoja.

Amphipeplea glutinosa, suuria eksemplaareja.

Planorbis albus var. *cinctutus*, lajin yleisin muoto.

Limnæa stagnalis'ta herra S. ei tavannut koko Kuhmossa kuin hyvin surkastuneen muodon. Samoin *L. ovata*'a. Sitävastoin on *Amphipeplea glutinosa* tavattoman yleinen (*Limnæa ovata* on myöskin yleinen, vaikka surkastunut).

Professor J. Sahlberg inlämnade till publikation följande meddelande, författadt af amanuensen vid zoologiska museet i S:t Petersburg I. Baeckmann:

Notiz über einige Käfer aus Süd-Karelien.

Ich erhielt von meinem Freunde, Dr B. Nikitin, eine kleine Anzahl von Käfern, die er in der Umgegend von Terijoki, an der finländischen Bahn, gesammelt hatte.

Da einige von diesen Käfern zum Teil im „Catalogus Coleopterorum faunæ fennicæ" (1900) von Prof. John Sahlberg für Süd-Karelien (Gouv. Wiborg) nicht angeführt sind, zum Teil in Nord-Europa überhaupt selten sind, so lasse ich folgende kleine Liste der interessanteren Arten folgen. Die für „Karelia australis" neuen Formen sind mit einem * bezeichnet.

Carabus violaceus L. 15. VI. 02 u. 1. VII. 05.
Carabus glabratus Payk. VII. 05 u. 8. VI. 06.
**Cychrus rostratus* L. 1—15. VI. 05.
**Scaphidium quadrimaculatum* Ol. 18. VI. 06.
Dendrophagus crenatus Payk. 10. IV. 05.
Adelocera fasciata L. 15. VI. 02.
Corymbites melancholicus F. 1—15. VII. 05.
**Athous undulatus* De Geer. 14. VI. 06.
**Uloma perroudi* Muls. 2 Exemplare 15—30. VIII. 05.
**Tragosoma depsarium* L. 1 ♀ am 31. VII. 05. Kam in der Nacht zum Licht geflogen.
Neopachyta lamed L. 1 ♀. 6. VII. 06.
**Leptura* (Subgen. *Sphenalia* Dan.) *pubescens* F. var. *perobscura* Rtt. Diese schwarze Varietät ist bis jetzt für Finland noch nicht nachgewiesen worden [1]).

[1]) Diese Varietät kommt in Finland zusammen mit Exemplaren, die gelbrote Tibien besitzen, und auch mit solchen mit rotgelben Flügeldecken vor. Übrigens ist die ganz schwarze Form die Stammform, die zuerst als solche von Paykull, Fabricius, Gyllenhal und Sahlberg beschrieben ist. Es ist daher unrichtig wenn Reitter in der Wien. ent. Zeit. 1901, 77, für diese Varietät einen neuen Namen einführt. Die Art ist zuerst in Finland entdeckt und als ganz schwarz beschrieben worden. — *J. Sahlberg.*

Student Thorwald Grönblom anmälde följande

Intressanta insektfynd.

1. *Nacerdes melanura* L. Denna coleopter blef funnen i Finland för öfver ett halft sekel sedan, nämligen ett exemplar af grefve Mannerheim vid Wiborg (Ka) och ett dödt exemplar vid Åbo (Ab) af Evert Bonsdorff, men sedan dess har den ej blifvit återfunnen. Finska coleopter-samlingen äger ännu ett af dessa exemplar. Sommaren 1906, natten mot den 15 juli, infångade jag nära Kyminlinna haltpunkt vid Kymmene älf (Ka) med håf 2 exemplar af denna art på blommande *Epilobium angustifolium*, hvarvid tyvärr det ena undslapp mig.

2. *Crabro nigritus* Lepell. Denna rofstekel, *C. (Cœlocrabro) nigritus* Lepell. (= *pubescens* Shuck., Thoms.), kvilken icke tidigare blifvit anträffad hos oss, fann jag den 28 augusti 1906 i Birkkala. Enligt „Svensk Insektfauna", utgifven af Entomol. Fören. i Stockholm, häftet 13, *Sphegidæ*, af Chr. Aurivillius, 1904, torde arten förekomma i Sverige, ehuru dess fyndort ej närmare uppgifvits. Nämnde författare säger dessutom, att artens i fråga lefnadssätt är okändt. Annorstädes har jag härom icke heller kunnat finna uppgifter, men är jag i tillfälle att genom egna iakttagelser något belysa artens lefnadsvanor. Jag fann nämligen vid kall och regnig väderlek en ♀ af denna rofstekel inkrupen i sitt bo, hvilket befann sig i en cirka 40 cm lång, halft murken alstubbe i en löfdunge. Stubben mätte ungefär 4 cm i diameter, och larvkamrarna voro anlagda i en cirka 10 cm lång, enkel rad. Den senast anlagda kammaren (af inalles 5 à 6) gaf vidare vid närmare granskning en föreställning om larvfödans beskaffenhet. Här funnos dipterer tillhörande vidt skilda grupper. Ehuru dessa dipterer antingen saknade antenner eller hade skadade sådana, kunde dock med säkerhet fastställas, att de voro empider (*Tachydromia*-arter, såsom *T. cursitans Fabr.*, *T. flavipes* Fabr. och *T. annulata* Fall.), muscider (*Crassiseta cornuta* Fall.) och myggor *(Mycetophilidæ)*. Dessa dipterer hafva bestämts af student R. Frey.

Af våra finska *Crabro*-arter höra 7 till undersläktet *Cœlocrabro*, ofvannämnda nykomling icke medräknad. Enligt Aurivillius är lefnadssättet tidigare kändt endast för tvenne af dessa arter. Vår åttonde art af nämnda undersläkte, *C. nigrius*, närmar sig hvad lefnadssättet vidkommer mest *C. capitosus* Shuck., hvars larfföda äfven utgöres af små flugor (empider) och myggor, och hvilken likaså bygger i murken ved.

Student Richard Frey lämnade följande meddelande om

Finlands Tachydromia-arter.

I Bonsdorffs arbete „Finlands tvåvingade insekter", 1861, 1:sta delen, upptagas 20 arter af släktet *Tachydromia* Meig. såsom tillhörande Finlands fauna. En af dem, *T. nigra* Fall., n:o 12, hänföres numera till släktet *Drapetis* Meig. Beträffande de öfriga äro följande rättelser nödiga:

N:o 5, *T. pallidiventris* Meig., och n:o 6, *T. calceata* Meig., äro *T. bicolor* Fabr.

N:o 9, *T. major* Zett., är väl helst en varietet af *T. cursitans* Fabr.

N:o 13, *T. femoralis* Zett., och n:o 15, *T. minuta* Meig., äro *T. annulata* Fall.

N:o 18, *T. confinis* Zett., är *T. fascipes* Meig.

Åren närmast efter 1861 har Bonsdorff ytterligare infört i samlingen följande arter: *T. sordida* Zett., *T. agilis* Meig., *T. pectoralis* Fall., *T. stramineipes* Zett., *T. unguiculata* Zett., *T. ciliaris* Fall. och *T. albiseta* Panz.

Vid den granskning jag underkastat såväl detta material som det under senare tid till universitetets samlingar tillförda, hvilken granskning föranledt mig att uppgöra den bestämningstabell öfver de finska *Tachydromia*-arterna, som ingår i „Zeitschrift für Hymenopterologie und Dipterologie 1907, häftet 5, hafva ännu följande arter tillkommit: *T. cursitans* Fabr., *T. brevicornis* Zett., *T. strigifrons* Zett., *T. fulvipes* Meig. och *T. fuscicornis* Zett.

Slutligen fann jag under min vistelse på Åland sommaren 1906 ytterligare 5 *Tachydromia*-arter, hvilka icke blifvit förut iakttagna i Finland, nämligen *T. articulata* Macq., *T. pallidiventris* Meig., *T. calceata* Meig., *T. cothurnata* Macq. och *T. difficilis* Frey.

Sålunda stiger antalet i Finland iakttagna *Tachydromia*-arter till 31. Deras utbredning inom landet visar följande tabell.

1.	*T. flavicornis* Meig.	Al	Ab	.	.	T	.	.	.	Kb	.	.	.	.	.				
2.	*T. articulata* Macq.	Al	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.				
3.	*T. calceata* Meig.	Al	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.				
4.	*T. bicolor* Meig.	Al	Ab	.	N	.	S	Ka	.	Kb	Kr	.	O	L	.				
5.	*T. pallidiventris* Meig.	Al	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.				
6.	*T. cursitans* Fabr.	Al	Ab	.	N	.	S	Ka	.	.	Kr	Oa	.	.	.				
	var. *denominata* Frey	Al	Ab	St	.	.	S	Ka	.	.	.	.	.	.	.				
7.	*T. candicans* Fall.	Al	Ab	.	N	T	S	Ka	.	.	.	.	.	.	.				
8.	*T. cothurnata* Macq.	Al	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.				
9.	*T. flavipes* Fabr.	Al	Ab	.	.	T	S	Ka	.	Kb	.	.	Oa	.	.				
10.	*T. maculipes* Meig.	.	Ab	.	.	T	.	.	.	.	Kr	.	.	.	.				
11.	*T. fulvipes* Meig.	Al	.	.	N	.	.	Ka	.	.	Kr	Oa	.	.	.				
12.	*T. brevicornis* Zett.	.	.	.	.	.	S	.	.	Kb	.	.	.	L	.				
13.	*T. difficilis* Frey	Al	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.				
14.	*T. strigifrons* Zett.	Al	.	.	.	T	.	.	.	.	.	.	.	.	.				
15.	*T. sordida* Zett.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	L	.				
16.	*T. agilis* Meig.	Al	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.				
	var. *hybrida* Frey	Al	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.				
17.	*T. fascipes* Meig.	.	Ab	.	.	.	S	Ka	.	Kb	.	.	.	.	Lr				
18.	*T. annulata* Fall.	Al	Ab	.	N	T	S	Ka	.	Kb	Kr	Oa	O	L	.				
19.	*T montana* Beck.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	L	.				
20.	*T. lutea* Meig.	Al	Ab	.	N	T	S	Ka	K	.	.	.	.	.	.				
21.	*T. pectoralis* Fall.	.	.	.	N	.	S	Ka	.	.	.	.	.	.	.				
22.	*T. stramineipes* Zett.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	L	.				
23.	*T. unguiculata* Zett.	Al	.	.	N	.	S	Ka	.	.	.	.	.	L	.				
24.	*T. ciliaris* Fall.	.	.	St	N	T	S	.	.	.	.	.	.	L	.				
25.	*T. pallipes* Fall.	.	.	.	.	.	S	Ka	.	Kb	.	Oa	O	L	.				
26.	*T. fuscicornis* Zett.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	L	.				
27.	*T. stigmatella* Zett.	.	.	.	.	.	S	.	.	.	.	.	O	L	.				
28.	*T. longicornis* Meig.	.	.	St	.	T	S	Ka	.	Kb	.	.	.	.	.				
29.	*T. nigritarsis* Fall.	Al	Ab	.	N	.	S	.	.	Kb	.	.	.	L	.				
30.	*T. albocapillata* Zett.	Al	Ab	.	N	.	S	Ka	.	.	.	.	O	.	.				
31.	*T. albiseta* Panz.	.	.	.	.	.	.	Ka	.	.	.	.	.	.	.				

Rektor M. Brenner förevisade och föredrog om

Några Taraxacum officinale-former,

dels nya, dels tidigare kända, nu utförligare beskrifna.

Fortsatta undersökningar af *Taraxacum*-floran i Helsingfors och Ingå socken af västra Nyland hafva bragt i dagen några hittills icke uppmärksammade *T. officinale*-former, hvilka jag tager mig friheten här förevisa.

Af dessa äro två, nämligen *T. Kjellmani* Dahlst. och *T. interruptum* Dahlst., redan förut kända från Sverige, hvaremot fyra, *T. apicatum*, *T. stenoglossum*, *T. revertens* och *T. falcatum*, först nu urskilts och beskrifvits.

För jämförelses skull bifogas dessutom såväl exemplar som utförligare beskrifningar af de tidigare särskilda *T. gibbiferum* Brenn., *T. uncinatum* Brenn. och *T. medians* Brenn., hvilka förut endast genom sina holkfjäll, hufvudsakligast ytterholkfjällen, karaktäriserats.

T. Kjellmani Dahlst. in Bot. Stud. tillägnade F. R. Kjellman p. 178. F. foliis in fig. 4 g et h delineatis. — Par. Ingå Nylandiae juxta parietem templi.

T. interruptum Dahlst. l. c. p. 175. Helsingfors et Ingå in locis graminosis ad margines viarum, juxta habitationes etc.

T. apicatum. Mediocre — sat elatum; folia tenuia, vulgo laete vel griseo-viridia, petiolis virescentibus vel plus minusve roseis, plus minusve griseo araneo-villosa — subglabra, lingulata — anguste lanceolata, pinnatifida — pinnatipartita, lobo terminali triangulari vel sagittato apice brevi — longissime cuspidato, marginibusque repandis, laciniis approximatis — contiguis, triangularibus — semilunaribus, acutis, margine superiore vulgo sigmoideo, edentato vel breviter paucidentato, folia intima raro vel apud plantas juniores omnia obovata basi reverso-serrata vel pauci-laciniata lobo terminali magno oblongo — oblongo-ovato basi sagittata margineque repando vel plus minusve reverso-serrato dentatove; scapi erecti vel sigmoideo-adscendentes, virescentes vel basi apiceve vel ubique colo-

rati, plus minusve araneo-villosi — subglabri, raro glabri; capitula mediocria — majora, dense angustiflora, plena, vulgo convexa; antherae polliniferae; squamae involucelli sat angustae — angustae, subulatae, sigmoideae, patentes vel recurvae — reflexae; achenia testaceo-olivacea, costata, rugosa, apice muricata, 3 mm longa, 0,5—0,75 mm lata, appendice distincta 1 mm longa. — Differt a *T. interrupto* Dahlst. proximo praesertim forma foliorum indumentoque. In serie formarum polliniferarum *T. officinalis* inter *α genuinum* Koch et *T. medians* Brenn. (*T. intermedium* Raunk.) intermedium. — In locis cultis, graminosis, ad rudera, vias plateasque Helsingforsiae et par. Ingå Nylandiae legit auctor.

T. gibbiferum Brenn. in Medd. af Soc. pro F. & Fl. Fenn. 16, p. 112, ex p. Mediocre — sat elatum; folia tenuia, griseoviridia, petiolis rufescentibus, vulgo plus minusve griseo araneo-villosa, scaberula, lingulata — anguste lanceolata, pinnatipartita, lobo terminali triangulari — sagittato, laciniis forte reversis — patentibus, vulgo contiguis, latius vel angustius breviter triangularibus — subsemilunaribus, integerrimis vel brevidentatis, folia intima interdum obovata vel obovato-lingulata, basin versus reverso-serrata vel laciniata, lobo terminali magno ovato basi sagittata — subhastata, margine repando, vel irregulariter hastato; scapi erecti vel adscendentes, virescentes vel vinose-colorati, plus minusve araneo-villosi — subglabri; capitula magna, angustiflora, vulgo radiantia ligulis denique canaliculatis; antherae polliniferae; squamae involucelli anguste subulatae, sigmoideae, reflexae, rarius solum recurvae vel nonnullae patentes; squamae involucri apice gibbiferae; achenia olivacea, costata, rugosa, apice spinulosa, 3 mm longa, 1 mm lata, appendice distincta 0,5 mm longa. — Habitat in iisdem locis ac *T. apicatum*, a quo praecipue capitulis denique saltem, vulgo longe radiantibus squamisque involucri gibbiferis differt. Quoad squamas involucelli inter *T. officinale α genuinum* et *T. apicatum* medium tenens.

T. uncinatum Brenn. l. c. p. 112 & 113 ex p. Humile — mediocre; folia tenuia, obscure viridia petiolis virescentibus vel saepius obscure rubris, breviter parcipilosa — subglabra, obovato-lingulata brevidentata basin versus incisa — sublaci-

niata, vel lingulata — anguste lanceolata, pinnatipartita, lobo terminali ovato basi sagittata vel toto sagittato marginibus repandis laciniisque anguste vel rarius latius triangularibus — subsemilunaribus integerrimis — paucidentatis valde reversis contiguis vel dentibus minoribus separatis; scapi erecti vel sigmoideo-adscendentes, virides vel in parte superiore saltem obscure rubri, araneo-villosi — subglabri; capitula vulgo majora, obscure lutea, sat angustiflora, plena vel ligulis sat distantibus saepe longe radiantibus; antherae polliniferae; squamae involucelli anguste subulatae, uncinato-patentes — recurvae, saepe coloratae; achenia obscure vel laetius olivacea, costata, rugosa, apice muricata, 3—3,5 mm longa, 1 mm lata, appendice indistincta — brevi, 0,5 mm longa. — Colore capituli obscuro ligulisque distantibus nec non squamis involucelli uncinatis facile dignotum. — In Finlandia australi hactenus lectum, cum *T. laevigato* (Willd.) var. *reflexo* Brenn. in Medd. Soc. pro F. & Fl. Fenn. 16, pag. 112 & 113 commixtum.

T. medians Brenn. l. c. 33 pag. 91 (*T. intermedium* Raunk. in Bot. Tidsskr. 25,2, et Brenn. l. c. 31, pag. 38, ex p., non Dahlst. l. c. pag. 171). Humile vel mediocre — sat elatum, folia tenuia, obscure viridia, petiolis roseis vel denique saltem sanguineis, leviter pilosa vel ad costam araneo-pilosa, lingulata vel lanceolata, pinnatifida, lobo terminali ovato obtusoque basi sagittata marginibusque integerrimis vel paucidentatis, laciniis approximatis forte reversis triangularibus vel saepius subsemilunaribus obtusis — acutis integerrimis vel paucidentatis, folia intima interdum obovato-lingulata, basin versus reverso-serrata; scapi erecti vel sigmoideo-adscendentes, vinose-, denique sanguineo-colorati, plus minusve araneo-villosi — subglabri; capitula magna, obscure lutea, plena — longe radiantia, ligulis distantibus sat latis vel apicem versus latioribus; antherae polliniferae; squamae involucelli longae, subulatae, acutae, sigmoideo-patentes vel nonnullæ interdum uncinato-recurvæ; achenia luteo-olivacea, costata, rugosa, apice spinulosa, 2,5—3 mm longa, 1—1,25 mm lata, appendice distincta 0,75—1 mm longa. — In locis cultis graminosisque et ad rudera in Helsingforsia et par. Ingå Nylandiæ lectum.

T. stenoglossum. Humile vel mediocre — sat elatum; folia tenuia, viridia, petiolis roseis, leviter pilosa vel ad costam araneo-pilosa, lanceolata, pinnatifida, lobo terminali parvo, triangulari acutoque, laciniis contiguis vel approximatis, interdum dente magna separatis, patentibus vel leviter reversis, triangularibus, acutis, integerrimis vel grosse paucidentatis; scapi erecti vel sigmoideo-curvati, vinose — badio-colorati, araneo-villosi — glabri; capitula mediocria, plena, angustiflora; antherae polliniferae; squamae involucelli longae, subulatae, acutae, sigmoideo-patentes vel erecto-patentes vel leviter recurvae; achenia brunnea, costata, rugosa, apice muricata, 2,75—3 mm longa, 1 mm lata, appendice distincta, 1 mm longa. — Capitulis vulgo minoribus, plenis, angustifloris, forma foliorum coloreque acheniarum a *T. mediante* diversum. — In locis graminosis, ad rudera plateasque Helsingforsiae et par. Ingå Nylandiae lectum.

T. revertens. Differt a *T. stenoglosso* laciniis foliorum valde reversis, ad marginem superiorem leviter curvatis, tali modo sicut ab hoc *T. medians* versus revertens. — In locis graminosis ad ruderaque unacum *T. stenoglosso* et *T. mediante* in Helsingforsia et ad Svartbäck par. Ingå Nylandiae lectum.

T. falcatum. Elatum; folia tenuia, obscure viridia — sat laete griseo-viridia, petiolis virescentibus vel laete roseis, parce brevi-pilosa ad costamque leviter araneo-villosa, elongato-lingulata vel lanceolata, pinnatipartita, inter lacinias longe subulato-dentata, lobo terminali deltoideo vel late triangulari acuto sub apice subito constricto vel marginibus plus minusve repandis, laciniis remotis a basi late triangulari vel semirotundata subulato-dentata longis angustisque sursum retroversis falciformibus acutis, vel nonnullis supremis contiguis triangularibus vel fere semilunaribus; scapi erecti, virides vel basi leviter colorati, leviter villosi — subglabri; capitula magna — mediocria, dense angustiflora, plena, saepe convexa; antherae sine polline; squamae involucelli breves lataeque, ovato-lanceolatae, leviter sigmoideae, patentes; achenia testaceo- vel luteo-fuscescentia, costata, rugosa, apice spinulosa, 2,5 mm longa, 1 mm lata, appendice distincta 0,5—0,75 mm longa. — In serie formarum *T. officinalis* polline carentium locum *T. patuli* Brenn.

inter formas polliniferas tenet. — In locis graminosis juxta habitationes horreaque ad Svartbäck par. Ingå Nylandiae detexit auctor.

Rektor M. Brenner lämnade vidare följande

Mykologiska notiser.

Följande under sistlidna sommar anträffade anmärkningsvärdare svampar ber jag här få förevisa.

1. *Aecidium corruscans.* Funnen på Svartbäck i Ingå socken på toppen af en grankvist. För några år sedan tog jag den på Westerkulla i samma socken, äfvenledes på toppen af en grankvist. Enligt meddelande af forstmäst. K. O. Elfving på Sällskapets februari-möte 1904 var denna svamp då ännu ej känd från Nyland.

2. *Chrysomyxa Ledi* (*Aecidium abietinum*). Förekom under denna sommar i stora massor på gran på Svartbäck samt Jakob-Ramsö i Ingå. Hundratals granar såväl på berg som i kärr voro däraf angripna till den grad, att skogen var formligen guldgul och vid beröring rykte af de gula spormassorna.

3. *Phallus impudicus,* hvilken enligt af stud. A. Thesleff den 4 maj 1895 gjordt meddelande redan år 1755 af P. A. Gadd anträffats på en holme vid Raumo stad, men sedermera ända till sommaren 1906 ej inom Finland återfunnits, har den 1 augusti detta år i sju exemplar af min son Widar påträffats på Näfversholm i Föglö skärgård, hvarest dess af affallna kvistar betäckta växtplats utgjordes af en med klibbal bevuxen ängskant, fordom stranden af en hafsvik. Då fyndet för bebyggarne af Benö i samma socken förevisades, hade dessa sagt sig vid höslåttern uti en af öns bergskrefvor hafva öfverraskats af en likadan aslukt som denna svamp utvecklade, utan att det lyckats dem att finna det i anledning häraf förmodade döda djuret, hvarför ifrågavarande svamp antagligen äfven där förefunnits.

I anledning af förestående meddelande omnämnde fil. kand. Alvar Palmgren, att han sommaren 1907 insamlat

exemplar af *Phallus impudicus* i Jomala nära Lumparen, där nämnda svamp förekom i hundratals individer, samt på Jersö i Lemland.

Tohtori K. M. Levander esitti:

Verijuotikkaan, Hirudo medicinalis L., levenemisestä Suomessa.

Leukajuotikkaat (*Gnathobdellæ*) ovat, kuten tiedetään, Suomessa edustetut neljällä lajilla, joista kaksi pienempää ovat: *Herpobdella atomaria* Carena ja *Herpobdella octoculata* (Bergm), kaksi suurempaa: verijuotikas, *Hirudo medicinalis* L., ja hevosjuotikas, *Aulastoma gulo* Moq. Tand. Molemmista näistä viimemainituista hevosjuotikas on levinnyt yli koko Suomen, Lappiin saakka, ja on sangen yleinen useimmissa vesissä maan etelä- ja keski-osissa. Mitä verijuotikkaaseen tulee, niin olen tähän kirjotukseen koonnut ne tiedot, jotka eläintieteellisistä kokoelmista, kirjallisuudesta, tiedustelujen kautta ja muutamilla omilla havainnoilla luonnossa olen voinut hankkia valaistakseni sen levenemistä maamme eri osissa. Runsaimman tietolähteen puheena olevassa katsannossa on tarjonnut alla olevassa kirjallisuusluettelossa mainittu F. J. Rabben v. 1858 julkaisema kirjotus (1) verijuotikkaan, tämän entisessä lääketieteessä tärkeän eläimen, runsaudesta Suomessa. Kirjotukseen en ole missään nähnyt viitattavan, ja se olisi jäänyt minulta huomioon ottamatta, jollei toht. A. Luther ystävällisesti olisi minulle siitä maininnut. Kirjotus sisältää ne pääasialliset tiedot, jotka K. A. Reinholm lääkeylihallituksen puolesta suoritetulla tutkimusmatkalla kesällä v. 1848 keräsi [1]). Reinholmin tutkimusmatkan varsinaisena tarkotuksena oli juuri saada selville, millä paikkakunnilla

[1]) Niiden tiedustelujen mukaan, jotka siihen aikaan, jolloin Reinholm suoritti tuon matkansa, eli viime vuosisadan keskivaiheilla, tehtiin maamme apteekkareille, laskettiin että tarvittava määrä verijuotikkaita teki vuosittain 101,000 kappaletta! Rabbe pitää tätä määrää kuitenkin liian korkeana ja arvelee että vuotuinen tarve oli 55,000 ja 75,000 välillä, josta määrästä 10,000, ei ainakaan enemmän, luultiin omasta maasta saatavan. Kauniita lukuja nämätkin ja suurta verijuotikkaan tarvetta entiseen aikaan valaisevia!

ja kuinka runsaasti verijuotikas meillä on tavattavissa. Lajin nykyisestä esiintymisestä on verrattain vähän tietoja, eikä ole varmuudella tunnettu, olisiko se ehkä millään paikkakunalla, jossa sitä ennen tavattiin, hävinnyt sukupuuttoon. Kumminkin olkoon jo tässä mainittu, että verijuotikkaita on tämän kesän kuluessa tavattu Vihdissä, Kuhmoisissa, Kuopiossa ja Käkisalmessa.

Kaikille niille, jotka minulle ovat antaneet tietoja verijuotikkaan esiintymisestä tai muulla tavoin avustaneet tätä tutkielmaa, pyydän saada tässä lausua kiitokseni.

Ahvenanmaa. Reinholmin saaman ilmoituksen mukaan Ahvenanmaalta on kuljettu ja kuljetetaan edelleen (v. 1848) juotikkaita Tukholmaan ja Turkuun. Todistuksen siitä, että verijuotikkaita on tavattu Ahvenanmaalla, tarjoovat 5 Yliopiston eläintieteellisissä kokoelmissa säilytettyä verijuotikasta, joiden nimilipussa on löytöpaikkana mainittu „Alandia“ ja lahjottajana farmaseutti Maexmontan. Ne ovat hyvin vanhoja, luultavasti kerättyjä viime vuosisadan keskipaikoilla, ja ovat olleet määrättävinä A. Malmilla. — Minun saamieni ilmoituksien mukaan verijuotikkaita Ahvenanmaalla lienee tavattu Godbyträsk nimisessä lammessa. — Prof. O. M. Reuter ilmoittaa minulle tavanneensa verijuotikkaita eräässä suuremmassa lammikossa Kökarissa. Samoin leht. D. A. Wikström kirjottaa, että hän kesällä 1885 tapasi *Hirudo medicinalis*-lajin Kökarissa Karlbyn lammikossa, jossa madot imeytyivät naisten jalkoihin, kun he vedessä seisten pesivät pyykkiä.

Lounais-Suomi. Rymättylästä, Paraisista ja Nauvosta kuljetetaan verijuotikkaita Turun apteekkeihin, on R:lle ilmotettu. — Spoof (3) mainitsee teoksessaan kaksi löytöpaikkaa, Rymättylän ja Tenholan (apteekkari Lihrin tiedonannon mukaan). — Yliopiston kokoelmissa on 2 kapp., jotka Maexmontan on ottanut Taivassalossa, ja jotka A. Malm on määrännyt. — R:lle tehdyn ilmotuksen mukaan Vipistenjärvi Askaisissa on tunnettu verijuotikkaistaan. — Myös Perniössä laji esiintyy R:lle tehdyn ilmotuksen mukaan. — Kemiön Dragsfjärdissä on Ölmös niminen lampi, josta vuosittain on saatu useita tuhansia verijuotikkaita, on ilmotettu R:lle. Eri henkilöjen tiedonantojen mukaan, jotka tänä kesänä olen saanut vastaanottaa, on syytä luulla, että verijuotikas yhä vieläkin tavataan

Dragsfjärdissä tai Kemiöllä. Vanhat eukot kuuluvat pyydystävän niitä mennen veteen paljain jaloin, antaen juotikkaiden imeytyä kiinni.

Uusimaa. Laji tavataan Sipossa ja Artjärvellä R:n saamain tiedonantojen mukaan. Nummella on Iililampi, tunnettu juotikasrunsaudestaan, mutta R:n saamain tietojen mukaan laji olisi hevosjuotikas. Minulle tehtyjen ilmotuksien mukaan on syytä luulla, että Lovisan seuduilla ja Kirkkonummella (Sundbergissä) on tavattu verijuotikkaita. — Mäntsälässä Sieversbergin kartanossa on ennen aikaan tehty koe verijuotikkaan viljelemiseksi lammikossa, kertoo toht. E. Nordenskiöld. — Vihdistä maisteri J. A. Wecksell sai tänä kesänä 2 verijuotikasta Vihdin Moksin Hauklammesta. Tämä on pieni lampi, jonka rannoissa kasvaa valkosammalta (*Spaghnum*) ja josta juoksee pieni oja. Mainitut kappaleet otettiin 15 p. elokuuta. Tässä siis ainakin varma todistus lajin esiintymisestä nykyisenä aikana Uudellamaalla.

Satakunta. R:lle ilmotettiin, että Rauman kaupungin luona on useampia pieniä verijuotikaslampia. — Loimijoella, Peltolan kylässä ja Peräsuossa, R. sanoo tavanneensa lajin ja mainitsee, että Mouhijärvellä se on ilmotettu löytyväksi kahdessa lammikossa. — Eräs oppilas on kertonut Hj. Schulmannille, kuten tämä minulle kirjottaa, että Suodenniemen Torisevajärvessä ja Majaniemen lammessa tavataan kansan kertomuksen mukaan verijuotikkaita.

Ilmotuksien mukaan tuotiin ennen aikaan verijuotikkaita eri paikkakunnilta apteekkeihin myytäviksi, mutta ei enää. Konttiryssät ostelivat niitä siellä täällä metsäseuduilla ja myyskentelivät niitä sitte kartanoissa ja kaupunkiloissa, mutta koska tämä kauppa on tykkänään lakannut, niin on arveltu, että verijuotikkaat ovat hävitetyt sukupuuttoon.

Etelä-Häme. Lopelta maisteri L. Helle kirjotti kesällä kysymykseni johdosta, että hän itse ei ole tavannut paikkakunnalla *Hirudo medicinalis*-lajia, mutta että „ihmiset kyllä kertovat, että täällä on apteekkiinkin viety juotikkaita, joten laji nähtävästi on verijuotikas, sillä hevosjuotikasta apteekeissa ei huolita“. — Tammelan pitäjässä Jokioisten kartanon seuduilla on R:n tiedonnannon mukaan hyvä „iililammi“. — Hau-

hosta tuotuja verijuotikkaita käytetään „Helsingin parturituvassa“, on R:lle kerrottu.

Teiskossa lajin sanotaan esiintyvän kahdessa lammessa: Upotusjärvessä ja Kaitajärvessä. R. kertoo paikkakunnalla olleen muutaman vanhan 70 vuotiaan eukon, Mato-Pirjon nimellä tunnetun, joka 40 vuoden aikana on elättänyt itsensä juotikkaan pyynnillä. Tampereen ja Hämeenlinnan apteekeissa hän sai joka käytettävästä juotikkaasta 5 tai 6 kopeekkaa. Ylenmääräisen pyynnin tähden juotikkaat kuuluvat hävinneen sukupuuttoon paikkakunnalla. Samoin lehtori Hj. Schulman on minulle ilmottanut kuulleensa kerrottavan, että muuan vanha eukko, joka ei enää ole elossa, usein oli tuonut verijuotikkaita Orihveden ja Teiskon rajamailta. Eukko oli pyytänyt niitä eräästä lammesta kävelemällä paljain jaloin vedessä, jolloin juotikkaat imeytyivät kiinni jalkoihin. Kertomus tarkottanee mainittua eukkoa. Sama tiedonantaja ilmottaa minulle myös saaneensa kuulla, että Ruovedellä Soramäen torpan luona olevan suon lampiloissa sanotaan tavattavan verijuotikkaita, joita eräällä vanhalla vaimolla on tapana pyydystellä.

R:lle tehtyjen ilmotuksien mukaan laji tavattaneen Orihvedellä, Längelmäellä, Heinolassa ja Padasjoella. — Yliopiston kokoelmissa on 3 verijuotikasta, jotka G. J. Strömborg kauvan aikaa sitte on ottanut Jämsän Tervalammesta. Nämä ovat olleet Prof. R. Blanchardin Pariisissa määrättävinä, jolle kuuluisalle tutkijalle minulla useita vuosia sitte oli ilo lähettää kokoelman suomalaisia juotikkaita tarkastettaviksi.

Käydessäni viime kesäkuussa Kuhmoisissa sain kuulla, että eräissä vesissä siellä tavataan verijuotikkaita eli „iilejä“, joita kansa hyvin näkyy erottavan tavallisesta hevosjuotikkaasta eli „lapamadosta“, *Aulastoma gulo*. Eräitten nuorten ystävieni välityksellä sain 18 p. kesäkuuta vastaanottaa kaksi elävää verijuotikasta, jotka he olivat saaneet Pakomäen puolella eräältä vaimolta, joka näitä kuuluu pyydystelevän. Mainitun henkilön kertomuksen mukaan iilit elävät sellaisissa metsälammikoissa ja suosilmissä, joista ei vesi juokse ja joihin ei myös ole laskua ja joissa ei ole kaloja. Iilejä hän pyytää polkemalla paljain jaloin suorantaan, jolloin iilit lähtevät liikkeelle ja tarttuvat jalkoihin. Myös R:n matkakertomuksessa sanotaan,

kun on puhe näitten seutujen juotikkaista, että verijuotikas yleensä tavataan sellaisissa lammissa ja lätäköissä, joissa ei ole kaloja, ja lisätään vielä, että täällä on istutettu kaloja muutamiin juotikaslampiin, josta on ollut seurauksena, että juotikkaat ovat hävinneet.

Pohjois-Häme. Virroilla on R:n mukaan useita järviä, joissa on iilejä „parasta laatua“. Kansa kaupitteli niitä 4 à 5 kopeekkaan kappale. Yliopiston kokoelmissa säilytetään vanhoja R:n lahjottamia verijuotikkaita, jotka nimilipun mukaan ovat otetut Virroilta. — Keuruu on R:n mukaan verijuotikkaista erittäin rikas seutu. Niitä on siellä kaikkialla ja juotikkaan pyynti jo „teollisuushaara“. — Jyväskylän luona on kaksi lampea: Toivakkajärvi ja Kortessuo, joista R:n saamain tietojen mukaan verijuotikkaita on viety Helsinkiin saakka. — Ylioppilas Pekkolan kuuleman mukaan Jyväskylän apteekkiin on tarjottu verijuotikkaita, joita on luultu Korpilahdelta tai Toivakasta pyydetyiksi. Näyttää siltä kuin laji yleensä eläisi vielä samoissa seuduissa kuin viime vuosisadan alkupuoliskolla, niinkuin luultava onkin. — Laukassa laji tavataan esim. Saarlammessa R:n mukaan. — Rautalammella on R:n saamain tietojen mukaan juotikkaita paljo Leväsenlammessa, myös Salolammessa ja Horon seuduilla. Niillä on tehty kauppaa.

Etelä-Savo. Mikkelin seuduilla tavattaneen verijuotikas sen mukaan kuin R:lle on ilmoitettu. Tohtori A. J. Siltala ilmottaa myös saaneensa kuulla sen löytyvän eräässä järvessä Mikkelin seuduilla.

Pohjois-Savo. Leppävirroilla R. tapasi miehen, joka eleli juotikkaan pyynnillä järvilöistä, jotka laskevat Unnukkaan. — Kuopion pitäjässä mainittiin R:lle Matkusjärvi juotikasrikkaaksi ynnä muutamia muita lampia. — Kuopion kaupungin luona tavataan laji vieläkin, sillä maisteri L. Helle löysi 15 p. elokuuta tänä vuonna kolme kapp. eräästä Kallaveden lahdesta kaupungin luona. Kuopio on ainakin toistaiseksi lajin pohjoisin löytöpaikka (62° 54′ pohj. lev.) Suomen valtiollisten rajojen piirissä.

Karjala. Laatokan puolisessa Karjalassa verijuotikas elää ainakin Käkisalmen luona olevissa vesissä. Niissä löysin matkalla viime kesänä kaksi kapp., toisen (13 p. heinäk.) Kaar-

lahdessa, Riihilahden selän perukassa, toisen (17 p. heinäk.) kaupungin luona olevassa matalassa lahdessa. Molemmat vedet ovat Vuoksen lahtia. Edellisessä paikassa laji esiintyi hevosjuotikkaan ja kotiloitten (*Limnæa*, *Paludina*, *Planorbis*) seurassa pehmeällä rannalla, jossa oli rikasta vesikasvillisuutta, ruovistoa, lumpeita y. m. Samanluontoinen on jälkimäinenkin lahti.

R:lle on ilmotettu, että Pälkjärvestä myytiin juotikkaita Sortavalaan.

Venäjän Karjalassa laji myös on ilmotettu löytyväksi. V. 1868 ilmestyneessä teoksessaan (2) Äänisjärven eläimistöstä Kessler kertoo, että verijuotikas luotettavien henkilöitten ilmotuksien mukaan tavataan Aunuksen kuvernementin suovesissä, ja että se A. K. Güntherin todistuksen mukaan on levinnyt Äänisjärven pohjoispäähän saakka Povenetsin ympäristöön. Ohimennen mainittakoon, että Plotnikowin (4) luettelossa Pietarin eläintieteellisen museon juotikaskokoelmasta ei kuitenkaan mainita mitään löytöpaikkaa Venäjän Karjalasta tai pohjoisesta Venäjästä yleensä.

Yleensä käy siis edellisestä selville, että verijuotikas on levinnyt maamme etelä- ja keski-osissa Kuopioon eli noin 63° pohj. lev. saakka. Suotavaa olisi muuten saada lisätietoja sen mahdollisesta esiintymisestä vieläkin pohjoisemmassa samaten kuin sen yleisyydestä [1]) nykyaikana levenemisalueensa eri osissa.

Kirjallisuus.

1. R(abbe), F. J., Om tillgången på blodiglar i Finland. Notisblad för läkare och pharmaceuter. Helsingfors 1858. N:o 6.

[1]) Reinholm sanoo tutkimuksensa ylipääten osottavan, että laji tavataan epäilemättömästi vähintäin 33:ssa lammessa ja vesistössä, hyvin todennäköisesti 11:ssä muussa vedessä ja jonkinlaisen todennäköisyyden mukaan 9:ssä. Karjala ja Viipurin lääni jäivät häneltä tutkimatta, mutta arvelee, että suurin runsaus tavattaneen Hämeessä ja Satakunnassa.

2. Kessler K., Матеріалы для познанія Онежскаго озера и обо-нежскаго края. (Aineksia Äänisjärven ja sen ympäristön tuntemiseksi.) — S:t Petersburg 1868.

3. Spoof, A. R., Notes about some in Finland found species of non-parasitical Worms (Turbellaria, Discophora et Oligochaeta fennica). Åbo 1889.

4. Plotnikow, V., Glossosiphoniidae, Hirudinidae et Herpobdellidae du Musée zoologique de l'Académie Impériale des sciences. Annuaire du musée zoologique. S:t Petersburg 1905.

Mötet den 2 november 1907.

Enligt af skattmästaren afgifven kassarapport utvisade Sällskapets rörliga kapital en behållning af Fmk 8,820: 60.

Sedan senaste möte hade de zoologiska samlingarna fått emottaga gåfvor af följande personer: doktor H. Federley, studenter R. Forsius, R. Frey, Th. Grönblom och V. Jääskeläinen, fröken E. Malinen, doktor E. Reuter och student A. Wegelius.

Till de botaniska samlingarna hade sedan senaste möte lämnats gåfvor af student P. Brofeldt, lektor E. J. Buddén, magister O. Collin, amanuens H. Lindberg, fil. kand. A. Palmgren och student H. Rancken.

Ylioppilas E. W. Suomalainen näytti punaisen ahvenen (*Perca fluviatilis* L.), joka oli saatu Espoon Gallträsk'istä $^{23}/_{X}$ 1907, ja jonka Kalastusmuseolle oli lahjoittanut kauppias J. Cedergren.

Student Richard Frey omnämnde, att ett exemplar af *Doros conopseus* Fabr., som tidigare icke var känd från Finland, hade infångats sommaren 1907 af student Th. Grönblom i Birkkala nära Tammerfors (Satakunta).

Doktor K. M. Levander föredrog:

Anuræa aculeata Ehrbg var. cochlearis M. Voigt.

Im Jahre 1901 entdeckte M. Voigt in den Holst-Mooren bei Plön in Holstein eine zwischen *Sphagnum* lebende *Anuræa*-Form, welche unter dem obigen Namen, also als eine an *Anuræa cochlearis* Gosse erinnernde Varietät der *A. aculeata* Ehrbg, von ihm in seiner 1904 erschienenen Arbeit [1]) beschrieben kam sie und abgebildet wurde.

Dieselbe intressante Form fand ich wieder am 8. Juli 1907 bei der zoologischen Station zu Tvärminne in einer kleinen, ebenfalls mit *Sphagnum* bewachsenen Wasserpfütze, welche sich in einer Felsenkluft, nicht weit vom Meeresufer, vorfand. Zusammen mit *Anuræa serrulata* und anderen Rotatorien kam sie daselbst ziemlich zahlreich vor.

Die finländischen Exemplare entsprechen fast vollständig der von M. Voigt gegebenen Beschreibung und den von ihm gegebenen Abbildungen, nur möchte ich bemerken, dass die vom genannten Verfasser vermissten Querleisten der mittleren Platten ausgebildet waren. Im Vergleich mit *A. aculeata* zeigt sich (Fig. 1 a), dass die zweite und vierte Platte durch sekundäre Querleisten in je zwei geteilt sind, so dass die Gesammtzahl der mittleren Platten sich auf 6 beläuft. Es ist jedoch hervorzuheben, dass die Querleisten, wie auch alle anderen Plattengrenzen, nur schwach hervortreten, d. h. viel weniger scharf als bei *A. serrulata* und normalen Formen von *A. aculeata* und *A. cochlearis*. Besondere Variationen in der Täfelung wurden von mir nicht bemerkt. Wie bei den holsteinischen Exemplaren lief auch bei den von mir gesehenen das Hinterende des Panzers in einen unpaaren Dorn aus, welcher stets etwas schräg nach links gestellt war. Dem entsprechend zeigt sich der Umriss des Panzers etwas unsymmetrisch, indem der linke Seitenrand etwas verkürzt im Vergleich mit dem rechten erscheint.

---

[1]) Voigt, Max, Die Rotatorien und Gastrotrichen der Umgebung von Plön. Forschungsberichte aus der Biologischen Station zu Plön, Teil XI, Stuttgart 1904, S. 86, Taf. III, Fig. 31 a, b.

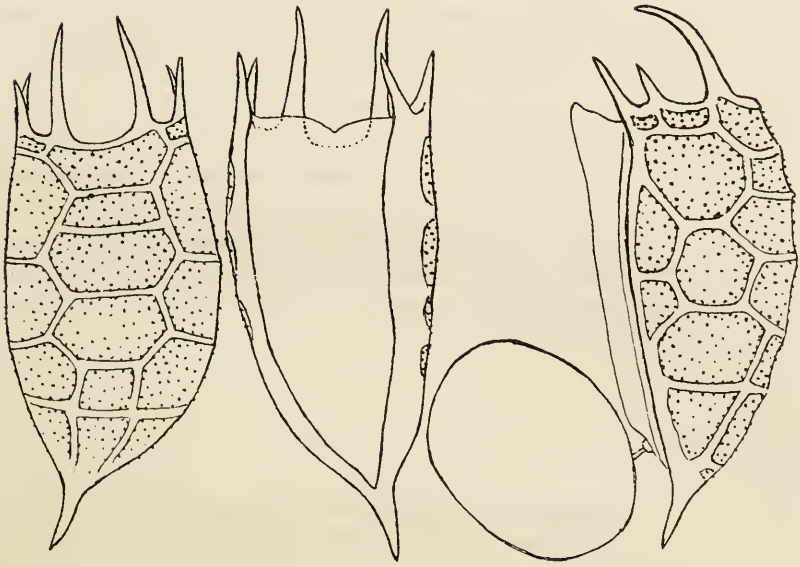

Anuræa aculeata Ehrbg var. *cochlearis* M. Voigt.

a. Dorsalansicht. b. Ventralansicht. c. Von der linken Seite gesehen, mit Subitanei. Vergrösserung 465 : 1.

Die Dimensionen des Panzers dieser Varietät betragen nach M. Voigt: Länge 152 μ, Breite 53 μ, Länge der Mediandornen 40 μ, Länge des Enddorns 23 μ. Hiermit stimmen die Grössenverhältnisse des Panzers der finländischen Exemplare ganz gut überein. Bei fünf Exemplaren, a—e, die gemessen wurden, fand ich die folgenden Dimensionen, in μ:

	a.	b.	c.	d.	e.
Totallänge des Panzers:	144	150	155	151	148
Breite des Panzers:	58	60	57	54	60
Länge der Mediandorne:	—	—	36	29	36
Länge des Enddorns:	19	18	18	22	21

Das Ei ist sehr gross, kurz oval, 63—68 μ lang und 45—47 μ breit.

Zusatz. Seitdem die obenstehende Mitteilung in der Sitzung der Gesellschaft stattfand, holte mir Herr Professor J. A. Palmén Anfang December 1907 freundlichst eine Planktonprobe, welche aus derselben Wasserpfütze gefischt war, in welcher die in Rede stehende *Anuræa*-Form während des Sommers gefunden wurde. Die Planktonprobe enthielt keine lebende Anuræen mehr, aber die wenig macerierte Beschaffenheit einiger aufgefundenen Exemplare zeigte, dass die Tiere erst neulich (wahrscheinlich während des Transportes und Aufenthalts im Zimmer) gestorben waren. Die Gestalt und Grösse der December-Exemplare waren dieselben wie im Sommer. Eier sah ich in dieser Probe nicht.

Rektor M. Brenner föredrog om

Periodiska aberrationer hos granen (Picea excelsa (Lam.) Link).

Ett par gånger tidigare har jag vid frågan om afvikande granformer, såsom f. *virgata*, f. *oligoclada* och f. *brevifolia*, såsom min åsikt framhållit, att dessa former endast vore tillfälliga, af yttre ofördelaktiga förhållanden framkallade aberrationer, äfvensom påpekat hurusom dessa abnormiteter hos en del exemplar visat sig kunna gifva vika antingen för normala bildningar eller för någon annan abnorm form. Då jag nu åter denna sommar varit i tillfälle att observera ett par likartade fall, ber jag att här få med några ord återkomma till denna sak.

Uti en mot söder starkt sluttande, stenbunden, tät blandskog af hufvudsakligen resliga smärta björkar och yngre granar med någon här och där stående äldre fura anträffades af mina söner Alf och Widar på Svartbäck i Ingå socken en egendomlig gran, hvaraf jag är i tillfälle att här förevisa en afbildning. Från nedersta delen af denna gran utgå, såsom teckningen utvisar, långa fågreniga *virgata*-formade, med något uppsvällda korta sidogrenar närmast spetsen försedda grenar, upptagande ungefär en fjärdedel af trädets höjd. De närmast högre belägna, ungefär en tredjedel af stammen uppta-

gande grenarna äro betydligt kortare och något *oligoclada*-formade, men med längs grenarna och i deras spetsar på något afstånd från hvarandra anordnade täta gyttringar af korta, tjocka, sekundära grenar, på afstånd liknande nystan eller stora knutar. Ofvanom dessa grenar vidtager en följd af starkt förlängda årsskott med ännu kortare och svagare förgrenade grenar, men utan grenknutar, och slutligen i toppen åter en tät anhopning af mycket korta och förtjockade grenar. Liksom på en tidigare af mig beskrifven gran från Svartbäck *virgata*- och *oligoclada*-grenar, omväxla här alltså dylika med en tredje, genom knutlikt anhopade korta och tjocka sidogrenar karaktäriserad grenform, hvilken man till åtskillnad från de två nyss nämnda kunde kalla f. *nodosa*.

Att ett patologiskt fall här föreligger, synes vara uppenbart, men hvilka orsaker härtill medverkat låter sig svårligen med bestämdhet afgöras. Att döma af det öfverhufvudtaget frodiga utseendet och de väl utvecklade barren synes någon egentlig brist på näring ej hafva förefunnits, om ej möjligen under de första åren, då *virgata*-grenarna anlades och utvecklades, och särdeles under åren före de sista synas gynnsamma förhållanden hafva ägt rum. Några yttre ingrepp, vare sig af människor eller djur, har ej heller kunnat varseblifvas. Återstår möjligen att såsom orsak till *nodosa*-grenarna och de därmed korresponderande uppsvällda korta sidogrenarna i de likaledes förtjockade *virgata*-grenarnas spetsar antaga någon tillfällig störing vid näringens upptagande, exempelvis genom rottrådarnas och hårens förstöring eller delvisa skadande i följd af häftig tjällossning eller plötslig isbildning om våren, i öfverensstämmelse med det af F. Thomas i uppsatsen „Vom Notjahr einer jungen Fichten“ framhållna erfarenhetsrönet, att näringsstöringar, som inträffa under maj och juni månader, medan följande års skotts utveckling befinner sig i sin början, åstadkomma en förkortning af dessa skott med på normalt afstånd från hvarandra sittande fåtaligare barr, utan att inverka på dessas längd, hvaremot störingar under hösten, då skotten redan äro färdigt anlagda, förorsaka en förkortning af såväl dessa som de härigenom tätt hopträngda barren.

Af en helt annan art är afvikelsen hos den andra af de nämnda granarna. Detta, på något afstånd från det föregående trädet växande träd, hufvudsakligen en kortbarrig form med den vanliga förgreningen, ådagalägger tydligen genom sina smala, risiga, med korta barr försedda, lafbelupna grenar bristande näring eller ett svagt rotsystem såsom orsak härtill, men visar tillika genom sin frodiga topp med längre barr, att svaghetstillståndet nu, åtminstone för någon tid, är öfverståndet, sannolikt genom rötternas framträngande till gynnsammare jordmån. Äfven denna periodiska växling af barrens längd utvisar, i öfverensstämmelse med tidigare af mig framhållna skäl, den kortbarriga granformens endast tillfälliga, af yttre, främmande inflytelser framkallade natur.

Af såväl dessa som tidigare af mig framhållna observationer synes alltså framgå, att de med namnen *virgata*, *oligoclada*, *brevifolia* och *glomerulans* (såvida nämligen de lusus *glomerulans* Kihlm. karaktäriserande, med knutlikt anhopade smågrenar försedda grenarna äro af samma slag som ofvan omtalade *nodosa*-grenar) betecknade formerna icke utgöra några systematiska grupper af likartade, en viss inneboende egenart manifesterande individer, utan endast tillfälliga, af olika yttre inflytelser framkallade, än likartade, än olikartade abnormiteter hos individer af den systematiska gruppen *Picea excelsa* (Lam.) Link, där än den ena, än den andra af de resp. gren- eller barrformerna förhärskar, men af hvilka äfven hos andra individer två eller flere periodiskt kunna aflösa hvarandra.

I anledning af föregående meddelande redogjorde amanuens Harald Lindberg för en egendomlig form af gran, observerad invid Nygård i Österby, Kyrkslätt, där den förekom på en torr, stenig skogsbacke tillsammans med normalt vuxna granar. Trädet hade en höjd af 5 à 6 meter. Den nedersta delen var alldeles normal med grenar och barr af vanlig längd (barren 15—20 mm). medan den öfre delen (från 1 m uppåt) hade korta grenar med korta barr (6—9 mm), lika dem hos l. *brevifolia*.

Rektor M. Brenner demonstrerade vidare ett fall af prolifikation hos en på Svartbäck i Ingå numera förvildad,

G. Arvidsson H:fors

Gran med ***virgata***-, ***nodosa***- och ***oligoclada***-grenar från Ingå, Svartbäck.

lad *Rosa*-art, med från blommornas midt utväxta blad- eller blombärande nya skott, där en del af nyskottbladen missbildats i form af unga lönnblad.

Inlämnades följande, af forstmästare Justus Montell författade uppsats:

Några för Lappmarken nya häckfåglar.

Den gångna sommaren har i ornitologiskt hänseende bjudit på rätt mycket af intresse här uppe i höga norden. Ej mindre än fyra fåglar, hvilka tidigare alls icke eller blott sällan blifvit iakttagna i finska Lappland, ha nu uppträdt häckande här, delvis till och med i ej ringa antal.

Råkan (*Corvus frugilegus* L.). Under de fem år jag vistats i Muonio har jag årligen observerat denna art. Den har infunnit sig redan tidigt på våren i början eller medlet af april och då rätt ofta observerats invid gårdar och byar tillsammans med kråkor och skator, hvaremot den under sommaren visat sig mera sällan. Under den förflutna sommaren har jag emellertid rätt ofta varit i tillfälle att iakttaga arten på en äng alldeles invid min bostad. Dag efter dag såg jag fågeln återkomma till samma ställe. I början kommo alltid två tillsamman, sedan mest blott en. Efter att en tid hafva varit alldeles försvunna, återkommo de i medlet af juli och voro då fem stycken, af hvilka tre voro ungar. Nu uppträdde de åter dagligen på ängen, där de vandrade omkring och sökte sin föda. I slutet af juli reste jag bort på omkring fyra veckor, och då jag återvände, såg jag till en början ej till mina råkor. Efter någon tid visade de sig dock och stannade till den 11 september. Då det är högst sannolikt, att de i juli och om hösten sedda råkorna voro desamma, som hela försommaren vistats i trakten, nu tillökade med sina ungar, torde jag ej fara alltför vilse, om jag påstår, att *Corvus frugilegus* denna sommar häckat i Muonio.

Men icke blott i Muonio, utan äfven i norra Kittilä har arten häckat denna sommar. Från dessa trakter har jag näm-

ligen fått tvenne ägg, hvilka af finnaren visserligen uppgåfvos vara korpägg, men utan tvifvel tillhöra här ifrågavarande art. Då jag, för att öfvertyga karlen om hans misstag, visade honom verkliga korpägg, vidhöll han i alla fall sitt påstående och försäkrade att fågeln, som lämnade boet, var svart som en korp, ehuru den nog förefallit honom väl liten. Karlen, som redan tidigare flera gånger sålt mig ägg, har alltid visat sig vara fullt pålitlig, hvarför det ej heller nu är troligt att han försökt bedraga, i synnerhet som det gällde en sådan bagatell som två stycken korpägg.

Äggen äro betydligt mindre än vanliga kråkägg samt af mörkare blågrön färg och till formen mer aflånga. De öfvereusstämma med Sundmans afbildning såväl till storlek som form och färg, dock äro fläckarna större och glesare.

Boet, som hittades i medlet af maj, innehöll fyra ägg och var beläget i en mindre tall invid en myräng nära Korkalo gård invid gränsen mot Enontekis. Ej långt från detta ställe observerade jag en råka den 14 april, sannolikt en af dem, hvilkas bo sedan hittades.

Staren (*Sturnus vulgaris* L.). Äfven staren har de senaste åren upprepade gånger visat sig i olika delar af Lappland. Våren 1903 erhöll jag ett illa medfaret exemplar från Peltovuoma by i Enontekis, hvilket enligt uppgift hittats dödt på snön, och den 19 april år 1905 infann sig en ensam stare utanför mitt fönster i Ylimuonio by, där den sedan uppehöll sig ända till den 12 maj. Marken var då ännu snöbetäckt, men på gårdsplanen, där jag höll mina renar tjudrade, hade af allehanda affall bildat sig stora mörka fläckar, där staren med förkärlek höll till. För att få fågeln att stanna utkastade jag små köttbitar m. m. och upphängde en holk, men icke desto mindre försvann den en vacker dag.

Bättre synes arten hafva trifts i Kittilä kyrkoby denna sommar. Enligt uppgift af forstmästare Björkman m. fl. har ett par häckat därstädes och till boplats valt en knut å domarebostället. Återstår nu att se, om den återkommer nästa sommar.

Enligt Mela och Kolthoff-Jägerskiöld har staren tidigare funnits häckande nordligast vid Uleåborg i Finland, vid

Östersund och Umeå i Sverige samt i Norge undantagsvis ända uppe vid Vardö.

Tornfalken (*Falco tinnunculus* L.). En och annan gång har denna falk äfven tidigare iakttagits i finska Lappmarken. Så har den år 1867 skjutits i Muonio den 21 juni (Palmén och Sahlberg) samt flere gånger i Kemi lappmark, där den häckade i juli 1897 (K. Ehnberg). Då arten denna sommar uppträdt rätt talrikt i Muonio och äfven annorstädes i Lappmarken, upptar jag äfven denna art bland de för finska Lappland nya häckfåglarna. Redan den 13 maj observerade jag en tornfalk i Muonio kyrkoby och såg den sedan upprepade gånger på olika ställen i Muonio. Mitt antagande, att den skulle häcka på orten, besannade sig den 7 juni, då jag ej långt från min bostad hittade ett bo med ej mindre än 9 ägg, beläget i toppen af en tall på en myrlagg. Boet, som var lätt åtkomligt, var nybyggdt.

Äggen äro till färgen ovanligt ljusa med stora, knappt sammanhängande, bruna fläckar. Senare erhöll jag ett annat bo, funnet den 22 juni och innehållande endast två, starkt rufvade ägg. Till näste hade användts ett gammalt, endast omkring fyra meter ofvan marken beläget skatbo. Äggen äro betydligt mörkare och påminna mera om dem hos *Falco æsalon* än de tidigare funna, men hade pojken, som hittade boet, utsatt en snara och fångat honan, hvarför intet tvifvel om arten föreligger. Att döma af äggens ringa antal och den sena årstiden samt äfven däraf, att en så stor anspråkslöshet vid val af bo ådagalagts, ser det ut som om det senare boet tillhört samma par som det förra, i synnerhet som det hittades blott ett par tre kilometer från det förra boet.

Senare på sommaren observerade jag ofta tornfalkar, mest ungfåglar, bl. a. vid Kuttanen by, ej långt från Karesuando $^{6}/_{VIII}$, mellan Enontekis kyrkoby och Näkkäläjärvi $^{9}/_{VIII}$, vid Vuontijärvi by $^{11}/_{VIII}$, allt i Enontekis, den 19 augusti i Kyrö by i Kittilä samt åtskilliga gånger i Muonio. Senast såg jag arten den 14 september, då jag sköt ett ungt exemplar.

Hornugglan (*Asio otus* L.). Talrikast af nykomlingarna har hornugglan uppträdt. Det är i synnerhet i trakten af

Ylimuonio by i Muonio, som arten iakttagits i stort antal, men äfven från andra delar af Muonio ha uppgifter om artens förekomst inlupit samt äfven ägg utbjudits. Endast i närheten af Ylimuonio ha mig veterligen sex bon hittats, de flesta alldeles invid byn. I samtliga fall ha gamla skatbon kommit till användning. Af bekvämlighets- eller andra skäl ha ugglorna afkastat taket från skatbona, innan de inredde dem för sig.

Enligt Kolthoff-Jägerskiöld har hornugglan tidigare funnits nordligast i Wasa samt nära Luleå $^{29}/_{7}$ 1835. Den har således nu häckat betydligt nordligare än vanligt.

Edellisen johdosta ilmoitti ylioppilas E. W. Suomalainen tavanneensa kottaraisen (*Sturnus vulgaris* L.) sangen yleisenä ja runsaslukuisena viime kesänä (1907) useissa paikoissa Savossa ja Karjalassa. Pohjoisimmista paikoista mainittakoon: Rääkkylä Paksuniemi ja Kirkonkylä; Joensuu; Kontiolahti; Taipale; Liperi (tavattoman runsaasti); Savonranta; Rantasalmi, Pyyvilä ($^{22}/_{6}$ tuhansia parvissa, poikaset jo lentokykyisiä); Leppävirta; Kuopio; Vehmersalmi; Heinävesi; Tuusniemi; Kaavi (suuria parvia).

Lisäksi ilmoitti esittäjä tavanneensa Liperin kirkonkylässä $^{15}/_{6}$ 1907 peltovariksen (*Corvus frugilegus* L.) ja metsävarpusen (*Passer montanus* L.), jotka kaikesta päättäen pesivät siellä. Edellinen oleskeli varis- ja naakkaparvessa muutamalla pellolla, ahkerasti kulettaen ruokaa nokassaan, jälkimäinen, jota oli 3 kpl., haki ruokaa maantien sillalla keskellä kirkonkylää.

Amanuens Harald Lindberg lämnade följande meddelande om

Calamagrostis gracilescens Blytt.

För någon tid sedan emottog jag af fil. kand. Ernst Häyrén en *Calamagrostis*-form från Kvistholmen invid Björneborg. Exemplaren voro insamlade af honom den 2 juli 1901. Vid närmare granskning af det rika material, som inlämnats i och för utdelning i „Plantæ Finlandiæ exsiccatæ“, fann jag, att

det tillhörde den form, som hos oss och i allmänhet i norden gått under namnet *C. gracilescens* Blytt. Hvad som genast frapperade mig var, att alla exemplaren voro fullkomligt sterila, ej ett enda hade ståndarknapparna öppna, oaktadt desamma befunno sig i bästa stadium af blomning. Vid företagen mikroskopisk undersökning af en större mängd ståndarknappar visade sig innehållet så godt som odugligt, endast ett fåtal pollenkorn voro normala. Då alla de insamlade exemplaren voro sterila och såväl till habitus som karaktärer intogo en intermediär ställning mellan *C. neglecta* (Ehrh.) Fr. och *C. lanceolata* Roth, föreföll det mig uppenbart, att de tillhörde kombinationen *C. lanceolata* × *neglecta*. Vid därpå företagen granskning af det material, som hos oss bestämts till *C. gracilescens* Blytt och finnes uppbevaradt å härvarande museum, visade det sig, att alla exemplaren utan undantag hade slutna, skrumpna ståndarknappar med odugligt eller så godt som odugligt pollen. *C. gracilescens*, sådan den fattats hos oss, är sålunda tydligen af hybrid natur.

Ifrågavarande form har länge varit mig gåtfull. Oaktadt jag rest mycket omkring i särskilda delar af landet och haft min uppmärksamhet fäst vid kritiska former af *Calamagrostides*, har jag påträffat *C. gracilescens* endast en enda gång. Hvad jag sett såväl ute i naturen som i herbarier af densamma har synts mig mycket olikartadt. *C. gracilescens*' sällsynta uppträdande och stora variabilitet torde också bekräfta nyss uttalade åsikt, att densamma är uppkommen genom bastardering. Då *C. lanceolata* ingalunda är vanlig hos oss, medan däremot *C. purpurea* Trin. (*C. phragmitoides* Hn.) är ytterst allmän och ymnig i särskilda delar af landet, är det högst sannolikt, att hvad hos oss kallats *C. gracilescens* dels är *C. lanceolata* × *neglecta*, dels *C. neglecta* × *purpurea*. Särskildt en del exemplar från Österbotten, där *C. purpurea* är en karaktärsväxt på dikeskanterna å de odlade torfmarkerna, tillhöra utan ringaste tvifvel den senare kombinationen; redan den täta vippan och växtens groflek tyda härpå. Ett hithörande, af M. Brenner taget exemplar (Ob, Limingo äng, 21. 8. 1869) har R. Hult i musei samling särskilt som ny art och å den af honom skrifna etiketten betecknat detsamma

som „*Calamagrostis fennica* n. sp. (= *C. stricta* × *lanceolata?*)“. Å samma exemplar har S. Almquist gjort följande anmärkning: „af mig aldrig sedd form, synes stå närmast *stricta* (*stricta* × *lanceolata?*)“ samt följande anteckning af senare datum (3 jan. 1896): „kan väl hända, att det är *lanceolata* × *neglecta*, men jag kan efter förnyad granskning ej finna något bestämdt skiljemärke från *gracilescens*' vida formkrets (om ej kanske den smala och mycket täta vippan?); torde väl därför vara försiktigast att tills vidare föra den till *gracilescens*“. En ännu mer tydlig *C. neglecta* × *purpurea* är den form, som C. W. Fontell insamlat i Pedersöre i Om; den långa, täta, i gråbrunt och grönt brokiga vippan och hela växtens groflek angifva otvifvelaktigt nämnda hybrida ursprung. Att i hvarje enskildt fall afgöra, om i *C. gracilescens* jämte *C. neglecta* ingår *C. lanceolata* eller *C. purpurea*, torde ej vara lätt utan att veta tillsammans med hvilkendera arten den växer.

I finska samlingen finnes *C. gracilescens* från följande ställen:

Al, Finström, Godby, in prato humido, 23. 7. 1878, legg. A. Arrhenius et A. O. Kihlman (det. S. Almquist). Torde kanske snarare vara *C. neglecta* × *purpurea* än *C. neglecta* × *lanceolata; C. purpurea* växer åtminstone vid Godby, *C. lanceolata* har jag ej sett därstädes.

Ab, Mynämäki, 29. 6. 1897 och 2. 7. 1897, A. K. Cajander. Synas vara *C. lanceolata* × *neglecta*.

N, Kyrkslätt, Veikkola, 6. 7. 1886, M. Brenner. Sannolikt *C. lanceolata* × *neglecta*.

Ik, Valkjärvi, Pähkinämäki, kärr i Suontaka-dalen, 16. 7. 1894, H. L. Torde vara *C. neglecta* × *purpurea*.

St, Björneborg, Välisanta, 5. 7. 1901, Ernst Häyrén; Björneborg, Kvistholmen, 2. 7. 1901, Ernst Häyrén. Tillhöra med all sannolikhet *C. lanceolata* × *neglecta*.

Kl, Valamo, in litore limoso lacus Ladogæ, 1. 7. 1881, Th. Sælan. Sælan anmärker särskildt, att exemplaret växte tillsammans med *C. lanceolata* och *C. stricta* (*neglecta*). Här föreligger sålunda ej något tvifvel, att ej exemplaren skulle vara *C. lanceolata* × *neglecta*. De påminna äfven genom vippans violetta, glänsande färg om formerna från Mynämäki,

Kyrkslätt och Björneborg, hvilka jag som nämndt ville betrakta såsom *C. lanceolata* × *neglecta.*

Om, Pedersöre, på järnvägsbanken 1 km från Jakobstad, 15. 7. 1898, C. W. Fontell. Dessa exemplar äro af Fontell bestämda till *C. gracilescens* och tillhöra utan ringaste tvifvel, såsom ofvan redan nämndes, kombinationen *C. neglecta* × *purpurea.*

Ob, Limingo äng, 21. 8. 1869, M. Brenner. Jämför ofvan!

Ks, Kuusamo, 1864, B. A. Nyberg (det. S. Almquist). Torde möjligen vara *C. neglecta* × *purpurea.*

Då det var af intresse att se originalexemplaren af *C. gracilescens* Blytt, tillskref jag professor N. Wille i Kristiania med anhållan att få mig desamma tillsända. De mig godhetsfullt öfversända originalen härstammade alla från den i Norges Flora, del 1, p. 89, uppgifna originallokalen, Ellingsrudmyren i närheten af Kristiania. Enligt meddelande af professor Wille har växten sedan ingenstädes blifvit funnen i Norge. Alla de hitsända exemplaren voro tagna af M. N. Blytt år 1842; senare har den sålunda ej blifvit återfunnen. Formens mycket sällsynta uppträdande äfven i Norge låter sig bäst förklaras genom antagandet af dess hybrida natur. Blytts exemplar äro också, i likhet med de finska, habituellt mycket olika hvarandra och, såsom jag väntade mig, alldeles sterila. Ej ett enda af de talrika ståndén hade öppna ståndare och normalt pollen, utan såsom de finska exemplaren slutna, skrumpna ståndarknappar med odugligt eller så godt som odugligt pollen. I Neumans flora, där rektor S. Almquist bearbetat det svåra *Calamagrostis*-släktet, upptages *C. gracilescens* såsom art; dessutom upptagas bastarderna *C. neglecta* × *purpurea* och *C. lanceolata* × *neglecta*, om hvilken sistnämnda framhålles, att den är svår att med karaktärer begränsa från *C. gracilescens*, ehuru den synes skild. Dessutom omnämnes en bastard, som tolkats såsom *C. epigejos* × *gracilescens.*

Då Blytts originalexemplar synbarligen äro *C. lanceolata* × *neglecta*, synes det mig, att *C. gracilescens* Blytt bör beteckna denna kombination och således *C. gracilescens* Blytt såsom art bortfalla. Kombinationen *C. neglecta* × *purpurea*

skulle åter enligt S. Almquist i Neumans flora vara detsamma som *C. Angermannica* Læst. och *C. Huebeneriana* Whe.

Vidare förevisade amanuens Harald Lindberg en täckvinge af

Pterostichus vermiculosus Mén. från Dryas-aflagring på Karelska näset.

Under sistlidne sommar besökte jag den tidigare af mig påträffade fyndorten för glaciala växtrester nedanför Linnanmäki prostgård i Kivinebb socken på Karelska näset för att erhålla en fullständig profserie i och för botanisk undersökning. För resultaten af denna undersökning skall framdeles redogöras, nu må endast omnämnas fyndet af en intressant skalbaggsrest. Vid proftagningen fann jag nämligen vid sönderbrytandet af den på växtrester synnerligen rika sandaflagringen en täckvinge af ett egendomligt och särdeles karaktäristiskt utseende, hvarför jag medtog densamma i och för bestämning. Jag lämnade sedermera den funna vingen till amanuens B. Poppius, som genast igenkände densamma såsom tillhörande *Pterostichus vermiculosus* Mén., en utpräglad tundraform, västligast känd från Petschoraområdet. Vid det tidigare tillfälle, då jag redogjorde för *Dryas*-aflagringen i fråga, fäste jag särskildt uppmärksamheten vid att resterna af alla funna växter voro synnerligen små, något som uppenbarligen tydde på särdeles ogynnsamma förhållanden, då aflagringen bildades (Medd. Soc. pro F. et Fl. Fenn. 24, sid. 99). Fyndet af nämnda högarktiska skalbagge lämnar ytterligare bevis för antagandets riktighet.

I anslutning härtill framhöll amanuens B. Poppius det ovanligt stora intresse fyndet af *Pterostichus vermiculosus* Mén. ägde äfven i djurgeografiskt afseende. Talaren hade tidigare på grund af sina forskningar rörande coleopterernas utbredning dragit den slutsatsen, att vissa uti den nordligaste delen af vårt faunaområde förekommande högnordiska coleopterer borde uppfattas såsom relikter från en tid, då ett arktiskt klimat var rådande uti en stor del af landet och en arktisk fauna

här förekom. Denna uppfattning hade blifvit motsagd af särskilda andra författare, hvilka betraktade de nämnda i Lappland funna arterna såsom relativt sent från öster inkomna immigranter. Det af amanuens Lindberg gjorda fyndet, hvars riktiga bestämning var höjd öfver allt tvifvel, ådagalade på det tydligaste, att föredragarens åsikt varit den riktiga.

Mötet den 7 december 1907.

Till inhemska medlemmar invaldes redaktören, öfverste V. Brander (föreslagen af doktor V. F. Brotherus), stationsinspektor O. Brander (föreslagen af amanuens Harald Lindberg), student Pekka Brofeldt (föreslagen af professor Fr. Elfving) och student Vidar Brenner (föreslagen af amanuens Harald Lindberg).

Till sin. representant i Delegationen för de vetenskapliga föreningarnas hus utsåg Sällskapet professor J. A. Palmén och till suppleant doktor V. F. Brotherus.

Enligt af skattmästaren ingifven kassarapport utvisade Sällskapets rörliga kapital en behållning af Fmk 8,778: 10.

Till publikation anmäldes:

Richard Frey, Die Dipteren-Fauna Ålands.

Alma Keso, Über das Alter und die Wachstumsverhältnisse der Reiser in Tavastland.

A. J. Siltala, Zur Trichopteren-Fauna von Savolaks.

A. J. Siltala, Über die Nahrung der Trichopteren.

Sedan novembermötet hade de zoologiska samlingarna fått emottaga gåfvor af följande personer: häradshöfding de

la Chapelle, elev H. Clayhills, preparator Wilh. Dahlberg, doktor H. Federley, student Th. Grönblom, rådman W. Heimbürger, student A. H. Haeggström, Högholmens djursamlingar, student V. Jääskeläinen, fyrmästare Karlsson, doktor K. M. Levander, amanuens H. Lindberg, possessionat T. Lindeberg, doktor A. Luther, professor O. M. Reuter, elev A. Sallmén, fiskeriinspektör J. Alb. Sandman, preparator O. Sorsakoski, fil. mag. S. Stenius, fil. kand. V. Tomminen, student E. Varén, student A. Wegelius och herr M. Wegelius.

Till de botaniska samlingarna hade sedan senaste möte gåfvor inlämnats af järnvägstelegrafist K. Holmberg, fil. kand. E. Häyrén samt studenter K. Linkola, H. Rancken och A. Wegelius.

Maisteri T. H. Järvi näytti kokoelman professori Alex. v. Nordmann-vainajan toimituttamia, suurella huolella ja taidolla tehtyjä värikuvia suomalaisista ja etelä-venäläisistä hämähäkeistä. Kuvat olivat aikoinaan (v. 1870) joutuneet Berlinin yliopistolle, mutta ovat ne nyt joutuneet vaihdon kautta takaisin eläintieteelliselle museolle.

Professor Fr. Elfving förevisade exemplar af *Sclerotinia Trifoliorum* Erikss., insamlade af forstmästare K. O. Elfving i Kronoborg. Svampen hade här på ett med *Trifolium pratense* L. bevuxet fält dräpt klöfvern å en areal af ett tiotal kvadratmeter. Arten, som observerats äfven i Lappträsk och Saarijärvi, har måhända en vidsträckt utbredning i landet och är väl ställvis orsaken till att klöfverodlingen misslyckas.

Professor J. A. Palmén omnämnde, att nötkråkan, *Nucifraga caryocatactes* L., senaste höst förekommit i trakten af Tvärminne Zoologiska Station i västra Nyland.

Lotsålderman Albert Österlund hade insändt ett meddelande om en hvitfisk *(Beluga leucas* Pall.), som den 28 sistlidne september omkr. kl. 6 e. m. af flere lotsar iakttagits på fjärden strax öster om Tvärminne lotsplats. Djurets längd pröfvades vara minst 4 meter och bredden nära 1 meter.

Från forstmästare Justus Montell hade ingått ett meddelande om att ett exemplar af *Upupa epops* L. den 13 september skjutits i Hetta by i Enontekis. Vidare hade den 19 i samma månad ett annat exemplar skjutits i Muoslombolo by på svenska sidan af Muonio älf, ej långt från Muonio Ylikylä.

Student Richard Frey afgaf berättelse öfver en med understöd af Sällskapet sommaren 1906 företagen exkursionsresa till Åland samt omnämnde, att materialet af insamlade *Diptera*, som numera föreligger fullständigt bearbetadt, visat sig omfatta 808 arter, däribland 60 för landet och 8 för vetenskapen nya.

Från med. stud. Runar Forsius inlämnades ett meddelande om några *Chalastogastra*, funna sommaren 1905 af fil. mag. Rolf Krogerus i Kittilä lappmark. Nya för Finlands naturalhistoriska område voro *Pontania tenuitarsis* Konow ♀, *P. arcticornis* Konow, *Amauronematus poppii* Konow, *A. æger* Konow ♀, *A. arcticus* Thoms., hvartdera könet, och *Lygæonematus strandi* Konow. Andra anmärkningsvärda fynd voro *Pteronus kriegeri* Konow ♀, tidigare hos oss tagen i Helsinge och Karislojo af föredragaren, samt *Amauronematus villosus* Thoms. ♀, tidigare tagen af J. A. Palmén i Lappland.

Med. stud. Runar Forsius hade vidare meddelat, att K. Pfankuch i „Zeitschr. für systematische Hymenopterologie und Dipterologie“ för år 1907, första häftet, sid. 17, från Finland beskrifvit en ny *Cteniscus*-art, *Ct. minutulus*, hvilken i Gravenhorsts samling burit namnet *Tryphon flavomaculatus* Grav. var. 3.

Doktor K. M. Levander lämnade ett meddelande om *Entamœba buccalis* (v. Prowazek). I K. Kisskalts och M. Hartmanns lärobok: „Praktikum der Bakteriologie und Protozoologie“, Jena 1907, anföres, att „nästan hvarje människa härbärgerar denna amœba i sin munhåla, där den lefver i tandbeläggningen, i synnerhet i kariösa tänder“. Med an-

ledning häraf har jag under loppet af denna höst termin särskilda gånger undersökt tandslemmet hos en person och hvarje gång kunnat konstatera förekomsten af ifrågavarande, af v. Prowazek år 1904 beskrifna amœba, som jag jämväl demonstrerat under min denna höst hållna föreläsningskurs öfver djuriska parasiter. Förmodligen är arten icke mindre allmän i Finland än i Berlin och annorstädes.

Ylioppilas A. A. Sola näytti muutamia

Sieniä Etelä-Suomesta:

1. *Dothiora sphæroides* (Pers.) Fr., jonka hän vast'ikään oli löytänyt Alppilasta lähellä Helsinkiä. Kysymyksenalainen discomyceteihin luettava sieni osottautui makro- ja mikroskopisessa tarkastelussa täysin samallaiseksi kuin Rabenhorst'in Fungi Europæi Exsiccati n:o 754, samoinkuin yhtäpitäväksi teoksessa Rabenhorst's Kryptogamenflora von Deutschland, Oesterreich und der Schweiz, I, 3, s. 109, annettujen selityksen ja kuvien kera. Viimemainitun suhteen lisättäköön vain, että itiöt olivat hiukan siinä ilmotettua suuremmat, ollen 22—29 × 8—9 μ.

Tämän sienen oli esittäjä tavannut kasvavana *Populus tremula*'n lahoavilla oksilla, yhdessä pyrenomycetin *Valsa nivea* (Pers.) Fr. kera, jonka seurassa sen mainitaankin usein esiintyvän. Ennen se on löydetty m. m. Pyreneiltä, Karpateilta ja Ruotsista, mutta meiltä, mikäli kirjallisuudesta saattaa päättää, ei ole tunnettu koko sukuakaan.

2. *Fomitopsis obducens* (Pers.) Karst., josta Karsten'in mukaan *Polyporus connatus* Fr. on vain kehittyneempi muoto. Tämä sieni on kuluvana syksynä ollut varsin yleinen Helsingissä, esim. Bulevardinkadulla, Kaisaniemessä ja Kasvitieteellisessä tarhassa, joissa *Acer platanoides*'en lahoja kohtia peittää sen valkeat lautat.

3. *Polypilus caudicinus* (Schæff.) Karst. (= *Polyporus sulphureus* (Bull.) Fr.), jonka maist. H. Lindberg viime

kesänä oli löytänyt Valkjärveltä Ik. — Karsten on maininnut sen ainoastaan alueista Al ja Ab.

Ylioppilas Thorwald Grönblom esitti:

Uusia tulokkaita Suomen perhosfaunalle:

1. *Diloba cœruleocephala* L. Löysin eräällä perhosekskursioonilla yllämainitun perhosen (♂) 7 p:nä lokak. 1907 istumassa erään puurakennuksen seinällä Kaukurinkadulla, Helsingissä. — Yliopiston perhoskokoelmissa on meillä 2 kpl. tätä samaa lajia, jotka ennen ovat kuuluneet Wasastjernan kokoelmaan ja hänen tiedonantojensa mukaan olisivat löydetyt Pohjanmaalta, mutta mitään varmoja tietoja niistä ei ole. Kun ne sitäpaitse ovat ilman minkäänlaista lippua, joka tavalla tai toisella viittaisi niiden löytöpaikkaan, ja Wasastjernan ilmoitukset useinkin ovat epävarmoja, voi nytkin hyvällä syyllä olettaa, että näiden eksemplaarien suhteen on tapahtunut jokin erehdys, ja että ne luultavimmin ovat meidän rajojemme ulkopuolelta. — J. af Tengström taasen ilmoittaa perhosluettelossaan (Catal. Lepid. faun. fenn. praec. 1869.), että *Diloba cœruleocephala* kyllä on tavattu Pietarin tienoilla, mutta ei Suomessa. Kun sitäpaitse „Suom. Perhosissa“ (J. E. Aro) ei mitään mainita tästä perhosesta, vaan on se ehkä juuri epävarmana kotimaisena lajina jätetty teoksesta pois, voi siis pitää nyt löydettyä Suomelle uutena.

Mitä muuten tulee tämän lajin levenemiseen, on se Staudinger-Rebel'in luettelon mukaan tavattu koko Euroopassa (lukuunottamatta napapiiriä ja Andalusiaa) ja Vähässä-Aasiassa. Skandinaviassa se ei ole harvinainen Tanskassa, etelä Ruotsissa ja eteläisimmässä Norjassa; pohjoisin löytöpaikka Uplanti (Aurivillius'en mukaan). Meidän löytöpaikkamme, Helsinki, sijaitsee samalla leveysasteella, kuin viimeksi mainittu maakunta.

Systematisessa suhteessa muutamat perhostutkijat asettavat tämän lajin kehrääjien joukkoon ja tarkemmin sinipääkehrääjiin *(Dilobinæ)*, mutta useimmat vievät sen yökköihin.

Tämä uusi tulokkaamme on myöskin vahinkohyönteinen, sillä Schmidt-Göbel'in (Die schädl. u. nützl. Insecten. II Abth., 1881) mukaan toukka elää useimmilla hedelmäpuilla, erittäinkin luumu-, omena- ja kirsikkapuilla, mutta myös muilla lehtipuilla, syöden keväällä puhkeavia silmuja, kukkia ja myöhemmin lisäksi lehtiä, joten se lukuisammin esiintyessä voi aikaansaada melkoista vahinkoa. — Perhonen lentelee elo- ja syyskuussa (Aurivillius'en mukaan), mutta myös lokakuussa, kuten tässä mainittu, aivan vahingoittumaton eksemplaari todistaa.

2. *Odontosia* (*Lophopteryx*) *camelina* L. ab. *giraffina* Hübn. Tämä maallemme uusi muunnos on paljon tummempi meillä yleisesti esiintyvää päämuotoa. Sen etusiivet ovat mustahkon ruskeat, takasiivet ja takaruumis harmaanruskeat. Sen löysi Pirkkalassa (Ta) 7 p:nä heinäk. 1907 yhteiskoulun oppilas H. Clayhills.

3. *Xanthia citrago* L. ab. *fasciata* n. ab. Muuten päämuodon kaltainen, mutta etusiivissä keskiloma keskiviivan ja ulomman poikkiviivan välissä kokonaan punertavan ruskea, paljon tummempi pohjaväriä. — Kasvattamalla *X. citrago*'n toukkia, jotka eivät ole harvinaisia alkukesällä lehmuksilla, Nikkilän saarella Pyhäjärvessä, Pirkkalan pitäjässä (Ta), sain päämuodon ohessa myöskin 2 kpl. ylläselitettyä poikkeavaa muotoa. Toinen näistä kuoriutui 25 p:nä elok. 1900 ja samoihin aikoihin kuoriutui toinenkin, mutta valitettavasti tuhosivat sen *Dermestes*-toukat, sen ollessa levityslaudalla. Koska käsikirjoissa en ole tavannut tällaista muunnosta ennen selitettynä, ja se sentään kiinnittää huomiota puoleensa, olen antanut sille nimen *fasciata* syystä, että tuo tumma väri muodostaa ikäänkuin vyön siiven yli.

Amanuens B. Poppius föredrog:

Über einige Variationserscheinungen im männlichen Geschlecht bei Agabus (Gaurodytes) arcticus Payk.

Bei mehreren *Agabus*-Arten sind die ♂-chen, sekundären Geschlechtscharaktere sehr konstant und für die Art eigen-

tümlich. Diese Charaktere trifft man, wie bekannt, an den Klauen der Vorderfüsse, die entweder in besonderer Weise gekrümmt, oder auf der Unterseite mit augenfällig ausgebildeten Zähnchen bewaffnet sind. Oft werden diese Merkmale hervorgehoben bei der Unterscheidung mit einander nahe verwandter Arten. Soweit es überhaupt bis jetzt bekannt ist, scheinen in der Tat diese Charaktere wenigen Variationen unterworfen zu sein. Eine sehr auffallende Ausnahme in dieser Hinsicht scheint aber *Agabus* (*Gaurodytes*) *arcticus* Payk. zu machen. Diese in den borealen und arktischen Teilen Eurasiens sehr weit verbreitete Art zeigt nähmlich in verschiedenen Gegenden einige bemerkenswerte Variationen, die wohl verdienen, näher besprochen zu werden. Zuerst mag hier eine kurze Darstellung der Verbreitung dieser Art folgen.

In den nördlichen Gegenden von Skandinavien, Finland, auf der Halbinsel Kola und auf Kanin ist diese Art häufig und dringt in Finland nach Süden bis etwa 62° n. Br. vor. Von hier scheint ihre Verbreitung in Nord-Sibirien weit gegen Osten ausgedehnt zu sein. Mäklin [1]) und J. Sahlberg [2]) führen sie aus dem unteren Jenissej-Gebiete auf, wo sie nicht selten vorzukommen scheint. Zu dieser Art gehört auch mit grösster Wahrscheinlichkeit der von Motschulsky [3]) aus Hamar-Daban in der nördlichen Mongolei beschriebene *Agabus alpinus*. Sharp erwähnt l. c. pag. 526 diese Art ausserdem aus Schottland, Elsass und Nord-Amerika (?). In den Sammlungen der Universität zu Helsingfors befinden sich ausserdem vier Exemplare aus Ajan am Ochotsk'ischen Meere. Hieraus können wir wohl schliessen, dass dieser Dytiscide über das ganze nördliche Eurasien verbreitet ist, obgleich keine Angaben hierüber bekannt geworden sind.

Von grossem Interesse sind nun die oben kurz erwähnten Variationen der männlichen Geschlechtscharaktere. Bei der

---

[1]) Kongl. Sv. Vet. Ak. Handl., Band 18, N:o 4, p. 22.

[2]) Ibid., Bd 17, N:o 4, p. 56.

[3]) Schrenks Reise II, p. 102, pl. 7, fig. 2. — Siehe auch Sharp, Aquatic-Coleoptera, p. 757.

nordeuropäischen Form, die zuerst von P a y k u l l beschrieben worden ist, hat die kürzere, innere Klaue auf der Unterseite eine ganz kleine, stumpfwinkelige, zahnförmige Erweiterung (fig. 1). Bei den sehr zahlreichen Exemplaren, die ich aus Nord-Schweden, Finland, von der Halbinsel Kola, sowie auch von der Halbinsel Kanin gesehen habe, scheint diese Erweiterung sehr gleichförmig aufzutreten.

Wesentlich anders geformt ist die innere Vorderklaue bei der nordwest-sibirischen Form. Letztere ist von S a h l b e r g

l. c. näher beschrieben und als var. *sibiricus* benannt. Sie wurde zahlreich auf den Tundren des unteren Jenissej-Gebietes gefunden, und alle Exemplare waren einander betreffs der Form der Klauen gleich. Von diesen Exemplaren habe ich zwei Männchen gesehen, die nur in dieser Hinsicht von der nordwest-europäischen Form abweichen. Auf der Unterseite der inneren Klaue ist ein kräftiges, deutlich winkelig hervortretendes Zähnchen zu sehen (fig. 2).

Noch mehr weicht die ost-sibirische Form aus Ajan ab. Bei den drei von dort stammenden Männchen, die ich gesehen habe, ist die innere Vorderklaue ganz gleichartig gebaut. Die Spitze ist etwas spitzer als bei der europäischen Form. Ganz merkwürdig ist die Ausbildung des Zähnchens auf der Unterseite. Dasselbe ist weit vorgezogen, gross und breit und an der Spitze ziemlich breit abgerundet (Fig. 3). In anderen Hinsichten unterscheiden sich diese Exemplare nicht von der europäischen Form. Da dieselbe sehr augenfällig betreffs der Sexual-Charaktere des ♂ ist, verdient sie mit einem besonderen Namen belegt zu werden und zwar bezeichne ich dieselbe als var. **ochoticus** n. var.

Diese drei Formen von *arcticus* weichen also betreffs der ♂-chen Sexual-Charaktere bedeutend von einander ab. Interessant ist ferner die verschiedenartige Verbreitung, die dieselben haben. Sie sind wohl als besondere geographische Formen anzusehen, wie es ja oft der Fall mit solchen Arten ist, die eine grosse Verbreitung haben. Unter den arctischen Arten sind aber solche Beispiele selten, was wohl dadurch zu erklären ist, dass sie unter verhältnissmässig gleichartigen Bedingungen in den verschiedenen Gegenden vorkommen. Von grossem Interesse wäre es, eine nähere Untersuchung der oben angeführten Merkmale an Individuen anderer, zwischenliegender Gebiete anstellen zu können. Es ist nicht anzunehmen, dass die eben erwähnten Formen in von einander isolierten Gebieten vorkommen. Obgleich diese Art in den zwischenliegenden Gegenden noch nicht nachgewiesen ist, dürfen wir wohl mit grösster Wahrscheinlichkeit die Vermutung aussprechen, dass sie, in Analogie mit anderen hochnordischen Arten, dort zu finden sein wird. Ohne Zweifel wird es sich herausstellen, dass auch solche Gegenden zu finden sind, wo eine grössere Variationsfähigheit betreffs der Klauen bei den Individuen auftritt. Es scheint aber diese Art in einigen Gegenden in Individuen-Gruppen aufzutreten, die sich schon stärker differenziert haben, und wo diese Differenzierung dazu geführt hat, besondere und konstante geographische Formen hervorzurufen. Diese Variationen sind jedenfalls merkwürdig in der Hinsicht, dass die ♀ keine merkbaren Verschiedenheiten besitzen, die eine Umwandlung des ♂ in angeführter Richtung hervorrufen würden. Dieser Fall bietet ausserdem ein Beispiel dafür, dass ein Organ sich in verschiedenen Gegenden des Verbreitungsgebietes in einer besonderen Richtung kräftiger entwickelt, in diesem Falle von Westen nach Osten an Stärke zunehmend.

Doktor A. Luther föredrog:

Über das Vorkommen von Planaria alpina Dana in Lappland.

Nach den hochinteressanten Arbeiten über die Verbreitung von *Planaria alpina* in Centraleuropa, die von Kennel, Voigt, Thienemann und zahlreichen anderen Verfassern [1]) veröffentlicht wurden, musste es wichtig erscheinen, die Verbreitung dieser Art möglichst genau kennen zu lernen. Durch die Entdeckung der Alpenplanarie bei Bergen durch Thienemann [2]) und in dem schwedischen Hochgebirge in Torne-Lappmark und Lule-Lappmark durch v. Hofsten [3]) dürfen wir mit Sicherheit annehmen, dass die Art in postglacialer Zeit sich sukzessive über die Skandinavische Halbinsel verbreitet hat, wenngleich sie später durch das wärmere Klima auf das Hochgebirge zurückgedrängt wurde, wo sie heute noch in den kalten Bächen günstige Lebensbedingungen findet. Die Annahme v. Hofstens (p. 9), „dass *Pl. alpina* überall in den nordschwedischen Hochgebirgen verbreitet ist", ist gewiss berechtigt. Sie gewinnt dadurch eine fernere Stütze, dass die in Rede stehende Art auch im Sarek (= Sarjek)-Gebirge (Lule Lappmark) vorkommt. Herr Dr. B. R. Poppius, welcher im vergangenen Sommer als Entomologe mit der Hamberg'schen Expedition dieses Gebirge bereiste, hatte auf meine Bitte hin seine Aufmerksamkeit auch auf das Vorkommen von Planarien in den dortigen Alpenbächen gerichtet. In der Tat gelang es ihm in der Flechtenregion des Berges „Pårte-fjäll unter Steinen in einem stark strömenden Schmelzwasserbach" eine Planarie zu entdecken, die dort in grosser Menge vorkam. Einige mir freundlichst zur Untersuchung übergebene Exemplare gehören, wie ich glaube mit Sicherheit annehmen zu dür-

[1]) Die Litteratur über diese Art bis 1906 findet sich zusammengestellt in: A. Thienemann: *Planaria alpina* auf Rügen und die Eiszeit. X Jahresbericht d. Geogr. Ges. zu Greifswald, 1906, 82 p., 1 Tafel, 2 Karten.

[2]) l. c.

[3]) N. v. Hofsten. *Planaria alpina* im nordschwedischen Hochgebirge. Arkiv för zoologi utg. af K. Svenska Vetensk.-Akad. i Stockholm, Bd. 4, N:o 7, 1907, 11 p.

fen, zu *Pl. alpina*. Diese Individuen, Mitte Juli gesammelt, sind sämmtlich steril und von geringer Grösse.

Über das Vorkommen der Alpenplanarie in Finland liegen bisher keine Angaben vor. Trotzdem ich seit Jahren meine Aufmerksamheit auf die drei Arten: *Plan. alpina*, *Polycelis cornuta* und *Plan. gonocephala* gerichtet hatte, gelang es mir nie in Süd-Finland eine derselben zu entdecken, die beiden ersteren auch nicht in Quellen mit relativ niedriger Temperatur. In der Tat sind die Aussichten, diese Formen im südlichsten Teil von Finland als Relicten anzutreffen, recht gering, da der grösste Teil dieser Gegenden erst spät (nach der *Litorina*-Periode) aus den Fluten des Meeres auftauchte.

Dagegen konnte man erwarten *Pl. alpina* in Lappland anzutreffen, da sich vermuten liess, dass wenigstens die höheren Berge daselbst von dieser Art bewohnbare Wasserläufe besitzen würden. Herr Stud. A. B. Ensiö (Nyman), der im Sommer 1905 zusammen mit zwei anderen jungen Zoologen Exkursionen in Lappland unternahm, sammelte daselbst auch an vier Fundorten Planarien, deren Bearbeitung er mir freundlichst überliess. Es zeigte sich, dass drei von den Proben *Pl. alpina* enthielten, u. z. waren die Fundorte folgende:

N:o 1. Pallastunturi (Berg in der naturhistorischen Provinz Lapponia Kemensis), Regio alpina, Bach Vatioja. ^{25}/VI. Dicht oberhalb des Fundortes lag noch reichlich Schnee.

N:o 2. Ailigastunturi (Berg im Kirchspiel Utsjoki, Prov. Lapponia Inarensis), Regio subalpina, in einem von *Salix*-Gebüsch beschatteten Gebirgsbache. ^{29}/VII.

N:o 3. Kirchspiel Utsjoki, Regio alpina (nähere Angaben fehlen).

Auch diese Tiere waren sämmtlich jung, ohne Spur von Geschlechtsorganen. Die Wasserläufe, die das Tier beherbergten, haben ihren Ausfluss teils in den Bottnischen Meerbusen durch den Fluss Kemijoki (N:o 1), teils in das Eismeer durch den Tana älf (Tenojoki) (N:o 2 und 3). Man darf also wohl die Vermutung aussprechen, dass *Pl. alpina* auch im finnischen Lappland eine bedeutende Verbreitung besitzt.

Gestützt auf die wichtigen Funde von *Pl. alpina* auf Rügen, vor allen Dingen aber auf Möen, haben Thienemann,

Brinkmann[1]) und v. Hofsten unter Berücksichtigung der in postglacialer Zeit stattgehabten Niveau- und Klimaschwankungen Skandinaviens die Ansicht ausgesprochen, dass die in Rede stehende Art gegen Ende der *Yoldia*-Zeit oder während des früheren, kalten Teils der *Ancylus*-Zeit über Dänemark nach Skandinavien eingewandert sei. Gegen diese Ansicht wird sich schwerlich ein Einwand erheben lassen[2]).

Bei dem jetzigen Stand unserer Kenntnisse von der Verbreitung der Alpenplanarie liegt die Versuchung nahe zu behaupten, dass diese Art auch nach Finnisch-Lappland über Dänemark und Skandinavien einwanderte. Vorderhand wird man jedoch gut tun einen solchen Schluss zu vermeiden. Es wäre nämlich denkbar, dass *Pl. alpina* dem Rückzug des Inlandseises folgend auch östlich von der Ostsee nordwärts vordrang und von hier aus Lappland besiedelte, wobei sie irgendwo im Norden den über die skandinavische Halbinsel eingewanderten Tieren begegnete. Die während der *Yoldia*-Zeit existierenden Verbindungen der Ostsee mit dem Weissen Meer durch den Ladoga und den Onega sowie weiter nördlich sind noch viel zu wenig bekannt um den Schluss zu erlauben, dass sie dem Vordringen ein unübersteigbares Hindernis entgegenstellten. Sie würden um so weniger in's Gewicht fallen, wenn es

---

[1]) A. Brinkmann: Om *Planaria alpina*'s Forekomst i Danmark. Vidensk. Meddel. fra den naturh. Foren. i Köbenhavn 1907, 10 p.

[2]) In der Litteratur wurde auch die Frage erörtert, ob sich *Pl. alpina* etwa den Ufern des Ancylussees entlang verbreitet hat. Brinkmann (l. c., p. 7, 10) vermutet, dass dieses nicht der Fall war, und führt als Argument das von Thienemann (Die Tierwelt der kalten Bäche und Quellen auf Rügen, nebst einem Beitrag zur Bachfauna von Bornholm; Mitth. d. naturw. Ver. f. Neupommern u. Rügen, 38 Jahrg., (1906) 1907) konstatierte Fehlen der Art in kalten Bächen auf Bornholm an. v. Hofsten (l. c. p. 8) dagegen findet es nicht unwahrscheinlich, dass *Pl. alpina* im Ancylussee gelebt hat. Diese Frage ist eng verknüpft mit derjenigen, ob der Ancylussee in der Tat, wie besonders Munthe es annahm, ein Süsswasserbecken war. Von zoologischer Seite sowohl (Erl. Nordenskiöld: Östersjöns nutida sötvattensmolluskfauna jämförd med Ancylussjöns. Bih. t. K. Svenska Vet.-Akad. Handl., Bd. 26, Afd. IV, N:o 11, 13 p., 2 Taf.) wie auch von botanischer (H. Lindberg: Kvartärfloraus utveckling i Finland, Medd. af Soc. pro Fauna et Flora Fennica H. 33, 1907, p. 76—77) wurden einer solchen Auffassung gegenüber Zweifel erhoben und (Nordenskiöld) die Ansicht ausgesprochen, dass das Wasser dieses Sees brackisch war.

sich erweisen sollte, dass, wie v. Hofsten (p. 9) es annimmt, auch ein passiver Transport der Art auf kürzeren Strecken stattfinden könnte. Die Möglichkeit einer Einwanderung nach Lappland von Südosten her ist also nicht ohne weiteres in Abrede zu stellen. Es bleibt abzuwarten, ob zukünftige Funde von *Pl. alpina* in Russisch-Karelien eine solche Möglichkeit zur Wahrscheinlichkeit erheben oder nicht.

Herrar B. R. Poppius och A. Luther gjorde följande meddelande rörande

Det finska museets däggdjursamling.

Nyare undersökningar hafva såsom bekant mer och mer ådagalagt den stora betydelse ett ingående studium af geografiska varieteter och lokalraser äger för djurgeografin. Hvad vårt land vidkommer, så bör materialet för sådana studier främst sökas i finska museet. Man måste därför fråga sig, i hvad mån detta motsvarar de kraf, som billigtvis kunna ställas på detsamma.

Under innevarande termin hafva vi genomgått Universitetets samling af finska däggdjur och däröfver upprättat en katalog. För att åskådliggöra, i hvilken mån områdets olika naturhistoriska provinser (enligt Herbarium Musei Fennici) därvid visat sig vara representerade, hafva vi uppgjort nedanstående tablå. Därvid har allt material, såväl uppstoppade exemplar och skinn som äfven spritlagda djur, kranier, horn etc. tagits i betraktande.

Såsom synes, är antalet i samlingarna förvarade djurarter från de skilda delarna af landet mycket olika. Medan vi från Nyland äga 38 species och antalet sådana från provinserna Ta, Ab, Sa, Lkem, Om, Kl och Sb varierar från 11 till 20, representeras provinserna Ka, Ik, Kb, Ok, Ob, Le af 5—10 arter, 10 andra provinser af 1—4 arter, och från On, Ks och Kk äga vi intet material.

Det är klart, att våra ekonomiska resurser icke tillåta oss att till samlingarna förvärfva exemplar af våra största

	Al	Ab	N	Ka	Ik	St	Ta	Sa	Kl	Ol	Oa
Plecotus auritus L.	·	·	N	·	·	·	Ta	·	·	·	Oa
Vesperugo murinus L.	·	·	·	·	·	·	Ta	·	·	·	·
borealis Nilss.	·	Ab	N	·	·	·	Ta	Sa	·	·	·
Vespertilio nattereri Kuhl.	·	·	N	·	·	·	·	·	·	·	·
mystacinus Leisl.	·	·	N	·	·	·	·	·	·	·	·
daubentoni Leisl.	·	·	N	Ka	·	·	·	·	·	·	·
Talpa europæa L.	·	Ab	N	·	·	·	Ta	·	Kl	·	·
Crossopus fodiens Pall.	·	·	N	·	·	·	·	·	·	·	·
Sorex vulgaris L.	·	Ab	N	·	·	·	·	·	·	·	·
pygmæus Pall.	·	Ab	N	·	·	·	Ta	·	Kl	·	·
Erinaceus europæus L.	·	·	N	·	·	·	·	·	·	·	·
Sciuropterus volans L.	·	Ab	N	Ka	·	·	Ta	Sa	·	·	·
Sciurus vulgaris L.	·	Ab	N	Ka	·	St	Ta	Sa	·	·	·
Myoxus quercinus L.	·	·	·	·	·	·	·	·	Kl	·	·
Sminthus subtilis Pall.	·	·	N	·	Ik	·	Ta	Sa	Kl	·	
Mus rattus L.	·	Ab	·	·	·	·	Ta	·	·	·	·
decumanus Pall.	·	Ab	N	·	·	·	·	·	·	·	·
musculus L.		·	N	·	·	·	·	Sa	·	Ol	·
sylvaticus L.	·	Ab	N	·	·	·	Ta	·	·	·	·
minutus Pall.	·	Ab	N	·	·	·	Ta	·	·	·	·
Arvicola glareola Schreb.	·	·	N	·	·	·	·	Sa	·	·	·
rufocanus Sundw	·	·	·	·	·	·	·	·	Kl	·	·
rutilus Pall.	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
amphibius L.	·	·	N	·	·	·	Ta	·	·	·	·
ratticeps Keys. & Blas.	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
agrestis L.	·	·	N	·	·	·	Ta	·	·	·	·
Myodes lemmus L.	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
schisticolor Lilljeb.	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
Castor fiber L.	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
Lepus timidus L.	·	·	N	·	·	·	Ta	Sa	·	·	·
europæus Pall.	·	·	·	·	Ik	·	·	·	Kl	·	·
Felix lynx L.	·	·	N	Ka	Ik	·	·	·	·	·	·
Fœtorius erminea L.	·	Ab	N	·	·	St	Ta	·	·	·	·
nivalis L.	·	·	N	·	·		Ta	·	·	·	·
putorius L.	·	·	N	Ka	Ik	·	·	Sa	Kl	·	·
lutreola L.	·	Ab	N	·	·	·	Ta	Sa	·	·	·
Mustela martes L.	·	Ab	N	·	·	·	·	·	·	·	·
Gulo luscus L.	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
Lutra lutra L.	·	Ab	N	·	·	·	·	·	·	·	·
Meles meles L.	·	·	N	·	·	·	·	Sa	Kl	·	·
Canis lupus L.	·	·	N	·	·	·	Ta	Sa	·	·	·
familiaris × *lupus*	Al	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
vulpes L.	·	·	N	·	·	·	·	·	Kl	·	·
lagopus L.	·	Ab	N	·	·	·	·	Sa	Kl	·	·

Tb	Sb	Kb	On	Om	Ok	Kp	Ob	Ks	Kk	Lkem	Im	Lv	Lp	Li	Lt	Lmur	Le
	Sb																
	Sb																
										Lkem							
	Sb	Kb		Om						Lkem							
Tb					Ok												
		Kb		Om	Ok		Ob			Lkem							
	Sb?																
		Kb		Om	Ok												
Tb				Om													
	Sb			Om	Ok												
										Lkem							
	Sb	Kb			Ok					Lkem					Lt		Le
				Om						Lkem							Le
	Sb	Kb					Ob			Lkem							
				Om						Lkem							Le
Tb	Sb	Kb		Om			Ob			Lkem					Lt		
										Lkem	Im?						Le
										Lkem							
	Sb																
	Sb																
	Sb			Om	Ok					Lkem							
					Ok												Le
							Ob										
						Kp											
											Im			Li			
				Om	Ok												
				Om													
														Li			
							Ob							Li			
														Li			

	Al	Ab	N	Ka	Ik	St	Ta	Sa	Kl	Ol	Oa
Ursus arctos L.	·	·	N	Ka	·	·	Ta	·	·	·	·
Phoca fœtida Müll.	Al	·	N	·	·	·	·	·	·	·	·
var. *ladogensis* Nordq.	·	·	·	·	·	·	·	·	Kl	·	·
var. *saïmensis* Nordq.	·	·	·	·	·	·	·	Sa	·	·	·
Halichœrus grypus Fabr.	Al	·	N	·	·	·	·	·	·	·	·
Cervus capreolus L.	·	·	·	·	Ik	·	·	·	·	·	·
alces L.	·	·	N	Ka	Ik?	·	·	Sa	·	·	·
Rangifer tarandus L. (ferus).	·	·	·	·	·	·	·	·	Kl	·	·
Delphinus tursio Cuv.	·	·	N	·	·	·	·	·	·	·	·
Phocœna phocœna L.	·	·	N	·	·	·	·	·	·	·	Oa
Antalet arter, som i samlingarna representera de skilda provinserna.	3	15	38	7	5(?6)	2	19	14	11	1	2

mammalier, såsom björn och älg, från alla provinser. Men man är berättigad att af vårt naturhistoriska nationalmuseum vänta, att vi dock äga representativa exemplar af dessa djur. För närvarande äga vi icke ett enda stort exemplar af björn, icke någon älg med större hornkrona! Af dessa former borde utom några goda uppstoppade exx. en större kollektion af kranier och älghorn åstadkommas.

Med afseende på medelstora och smärre däggdjur borde däremot ett möjligast fullständigt representerande af hvarje provins eftersträfvas, och synnerligast af smärre arter större serier af skinn och skallar samlas.

Vårt museum innehåller, tack vare allmänhetens välvilliga intresse, åtskilliga intressanta och sällsynta färgvariationer. Men just de allmännaste formerna saknas ofta. Till vår förvåning konstaterade vi, att vi t. ex. ej äga något exemplar af vår vanliga hare i sommardräkt, icke något klanderfritt normalt exemplar af vanlig räf!

Här erbjuder sig för herrar jägare ett rikt tillfälle att gagna Sällskapets sträfvanden. Det borde för hvarje medlem af Sällskapet vara en hederssak att få sin hembygd komplett representerad äfven i detta afseende. Vi påpeka ännu en gång, att allt material, äfven af de vanligaste arter, mottages med största tacksamhet.

Såsom ett glädjande resultat af revisionen må ännu omnämnas, att tvenne exemplar af bäfvern, som i samlingarna

Tb	Sb	Kb	On	Om	Ok	Kp	Ob	Ks	Kk	Lkem	Im	Lv	Lp	Li	Lt	Lmur	Le
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	Kb?	.	.	.	.	.	.	.	Lkem	.	Lv	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
3	11	6 (?7)	.	11	8	1	5	.	.	13	1(?2)	1	4	2	.	.	5

varit försedda med etiketten „Europa“, visat sig vara finska. Uti A. Mobergs historik öfver Sällskapet pro Fauna et Flora Fennica [1]) omnämnes bland skänker under tiden till år 1842 äfven p. 25 *Castor fiber* såsom gåfva af landshöfdingen J. A. Stjernschantz, och uti den 1852 till Litteraturbladets prenumeranter utdelade „Förteckning öfver Sällskapets pro Fauna et Flora Fennica samlingar I“ [2]) anföres p. 8 samma art från Lappland. Det ena af de med „Europa“ etiketterade, nu i samlingen stående exemplaren var dessutom försedt med beteckningen „Soc. pro Fauna et Flora Fennica“, hvarför dess ursprung utan vidare är klart. Det andra är monteradt på ett bräde, alldeles likt de bräden, på hvilka de år 1858 af Universitetet öfvertagna, tidigare Fauna-Sällskapet tillhöriga djuren äro uppsatta. Då sådana bräden i öfrigt icke användts uti museet, torde något tvifvel rörande äfven detta exemplars härkomst knappast kunna ifrågakomma.

[1]) Adolf Moberg, Sällskapets pro Fauna et Flora Fennica inrättning och verksamhet ifrån dess stiftelse den 1 November 1821 till den 1 November 1871. Supplement till Notiser ur Sällskapets pro Fauna et Flora Fennica förhandlingar, 11:te häftet, Helsingfors 1871, 68 p.

[2]) Helsingfors 1852, 6:o, 68 p.

Doktor E. Reuter föredrog:

Några hymenopterocecidier.

1. *Andricus inflator* Htg. Af rektor M. Brenner uppmärksamgjord på att en på nordöstra sluttningen af Observatorieberget i Helsingfors växande ek bar talrika gallbildningar, bestående af egendomliga, klubbformiga utvidgningar af ändskotten, har jag tagit närmare kännedom om desamma och funnit, att de förorsakats af en till *Cynipidæ* hörande stekelart, *Andricus inflator* Htg. Själfva stekeln har visserligen icke erhållits ur nämnda gallbildningar, men dessa äro synnerligen karaktäristiska och stämma fullkomligt öfverens med de beskrifningar, som finnas i särskilda cecidiologiska arbeten, så att något tvifvel om bestämningens riktighet icke kan förefinnas. Dessutom förekommer å nämnda trädslag icke heller någon annan gallbildning, som kunde förväxlas med den nu ifrågavarande. Arten är enligt Kieffer i André's „Spec des Hym. d'Europe et d'Algérie" utbredd i England, Skottland, Tyskland, Frankrike, Österrike och Italien, enligt Dalla Torre's kända hymenopterkatalog i hela Europa.

2. *Aulax hieracii* Bché (Htg). De karaktäristiska, spolformiga stjälkansvällningarna, som af denna cynipid förorsakas hos särskilda hieracier, har jag upprepade gånger i rätt stort antal anträffat på *Hieracium umbellatum* L. på Lofsdal i Pargas. Talrika exemplar af själfva stekeln hafva af mig erhållits ur dessa cecidier. Utan tvifvel är arten rätt allmän i vårt land. Enligt Kieffer (l. c.) och Dalla Torre (l. c.) är densamma allmän i nästan hela Europa.

3. *Cryptocampus pentandræ* Fall. (*amerinæ* (L.) Knw). Äfven de af denna art förorsakade knäspaka gallbildningarna torde förekomma flerstädes i vårt land. Sådana gallbildningar å *Salix pentandra* L. hafva bl. a. inlämnats af prof. C. Lundström från Jollas å Kustö i Åbo inre sk ärgård och af fil. kand. E. Häyrén från Kilo i Esbo. I hvartdera fallet hafva flera exemplar af den gallbildande insekten erhållits utkläckta ur cecidierna. Liknande gallbildningar på samma *Salix*-art har

jag iakttagit på Lofsdal i Pargas socken. Arten är utbredd i norra och mellersta Europa, men uppgifves mångenstädes förekomma tämligen lokalt.

4. *Isosoma calamagrostidis* Schlecht. På *Calamagrostis epigeios* (L.) Roth har jag åtskilliga gånger anträffat ett cecidium, bestående af en ofta knappt märkbar, långsträckt spolformig, understundom på tvären svagt rynkad eller med smärre oregelbundna utbuktningar försedd ansvällning af det mellan öfversta ledknuten och blomställningen befintliga stråpartiet. Ett med nämnda cecidium behäftadt strå afstannar i växten, vippan skjuter endast delvis, stundom icke alls, ut ur den omgifvande bladslidan och gulnar dessutom i förtid; härigenom uppstår en form af s. k. total hvitaxighet. Klyfves ett sådant cecidium på längden, så finner man, att stråret här innehåller flera längs efter hvarandra följande, små, aflånga kamrar eller celler, hvilka ofta endast genom en tunn mellanvägg äro skilda från de närgränsande samt hvar och en innehålla en stekellarv. Denna öfvervintrar i cellen och öfvergår först om våren, vanligen under loppet af maj månad, till puppa. Puppstadiet varar endast ett par veckor. Den fullbildade stekeln har från material af vinterståndna *Calamagrostis*-strån, insamladt i början af maj, erhållits utkläckt i slutet af samma månad samt under förra hälften af juni. Då imagines från hvar sin cell gnaga sig ut genom ett rundt hål å stråets sida, företer detta omsider talrika sådana hål, hvarigenom det erhåller ett om en flöjt påminnande utseende. Utom själfva gallbildaren, *Isosoma calamagrostidis* Schlecht., har jag äfven fått utkläckta särskilda parasitsteklar, likasom värddjuret hörande till *Chalcididæ*, men har ännu ej haft tillfälle att identifiera desamma. Nämnda *Isosoma*-art har jag erhållit från talrika *Calamagrostis*-strån, insamlade på Lofsdal och Svartholmen (Örfjärden) i Pargas, på Mäkkylä i Esbo samt å särskilda platser i närheten af Åggelby och Malm järnvägsstationer, hvaraf synes framgå, att den äger en icke så alldeles ringa utbredning i vårt land.

5. *Isosoma graminicola* Giraud. Å *Triticum repens* L. anträffas ofta en deformation af ändskotten, bestående däri, att internodierna starkt förkortats och de förkrympta bladen nästan

taktegelformigt ligga öfver hvarandra. Ur sådana gallbildningar, tillvaratagna dels på Lofsdal i Pargas, dels å Sjundeå prästgård, dels äfven i Sverige invid Statens Entomologiska Försöksanstalt, Albano nära Stockholm, har jag erhållit den gallbildande insekten, en äfvenledes till släktet *Isosoma* hörande art, *I. graminicola* Giraud. Artens upptäckare, Giraud, antog på grund af att en analog gallbildning å *Phragmites* förorsakas af en flugart, *Lipara lucens*, och i enlighet med den då för tiden rådande uppfattningen, att alla Chalcidider voro parasiter, att ifrågavarande gallbildning å *Triticum repens* äfvenledes åstadkommits af larven till en fluga, en *Ochthiphila*-art, som af honom i tvenne exemplar erhållits ur liknande gallbildningar å samma grässlag, samt att *Isosoma*-artens larv först parasiterade hos nämnda fluglarv och sedermera lifnärde sig af det näringsmaterial gallbildningen erbjöd. Det märkliga var emellertid, att han i sådana gallbildningar aldrig fann annat än *Isosoma*-larver. Senare har det konstaterats, icke blott att *Isosoma*-arterna öfver hufvud äro växtätare och ofta äfven gallbildare, utan ock att ofvannämnda art verkligen är upphofvet till ifrågavarande gallbildning å *Triticum repens*. Från de af mig insamlade gallbildningarna har jag erhållit uteslutande *Isosoma graminicola*. Ehuru sagda gallbildning synes vara synnerligen allmän i vårt land, torde något meddelande om densamma eller om den gallbildande stekeln icke förefinnas i vår litteratur. I utlandet har arten i fråga anträffats åtminstone i Österrike och Tyskland [1]).

I anledning af dessa meddelanden anförde fil. kand. R. Krogerus, att gallbildningar å *Salix pentandra* äro synnerligen allmänna och af föredragaren på särskilda orter iakttagits.

Detta bestyrktes af doktor Harry Federley, som dessutom å villan Humlevik i Tölö hade observerat de skadliga verkningarna af *Andricus inflator* å smärre ekar.

[1]) Enligt en uppsats af W. & J. Docters van Leeuwen-Reynvaan i „Marcellia" Vol. VI, Fasc. III—IV, utgifven i januari 1908, förekommer *Isosoma graminicola* äfven flerstädes i Holland. — Vid tryckningen tillagd not.

Professor J. Sahlberg förmodade, att de af herr Reuter förevisade gallbildningarna å ek voro identiska med dylika, som af föredragaren för en längre tid tillbaka (hösten 1878) inför Sällskapet demonstrerats och tillvaratagits uti Djurgården, och hvilka förorsakats af *Andricus fecundatrix* L. (Hart.), hvars andra generation, *A. inflator* Hart., bildar andra galläpplen på samma växt.

Doktor A. Luther omnämnde, att gallbildningar sådana som de på *Hieracium umbellatum* förevisade voro tämligen allmänna i Lojo.

Vidare förevisade herr Reuter deformationer af blomställningar och frukter hos ask, förorsakade af gallacariden *Eriophyes fraxini* (Karp.) Nal. Nämnda stora och iögonenfallande gallbildningar hade af intendenten J. E. D:son Iverus anträffats å ett askträd i en trädgård i Lovisa stad och af honom insändts till prof. J. A. Palmén, som öfverlåtit desamma åt föredragaren. Dylika gallbildningar, hvilka i Tyskland äro kända under namn af „Klunkern“, hade under olika år iakttagits på samma träd. I Finland torde förekomsten af detta cecidium icke tidigare hafva konstaterats.

Slutligen omnämnde herr Reuter ett starkt angrepp på gran af larven till *Epiblema tedella* Cl. Enligt särskilda till föredragaren ingångna meddelanden var granskogen på flera ställen i Kyrkslätt socken svårt angripen af en fjärilslarv, hvilken befanns tillhöra *Epiblema* (*Grapholitha*) *tedella* Cl. Sålunda företedde på en ort så godt som alla granar längs en skogsväg å en sträcka af mellan två och tre kilometer en bedröflig anblick genom att barrskruden till stor del förstörts. På många, i synnerhet yngre granar, voro samtliga barr å toppskotten urholkade, hvarigenom fara för skottens utdöende förelåg. Äfven i Helsinge, i närheten af Åggelby järnvägsstation, voro enligt meddelande af fil. kand. E. Häyrén granarna utsatta för ett likartadt, ehuru mindre starkt angrepp. *Epiblema tedella* är en i vårt land synnerligen allmän art, men aldrig förut har en härjning af dess larver i sådan omfattning som denna veterligen hos oss iakttagits.

Doktor Harry Federley inlämnade till samlingarna exemplar af den inom vårt naturhistoriska område förut icke anträffade fjäriln

Tapinostola elymi Fr. och dess varietet saturatior Staud.

De exemplar, som tillhörde hufvudformen, voro fångade i juli 1907 vid Lappvik, där arten lefver på ståndеn af *Elymus arenarius* L., hvilka här förekomma talrikt på sanddynerna. Fjäriln tyckes icke vara sällsynt här, men då den om dagen håller sig dold nere vid roten af *Elymus*-stråna, i hvilka larven såsom nämndt lefver, och då den genom sin gula, med sanden fullkomligt öfverensstämmande färg är mycket svår att upptäcka, är det förklarligt, att den af exkurrenter icke tidigare observerats.

Af var. *saturatior* Staud., som genom sin mörkare färg eller genom mörkare strimmor skiljer sig från hufvudformen, har jag lyckats öfverkomma endast ett exemplar, som äfven det infångades i juli 1907 på en sandstrand, nämligen i Tvärminne-Björkskär å lektor J. Reuters villa-område.

Hufvudarten är utbredd längs Östersjöns och Nordsjöns kuster och tyckes helst hålla sig till sandstränder. Staudingers och Rebels katalog upptager arten såsom förekommande i norra Tyskland, England, Danmark, Livland och södra Sverige, hvilken sistnämnda uppgift äfven af Aurivillius bekräftas i „Nordens fjärilar“, där arten är uppgifven från Skåne. Det var således att antaga, att den äfven skulle anträffas hos oss, där dynerna ännu tyckas vara rätt bristfälligt undersökta i faunistiskt afseende.

Varieteten förekommer enligt Staudinger & Rebel i södra Ussuri-området och vid Petersburg, hvadan fyndet af densamma hos oss ej heller är öfverraskande.

Doktor Harry Federley afgaf följande meddelande om

Monströsa torskar.

Under sistlidna oktober månad erhöll jag af studeranden Halvar A. Hæggström en s. k. mopsform af *Gadus morrhua.*

Exemplaret i fråga, som mätte i längd 37 cm, visade mopsformen synnerligen typiskt utvecklad. Såsom planschen utvisar, äro öfverkäkbenen något förkortade, men den hufvudsakliga förändringen ligger dock i näs- och pannbenens abnorma utveckling. Dessa äro nämligen, af det yttre att döma, betydligt förkortade, och näsbenen hafva från sitt ursprungliga horisontala läge intagit ett nästan vertikalt, medan pannbenen endast i sin främre hälft äro böjda nedåt. Äfven underkäken är hos detta exemplar något kortare än hos normala individer. Denna förändring tyckes icke alltid behöfva uppträda hos mopsformerna, och det är väl just den hos vissa exemplar framskjutande underkäken, som gifvit upphof åt benämningen delfinhufvud, hvilken äfven användes för denna monströsa hufvudform.

Få dagar efter det jag erhållit ofvannämnda mopsform af torsk, lämnades mig af docent Alex. Luther ett exemplar af samma art med en tydlig ryggradskrökning i caudalregionen. Detta exemplar var 38 cm långt och i likhet med det förstnämnda uppköpt på Salutorget i Helsingfors.

Enligt de uppgifter, som beredvilligt lämnats mig af herr Hæggström, var exemplaret med mopshufvud fångadt utanför Helsingfors i närheten af Gråhara fyrbåk, och hade försäljerskan försäkrat, att det tillhörde en från den vanliga torsken „skild sort“, som utanför Gråhara icke så sällan af fiskare upphämtas ur hafvet. Att denna monstrositet är känd bland traktens fiskarbefolkning synes sålunda tyda på, att densamma bland torskarna i Helsingfors yttre skärgård icke är någon sällsynthet.

Exemplaret med ryggradskrökningen hade åter doktor Luther valt ut hos en fiskmånglerska, som torgfört ett icke så ringa antal torskar i mer eller mindre hög grad behäftade med skolios. Månglerskan sade sig ofta erhålla dylika torskar genom fiskare ifrån Helsingfors närmaste omgifningar, hvaraf man torde kunna sluta sig till, att äfven skoliosen uppträder rätt allmänt hos torskar infångade vid vår hufvudstad.

I den inhemska ichtyologiska litteraturen torde dylika monströsa former af torsken icke finnas omnämnda, men väl är en mopsform af *Acerina cernua* omtalad, och äfven

den härstammar ifrån Helsingfors skärgård, där den fångats vid Lill-Bastö i juli 1902 [1]).

Ryggradskrökningar torde däremot förekomma ganska allmänt att döma af de meddelanden, som härom lämnats på våra möten. Så förevisades på decembermötet 1906 af docent K. M. Levander tvenne löjor med ryggradskrökning, båda fångade vid Mariehamn den 8 november samma år. Enligt ett meddelande af forstmästare J. E. Ekström [2]) äro abborrarna uti Laihajärvi sjö i Jämsä socken åtminstone till ett antal af 70 % behäftade med skolios, och slutligen förvaras uti zoologiska museets samlingar särskilda exemplar af *Perca fluviatilis* med mycket typisk dubbel ryggradskrökning, tillvaratagna i Kuusilampi, väster om Kovero sjö i Ruovesi socken, af häradshöfding G. Carp, som under många år varit i tillfälle att konstatera den rätt allmänna förekomsten af dylika monströsa abborrar i nämnda träsk.

I den nyare utländska litteraturen har jag kunnat finna endast en uppgift om en mopsform hos *Gadus morrhua* [3]). Denna „bull-dog-variety", såsom Patterson kallar den, tyckes att döma af den lilla afbildningen och den korta beskrifningen öfverensstämma med den hos oss funna deformationen. Den fångades på Englands ostkust vid Ibis House, Great Yarmouth, och mätte 16 inch i längd. Patterson afbildar och beskrifver jämte denna form äfven andra abnormiteter af *Gadus morrhua* och säger sig hafva gjort den iakttagelsen, att denna art i högre grad visar tendens till bildning af dylika än öfriga *Gadus*-arter. För öfrigt äro mopsformer af andra arter icke några stora sällsyntheter. Så uppräknar Hofer [4]) följande arter, hos hvilka dylika äro bekanta: karp, regnbågsforell, gädda och abborre, och afbildar äfven de tre förstnämnda.

---

[1]) D. A. Wikström, Mopsform af *Acerina cernua.* Meddelanden af Soc. Fauna et Fl. Fenn. 29, 1902—1903, p. 9.

[2]) J. E. Ekström, Två zoologiska notiser. Meddelanden af Soc. Fauna et Fl. Fenn. 33, 1906—1907, p. 119.

[3]) Arth. Patterson, Malformed Codfish. Zoologist (4) vol. 2, 1898, p. 130.

[4]) Bruno Hofer, Handbuch der Fischkrankheiten, 1906.

E. Nyström [1]) lämnar såväl i ord som bild en mycket noggrann beskrifning af en mopsform af *Cottus scorpius* L. Alba Fasciolo [2]) afbildar och beskrifver både en mopsform och ett med skolios behäftadt exemplar af *Labrax lupus*, och slutligen ingår i en uppsats af Carlet [3]) en afbildning af en särdeles egendomlig mopsform hos en forell. Förutom dessa fall torde ännu andra vara kända, ehuru jag icke gjort mig mödan att genomgå den för mig främmande litteraturen.

Uppgifter om skolios hos fiskar äro vida talrikare, och fall såväl hos hafs- som insjöfiskar omtalas flerstädes i litteraturen.

Angående orsaken till de omtalade deformationerna i skelettet sväfvar man ännu i okunnighet. Så uttalar sig Hofer om orsaken till mopsdeformationen på följande sätt: „Über die Ursache dieser Missbildung, welche jedenfalls schon in der Eihaut wirksam ist, fehlen z. Z. noch alle Aufschlüsse". Fasciolo, som gått mera till grunden af frågan och undersökt det af honom beskrifna mopsexemplaret af *Labrax lupus* särdeles noggrant, har kommit till det resultatet, att orsakerna stå att söka uti sjukliga förändringar i parasphenoid och vomer, hvilka, tack vare dessa, icke förmå utveckla sig normalt, utan förkortas eller snedvridas, hvilket först sekundärt framkallar en böjning af frontalia och en förändring af nasalias läge, ehuru de båda sistnämnda benparen i öfrigt kunna vara fullkomligt normalt utvecklade. Hvaruti denna sjukliga process i parasphenoid och vomer består, har Fasciolo icke lyckats utröna, men förmodar, att de nämnda benen under utvecklingsperioden erhålla för små kvantiteter kalksalter, hvarpå deras ofta spongiösa och oregelbundna utseende äfven skulle tyda. Af allt att döma skulle vi här, såsom Fasciolo äfven anser vara fallet vid skoliosen, hafva att göra med rachitis.

---

[1]) E. Nyström, Om en monströs form af *Cottus scorpius* Lin. Bihang till K. Svenska Vet.-Akad. Handl. Bd. 14, Afd. IV, N:o 10, 1889.

[2]) Alba Fasciolo, Due casi di deformazione nel *Labrax lupus*. Bolletino dei Musei di Zoologia e Anatomia comparata della R. Universitá di Genova N:o 127, 1904.

[3]) M. G. Carlet, Sur une truite mopse. Journal de l'Anatomie et de Physiologie 15, 1879, p. 154—160.

I det af Nyström beskrifna fallet hos *Cottus scorpius* synes orsaken till mopsformen däremot ligga förnämligast „i den starka förkortningen af nosdelen eller ethmoidalregionen". Vomer hade „bibehållit sin normala form", medan parasphenoid genom förkortningen af ethmoidalregionen antagit en svag S-formig böjning och förskjutits mot basioccipitale, så att dessa båda ben blifvit uppresta emot hvarandra och bildat en nedåt öppen vinkel. Häraf synes tydligt framgå, att hos *Cottus* förändringarna i detta sistnämnda ben varit af sekundär natur i motsats till hvad Fasciolo konstaterat vara fallet hos *Labrax*. Angående orsakerna till dessa deformationer uttalar sig Nyström mycket sväfvande, men förmodar, att de möjligen framkallats af förändrade lefnadsförhållanden och födoämnen. Härpå skulle de ej synnerligen sällsynta mopsformerna bland karpar, odlade i dammar i Frankrike, äfven tyda.

Att denna morbida förändring af fiskskallen är ärftlig, framgår af de experimentella undersökningar, som af Knauthe [1]) anställts med *Leucaspius*. Dessa visade, att af afkomman efter tvenne fullkomligt normala fiskar, hvilka härstammade från mopsföräldrar, c. 8—10 % tillhörde mopsformen, medan de öfriga voro normala. Försöken upprepades och gåfvo samma resultat.

Af dessa tills vidare mycket fragmentariska undersökningar kan man således sluta sig till, att ogynnsamma näringsförhållanden torde kunna framkalla rachitis i parasphenoid och vomer eller ethmoidalbenen, hvilka förkrympa och sålunda förorsaka mopshufvudet hos fiskarna, samt att, om denna process en gång uppträdt, densamma är ärftlig, — ehuru anlagen under en eller två på hvarandra följande generationer kunna vara latenta, — eller att åtminstone en ärftlig disposition förefinnes.

Föga bättre tyckes det vara beställdt med kännedomen om orsakerna till skoliosens uppträdande. Vissa omständigheter tyckas emellertid antyda, att här en infektionssjukdom föreligger. Såsom bevis för denna uppfattning framhåller Hofer, att talrika fiskar i en och samma damm kunna förete rygg-

[1]) Karl Knauthe, Zwei Fälle von latenter Vererbung der Mopsköpfigkeit bei Cyprinoiden. Biol. Centralbl. XIII, 1893, p. 766—767.

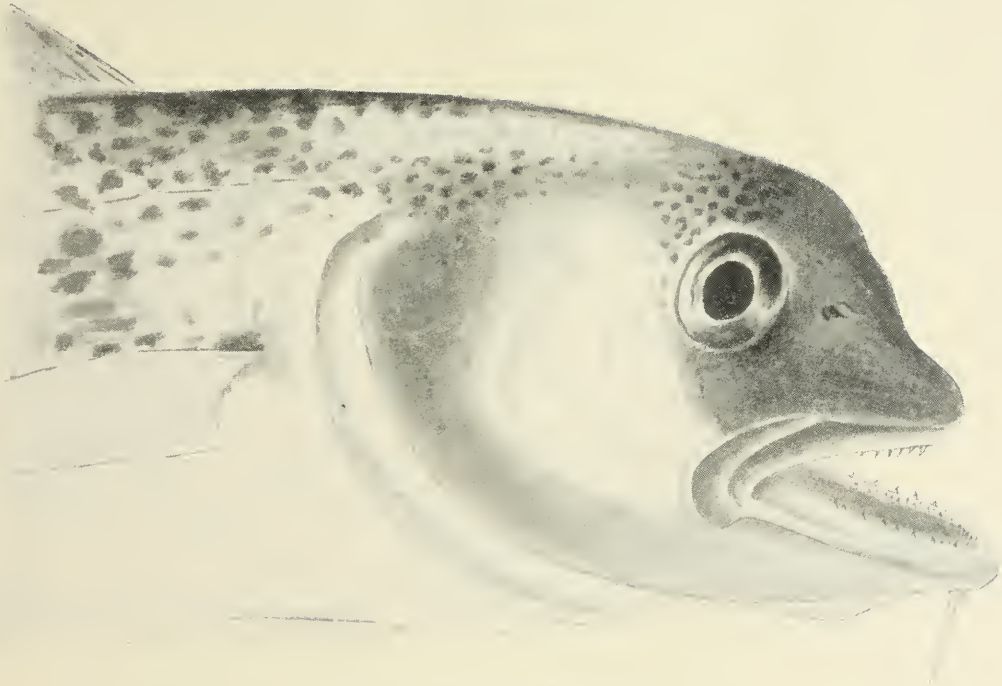

Gadus morrhua L. „Mopsform“.

radskrökningar, och att hos i akvarier hållna fiskar sjukdomen plötsligt uppträdt hos alla exemplar samtidigt. Äfven har Hofer iakttagit, huru skoliosen utbildats hos karpar, som lidit af andra infektionssjukdomar, hvilket också synes tala för riktigheten af hans åsikt.

En annan åsikt förfäktas däremot af Fasciolo, hvilken såsom nämndt äfven i detta fall anser rachitis föreligga. Till denna uppfattning tyckes också Smitt i „Skandinaviens fiskar" ansluta sig, då han talar om de s. k. rudabborrarna i Falun, hvilka enligt undersökningar af Wahlgren visat sig icke vara varieteter af abborren, såsom man tidigare antagit, utan exemplar med starkt förkortad ryggrad. Denna förkortning tillskrifves rachitis.

De ifrån vårt land kända fallen äro icke ägnade att bringa frågan närmare dess lösning, men de synas mig dock snarare fälla utslag till förmån för åsikten, att såväl mopsformerna som ryggradskrökningarna äro rachitiska bildningar. De af forstmästare Ekström och häradshöfding Carp iakttagna fallen hos abborrar skulle visserligen kunna anses tala till förmån för åsikten om en infektionssjukdom, men de kunna äfven få sin förklaring genom antagandet, att olämpliga eller osunda näringsförhållanden här framkallat rachitis. De talrika, deformerade abborrarna uppträdde nämligen i smärre sjöar eller träsk, och kändt är ju, att dylika kunna vara fullkomligt fisktomma, beroende på vattnets egenskaper, strändernas beskaffenhet eller andra omständigheter. I de ofvannämnda fallen torde man sålunda kunna antaga, att lefnadsvillkoren varit ogynnsamma, men ändå tillåtit abborrarna att utveckla sig, ehuru de ofta i mer eller mindre hög grad lidit under de ogynnsamma förhållandena och bildat former med ryggradskrökning eller -förkortning. Det är ju heller alls icke omöjligt, att individer, som härstamma från med skolios behäftade föräldrar, äro disponerade för denna deformation, såsom Knauthe konstaterat vara fallet med mopshufvudet. Den ärftliga dispositionen och inafveln skulle således kunna förklara den stora procenthalten af deformerade abborrar i de nämnda sjöarna och träsken.

Hvad åter de vid Helsingfors iakttagna fallen af monströsa torskar beträffar, så torde här all tanke på infektion vara utesluten, då torsken ju är en hafsfisk och icke leker uti Finska viken, utan ute i Östersjön. Äfven här förefaller det därför mera antagligt, att näringsförhållanden äro orsaken till de enligt fiskarbefolkningens utsago rätt allmänt förekommande missbildningarna. För detta antagande tala äfven torskens utbredningsförhållanden i Finska viken. Medan den i trakten af Åland är allmän och når en rätt betydlig storlek, äro de vid Helsingfors fångade exemplaren i regeln vida mindre, och öster om Hogland är torsken en ytterst sällsynt gäst. Det torde vara den ringa salthalten och af densamma förorsakade förhållanden i de inre delarna af Finska viken, som gör det omöjligt för torsken att trifvas här. Helsingfors ligger således nära gränsen för torskens utbredningsområde, där villkoren för dess utveckling självfallet äro de sämsta möjliga. Man torde därför äfven i detta fall kunna tillskrifva lefnadsförhållandena orsaken till de relativt talrika, deformerade exemplar, som här förekomma. Huruvida ärftligheten af mopshufvudet i detta fall hos torsken kan spela någon roll är omöjligt att veta, då det icke torde vara så lätt att afgöra, om afkomman af de i Finska viken förekommande individerna från lekplatserna i Östersjön åter söka sig in i Finska viken eller vandra till andra trakter.

Rektor M. Brenner förevisade och föredrog om

Nya lapska Taraxacum-former.

Till den redogörelse för lapska *Taraxacum*-former jag på Sällskapets senaste april-möte meddelade är jag, efter genomgåendet af forstmästaren J. Montells mig nyligen tillsända senaste samling, i tillfälle att tillägga ett par nya, af honom under denna sommar i Kittilä socken af Kemi lappmark tillvaratagna former.

I samma samling förefunnos dessutom af de tidigare beskrifna formerna *T. simulum* Brenn., *T. lobulatum* Brenn., *T. oxylobium* Brenn., *T. parciflorum* Brenn., *T. repletum* Dahlst.

och *T. croceum* Dahlst. exemplar från nya lokaler inom Kemi och Enontekis lappmarker, hvilka under pågående tryckning af 1906—1907 års Meddelanden i ofvan nämnda redogörelse intagits.

De nu nybeskrifna formerna äro följande:

T. densiflorum. Radix sat crassa; folia ad terram adpressa, 7—25 cm longa, 1,5—7,5 cm lata, tenuia — sat firma, anguste — alato-petiolata, laete viridia vel flavescentia petiolis fuscescentibus vel rufescentibus, glabra — subglabra, obovato-lingulata — lanceolata, acuta, irregulariter incisa arguteve dentata — profunde pinnatipartita, lobo terminali triangulari — hastato, laciniis contiguis anguste triangularibus acutis — acutissimis, patentibus — reversis, integris vel in margine superiori paucidentatis; scapi breves, vulgo erecti, apicem versus attenuati, badio-rufescentes vel basin versus virescentes, glabri vel leviter araneo-pilosi; capitula sat magna vel minora, plena, dense angustiflora; involucrum 13—17 mm longum, sat angustum, fusco-virens, squamis 11, 13 vel raro 23, angustis vel latis; squamae involucelli frequentes, firmae, ovato-lanceolatae, in apicem longum attenuatae, patentes vel recurvae, immarginatae; antherae pallidae, polline carentes; stigmata obscura; achenia 3,5 mm longa, 1 mm lata, lutescenti-olivacea, sulcata, rugosa, apice spinulosa, appendice anguste conica, 0,5 mm longa, rostro 6—8 mm longo, pappo albo. — Foliis longis depressis, scapis brevibus, capitulis plenis densifloris, antheris vacuis squamisque involucelli longe attenuatis bene distinctum. — Lapp. Kem., in prato ad pagum Tepastolombola par. Kittilä.

T. humile. Radix tenuis; folia pauca, 4—9 cm longa, 7—30 mm lata, tenuia, parce pilosa — glabra, obscure viridia petiolis pallide virescentibus angustis, lanceolata, acuta, profunde pinnatifida, lobo terminali triangulari sagittatove, aequilaterali vel longiori, laciniis subcontiguis anguste triangularibus — subulatis reversis integerrimis vel ad marginem superiorem paucidentatis; scapi solitarii, breves, forte sigmoidei — suberecti, fuscescentes vel ad basin crassiorem virescentes, glabri — subglabri; capitula sat magna, breviter radiantia; involucrum 14—15 mm longum, angustum, obscure viride, squamis

11, 13 vel raro 21; squamae involucelli longae, angustelineares, recurvae, immarginatae; antherae pallidae, polliniferae; stigmata obscura; achenia juniora pallide lutescentia, striata, sublaevia, apice muricellata, 2,75 mm longa, 0,75 mm lata, appendice conica, 1 mm longa, pappo albo. — Planta humilis foliis ut in *T. proximo* Dahlst., sed petiolis virescentibus, capitulis majoribus antherisque polliniferis. — Lapp. Kem., par. Kittilä, pag. Pulju, ad marginem viae.

Vidare inlämnade rektor M. Brenner till publikation:

Nya växtfynd från västra Nyland, hufvudsakligen från Ingå.

Såsom komplettering af den förteckning öfver i västra delen af Ingå socken samt angränsande delar af grannsocknarna förekommande kärlväxter numera aflidne Frih. Edv. Hisinger år 1855 uti sin Flora Fagervikiensis, tryckt 1857 i Sällskapets pro Fauna et Flora Fennica Notiser, häft. 3, till Sällskapet öfverlämnade, meddelas här några under nyss förflutna tio somrar gjorda nya fynd från samma trakter, såväl nya fyndorter för af honom angifna sällsyntare växtarter, som äfven nya af honom icke anträffade, med undantag likväl af de nybeskrifna former inom släktena *Hieracium* och *Taraxacum*, som af mig redan tidigare i Sällskapets Acta och Meddelanden publicerats.

För att underlätta jämförelsen med ofvan nämnda arbete, uppräknas växterna här i samma ordningsföljd, med samma benämningar och samma frekvens-beteckning, hvarjämte de där icke anförda växterna särskildt genom fet stil markeras.

Chrysanthemum segetum L. Ingå Svartbäck, ett ensamt exemplar.
Anthemis tinctoria L. Ingå Svartbäck r.
Achillea ptarmica L. Ingå Svartbäck p. och Stor-Ramsö.
Tussilago farfara L. Ingå Haga.
Lactuca muralis L. Snappertuna Raseborgs borggård.
Tragopogon pratensis L. Ingå kyrkby.
Scorzonera humilis L. Ingå Svartbäck r. och Torp.

Taraxacum laevigatum (Willd.) DC. (*T. officinale* var. *corniculatum* Auct.). Ingå Svartbäck fr.

Leontodon hispidum L. Ingå Svartbäck r., Nötö fr.

Hypochaeris maculata L. Ingå Svartbäck, under två somrar enstaka exemplar, sedan försvunnen.

Succisa pratensis Mönch. Ingå Jakob-Ramsö-skatan; saknas på Svartbäck.

Viburnum opulus L. Ingå Svartbäck r.

Galium mollugo L. Ingå kyrkby och Svartbäck p.

Campanula glomerata L. Ingå Westerkulla Linnais, hafsstrand, Joddböle; saknas på Svartbäck.

Myosotis lingulata Lehm. Ingå Svartbäck, hafsstrand.

M. collina Hoffm. Ingå Svartbäck p.

Mentha Arrhenii H. Lindb. Ingå Svartbäck fr.

Lycopus europaeus L. Ingå Svartbäck, hafsstrand och kärr, Haga, kärr.

Thymus serpyllum L. Ingå Jakob-Ramsö-skatan, sandstrand

Origanum vulgare L. Ingå Fagervik, vid järnbruket.

Scutellaria hastifolia L. Ingå Elisö-skatan, hafsstrand.

Nepeta cataria L. Ingå Svartbäck r.

Stachys silvatica L. Snappertuna Raseborgs ruin fr.

Galeopsis tetrahit L. Ingå Svartbäck r.

G. bifida Boenn. Ingå fr.

Lamium confertum Fr. Ingå Svartbäck fr.

Fraxinus excelsior L. Ingå Påfskär, vid nordöstra stranden två stora fruktbärande träd, fullkomligt vildväxande.

Erythraea littoralis Fr. Ingå Jakob-Ramsö, Dansarholm, Westerkulla Orrholm, p.

Verbascum thapsus L. Ingå Svartbäck.

V. nigrum L. Ingå Svartbäck.

Mimulus guttatus DC. Ingå Fagervik, fortfarande ymnig på de af Hisinger angifna lokalerna.

Linaria vulgaris Mill. Ingå Svartbäck och Barö.

Veronica arvensis L. Ingå Svartbäck fr.

V. verna L. Ingå Svartbäck fr.

Euphrasia officinalis L. = *E. brevipila* Burn. & Gr. fr. var. *parviflora* (Fr.) = *E. curta* (Fr.) Wettst. fr. ***tenuis** Brenn. Ingå fr.

Melampyrum nemorosum L. Ingå Svartbäck fr., en del år mycket ymnigt, andra år glesare.
Primula officinalis Jacq. Ingå Stor-Ramsö.
Plantago media L. Ingå Stor-Ramsö.
Cornus suecica L. Ingå Westerkulla Skämmö, våt skog nära stranden.
Pastinaca sativa L. Ingå Svartbäck r.
Levisticum officinale K. Ingå Svartbäck r.
Selinum carvifolia L. Ingå Stor-Ramsö och Nötö vid Blindsund.
Aethusa cynapium L. Ingå Svartbäck.
Pimpinella saxifraga L. f. *dissecta*. Ingå Svartbäck.
Nymphaea alba L. Ej observerad, utan endast **N. candida** Casp.
Ranunculus polyanthemos L. fr.
Batrachium marinum Fr. f. **terrestris**. Ingå Svartbäck r.
Ficaria ranunculoides Mönch. Ingå Nötö, strand vid Blindsund.
Myosurus minimus L. Ingå Svartbäck.
Thalictrum flexuosum Bernh. Snappertuna Strömsö r.
Aquilegia vulgaris L. Ingå Svartbäck, förvildad.
Erysimum hieraciifolium L. Ingå Ors, strandklippa vid Barösund.
Barbarea vulgaris R. Br. Ingå Svartbäck fr.
Impatiens noli tangere L. Ingå Svartbäck i Svartbäcken.
Tilia parvifolia Ehrh. Karis vid landsvägen invid Ingå rån.
Geranium bohemicum L. Ingå Svartbäck, endast en sommar ymnigt i ett svedjadt rofland, påföljande sommar några få knappt till blomning komna stånd.
Linum catharticum L. Ingå Degerby nära Svenvik.
Hypericum perforatum L. Ingå Westerkulla Orrholm.
Viola canina L. = var. *montana* L.
V. silvatica Fr. = *V. Riviniana* Rchnb.
Drosera longifolia L. Ingå Skatudden och Westerkulla Skämmö.
Silene rupestris L. Ingå Svartbäck fr., äfven på stenig backe.
Agrostemma githago L. Ingå Svartbäck r.
Stellaria palustris Retz. Snappertuna Raseborgs ruin.
St. longifolia Mühlenb. Ingå Westerkulla Skämmö.
Spergula pentandra L. Ingå Svartbäck fr.
Halianthus peploides L. Ingå Elisö Tingsholm.
Ribes grossularia L. Ingå Westerkulla Orrholm, i alsnår vid stranden.

R. nigrum L. Ingå Svartbäck r.
R. rubrum L. Ingå Svartbäck p.
Sedum annuum L. Ingå Svartbäck p.
Peplis portula L. Ingå Svartbäck p.
Circaea alpina L. Ingå Westerkulla Skämmö och Jakob-Ramsö.
Myriophyllum spicatum L. Ingå Svartbäck.
Hippuris vulgaris L. var. *maritima* (Hell.). Ingå Svartbäck.
H. tetraphylla Lin. fil. Ingå Svartbäck.
Sorbus hybrida L. Ingå Svartbäck, ett träd i blandskog.
Rosa canina L. = *R. glauca* Vill. och *R. virens* Whlnb.
R. dumetorum Thuill. = *R. coriifolia* Fr. = *R. glauciformis* Almqv. och *R. virentiformis* Almqv.
R. mollissima Willd. = *R. mollis* Sm.
var. **glabrata** Fr. Ingå Svartbäck.
Agrimonia odorata Mill. Ingå Barö Abborholm.
Alchemilla filicaulis Bus. Ingå Svartbäck, Joddböle, Stor-Ramsö.
A. pubescens Lam. Ingå Westerkulla, Svartbäck, Stor-Ramsö, Nötö.
Fragaria elatior Ehrh. Ingå Svartbäck, skogsbryn emot äng.
Potentilla incanescens Opiz. Ingå Svartbäck p.
Geum urbanum L. Ingå Svartbäck fr.
Spiraea filipendula L. Ingå Barö vid Barösund.
Lathyrus palustris L. Ingå Svartbäck.
Orobus tuberosus L. Ingå Nötö.
Vicia silvatica L. Ingå Svartbäck, på en granbevuxen bergsluttning mot norr bildande en tät matta samt praktfulla draperier högt uppe på granarna.
Trifolium medium L. Ingå Svartbäck fr.
Tr. hybridum L. Ingå Svartbäck fr.
Tr. agrarium L. Ingå Svartbäck r.
Oxycoccus microcarpus Turcz. Ingå Svartbäck och Joddböle.
Calluna vulgaris (L.) f. *albiflora*. Ingå p.
Chimaphila umbellata (L.). Ingå Svartbäck, Joddböle och Westerkulla p.
Ch. uniflora (L.). Ingå Joddböle och Haga r.
Pyrola chlorantha Sw. Ingå Haga och Öfverby.
P. media Sw. Ingå Svartbäck p.
P. minor L. Ingå fr.

Monotropa hypopithys L. Ingå Svartbäck, Joddböle, Utanåker, en del somrar i talrika exemplar, andra somrar på samma lokal försvunnen.

Polygonum dumetorum L. Ingå Svartbäck.

Atriplex hastata L. var. *salina* Koch. Ingå Svartbäck och Elisö.

A. litoralis L. Ingå Svartbäck.

Chenopodium album L. f. *glomerulosum* Hn. = var. *pedunculare* (Bertol.) Moq.

Salsola kali L. Ingå Westerkulla Skämmö, sandstrand.

Quercus robur L. Ingå Svartbäck, ett gammalt träd på den af kärr omslutna Stormosseholmen.

Salix depressa L. f. *livida*. Ingå Svartbäck p.

S. phylicifolia Sm. Ingå Svartbäck p.

Betula carpathica Reich. = *B. odorata* Bechst.

Alnus incana Willd. Ingå Haga p.

Abies excelsa DC. f. **oligoclada** Brenn. Ingå Svartbäck, Joddböle r. f. **virgata** (Jacq.) Ingå Svartbäck, Snappertuna Fagernäs r.

Callitriche polymorpha Lönnr. Ingå Svartbäck och Haga fr.

Goodyera repens (L.) Ingå Westerkulla och Öfverby.

Listera ovata (L.) Ingå Nötö, äng fr.

Malaxis paludosa (L.) Ingå Westerkulla Skämmö, Svartbäck och Joddböle.

Corallorrhiza innata R. Br. Ingå Westerkulla Skämmö, Svartbäck Långnäsudden och Bollstad.

Iris pseudacorus L. Ingå Svartbäck, bäck, Joddböle, hafsstrand.

Hydrocharis morsus ranae L. Snappertuna Raseborgs å.

Najas marina L. Ingå Svartbäck vid Fjusö.

Allium sibiricum L. Ingå Westerkulla Orrholm.

Convallaria polygonatum L. var. **latifolia** Brenn. Ingå Joddböle.

Butomus umbellatus L. Snappertuna Raseborgs å.

Sagittaria sagittifolia L. Snappertuna Raseborgs å.

Lemna trisulca L. Ingå Svartbäck.

Potamogeton rufescens Schrad. Ingå Svartbäck.

P. pusillus L. Ingå Svartbäck.

P. marinus L. Ingå Svartbäck och Westerkulla Skämmö.

Zannichellia palustris L. Ingå Korssund vid Jakob-Ramsö.

Z. polycarpa Nolte. Ingå Svartbäck.

Typha latifolia L. Ingå kyrkby.

Sparganium glomeratum Laest. Ingå Svartbäck sat fr.
Sp. affine Schnizl. Ingå Lill-Fagerö och Jakob-Ramsö.
Scirpus maritimus L. Ingå Svartbäck och Nötö.
Sc. glaucus Sm. Ingå Westerkulla Orrholm.
Blysmus rufus Huds. Ingå Westerkulla Orrholm.
Eriophorum alpinum L. Ingå Westerkulla Skämmö och Bollstad.
Carex ampullacea Good. var. **acutangula** Brenn. Ingå Joddböle, kärr norr om Stormosseholmen.
C. filiformis L. Ingå Svartbäck Stormossen.
C. hirta L. Ingå Svartbäck och Westerkulla, vid hafsstranden.
C. caespitosa L. Ej observerad i Ingå.
C. vulgaris Fr. var. **caespitiformis** Brenn. Ingå Joddböle, strandäng.
C. Persoonii Lang. Ingå Svartbäck p.
C. glareosa Wahlenb. Ingå Westerkulla Orrholm.
C. pauciflora Ligthf. Ingå Bollstad och Westerkulla Skämmö.
Triticum caninum Schreb. Ingå Joddböle, vid hafsstranden.
Festuca rubra L. var. *arenaria* (Osb.) Ingå Westerkulla „Hela världen", hafsstrand.
Bromus secalinus L. Ingå Svartbäck fr.
Br. mollis L. Ingå Elisö, åkerbacke.
Poa compressa L. Snappertuna Raseborgs ruin.
Glyceria aquatica (L.) Whlnb. Ingå Fagervik, i ån.
Atropis distans (L.) Ingå Svartbäck, hafsstrand.
Calamagrostis phragmitoides Hartm. Ingå Haga och Jakob-Ramsö.
C. Halleriana DC. Ingå Jakob-Ramsö, skogskärr.
C. silvatica DC. Ingå Svartbäck och Stor-Ramsö.
Milium effusum L. Ingå Svartbäck.
Asplenium trichomanes L. Ingå Svartbäck.
A. septentrionale Sw. Ingå Svartbäck.
Struthiopteris germanica Willd. Ingå Svartbäck och Utanåker.
Ophioglossum vulgatum L. Ingå Dansarholm, Orrholm och Degerby nära Svenvik.
Lycopodium inundatum L. Ingå Långvik vid Marsjön.

Mötet den 1 februari 1908.

Till inhemska medlemmar invaldes järnvägstelegrafist Kuno Holmberg (föreslagen af professor Fr. Elfving) samt studenter Viljo Jääskeläinen (föreslagen af docent A. Luther), J. S. W. Koponen (föreslagen af docent K. M. Levander) och Kaarlo Linkola (föreslagen af amanuens Harald Lindberg).

Doktor Enzio Reuter framlade en med understöd af Universitetet, Finska Vetenskaps-Societeten och Societas pro Fauna et Flora Fennica utgifven „Festschrift Herrn Professor Dr. J. A. Palmén zu seinem 60. Geburtstage gewidmet von Schülern und Kollegen", omfattande tvenne band med sammanlagdt VI + 921 sidor, 35 planscher och 13 textfigurer.

Professor J. A. Palmén tackade såväl Sällskapet som de enskilda författarena för festskriften och utbad sig att i anledning af den till honom riktade dedikationen, hvilken inleder skriften, få yttra några ord. I densamma framhöllos de förtjänster professor Palmén inlagt speciellt vid införandet af den descendensteoretiska riktningen i de zoologiska studierna, men äfven vid utbredandet af utvecklingslärans befruktande idéer i vårt land öfver hufvud. Professor Palmén ville dock icke tillräkna sig denna förtjänst, utan ansåg, att förhållandena gestaltat sig sålunda, att han, såsom varande äldre, tidigare kommit i beröring med de nya strömningarna inom den zoologiska vetenskapen och därför äfven kunnat meddela dem åt yngre forskare och sina elever. Ty likasom uti en skogsdunge de äldre träden tidigare nås af vindfläktarna och de yngre först senare få känna af dem, så hade han såsom en af de äldre förr nåtts af de nya idéer, som under senare hälften af det gångna seklet tryckte sin stämpel på den naturhistoriska forskningen i de stora kulturländerna, hvaremot de yngre först senare kunnat göra sig förtrogna med desamma. Med glädje hade talaren äfven lagt märke till att hans elever och yngre kolleger icke upptagit de nya lärorna såsom fär-

diga, utan genom grundliga och självständiga forskningar bildat sig en egen åsikt uti dessa viktiga frågor.

Af Sällskapets Meddelanden framlades häftet 33, omfattande verksamhetsåret 1906—07 och redigeradt af fil. kand. Ernst Häyrén med biträde af doktor A. J. Siltala, som i språkligt afseende granskat den finska texten, doktor A. Luther, som granskat den tyska texten, och doktor Harry Federley, hvilken för fattat den zoologiska öfversikten.

Tampereen Klassillinen Lyseo oli Seuralle lähettänyt pyynnön, eikö Seura voisi mainitulle lyseolle lähettää vastedes ilmestyvät julkaisunsa, ja suostui Seura tähän pyyntöön.

Enligt af skattmästaren afgifven kassarapport utvisade Sällskapets rörliga kapital en behållning af Fmk 11,097: 40.

Sedan decembermötet hade de zoologiska samlingarna fått emottaga gåfvor af Högholmens djurgård (genom kapten M. Tamelander) samt studenter V. Jääskeläinen, E. Merikallio och I. Välikangas.

Till de botaniska samlingarna hade sedan senaste möte gåfvor inlämnats af rektor Axel Arrhenius, fil. kand. H. Buch, professor Fr. Elfving, doktor H. Federley, rektor G. A. Hedberg, student Eeva Hermonen, doktor Hj. Hjelt, fil. kand. E. Häyrén, student F. W. Klingstdt, amanuens H. Lindberg, fil. kand. A. Palmgren, student H. Rancken och student A. A. Sola.

Amanuens Harald Lindberg förevisade den för vår flora nya lafven *Nephromium Lusitanicum* (Schær.), af honom anträffad i Kyrkslätt hösten 1907 å en ekbacke vid Humaljärvi sjö. Lafven var bestämd af fil. mag. G. Lång.

Forstmästare Justus Montell anförde, att *Podiceps minor* Gmel. funnits häckande i Palojoki i Enontekis. Visserligen hade icke boet iakttagits, men ungar hade observerats och en späd sådan sommaren 1906 af föredragaren skjutits.

Från professor O. M. Reuter inlämnades följande meddelande:

Om förekomsten af Leptophyes punctatissima Bosc. i Finland.

I „Collectanea in Floram karelicam" (Notiser Skpts pro F. et Fl. Fenn. Förh. II, 1852), hvilken afhandling pp. 117—118 äfven innehåller faunistiska uppgifter, säger W. Nylander: „ad Pasuri in regione finitima Petropoli vidi speciem, quæ verisimiliter *Barbitistes glabricauda* erat". Enligt senare författare är denna art synonym med *Leptophyes punctatissima* Bosc. I sin öfversikt af de finska rätvingarna (Suomen suorasiipiset (Orthoptera Fenniæ), Vanamon Kirjasia N:o 3, 1905, p. 15) säger C. Nyberg, antagligen syftande på ofvan anförda uppgift, att denna art torde förekomma i södra Karelen, ehuru intet exemplar finnes i samlingarna.

Den torde i själfva verket vara utbredd öfver hela sydligaste Finland, ehuru dess stora sällsynthet gör att den så sällan blifvit iakttagen. För omkring trettio år sedan fann jag i Åbo skärgård på Lofsdals egendom i Pargas socken vid håfning i rik örtvegetation å en mot en rågåker åt söder sluttande skogsbacke en vinglös, tätt svartprickig, grön locustid, som icke kunde vara någon annan än *Leptophyes punctatissima*. Emellertid undslapp exemplaret genom ett plötsligt skutt, och jag kan därför beträffande detta intressanta fynd uttrycka mig blott såsom förut Nylander: „vidi". Af numera aflidne professor C. J. Arrhenius, för hvilken jag omtalade fyndet, erfor jag, att äfven han någonstädes i södra Finland funnit denna art, men har förgätit fyndorten, äfvensom uppgiften hvar exemplaret möjligen finnes förvaradt. Under flere år sökte jag förgäfves på den ofvan omtalade backen efter flere exemplar och uppgaf slutligen hoppet att någonsin genom ett infångadt exemplar kunna konstatera artens förekomst i Åbo skärgård. Då jag senaste sommar den 26 juni håfvade bland högt gräs och rikligt växande, odlad *Myosotis* å backen nedanför karaktärsbyggnaden på Lofsdal, blef jag likväl gladt öfverraskad af att i håfven se en liten grön, tätt svartpunkterad lo-

custid, hvilken jag denna gång ej var sen att infånga. Vid företagen närmare undersökning visade detta exemplar sig otvifvelaktigt vara en larv af *Leptophyes punctatissima* Bosc. Framtibiernas trumhåla är alldeles öppen, panntaggen har antydning till längsfåra, baklåren äro undertill oväpnade, kroppen grön med sidorna svartprickiga och antenner och ben, i synnerhet baklåren, tätt beströdda med svarta punkter, hvilka dock icke, såsom enligt v. Borck hos imago är fallet, äro upphöjda, den framtill och baktill tvärhuggna framryggens sidolober nå nedtill icke längre än till ögats undre kant.

Exemplaret, som inlämnats till universitetets finska samling, utvisar sålunda, att arten förekommer lika väl i de västligaste som ostligaste delarna af södra Finland. Ett bevis på dess ytterliga sällsynthet utgör den räcka af omkring trettio år, som förlöpt mellan det första och andra af mig gjorda fyndet å lokaler, dem jag nästan årligen besökt med min håf.

Jakobson och Bianchi anföra i sitt stora arbete Прямокрылыя и Ложносътуатокрылыя Россійской Имперіи V, p. 371, att *Leptophyes punctatissima* Bosc. inom Ryssland blifvit funnen i Olonetska (Sahlberg), Moskovska (Assmuss) och Tambovska (Uljanin) guvernementen. I Sverige är den enligt Aurivillius (Svensk Insektfauna 2, Rätvingar, Entom. Tidskr. XXI, 1900, p. 251) tagen bland buskar i Skåne och på Öland. För öfrigt förekommer den i Danmark, Holland, Belgien, England, Sachsen, Frankrike, Schweiz, norra Italien, Dalmatien, Rumänien och Grekland.

Amanuens B. Poppius föredrog:

Zur Kenntnis der Hummel-Fauna der Halbinsel Kanin.

Während meiner Reise im Sommer 1903 auf der Halbinsel Kanin hatte ich Gelegenheit das dortige Hummelleben etwas zu untersuchen. Der Sommer war aber hierfür wenig geeignet, da auf der Halbinsel die Witterungsverhältnisse während langer Zeit sehr ungünstig waren und nicht unbedeutend auf das Auftreten der Hummeln einwirkten.

Auf der Halbinsel scheint die *Bombus*-Fauna sehr arm an Arten zu sein. Während der ganzen Zeit meines Aufenthaltes hier, von 21 Juni bis 11 August, wurden nur zwei Arten beobachtet und zwar *B. kirbyellus* Curt. und *B. lapponicus* Fabr. Mit grösster Wahrscheinlichkeit kommt hier wohl noch eine dritte Art vor, nämlich die grosse und für die arktischen Tundragebiete charakteristische *B. hyperboreus* Schönh., obgleich diese Art nicht gesehen wurde. Die beiden erstgenannten waren häufig vorhanden, obgleich *lapponicus* viel zahlreicher als die andere auftrat. Auch in ihrer Verbreitung auf der Halbinsel schienen sie einige Unterschiede zu zeigen. *B. lapponicus* war über die ganze Halbinsel verbreitet, sowohl auf den Flachtundren der südlichen Gebiete, wie auch auf den Hochtundren im Norden. *B. kirbyellus* dagegen wurde in den südlicheren Teilen, wo die Flachtundren vorherrschen, nicht gesehen. Zuerst wurde derselbe auf den Dünen-Hügeln an der Westküste bei Kia, also etwa in der Mitte der Halbinsel gefunden, am zahlreichsten war diese Art aber auf den Böschungen der Hochtundren im Norden.

Von *B. kirbyellus* war die Hauptform mit weisser Abdominal-Spitze am häufigsten. Zusammen mit dieser wurde auch, aber nur sehr selten, die Form *pyrrhopygus* Friese [1]) gefunden. Diese Form erwähnt Friese l. c. nur aus Nowaja Semlja. (In diesem Zusammenhange sei erwähnt, dass sowohl auf der Halbinsel Kola, wie auch im finnischen Lappland, von wo zahlreiche Exemplare sich in dem Helsingforser Universitäts-Museum befinden, nur die Hauptform gefunden worden ist.) *B. kirbyellus* besuchte sehr verschiedene Blüten. Sehr gerne schien derselbe die Kätzchen von *Salix lanata*, solange sie vorzufinden waren, aufzusuchen. Ebenso wurde *Oxytropis sordida* und *Astragalus alpinus* sehr oft besucht. Ausserdem seien folgende Pflanzen erwähnt: *Petasites frigidus*, *Vaccinium uliginosum* und *V. vitis idæa*, *Pedicularis verticillata*, *P. sudetica*, *P. lapponica* (die letztgenannte Art nur einzeln), *Bartsia alpina*, *Castilleja pallida*.

---

[1]) Fauna arctica, T. II, p. 495, Taf. III, Fig. 1.

Von *Bombus lapponicus* wurde fast ausschliesslich die Hauptform mit gelblicher Farbe auf dem Hinterkörper gefunden. Einzelne Übergänge zur var. *praticola* Kirby wurden auch gefangen, typische Stücke der letztgenannten Form aber nicht gesehen. Sehr einzeln wurde die var. *glacialis* Friese [1]), mit schwarzer Abdominal-Spitze, beobachtet. Eines dieser Exemplare zeichnet sich überhaupt durch eine stark melanistische Farbe des Hinterkörpers aus, indem die sonst gelblichroten Stellen der Oberseite stark mit schwarzen Haaren bemengt sind, wodurch die helle Farbe sehr undeutlich hervortritt. Die var. *glacialis* erwähnt Friese nur aus Nowaja Semlja. Im nordöstlichen Fennoscandia kommt sie nicht vor. — Auch *B. lapponicus* besucht die verschiedensten Blüten. Sehr häufig werden *Salices* (*S. phylicæfolia*, *lanata*, *glauca*) aufgesucht, ebenso *Oxytropis*, *Astragalus*, *Pedicularis lapponica*, *sudetica*, *verticillata*, *Petasites*, *Vaccinia*, *Bartsia*, *Castilleja*, *Delphinium elatum*, *Silene acaulis* u. a.

Wie in allen hochnordischen Gegenden führen die Hummeln auch hier während des kurzen, hellen Sommers ein sehr tätiges Leben. Nicht nur am Tage, sondern auch in der Nacht kann man sie in Beschäftigung sehen, obgleich dann bei weitem nicht so viele in Bewegung sind. Dank der kräftigen Behaarung des Körpers können sie auch bei niedrigeren Temperaturen, wo andere Insekten nur wenig zu sehen sind, in Bewegung sein. Sonnenschein ist ebenfalls nicht für ihre Ausflüge notwendig, denn auch wenn die Sonne während mehrerer Tage nicht zum Vorschein gekommen ist, sieht man sie umherfliegen. Nur kräftigere und andauernde Regenwetter scheinen sie zu vermeiden. Sie halten sich dann an geschützten Stellen auf. Bei starken Nebeln, die an den Kanin-Küsten sehr häufig sind, kann man sie umherfliegen sehen. So beobachtete ich einmal Ende Juli, dass zahlreiche Exemplare der beiden Arten abends umherflogen und Blüten besuchten, obgleich der Nebel so dicht war, dass man kaum 20 m. vorwärts sehen konnte. Überhaupt scheinen in arktischen Gegenden die Hummeln jeden Augenblick zu benutzen, um ihre Arbei-

[1]) l. c. p. 494, Taf. III, Fig. 8.

ten ausführen zu können. Über die Entwickelungsverhältnisse der Hummeln in arktischen Gegenden ist bis jetzt sehr wenig bekannt. Einige Autoren geben an, dass hier auch ♀ während des Sommers entwickelt werden, andere heben aber hervor, dass solche nicht oder sehr selten zu beobachten sind. So erwähnt Sparre-Schneider, dass *B. kirbyellus* in den Umgebungen von Tromsö im nördlichsten Norwegen keine ♀ hervorbringt, da er solche während 20 Jahren nicht gefunden hat. Diese letztere Angabe scheint mir, soweit ich es auf der Halbinsel Kanin, wie auch neulich in den Hochgebirgen von Nord-Schweden habe finden können, richtig zu sein. Auf der Halbinsel Kanin wurden bis Mitte August keine ♀ gesehen, nur grosse ♀ waren zu finden. Es ist kaum wahrscheinlich, dass späterhin solche sich entwickelt hätten, da um diese Zeit die Vegetationsperiode schon sehr vorgeschritten war. Nester wurden jedoch nicht gefunden, weshalb natürlich diese Sache nicht ganz sicher ist. In den schwedischen Hochgebirgen war der Fall derselbe. Auf das Hummelleben daselbst werde ich in einer späteren Arbeit zurückkommen. Dass jedoch ♀ erzeugt werden können, ist keineswegs ausgeschlossen; in gewöhnlichen Jahren, wo die Witterungsverhältnisse weniger günstig sind, dürfte dieses wohl nicht der Fall sein. Während besonders günstiger und warmer Sommer ist es aber sowohl möglich, wie auch wahrscheinlich, dass ♀ erzeugt werden. Es ist ferner zu bemerken, dass nicht nur von *B. kirbyellus*, sondern auch von *B. lapponicus* auf Kanin keine ♀ gefunden wurden. In den nördlichsten Waldgebieten sind solche, z. B. in Nord-Finland und auf der Halbinsel Kola, reichlich nachgewiesen worden.

Als Anhang will ich hier noch die in Nord-Finland und auf der Halbinsel Kola gefundenen Farbenvariationen von *B. lapponicus* erwähnen. Hier ist diese Hummel überall häufig, sowohl auf dem Flachlande, wie auch in den Gebirgen. Am häufigsten und fast ausschliesslich kommen hier die Hauptform und die var. *praticola* Kirby, sowie Zwischenformen zwischen denselben vor. Nur äusserst selten ist die dunkle var. *lugubris* Friese[1]) beobachtet, indem nur ein Exemplar gefunden

[1]) l. c. Taf. III, Fig. 10 a.

worden ist, und zwar wurde dasselbe Ende Juni 1899 auf dem Gebirge Tuotasch bei Nuortjaur in West-Kola von mir erbeutet.

Rektor M. Brenner förevisade och föredrog om

Några Linnæa-former i Finland.

Uti sitt nyligen utkomna förtjänstfulla, praktfullt illustrerade arbete: „*Linnæa borealis* L. Species polymorpha et polychroma“ har professor V. B. Wittrock redogjort för icke färre än 140 svenska former, förutom underformer, af Linnés älsklingsört, den af honom själf tidigare genom namnet *Linnæa unica* såsom den enda betecknade Linnæan.

I främsta rummet tagande hänsyn till kronans färgförhållanden, har prof. Wittrock därjämte iakttagit och redogjort för dess form och storlek samt för fodrets och bladens olikheter, att icke nämna de mera undantagsvisa afvikelserna hos fruktifikationsskotten och andra abnormiteter.

Intresserad af att erfara, i hvilken mån den finska *Linnæa*-floran öfverensstämmer med den svenska, har jag företagit mig att med ledning af prof. Wittrocks diagnoser och afbildningar jämföra de sålunda bekantgjorda svenska formerna med mig tillgängliga lefvande eller för ändamålet särskildt preparerade exemplar från Ingå socken af Nyland.

Härvid har det icke lyckats mig att finna flere än två former, som skulle i allo öfverensstämma med någon af de svenska, den ena med en form från Stockholmstrakten, den andra med en Lycksele lappmarks form.

Men jämte det jag för öfrigt kunnat konstatera den stora mångfalden hvad beträffar ofvan anförda karaktärer, har jag tillika på lefvande material varit i tillfälle att observera vissa egenheter med afseende å kronans så att säga yttre skulptur.

Redan den första af mig undersökta Linnæan, en *erythrochrom* form enligt Wittrock, företedde på kronans vägg tydliga veck, af hvilka en del på yttre sidan visade sig som fåror, andra åter som framstående kanter eller åsar. Fårorna, 5 till antalet, motsvarade inskärningarna emellan brämets fli-

kar (sinus-fåror) och sträckte sig från pipbasen ända till inskärningen, åsarna åter motsvarade de 5 flikarna och sträckte sig från pipens bas nästan ända ut till flikens spets.

Hos en annan form, en f. *mesochroma* Wittr., observerades endast fåror, 10 till antalet, nämligen de ofvan nämnda 5 sinus-fårorna, och dessutom 5 med dessa alternerande fåror längs flikarnas midt (lobus-fåror), sträckande sig från pipbasen till flikens midt eller litet därutöfver.

En tredje form, åter en f. *erythrochroma*, visade endast svagt markerade 10 fåror, en fjärde, äfven *erythrochrom*, inga eller svaga fåror, en på hvarje flik, och lika många dem motsvarande kanter på pipen lägre ned, andra korta, stundom endast gropformiga fåror under sinus, än tätt under denna, än lägre ned vid basen, och andra slutligen endast en jämn, kullrig yta, utan några fåror eller kanter.

Utan att af dessa få hittills observerade fall vilja draga några slutsatser i systematiskt afseende, har jag dock ansett mig böra fästa uppmärksamheten vid äfven denna sida af den hos ifrågavarande växt iakttagna mångformigheten.

Självfallet måste hithörande observationer, liksom den af Wittrock för undersökning af kronans insida anvisade klyfningen, ske på friska, nyss upptagna eller ändamålsenligt förvarade exemplar, och resultatet genast antecknas. Så snart kronan börjat slakna och falla ihop eller skrynklas, förvanskas de karaktäristiska vecken och försvinna naturligtvis helt och hållet vid dess pressning, hvarjämte klyfningen och pressningen härigenom försvåras och färgen försvagas eller förändras.

Hvad för öfrigt kronans färgförhållanden beträffar, hvilka af Wittrock befunnits hos de skilda formerna vara så konstanta, att han på dem grundat icke blott de af honom uppställda specialformerna, utan äfven de sektioner, uti hvilka dessa former af honom grupperats, har jag hos en af de för Sverige och Finland gemensamma formerna, f. *amoenula* Wittr., funnit dem vara så varierande, att lämpligheten af deras användning såsom form- eller sektions-karaktärer torde kunna ifrågasättas. De olika färgerna gult, rödt och hvitt ersätta nämligen hos olika exemplar af denna form i olika förhållanden hvarandra, och i följd häraf uppträder till och med det i systema-

tiskt hänseende som så viktigt ansedda honungstecknet under olika form och storlek. Bekräftar sig vid framtida undersökningar denna erfarenhet äfven med afseende å andra former, kommer antagligen antalet af systematiska former att i följd af sammanslagningar i någon mån reduceras.

Jämte det jag ber att för Sällskapets här närvarande medlemmar få framlägga exemplar af ifrågavarande former, tillåter jag mig till publikation meddela de beträffande dem affattade diagnoserna.

Af de fyra sektioner, hvari hela arten *Linnæa borealis* L. af Wittrock indelas, näml. 1. *Poliochromæ*, med äfven på insidan öfvervägande hvita eller hvitaktiga kronor, 2. *Xanthochromæ*, med äfven utom det gula honungstecknet och pipbasen gulfläckiga eller strimmiga kronor, 3. *Mesochromæ*, med afseende å färgen stående emellan sekt. 1 och 4, samt 4. *Erythrochromæ*, med på insidan öfvervägande röda kronor, äro endast de två sistnämnda här representerade, nämligen *Erythrochromæ* med 6 former och 1 underform samt *Mesochromæ* med 3 former och 2 varieteter.

Till undvikande af upprepning af artnamnet *L. borealis* L. anföras i det följande endast formernas namn.

L. jugosa. Erythrochroma; corolla 9—9,5 mm longa, 8—9,5 mm lata, oblique infundibuliformis parte superiora ampliata margine apicibusque loborum subrecurvatis, externe rosea, parte inferiore ad sinus limbi usque 5 sulcis jugis ad medium loborum usque vel ultra porrectis alternantibus instructa, interne pulchre purpurea, vix visibiliter angustissime albo-marginata, signo nectareo in labio infero citrino — vitellino, 5 mm longo, 3 mm lato, obovato, confluente, lobis ovatis, 4 mm longis, 3—3,25 mm latis, vel in labio supero parum latioribus; sepala lineari-lanceolata, subobtusa, 2,5—3 mm longa, viridia — brunneo-viridia; folia rotundato-ovata, maxima 10—12 mm longa, 9,5—10 mm lata, in utroque margine 1—2-dentata, parce longipilosa. — Ingå Svartbäck in pineto aprico.

L. subjugosa. Erythrochroma; corolla 8,5—9,5 mm longa, 8—10 mm lata, oblique obconica — infundibuliformis parte superiore dilatata, margine apicibusque subrecurvatis, externe pallide rosea, subesulcata vel in lobis limbi 5 sul-

cis tenuibus angululis tubi eodem numero respondentibus instructa, interne labium superum purpureum partibus marginalibus loborum praesertim apice albis, labium inferum ad medium loborum usque purpureum, lobis ceterum ad marginesque a sinu usque albis, signum nectareum 4 mm longum. 3 mm latum, confluens, cuneiforme, superne trilobum, vitellinum, lobi oblongo-ovati, 4 mm longi, 2—2,5 mm lati, uniformes; sepala subulata, 2 mm longa, viridia vel leviter brunneopunctata; folia rotundata — elliptica, maxima 8 mm longa lataque, in utroque margine unidentata, parce longipilosa. — Ingå Svartbäck ad lapidem muscosum in silva mixta.

Står närmast f. *trapezoidea* Wittr., äfven med afseende å de små hvita ocell-liknande fläckarna vid lob-inskärningarna, men dimensionerna äro mindre, loberna likformiga, och den röda färgen mer förhärskande med mindre tillspetsade konturer, samt foderflikarna syllika.

L. tenuisulcata. Erythrochroma; corolla 8,5—9 mm longa, 8—9 mm lata, anguste obconica parte superiore ampliata margine apicibusque leviter subrecurvatis, externe rosea, leviter 10-sulcata, sulcis ad medium loborum usque vel parum ultra et ad sinus limbi usque alternatim porrectis, interne labium superum e basi flavida purpureum, superne in lobis limbi parum pallidius ad marginesque apicem versus anguste album, labium inferum ad medium loborum usque subpurpureum — roseum partibus marginalibus ad sinum usque vel parum inferius albis, signum nectareum flavum, 4 mm longum, 3 mm latum, triradiatum interstitiis subroseis, lobi late ovati, 3 mm longi, 2,5—3 mm lati, in labio supero magis rotundati; sepala lineari-lanceolata, obtusa, 3—4,5 mm longa, rufescentia — viridia; folia ovata apice rotundata, maxima 10—11 mm longa, 9—10 mm lata, in utroque margine 1—3, vulgo 2, dentibus, parce longipilosa. — Ingå Svartbäck ad marginem silvae mixtae sub *Pino silvestri*.

Kommer med afseende å kronans färgfördelning måhända närmast f. *laeticolor* Wittr., men det hvita på öfverläppen inskränkt till flikspetsarna, hvaremot det röda på underläppen sträcker sig triangelformigt endast till flikens midt,

jämte det honungstecknet är bredare och längre. Äfven fodret är starkare utveckladt och underläppens flikar inbördes lika breda.

L. subsulcata. Erythrochroma; corolla 8,5—9,5 mm longa lataque, oblique obconica — infundibuliformis, a medio usque superne inflata, margine apicibusque leviter subrecurvati, externe rosea, prope basin vel ad sinum usque sulcis sinualibus cinque instructa, interne ad medium loborum usque purpurea, interdum leviter roseo-maculata partibus apicalibus marginalibusque loborum albis signoque nectareo vitellino, brevi, 3-radiata, fere confluente, lobi breviter oblongi vel semicirculati, 2,5—3 mm longi et lati, uniformes; sepala lanceolato-subulata, acuta, 2—3 mm longa, viridia vel rufescentia; folia late ovata — elliptica vel orbiculata, in utroque margine 1—2-dentata, maxima 10—11 mm longa, 10 mm lata, parce pilosa. — Ingå Svartbäck in silva acerosa lapidosa, Villa Fridhem in silva acerosa humida.

Med afseende å kronflikarnas form och de röda och hvita färgernas fördelning närmast lik f. *vicina* Wittr., det röda dock med större utbredning, honungstecknet mer sammanflytande samt mindre och otydligare och foderflikarna bredare lancettlika.

L. vicina Wittr. Erythrochroma; corolla 8—8,5 mm longa et lata, oblique obconica — infundibuliformis, a medio usque superne inflata, margine apicibusque haud recurvatis, externe pallide rosea, superne albida, esulcata vel sulcis tenuibus brevibus sinualibus prope basin instructa, interne ad basin loborum usque purpurea, in labio infero pallide roseo-maculata signoque nectareo aurantiaco, 3-radiato, 5 mm longo, lobis uniformibus, breviter oblongis vel semicirculatis, 2,5 mm longis et latis, fere totis albis; sepala subulata, acuta, 2—2,5 mm longa, viridia vel brunnea; folia late ovata vel elliptica, in utroque margine unidentata, maxima 14 mm longa, 11 mm lata, parce longipilosa. — Ingå Svartbäck in silva acerosa lapidosa.

subf. *nana*. Corolla 7 mm longa et lata lobis 2 mm longis latisque. — Ingå Svartbäck prope f. *vicinam*, Villa Fridhem in silva acerosa humida.

Igenkännes lätt på den smala, på midten bukiga kronan med korta rundade brämflikar samt den egendomligt fläckade

underläppen med långt trestråligt honungstecken. Var. *nana* skiljes lätt genom sina små kronor, oberoende af lokal, årstiden eller andra yttre inflytelser.

L. foveolata. Erythrochroma; corolla 10 mm longa et lata, infundibuliformis, parte superiore valde inflata, apicibus loborum leviter subrecurvatis, externe pallide roseo-albida, esulcata vel sulco brevi juxta sinum instructa, interne fere ad apicem usque loborum rosea signo nectareo pallido confluente, cuneiformi, 5 mm longo, 4 mm lato. lobi oblongi, 3 mm longi, 2,5 mm lati, ad apicem solummodo albi; sepala anguste lanceolata, acutissima, 3,5—4,5 mm longa, viridia vel leviter rufescentia; folia late ovata — suborbiculata, maxima 10—12 mm longa, 9—10 mm lata, in utroque margine bidentata. — Ingå Svartbäck in silvis acerosis.

Med afseende å färgfördelningen och kronans form närmast lik f. *Westergrenii* Wittr., men dimensionerna större, brämflikarna likformiga, honungstecknet större och ljusare samt foderflikarna längre och spetsigare.

L. amoenula Wittr. (Erythro—polio-)mesochroma; corolla 8—10 mm longa, 8—8,5 mm lata, oblique obconica parte superiore ampliata, externe pallide rosea — albida, vulgo lobis albis, esulcata, interne signum nectareum labii inferi parvum, vitellinum, triradiatum interstitiis albidis — roseis picturaque purpurea subreticulata — purpureo-reticulata interstitiis roseis n lobis ex maxima parte purpureis transiente circumdatum, — majus, subreticulatum, pictura roseo-purpurea reticulata interstitiis albidis ad medium usque loborum alborum progrediente, — magnum, partem tubularem labii inferi totam occupans, citrinum, reticulatum, lateriter et superne pictura angustissima roseo-purpurea, apicem ad medium usque lobi albi porrigente circumdatum, labium superum apicibus albis loborum exceptis purpureo-roseum striis obscurioribus tribus — roseum ad basin usque loborum vel ultra evanescens, lobis ex maxima parte albis; lobi superiores late oblongi, 3 mm longi, 2,5—3 mm lati, inferiores ovati, 3,5 mm longi, 2—3 mm lati; sepala lanceolato-subulata — lanceolata, acuta — cuspidata, 2—3 mm longa, viridia vel basi saltem rufescentia; folia late ovata vel elliptica — orbiculata, maxima 12 mm longa, 9,5—12 mm

lata, in utroque margine 1—3-, vulgo 2-dentata, parce longipilosa. — In silva acerosa praedii sacerdotalis Ingåensis prope templum legit Refer. A. W. Lindström, ceterum ad Ingå Svartbäck in silva acerosa umbrosa et ad Villa Fridhem in silva acerosa humida lecta.

Med bibehållande af den för formen karaktäristiska nätformiga ådrigheten på underläppens pip, varierar kronan mycket med afseende å färgen, i det de gula, röda och hvita färgerna ställvis ersätta hvarandra, från erythrochrom med obetydligt honungstecken och otydlig ådrighet samt det hvita inskränkt till endast flikspetsarna (var. *rubra*), genom typisk mesochrom med stort, tydligt ådrigt honungstecken och bred, starkt nätformigt ådrig röd zon ända till de hvita brämflikarnas midt, till nästan poliochrom med mycket stort och bredt, nätformigt, men blekare honungstecken, och af den röda zonen endast den yttersta, af 2 små, smala, ställvis otydliga, halfmånformiga bågar och en midt emellan dem mot den hvita brämflikens midt framskjutande fin spets bestående konturen (var. *pallida*), af hvilka variationer endast den mesochroma öfverensstämmer med Wittrocks atbildning och diagnos. På de blekare exemplaren är det röda på öfre läppen äfven något fläckigt och förtonar småningom inåt fliken, purpurstrimmorna däremot ej märkbara.

För öfrigt förekomma ej sällan abnormt flikade kronor af alla färgvarieteterna, såsom 4-flikig med 2-flikad under- och öfverläpp hos den sub-poliochroma, 6-flikig med 2-flikad öfver- och 4-flikad underläpp eller 4-flikad öfver- och 2-flikad underläpp, och 7-flikig med 3-flikad öfver- och 4-flikad underläpp hos den mesochroma, äfvensom 6-flikad med 3-flikad öfver- och underläpp hos den erythrochroma formen.

var. *rubra*. Corolla interne purpurea — roseo-purpurea, tubo labii inferi leviter maculato signoque nectareo parvo, lobis limbi ad partem apicalem solummodo albis. — Ingå Villa Fridhem et ad praedium sacerdotale in silvis acerosis humidis.

var. *pallida*. Corolla interne signo nectareo pallido, subreticulato, partem tubularem labii inferi totam occupante, lateraliter et superne pictura rosea angustissima, apicem ad

medium lobi limbalis albi usque porrigente circumdato, labium superum ad basin loborum usque vel parum ultra evanescens roseum, in tubo saepe leviter reticulato-maculatum. — Ingå ad praedium sacerdotale in silva acerosa humida.

Så olika hvarandra dessa former än vid första påseendet synas vara, visa de sig dock genom dem förenande öfvergångsformer, hvaribland den mesochroma f. *amoenula* intager en central ställning, tillhöra samma form och sålunda endast utgöra af den röda färgens starkare eller svagare uppträdande beroende färgvarieteter.

L. subconfluens. Mesochroma; corolla 10,5 mm longa, 8,5—9 mm lata, oblique obconica parte superiore ampliata, apice marginibusque loborum recurvatis, externe pallide rosea lobis albis, esulcata, interne signum nectareum vitellinum, 5,5 mm longum, 4,5 mm latum, cuneiforme, superne truncatum, 3—4 lobis brevibus incisum interstitiis purpureis, ceterum confluens, lateraliter et superne zona angusta irregulari ad basin usque loborum limbi substriato-purpurea circumdatum, labium superum ad basin usque loborum limbi roseo-purpureo-striatum, lobi toti albi, 4.5 mm longi, 3,5 mm lati, oblongi; sepala lanceolata, acuta, 3 mm longa, brunneola; folia late ovata — suborbiculata, in utroque margine 2-dentata, maxima 11—12 mm longa, 10—11 mm lata, parce — sat dense longipilosa. — Ingå Bollstad in pineto.

Motsvarar närmast f. *confluens* Wittr. bland *Xanthochromæ*, men purpurfärgen mer framträdande, äfven framför det tvärhuggna och inskurna honungstecknet.

L. sulcata. Mesochroma; corolla 7,5—8 mm longa, 9—10,2 mm lata, subcampanulata, inter sepala jam inflata, parte superiore ampliata, margine apicibusque loborum subrecurvatis, externe tota alba — subalba vel pallide rosea, vel basi rosea limboque pallide rosea — subalba, 10 sulcis ad apicem loborum sinusque limbi usque alternatim porrectis instructa, interne labium superum e basi flavida purpureum, superne sensim pallidius, lobis ad maximam partem albis, labium inferum ultra signum nectareum purpureum — roseum, lobis ad maximam partem albis. signum nectareum confluens, tricuspidatum, stramineum, 3 mm longum et latum,

lobi late ovati, 2.5—3 mm longi, 2,75—3,2 mm lati, in labio supero magis rotundati; sepala lanceolata, acuta, 2,5—3 mm longa, viridia vel leviter rufescenti-viridia; folia ovata vel elliptica vel obovata apice rotundata, maxima 11,5—13 mm longa, 9—10 mm lata, 2—3 dentibus in utroque margine, parce longipilosa. — Ingå Svartbäck in silva mixta ad lapidem muscosum, Haga in silva abietina inter *Sphagnum acutifolium*.

Till kronans färg närmast lik f. *platysema* Wittr., men konturen af det röda partiet rundad och ej så långt i brämflikarna utskjutande, och honungstecknet ljusare, för öfrigt kronans form och dimensioner afvikande.

I anledning af ofvanstående meddelande uppstod en diskussion, under hvilken rektor M. Brenner, professor Fr. Elfving och amanuens Harald Lindberg uttalade sina tvifvelsmål därom, huruvida alla de af Wittrock uppställda formerna af *Linnæa borealis* L. ägde samma systematiska värde. Herr Lindberg hade ock kunnat konstatera, att linnean finnes äfven hos oss i flere former.

Forstmästare Justus Montell meddelade, att han uti Enontekis lappmark iakttagit en *Linnæa*-form med alldeles gul pip och ljusare grönska, hvilken antagligen kunde uppfattas såsom en albinosform.

Doktor K. M. Levander inlämnade till publikation:

Zur Kenntnis der Verbreitung der Süsswasser-Bryozoen in Finland.

I.

In unserem Lande beschäftigte sich niemand speciell mit Untersuchungen über die Süsswasser-Bryozoen, und somit ist es leicht erklärlich, dass die Kenntnis über die Verbreitung dieser Tiergruppe in den Binnenseen, Teichen und Flüssen Finlands noch sehr lückenhaft ist. Immerhin dürfte man annehmen können, dass fast alle Arten, die in der Natur bei uns vertreten sind, schon in der existierenden Literatur erwähnt wurden.

In den Sitzungen der Gesellschaft pro Fauna et Flora Fennica am 6. Nov. und 4. Dec. 1875 wurden drei Süsswasser-Bryozoen und zwar *Alcyonella benedeni*, *Cristatella mucedo* und *Plumatella repens*, welche im Saimen entdeckt waren, als faunistisch interessante Befunde von A. H. Brotherus (†) vorgelegt [1]). In seiner Arbeit [2]) über den See Nurmijärvi giebt K. E. Stenroos eine Aufzählung der im genannten See lebenden zahlreichen Bryozoen. Diese sind (l. c. S. 50—51): *Paludicella ehrenbergi* van Ben., *Fredericella sultana* Blumenb., *Plumatella princeps* Kraep. var. *fruticosa* Allm., *Plumatella polymorpha* Kraep. var. *repens* und var. *cæspitosa* Kraep. und *Cristatella mucedo* Cuv. In den westlich von Helsingfors liegenden Schären wurde ein neues Mitglied unserer Bryozoenfauna, *Plumatella punctata* Hancock, von mir entdeckt [3]).

Aus diesen und anderen faunistischen Notizen, die in der Literatur zerstreut sind, ergiebt sich, dass die Zahl der Arten von Süsswasser-Bryozoen, welche bisher in Finland beobachtet worden sind, sich auf 7 beläuft [4]). Mit Revidierung der Namen sind es die folgenden:

1. *Fredericella sultana* (Blumenbach).
2. *Plumatella fruticosa* Allman (= *Pl. princeps* Kraep.).
3. „ *fungosa* (Pallas) (= *Alcyonella benedeni* Aut.).
4. „ *repens* (Linné) (= *Pl. polymorpha* Kraep.).
5. „ *punctata* Hancock.
6. *Cristatella mucedo* Cuvier.
7. *Paludicella articulata* (Ehrenberg) (= *P. ehrenbergi* van Ben.).

---

[1]) Medd. Soc. pro F. et Fl. Fenn. 3. 1878. S. 168—169.

[2]) Stenroos, K. E., Das Thierleben im Nurmijärvi-See. — Acta Soc. pro F. et Fl. Fenn. XVII. N:o 1. 1898.

[3]) Medd. Soc. pro F. et Fl. Fenn. 26. 1900. S. 6.

[4]) Vrgl. Wesenberg-Lund, C., On the occurrence of *Fredericella sultana* Blumenb. and *Paludicella Ehrenbergii* van Bened. in Greenland. — Sep. aus „Meddelelser om Grönland". Vol. XXXIV. Copenhagen 1907.

Möglicherweise kommt *Lophopus crystallinus* (Pallas) bei uns auch vor, jedoch ist diese Art noch nicht entdeckt worden.

In der folgenden Darstellung der rezenten Verbreitung der einzelnen Arten habe ich sowohl die früheren Beobachtungsergebnisse berücksichtigt wie auch das Bryozoenmaterial verwertet, welches im Zoologischen Museum der Universität und im Laboratorium der Hydrographisch-Biologischen Kommission aufgehoben ist. Dieses Material ist von Dr. A. Luther, Magister A. Westerlund (†), Dr. K. E. Stenroos und einigen anderen Personen, zum grossen Teil aber von mir selbst im Laufe der Zeit zusammengebracht worden.

Ord. **Phylactolæmata.**

Fam. *Plumatellidæ.*

1. **Fredericella sultana** (Blumenbach).

Nyland. See Tuusulanjärvi (Thusby träsk), eine mit frischen Statoblasten versehene kleine Kolonie, 19. VIII. 06. (K. M. L.).

Im Nurmijärvi-See sehr häufig nach Stenroos (l. c. S. 51).

Russisch-Karelien. Im Onega-See an Ufersteinen nach Kluge[1]).

2. **Plumatella fruticosa** Allman.

Nyland. In einem mit *Menyanthes* bewachsenen Tümpel auf dem Inselchen Esbo-Kytö, 13. VII. 00, Kolonie mit frischen Statoblasten (K. M. L.).

Im Nurmijärvi sehr häufig nach Stenroos (l. c. S. 51).

Süd-Karelien. Bei Sortavala, in einem aus dem Teich Leppäsenlampi fliessenden Bach. 9. VIII. 02 (A. J. Siltala).

Sortavala, See Sarajärvi, nach K. Siitoin[2]).

Savo. Teich Kosulanlampi im Kirchspiel Rantasalmi; kleine Kolonieen auf Holzstücken, mit reifen Statoblasten, 25. VIII. 95 (A. Westerlund).

---

[1]) Lampert, K., Das Leben der Binnengewässer. Russ. Auflage. 1900. S. 60.

[2]) Siitoin, K., Sarajärven eläimistö. — Acta Soc. pro F. et Fl. Fenn. 29. N:o 10. 1908. S. 32.

Nord-Tavastland. Viitasaari: See Keitele, am Ufer von Jurvansalo, Kolonieen mit reifen Statoblasten, 18. VII. 97 (A. Luther); Keitele, Lotakansalmi, kleine Kolonieen auf Holzstücken, mit frischen Statoblasten, 23. VII. 97 (A. Luther); See Ristinen, kleine Kolonieen auf Holzstücken, mit frischen Statoblasten, 24. VIII. 97 (A. Luther); Kiiminkijärvi, kleine Kolonieen mit frischen Statoblasten, auf Holzstücken, 16. VIII. 97 (A. Luther).

Lappland. Ein Statoblast in einem Moorteich beim Dorf Ura an der Eismeerküste [1]), 24. VII. 98 (K. M. L.).

3. **Plumatella fungosa** (Pallas).

Nyland. Helsingfors, in der Bucht bei Tölö, im Brackwasser, dicke knollenförmige Kolonieen [2]) an Rohrstengeln und Brückenpfählen, Sept. 1895 (K. M. L.). — Wahrscheinlich kommt diese Art auch im Hafen der Stadt Ekenäs vor.

Süd-Savo. Im See Saimen laut Angabe von A. H. Brotherus (l. c.).

4. **Plumatella repens** (L.).

SW-Finland. Kiikala, im Kirchensee am Ufer, f. *cæspitosa*, 28. VI. 97 (K. M. L.).

Nyland. Pojo, im inneren Ende der Pojo-Bucht, wo das Wasser fast süss ist; die an *Phragmites* wachsende Kolonieen kamen zusammen mit *Cordylophora lacustris* vor, 9. VIII. 95 (K. M. L.).

Esbo, Inselchen Gåsgrund, Sumpf, 1899 (K. M. L.).

Lojo, in einem Tümpel am Ufer des Sees; gebüschförmige Kolonieen mit zahlreichen Statoblasten, 11. VII. 98 (A. Luther). Auch im See selbst kommt die Art vor nach Luther [3]).

Esbo: Bobäck, im inneren Ende der Bucht unter *Nymphæa*-Blättern, f. *repens*, ohne Statoblasten, 19. VIII. 90, freischwimmende Larven wurden am selben Tag beobach-

---

[1]) Levander, K. M., Beiträge zur Fauna und Algenflora der süssen Gewässer an der Murmanküste. — Acta Soc. pro F. et Fl. Fenn. XX. N:o 8. 1901. S. 23.

[2]) Levander, K. M., Materialien zur Kenntnis der Wasserfauna in der Umgebung von Helsingfors, III. — Acta Soc. pro F. et Fl. Fenn. XVII. N:o 4 1899. S. 7.

[3]) Luther, A., Planktologiska och hydrofaunistiska studier i Lojo sjö under sommaren 1901. — Medd. Soc. pro F. et Fl. Fenn. 28. 1902. S. 53.

tet; Skälörn, in Teichen, unter *Nymphæa*-Blättern, f. *repens*, mit Statoblasten, 2. IX. 92 (K. M. L.).

Kyrkslätt, im See Lohijärvi, f. *repens*, grosse Kolonieen auf *Equisetum*, 19. VIII. 90 (K. M. L.).

Tuusulanjärvi, ziemlich häufig im Sommer 1906 (K. M. L.).

Nurmijärvi, f. *repens* und f. *cæspitosa* Kraepelin, häufig nach Stenroos (l. c. S. 51).

Süd-Karelien. Viborg, Felsentümpel im Park Monrepos, f. *cæspitosa*, mit ausgebildeten, 333—346 μ langen, 269 μ breiten Statoblasten, 11. VIII. 07 (K. M. L.).

Kexholm, in einem Tümpel; f. *cæspitosa* mit reichlichen, 358 μ langen und 281 μ breiten Statoblasten, 15. VII. 07 (K. M. L.).

Sortavala, Sarajärvi, nach K. Siitoin (l. c. S. 32).

Süd-Tavastland. Kuhmoinen: kleine Kolonieen von f. *repens* im Teich Mällikäinen, 14. VIII. 07, Statoblasten ausgebildet (K. M. L.); See Päijänne, f. *repens* auf *Phragmites* festsitzend, ohne Statoblasten, 16. VIII. 07 (K. M. L.).

Süd-Savo. Im See Saimen laut Angabe von A. H. Brotherus (l. c.).

Nord-Tavastland. Viitasaari: See Jouhtjärvi, f. *cæspitosa*, mit alten und neuen Statoblasten versehen, auf Pflanzenstengeln wachsend, 21. VI. 97 (A. Luther); See Koitajärvi bei Turunpohja, Kolonie mit frischen Statoblasten, 23. VIII. 97 (A. Luther).

Nord-Savo. Kuopio, Räimä, in einer Stromschnelle auf Holzstücken wachsende, nur mit alten Statoblasten versehene Kolonieen, 27. VI. 01 (J. E. Aro).

Russisch-Karelien. Am Ufer des Sees Rukajärvi, 5. VI. 94 (K. E. Stenroos).

Kola-Halbinsel[1]). Einige Statoblasten in einem Planktonfang aus dem See Kopustjaur, 15. VIII. 92 (A. O. Kihlman).

5. **Plumatella punctata** Hancock.

Nyland. Esbo, in einem Tümpel auf dem Inselchen Knapperskär, grosse, dichte, mit Statoblasten versehene Kolonieen (f. *densa* Kraepelin), welche die Unterseite loser Ufersteine be-

---

[1]) Levander, K. M. Zur Kenntnis des Planktons einiger Binnenseen in Russisch-Lappland. — Festschrift für Palmén. N:o 11. 1905. S. 33.

deckten[1]), 29. VI. 99 (K. M. L.). Länge der Statoblasten 346—358 μ, Breite 256—269 μ. Verhältnis von Breite zur Länge wie 1 : 1,3.

Lojo, Waldteich bei Maksio; eine mit Statoblasten versehene, auf einem Grasstengel wachsende kleine Kolonie, 16. VII. 02 (A. Luther).

6. **Cristatella mucedo** Cuvier.

Nyland. See Tuusulanjärvi, eine kleine, 8 mm lange Kolonie, ohne Statoblasten, auf *Potamogeton perfoliatus*, 24. VIII. 06 (K. M. L.).

Im Nurmijärvi häufig nach Stenroos (l. c. S. 51).

Lojo-See, Statoblasten häufig (A. Luther).

Süd-Karelien. Kexholm, Tümpel, zahlreiche, etwa 6—10 cm lange, selten mit Statoblasten versehene Kolonieen, auf Steinen und Holzstücken kriechend, 15. VII. 07 (K. M. L.).

Süd-Tavastland. Kuhmoinen, in einem aus dem See Yläkarkjärvi fliessenden Bach einige kleine Kolonieen von 1 bis 2 cm Länge, mit jungen Statoblasten, 14. VIII. 07 (K. M. L.).

Süd-Savo. Im See Saimen nach A. H. Brotherus (l. c.); Rantasalmi, aus fliessendem Wasser, zwei Kolonieen von 3 cm Länge und ohne Statoblasten, 29. VIII. 96 (A. Westerlund).

Süd-Karelien. Sortavala, Sarajärvi, Statoblasten nach K. Siitoin (l. c. S. 32).

Nord-Savo. Kuopio, Räimä, in einer Stromschnelle unter losen Steinen, 27. VI. 01 (J. E. Aro).

Lappland. Kuolajärvi, See Sotkajärvi, ein Statoblast in einer Planktonprobe, 11. VIII. 98 (A. Rantaniemi).

Ord. **Gymnolæmata.**

Fam. *Paludicellidæ.*

7. **Paludicella articulata** (Ehrb.).

Nyland. Im See Tuusulanjärvi kam diese Art während des Sommers 1906 sehr zahlreich an untergetauchten Pflan-

[1]) Levander, K. M., Förekomsten af bryozoo-kolonier i nyländska skärgården. — Medd. Soc. pro F. et Fl. Fenn. 26. 1900. S. 6.

zenstengeln, besonders an *Equisetum limosum*, vor. In Teilung begriffene Eier sah ich am 11 Juni.

Nurmijärvi, nach K. E. Stenroos (l. c. S. 50).

Süd-Tavastland. Sääksmäki, Vanajavesi, 30. VII. 07 (E. Munsterhjelm).

Süd-Karelien. Kexholm, Vuoksi, 14. VII. 07 (K. M. L.).

Süd-Savo. Rantasalmi, Teich Kosulanlampi, zahlreiche Kolonieen auf Holzstücken, 23. VIII. 96 (A. Westerlund).

Russisch-Karelien. Im Onega-See bei der Stadt Petrosawodsk nach Kluge (Lampert, l. c. S. 66).

Zusammenfassung:

1. Die Süsswasserbryozoen sind im südlichen Teil Finlands mit 7 Arten vertreten. Von den in Mitteleuropa mehr verbreiteten Arten ist hier nur eine Art, *Lophopus crystallinus* Pallas, nicht beobachtet worden.

2. Von einer Art sind wachsende Kolonieen nur an der Südküste gefunden worden. Diese ist *Plumatella punctata*.

3. Wachsende Kolonieen sind bis in den mittleren Teilen Finlands von folgenden 6 Arten gefunden: *Fredericella sultana*, *Plumatella fungosa*, *Pl. fruticosa*, *Pl. repens*, *Cristatella mucedo* und *Paludicella articulata*.

Mit Ausnahme von *Plumatella fungosa* sind diese bis etwa 63° nördl. Breite hin verbreitet.

4. Die überall häufigste Art stellt *Plumatella repens* dar.

5. Statoblasten, aber keine wachsende Kolonieen, sind von *Plumatella fruticosa*, *Pl. repens* und *Cristatella mucedo* in Lappland angetroffen worden.

II.

Subfossile Statoblasten von *Cristatella mucedo* und *Plumatella*-Arten sind ziemlich häufige Vorkomnisse in postglacialen, lakustrischen und Brackwasser-Ablagerungen. Bei den von Gunnar Andersson, R. Herlin und Harald Lindberg ausgeführten Untersuchungen über pflanzenführende

Ablagerungen, beziehungsweise über den Bau der Torfmoore, wurden Statoblasten von Süsswasser-Bryozoen sowohl in den südlichen wie auch in den mittleren Teilen Finlands angetroffen [1]). Die Nordgrenze der Fundorte liegt etwa auf 63° n. Br., d. h. sie fällt, soviel bekannt, zusammen mit der rezenten Verbreitung wachsender Kolonieen.

Die untersten, der *Dryas*-Periode angehörenden, Ablagerungen entbehren der Statoblasten gänzlich. In der während der darauf folgenden Periode abgesetzten Gyttja, in welcher Samen resp. Früchte von Nymphæaceen, *Betula alba*, *Alnus incana*, *Populus tremula* und *Pinus silvestris* vertreten sind, kommen sie dagegen schon vor. Es scheint somit, dass Plumatellen und *Cristatella* schon vor der Einwanderung der Fichte, *Picea excelsa*, Bewohner unserer Seen waren. Überhaupt scheint ein zahlreicheres Auftreten der Süsswasser-Bryozoen zeitlich mit der Einwanderung einer reicheren Flora zusammenzufallen. Am häufigsten fanden sich Statoblasten in den wassernussführenden Ablagerungen, der *Trapa*-Gyttja, vor. Nach der herrschenden Ansicht werden die älteren statoblastenführenden Schichten in die *Ancylus*-Zeit, die späteren (*Trapa*-Gyttja) in die *Littorina*-Zeit verlegt.

Die folgende Zusammenstellung enthält die hauptsächlichen Daten über die Verbreitung der subfossilen Bryozoenfauna in Finland. Die Daten sind zum Teil der citierten Literatur entnommen, zum Teil aber von Herrn Magister H. Lindberg mir direkt für die vorliegende Arbeit mitgeteilt worden.

1. **Plumatella fruticosa** Allm.

Nyland. Ingå, Kalkulla, in *Trapa*-Gyttja nach H. Lindberg (Årsbok 1900, S. 225).

---

[1]) Andersson, G., Studier öfver Finlands torfmossor och fossila kvartärflora. — Fennia XV. N:o 3. 1898.

Herlin, R., Paläontologisk-växtgeografiska studier i norra Satakunta. Helsingfors 1896.

Lindberg, H., En rik torffyndighet i Jorois socken, Savolaks. — Finska Mosskulturföreningens årsbok 1899. S. 178—213.

— — Finska torfmossar. — Ibid. 1900. S. 185—257.

— — Botanisk undersökning af torfmarker inom Lappo och Ilmola socknar. — Ibid. 1904. S 230—314.

Sammatti, Raatinsuo, in Dy (H. Lindberg).

Süd-Karelien. Valkjärvi, Mutasuo, in Gyttja (H. Lindberg).

Nord-Savo. Jorois, Järvikylä (62° 12′ n. Br.), in Dy in 2,50 m Tiefe unter der Oberfläche des Moores, n. H. Lindberg (Årsbok 1899, S. 207).

2. **Plumatella repens** (L.).

Nyland. Ingå, Kalkulla, in Brackwassergyttja und *Trapa*-Gyttja n. H. Lindberg (Årsbok 1900, S. 225).

Lojo, Stor-Tötar, in Brackwassergyttja und *Trapa*-Gyttja n. H. Lindberg (Årsbok 1900, S. 239); Lemponsuo, in *Trapa*-Gyttja (H. Lindberg).

Sammatti, Raatinsuo, in *Trapa*-Gyttja und Dy (H. Lindberg).

Süd-Karelien. Valkjärvi, Mutasuo, in Gyttja (H. Lindberg).

Nord-Karelien. Joensuu, Lehmonsuo, in Gyttja auf der Grenze gegen Ton (H. Lindberg).

Nord-Savo. Jorois, Järvikylä, in 3,75 m Tiefe in Gyttja und Dy n. H. Lindberg (Årsbok 1900, S. 210).

3. **Cristatella mucedo** Cuv.

Nyland. Ingå, Kalkulla, in *Trapa*-Gyttja n. H. Lindberg (Årsbok 1900, S. 225).

Pojo, Stormossen, in Brackwassergyttja (H. Lindberg); Brödtorp, Lassila, in Gyttja.

Lojo, Stormossen, in *Trapa*-Gyttja; Stubbängen, in *Trapa*-Gyttja; Humppila, in Dy n. G. Andersson (l. c. 44, 46, 48); Humppila, in Ton n. H. Lindberg (Årsbok 1900, S. 250); Stor-Tötar, in *Trapa*-Gyttja n. H. Lindberg (1900, S. 239); Lemponsuo, in *Trapa*-Gyttja in 6 m Tiefe (H. Lindberg); Moor zwischen Paloniemi und Hiitis, in Gyttja in 4,8 m Tiefe (H. Lindberg).

Vihtis, Vihtjärvi, Heiskala-Tupakkisuo, in Gyttja (H. Lindberg).

Karis-Lojo, Ritkorpi, in *Trapa*-Gyttja (H. Lindberg).

Pusula, Luhdansuo, in *Trapa*-Gyttja in 3,5 m Tiefe (H. Lindberg).

Sammatti, Raatinsuo, in *Trapa*-Gyttja (H. Lindberg).

Satakunta. Kyrösjärvi, Kovelahti, in *Ancylus*-Ton und Schwemmtorf n. R. Herlin (l. c. S. 42 u. 45); Parkanonjoki in Schwemmtorf n. R. Herlin (l. c. S. 52 u. 54); Kuivaniemi in Gyttja n. R. Herlin (l. c. S. 58).

Jämijärvi, in Tonsand n. R. Herlin (l. c. S. 66).

Süd-Karelien. Valkjärvi, Mutasuo, in Gyttja (H. Lindberg).

Viborg, in *Ancylus*-Ton n. G. Andersson (l. c. S. 71).

Sortavala, Helylänjoki, in Sand n. G. Andersson (l. c. S. 65).

Süd-Tavastland. Nastola, Sylväjärvi, in *Trapa*-Gyttja n. G. Andersson (l. c. S. 76).

Nord-Savo. Jorois, Järvikylä, in Bodensand n. H. Lindberg (Årsbok 1900, S. 208) und in Dy mit *Amblystegium fluitans* n. H. Lindberg (Årsbok 1899, S. 207).

Nord-Karelien. Joensuu, Lehmonsuo (H. Lindberg).

Süd-Österbotten. Lappo, in Dy n. H. Lindberg (Årsbok 1904, S. 248).

Vidare inlämnade doktor K. M. Levander till publikation:

Zur Kenntnis der Verbreitung der Gordiiden in Finland.

Die Pferdehaarwürmer oder Gordiiden sind in unserem Lande gemeine Tiere und finden sich vor sowohl in Seen, Teichen und langsam fliessenden Gewässern wie auch im Meereswasser in den seichten Buchten der Küste. Unter den Benennungen „tagelmask“ (schwed.) und „jouhimato“ (finn.) sind sie der Bevölkerung der Küste und des inneren Landes überall gut bekannte Geschöpfe.

Die in unserem Lande im Süss- und Brackwasser häufigste Art ist ohne Zweifel *Gordius aquaticus* L., wie man ja auch bisher allgemein angenommen hat. Unter diesem Namen ist der Pferdehaarwurm in unserer faunistischen Literatur erwähnt worden, z. B. als vorkommend bei Esbo-Löfö [1]), in

[1]) Levander, K. M., Übersicht der in der Umgebung von Esbo-Löfö im Meereswasser vorkommenden Thiere. — Acta Soc. pro F. et Fl. Fenn. XX. N:o 6. 1901. S. 12.

Esbo-Ramsösund [1]) und im Nurmijärvi [2]). Auch ist nach Römer [3]) die bei Kessler [4]) unter dem Namen *Gordius inermis* aufgeführte Form aus dem Onega, dem Ladoga und Petersburg als jugendliche männliche Exemplare von *G. aquaticus* L. aufzufassen. Da nach Römer ebenfalls *G. villoti* Rosa nur eines von den zahlreichen Synonymen des *G. aquaticus* L. darstellt, so sind die von Camerano [5]) als *G. villoti* bezeichneten Exemplare, die im Finnischen Meerbusen bei Petersburg und im Onega-See gefunden sind, auch sicher als *G. aquaticus* L. zu betrachten.

Ausser dem häufigen *G. aquaticus* L. sind in unserem Gebiet *G. violaceus* Baird und nach Kessler *G. subbifurcus* Meissn. vertreten.

Ich gebe im folgenden eine geographisch geordnete Zusammenstellung der mir bekannten Fundorte der drei Gordiidenarten. Das untersuchte Material befindet sich zum Teil im Zoologischen Museum der Universität, zum Teil im Laboratorium der Hydrographisch-Biologischen Kommission.

1. **Gordius aquaticus** L. (Römer, l. c. S. 258).

Nyland. Finnischer Meerbusen bei Porkkala, 17. VII. 02 und 30. VII. 03 (K. M. L.). In der Bucht Bockfjärden bei Porkkala war die Art während des Sommers 1902 sehr gemein, spärlich in den zwei folgenden Jahren. Der Salzgehalt des Wassers beträgt hier c. 5 ‰.

Finnischer Meerbusen bei Esbo-Löfö: mehrere Exemplare mit Fischnetzen gefangen im Sunde zwischen den Inselchen Lill-Löfö und Sumparn, Juli 1896 (K. M. L.); Esbo-Löfö, zwischen *Fucus vesiculosus*, 11. VI. 97 (K. H. Stenberg); Esbo-Svinösund,

[1]) Levander, Zur Kenntnis des Planktons und der Bodenfauna einiger seichten Brackwasserbuchten. — Acta Soc. pro F. et Fl. Fenn. XX. N:o 5. 1901. S. 11.

[2]) Stenroos, K. E., Das Thierleben im Nurmijärvi-See. — Ibidem, XVII. N:o 1. 1898.

[3]) Römer, F., Beitrag zur Systematik der Gordiiden. — Abhandlungen der Senckenbergischen naturforschenden Gesellschaft. Bd. 23. H. 2. 1896. S. 259.

[4]) Kessler, K., Матеріалы для познанія Онежскаго озера и обонежскаго края. S:t Petersburg 1868.

[5]) Camerano, L., Gordiens nouveaux ou peu connus du musée zoologique de l'académie imp. des sciences de S:t Pétersbourg. — Annuaire du musée zoologique de l'acad. imp. sc. de S:t Pétersbourg. 1896. S. 5–6.

viele Exemplare während des Sommers 1892 (E. Elmgren); Esbo-Ramsösund zwischen *Chara*, 14. VII. 92 und 11. VI. 94 (K. M. L.).

Helsingfors, Fredriksberg, Wassergrube, 1 ♂, 14. V. 93 (K. M. L.).

Teich Tvärminne träsk, auf sandigem Ufer, 4 ♂, 1. VII. 07 (K. M. L.). Die Länge von drei Exemplaren war: 165 mm, 280 mm und 370 mm.

Tuusulanjärvi (= Thusby träsk), 1 ♂ von 305 mm Länge, 7. VI. 06 (K. M. L.).

Nurmijärvi, 2 ♂, 1897 und 22. VII. 03 (K. E. Stenroos).

Karelien. Vuoksen bei Käkisalmi, 3 ♂ von 280, 300 und 380 mm Länge. 12. VII. 07 (K. M. L.).

Kirchspiel Suojärvi, See Suur-Pyhäjärvi, 1 ♂ und 2 ♀ von 165 und 190 mm Länge (K. Siitoin).

Onega-See, nach Camerano (l. c., *G. villoti* Rosa).

Tavastland. Kuhmoinen, Saaresjärvi, 1 ♂ von 230 mm Länge, Aug. 1907 (K. M. L.).

Savo. Kallavesi bei Kuopio-Väinölänniemi, zahlreiche Exemplare, Aug. 1894 (K. M. L.); Kortejoki, 29. VII. 01 (K. W. Natunen); Maaninka, einige Exemplare zusammen mit Laichschnüren, Sommer 1884 (K. M. L.).

Lappland. Sodankylä, Jesiö, 1 ♂, 20. VI. 82 (N. Sundman).

Muonioniska, 1 ♀ von weisser Farbe, 1853 (F. W. Mäklin).

Lutto, Konsiovaara, Aug. 1899 (B. Poppius).

Patsjoki, Juli 1897 (B. Poppius).

Das Verbreitungsgebiet von *G. aquaticus* L. streckt sich also nach den nördlichen Teilen Lapplands oder bis 69° nördliche Breite (Patsjoki) hin.

Bei den von Dr. G. Schneider und mir ausgeführten Untersuchungen über die Nahrung und Parasiten der Fische des Finnischen Meerbusens fand sich einmal im Darme einer bei Porkkala gefangenen Plötze ein *Gordius aquaticus*, welcher tot und steif, knäuelartig zusammengerollt war, aber lebende Exemplare, beziehungsweise Larven, sahen wir nie, obgleich mehrere Hunderte von Fischen verschiedener Species geöffnet wurden.

2 **Gordius tolosanus** Duj. (Römer l. c. S. 262).

Russisch-Karelien. Tiudie nach Kessler (l. c. S. 118, *G. subbifurcus* Meissner).

3. **Gordius violaceus** Baird. (Römer l. c. S. 266).

SW-Finland. Ala-Lemo bei Åbo, in einem Brunnen, ein hellbraun gefärbtes ♂ von 210 mm Länge (Graf A. C. Armfelt).

Tavastland. Kuhmoinen, in einer Ackerrinne, deren Wasser von einer Quelle gespeist wurde, 1 ♂ von 55 mm Länge, Farbe hell gelbbraun, 18. VI. 07 (K. M. L.).

Karelien. Ladoga, 1 dunkelbraun gefärbtes ♀ von 230 mm Länge, Aug. 1894 (K. H. Stenberg).

Bei den beiden oben genannten Männchen von *G. violaceus* zeigt das Hinterende des Körpers dieselbe Form und Struktur und entspricht am besten den Abbildungen von *G. alpestris* Villot bei Villot[1]) und Camerano[2]). Nach Römer ist aber *G. alpestris* Villot synonym mit *G. violaceus* Baird.

Die charakteristische Areolierung der Haut, nur aus einer Sorte polygonalen Felder bestehend, war viel deutlicher als bei dem Männchen bei dem aus dem Ladoga stammenden weiblichen Exemplar entwickelt. Die beste Abbildung über diese Hautstruktur finde ich bei Villot, l. c., Pl. 13, Fig. 3 (*G. alpestris*).

Mötet den 7 mars 1908.

Anhållan om skriftutbyte hade ingått från redaktionen för „Bollettino del Laboratorio di Zoologia Generale e Agraria della R. Scuola Superiore d'Agricoltura di Portici“ i Italien, och beslöt Sällskapet med bifall till denna anhållan i utbyte sända sina Acta och Meddelanden.

---

[1]) Villot, A., Revision des Gordiens. — Annales des sciences naturelles, 7 sér. Zoologie. Tom. 1, 1886, Pl. 13, Fig. 2.

[2]) Camerano, L., Ricerche intorno alle specie italiane del genere *Gordius*. — Atti della R. accademia della science di Torino. Vol. 22, 1887, Fig. 10.

På förslag af bibliotekarien beslöt Sällskapet anhålla om skriftutbyte med redaktionen för tidskriften „Fauna och Flora“, Stockholm.

Enligt af skattmästaren afgifven kassarapport utvisade Sällskapets rörliga kapital en behållning af Fmk 11,023: 94.

Painettavaksi ilmoitettiin:
E. W. Suomalainen, Kallaveden seudun linnusto.

Senaste vår efter årsmötet hade på grund af bestyrelsens förfogande utbetalats:

åt amanuens H. Dahlstedt från Stockholm 100 mark för studium af *Taraxacum*-former i Helsingfors och närmaste omnejd våren 1907;

åt amanuens Harald Lindberg 100 mark i och för fytopaleontologiska undersökningar på Karelska näset sommaren 1907;

för uppköp af en fotografiapparat, som skulle ställas till Sällskapets exkurrenters förfogande, en summa af 224 mark 10 penni.

Detta anmäldes nu, och godkände Sällskapet de företagna åtgärderna.

Ett resestipendium om 200 mark, som år 1906 af Sällskapet tilldelats preparator Onni Sorsakoski (Lindblad) för utforskande af molluskfaunan och studium af vertebraterna i Karelia pomorica, men af denne icke uppburits, beslöt Sällskapet på ansökan ställa till herr Sorsakoskis förfogande för en exkursion i enahanda syfte under våren och sommaren 1908.

De zoologiska samlingarna hade sedan senaste möte fått emottaga gåfvor af studenter R. Forsius, R. Frey och A. Haeggström, Högholmens djurgård (genom dess föreståndare, kapten M. Tamelander), fil. kand. K. Siitoin samt studenter A. Wegelius och I. Välikangas.

Till de botaniska samlingarna hade sedan senaste möte gåfvor inlämnats af förstmästare A. W. Granit och pastor O. Kyyhkynen.

Amanuens Harald Lindberg inlämnade till Sällskapets arkiv en förteckning öfver kärlväxter från Suomussalmi, uppgjord af pastor O. Kyyhkynen på grundvalen af tre års (1905—1908) iakttagelser.

Student A. G. Wegelius förevisade en hos oss icke tidigare anträffad coleopter, *Nemadus colonoides* Kraatz, som af honom påträffats vid sållning af starbon i Hattula socken.

Lektor O. Alcenius anförde, att staren (*Sturnus vulgaris* L.) sommaren 1907 häckat vid domarebostället i Kittilä.

I anledning häraf meddelade professor J. A. Palmén, att staren sagda sommar förekommit ännu nordligare, och att ett i Enare skjutet exemplar af forstmästare M. W. Waenerberg insändts till zoologiska museet.

Doktor Enzio Reuter demonstrerade exemplar af mallophagen *Trichodectes scalaris* Nitzsch, som vintern 1907—1908 talrikt förekom på några ungkor i Herrenäs egendoms ladugård i Hattula socken. Exemplaren voro tagna den 18 januari 1908 af student C. L. von Essen. Enligt Giebel (Insecta epizoa, 1874) är denna art icke någon sällsynthet på kor, hos hvilka den anträffas företrädesvis å halsen. Den var känd redan af Linné, som i Systema Naturæ beskrifvit den under namn af *Pediculus bovis*. — Utom på ofvannämnda värddjur är denna art af Denny funnen äfven på åsnor.

Med anledning af detta meddelande omnämnde med. stud. Runar Forsius, att nötboskapen å Kvarnby gård i Weckelaks, tillhörig häradshöfding A. G. Lilius, under förliden februari månad varit behäftad med ohyra, som förorsakat håraffall och åtminstone indirekt sårnader å huden. Ohyran var af åtminstone tvenne slag, det ena förmodligen identiskt med den af doktor Reuter demonstrerade *Trichodectes scalaris*. Den andra arten var mörkare till färgen samt mera långsträckt med ett betydligt smalare hufvud och förekom i betydligt mindre antal. — För att utrota ohyran hade med fördel användts en lösning af tysk såpa och kreolin (på 200 liter vatten två kg såpa och 6 liter kreolin) samt omedelbart

därefter en dekokt på tobaksblad (1 del tobaksblad på 25 delar vatten, hvilket afdunstades tills $^1/_5$ återstod). Aftvättningen upprepades efter 5 dygns mellantid.

I anslutning härtill meddelade professor J. Sahlberg, att redan Linné kände tvenne olika slag af löss på kor, nämligen den s. k. rödlusen, *Pediculus tauri*, och den s. k. blålusen, *P. vituli*. Den förra var antagligen identisk med den nyss demonstrerade *Trichodectes*-arten, den senare måste däremot antagas hafva varit en pediculid.

Forstmästare A. W. Granit meddelade:

„För några år sedan lyckades jag konstatera, att ekorren uppgräfver och förstör underjordiska tryffelliknande svampar. Förliden höst fann jag, att sådana utgöra en eftersökt föda äfven för gräflingen.

På en skogsbacke nära Fagervik bruk i Ingå socken fäste jag mig vid flere mindre, trattformiga gropar, som nådde genom växttäcket ett stycke in i sanden. En del gropar voro ända till 10 cm djupa, de flesta dock blott 4—8 cm. Den runda, starkt hoppressade bottenytan var nästan i alla gropar beklädd med en tunn, gulaktig hinna, som vid närmare undersökning befanns härleda sig från en tryffelartad svamp. Utom myceltofvor och stycken af fruktkroppar kom jag öfver ett helt exemplar af den underjordiska gasteromyceten *Rhizopogon luteolus* Fr., som härmed inlämnas till Sällskapets samlingar.

Det funna exemplaret var ägg-nötformigt, tämligen hårdt och till färgen gult, ytan svagt kornig—slät, diametern c. 1,5 cm; smak och lukt synnerligen fräna.

Groparna voro spridda öfver en areal om ett par hektar och förekommo ställvis mycket tätt. Jordmånen bestod af bördig, humusrik mineraljord på grusblandad sand. Om skogen antecknades: väl sluten medelålders tallblandad gran med insprängd björk och något ek.

Att döma af exkrementer och spår hade svampen uppbökats af gräflingen. Min följeslagare, skogvaktare Andersson, hade å Brödtorp egendom i Pojo socken under enbuskar i en hagmark funnit en mörkare „jordnöt“ — möjligen en *Elaphomyces* — som också den med begärlighet förtärdes af gräflingen.“

Vidare meddelade herr Granit, att töckniga fältmätaren (*Cidaria dilutata* Borkh.) äfven sommaren 1907 uppträdt massvis i Simo älfdal. Larven hade om möjligt härjat värre i björkskogen än sommaren förut. Dock torde skadan ej vara särdeles stor, enär bestånden tyckas repa sig till och med efter det de fullständigt aflöfvats.

Amanuens B. Poppius förevisade en för den europeiska faunan ny staphylinid.

Oxypoda ancilla J. Sahlb.

I Kongl. Sv. Vet.-Ak. Handl., band 17, N:o 4, p. 86, beskrifver Sahlberg från nordvästra Sibirien en ny och synnerligen karaktäristisk *Oxypoda*-art, hvilken blef funnen i ett enda exemplar i stackar af *Formica rufa* vid Nowo-Saljewsk inom Jenissej-området. Några nya fynd af denna art hafva senare ej blifvit annoterade, och i sin bearbetning af de paläarktiska arterna af detta släkte i „Die Staphyliniden der paläarktischen Fauna", Aleocharini, II, p. 72, upptager Bernhauer äfvenledes endast det ofvan anförda fyndet. — Redan år 1899 hade jag lyckats finna ett exemplar på Kola-halfön vid Nuortjaur. Det anträffades under af vårfloden uppkastade vegetabilier vid stranden af Nuortjokk. Under min färd sommaren 1903 till Kaninhalfön fann jag denna art på flera ställen, alltid dock endast i enstaka exemplar. Alla dessa påträffades under multnande vegetabilier och under mossa bland *Salix*-buskar på tundran. Af dessa fynd framgår, att arten sannolikt endast som tillfällig uppträder i myrsamhällen. Arten synes äfven vara arktiskt boreal. Liksom alla sådana former har den en vidsträckt utbredning; den är känd från Kola-halfön i väster till Jenissej-området i öster. Säkerligen skall den framdeles påträffas äfven i Ost-Sibirien, ehuru dess sällsynta uppträdande förorsakat, att den undgått uppmärksamheten.

Till det yttre påminner denna art mycket om arterna af undersläktet *Disochara*, särskildt genom den långsträckta kroppsformen, men igenkännes lätt på de långa täckvingarna. Angående dess ställning inom släktet ber jag få hänvisa till Bernhauers bearbetning l. c.

Fil. kand. Ernst Häyrén lämnade följande meddelande om några

Fynd af fanerogamer.

1. *Bromus unioloides* (Willd.) H. B. K. Enligt meddelande af magister Carl Wilh. Fontell förekom denna art under ett par år på bomullsaffall på en afstjälpningsplats bakom bomullsspinneriet i Björneborg. Tillsammans med densamma växte *Lolium multiflorum* Lam., frodiga exemplar af *Festuca elatior* L. och de tvenne längre ned omnämnda *Lepidium*-arterna. Till universitetets samlingar har från nämnda lokal inlämnats ett exemplar, taget af Hjördis Wikman den 12 september 1905.

Första gången torde denna *Bromus*-art hafva observerats i Finland på hösten 1904, då den insamlades på afstjälpningsplats på Skatudden i Helsingfors den 10 september af amanuens Harald Lindberg och den 9 oktober af rektor M. Brenner. I september 1905 kunde arten enligt Brenner (Meddel. Soc. Fauna et Fl. Fenn. 31., sid. 45) icke på platsen återfinnas. Däremot föreligga exemplar från Skatudden från år 1906, tagna den 15 september (O. Setri) och den 4 oktober (K. H. Hällström). Det förefaller sålunda antagligt, att växten detta år ånyo inkommit. Att den icke länge kan hålla sig kvar på afstjälpningsplatserna synes framgå äfven däraf, att den numera i Björneborg är utgången.

2. *Erysimum crepidifolium* Reichenb. Några unga individer (godhetsfullt bestämda af amanuens Harald Lindberg) af denna växt, tidigare veterligen icke anträffad i vårt land, insamlades af föredragaren under den första finska geografiska studentexkursionen år 1902 (Geogr. föreningens tidskr. 15, Helsingfors 1903, sid. 83—96) på gräsplaner i Sordavala stad den 9 juni. Antagligen inkommen med höfrö.

Enligt benäget meddelande af student E. W. Suomalainen förekom ifrågavarande växt äfven sommaren 1903 i Sordavala och uppträdde då rätt rikligt invid järnvägsbanken.

3. *Lepidium Virginicum* L. Insamlad i Björneborg år 1904 af såväl magister Fontell som skolelever på den ofvan om-

nämnda lokalen med bomullsaffall, där arten förekom tillsammans med *L. ruderale* L. och ofvan uppräknade gräs. Enligt magister Fontell var arten redan följande år försvunnen, hvadan denna hos oss tidigare icke observerade växt här tydligen fört en mycket osäker tillvaro. Ett exemplar, insamladt den 17 september 1904 af Kerstin Lindström, har inlämnats till universitetets samlingar.

Det ligger nära till hands att antaga, att denna i Nord-Amerika hemmahörande och äfven i Mexico och Vestindien förekommande art samtidigt med *Bromus unioloides*, hvilken är vidt utbredd i Syd-Amerika och går ända upp till Mexico och Texas (N. Britton, Manual of the Flora of the Northern States and Canada, sid. 151), tillförts affallsplatsen i Björneborg. Möjligen skedde detta i och med import af råmaterial för det närbelägna bomullsspinneriets räkning.

4. *Crambe maritima* L. Förekomsten af denna växt i Finland konstaterades såsom bekant år 1885 af redaktör Ossian Reuter, som fann ett stånd af densamma på Skomakarskär i Tvärminne i Ekenäs skärgård, således inom den nuvarande Zoologiska Stationens område (Meddel. pro Fauna et Flora Fenn. XIII, sid. 229 och 263; Herbarium Musei Fennici, andra upplagan, sid. XIII). Senare insamlades densamma äfven i Egentliga Finland och på Åland, nämligen på Utö Örskär och på Aspö samt på Jurmo och i Sottunga (jämför Hjalmar Hjelt, Conspectus Florae Fennicae III, Acta Soc. Fauna et Fl. Fenn. 30, n:o 1, sid. 395), men har däremot icke vidare iakttagits på den omnämnda nyländska lokalen. Enligt uppgift fann direktor R. Kajanus ifrågavarande art år 1900 eller 1901 på en holme utanför Obbnäs i Kyrkslätt, där den dock senare utgått, och slutligen omnämnes ett exemplar från Lovisa barlastplats, insamladt år 1885 (Hjelt l. c.). Några vidare uppgifter från Nyland föreligga icke, hvarför arten kunde antagas vara utgången inom denna provins.

Emellertid återfanns denna prydliga växt i Tvärminne senaste sommar, nu på Loviksund, där doktor Carl Skottsberg fann en årsplanta, som växte i en tångbädd, uppkastad i en bergskrefva 1 $^1/_2$ m öfver medelvattenståndet. Plantan var ett par tre decimeter hög. Fyndet omnämnes af Skottsberg

(sid. 395) i en uppsats „Om växtligheten i några tångbäddar i nyländska skärgården i Finland", Svensk Botanisk Tidskrift 1907, häftet 4, sid. 389—397.

Den nya fyndplatsens läge gifver vid handen, att driften med *Crambe* tillförts från söder eller sydväst, sålunda möjligtvis från något af fyndställena i Egentliga Finland.

Rektor M. Brenner meddelade följande

Floristiska notiser.

Då, ehuru visserligen ej offentligt, tvifvel uttalats huruvida den af mig den 4 februari 1905 för Sällskapet förevisade, af stud. Greta Andersin på Kitö i Sibbo skärgård funna, men i endast ett enda exemplar tillvaratagna *Cardamine amara* L. var. *trisecta* DC. vore annat än en tillfällig missbildning af den vanliga *C. amara*, ber jag att här få framlägga ett större antal mig genom doktor V. F. Brotherus' vänliga tillmötesgående tillhandahållna exemplar, af hans söner Sven och Georg utan något slags urval på den tidigare angifna fyndorten insamlade, hvaraf synes. att denna redan af A. P. de Candolle särskilda form icke allenast icke kan betraktas såsom endast en tillfällig aberration eller missbildning, utan fastmer visar sig såsom en väl utpräglad, enhetlig form, hvilken endast på få exemplar genom ett par små, lägre ned sittande sidoflikar angifver sin samhörighet med hufvudformen. Att döma af dess ymniga förekomst på denna lokal, sank mark invid en bäck, torde dess igenfinnande äfven å andra orter i vårt land ej ligga utom möjlighetens gräns. I Sverige har den anträffats såväl i södra delen, Småland och Vestergötland, som uppe i Lappland.

Såsom sällsynta i Nyland kunna vidare anföras *Origanum vulgare* L., förut känd från Rysskär i Helsinge yttre skärgård och Tvärminne utanför Ekenäs, samt *Glyceria aquatica* (L.) Wahlenb., förut inom denna provins funnen i Strömfors och Pyttis socknar, båda dessa växter af mina söner Widar och Thord nu upptäckta i Fagervik i Ingå.

Bland växter, som under senaste sommar af min son Widar på Åland insamlades, må nämnas:

Epilobium parviflorum (Schreb.), funnen i dike i rågåker på Postad i Hammarland, förut känd från Wårdö, Sund, Lemland, Jomala, Geta och Eckerö;

Rosa tomentosa Sm. från Hammarland, Skarpnåtö, där flere ända till manshöga exemplar på en mot väster sluttande lundbacke anträffades, förut funnen i Jomala och Sund socknar;

Spiræa filipendula L. f. *apetala*, i flere exemplar på Nötö i Föglö socken förekommande bland hufvudformen och genom bristen på kronblad från denna skarpt afstickande, ny för den finska samlingen;

Platanthera bifolia × *chlorantha*, insamlad bland *Pl. chlorantha* Cust. på strandäng på Juddö Delö i Föglö, äfvenledes ny för samlingen; samt

Asplenium germanicum Weis. från klippväggar på Benö i Föglö, i närheten af *A. septentrionale* Hoffm. och *A. trichomanes* L., tidigare känd från lokaler på fasta Åland, från Lemland och från Gripö i Föglö.

I anledning af detta meddelande bad amanuens Harald Lindberg att få omnämna, att rektor Axel Arrhenius redan sommaren 1897 på Näfversholmen i Föglö socken funnit den af herr Brenner förevisade *Platanthera*-hybriden, ehuru han hvarken inlämnat exemplar till samlingarna eller härom meddelat på Sällskapets möten.

Vidare anförde herr Lindberg, att han år 1906 funnit *Rosa tomentosa* på Skarpnåtö.

Fil. kand. Alvar Palmgren meddelade, att hybriden *Platanthera bifolia* × *chlorantha* tagits på Åland förutom af rektor Arrhenius äfven af student Alb. Backman, som funnit densamma i Jomala år 1898. Därjämte hade herr Palmgren själf anträffat densamma på några ställen i Lemland.

Student Richard Frey anmälde till publikation:

Anmärkningsvärda anthomyid-fynd från Finland.

Under åren 1902—1904 och 1905—1907 har en stor del af universitetets finska anthomyid-material blifvit bearbetadt

af den framstående anthomyid-kännaren, professor P. Stein i Treptow a. R. Äfven hafva forstmästare F. Siléns och författarens privata anthomyid-samlingar blifvit bestämda af samma forskare. Det är naturligt, att härvid tillkommit en mängd arter, hvilka icke finnas upptagna i Bonsdorffs förteckning öfver våra anthomyider (Finlands tvåvingade insekter, andra delen, sid. 161—306). Sådana hafva tidigare å Sällskapets möten blifvit omnämnda af prof. J. Sahlberg: *Hydrotæa albipuncta* Zett. och *H. pilipes* Stein (Medd. Soc. Fauna et Flora Fenn. 31, sid. 67—68, 1905); några finnas åter förtecknade i „Die Dipteren-Fauna Ålands" af förf. I det följande vill jag gifva en förteckning öfver en del andra för vår fauna nya eller särskildt anmärkningsvärda anthomyider, hvilka tillkommit genom prof. P. Steins bearbetning. Vid framställningen af deras utbredning inom landet följer jag den kända indelningen af vårt naturalhistoriska område i 29 provinser (Herbarium Musei Fennici).

Mydæa marmorata Zett. — (Det af Bonsdorff sid. 174. 6, under detta namn omnämnda exemplaret från Eriksberg är *M. serva* Meig.). *Al:* Eckerö (R. Frey); *Ks:* Kuusamo (Aro); *Lapponia:* (Palmén).

M. austriaca Czerny. — *Sb:* Leppävirta, 1 ♀ (Lundström).

M. ciliatocosta Zett. — *St:* Yläne (J. Sahlberg); *Ik:* Kuolemajärvi (J. Sahlberg).

M. atripes Meide. — *Ab:* Pargas (Ingelius); *Ta:* Sääksmäki (Woldstedt), Messuby (R. Frey); *Tb:* Keuru (E. Elmgren); *Kb:* Eno (Woldstedt).

M. memnomipes Zett. — *Ab:* Eriksberg (Bonsdorff).

Allæostylus sudeticus Schnabl. — *Sb:* Tuovilanlaks (Lundström, Palmén); *Ko:* Polvijärvi (Woldstedt).

A. sundevalli Zett. — *Kl:* Impilaks (Woldstedt); *Ks:* Kuusamo (Mäklin); *Lkem:* Enontekis (Palmén); *Lp:* Ponoj (J. Sahlberg); *Lmur:* Fl. Voronja (Envald).

A. diaphanus Wied. — *Ab:* Ispois (Pippingsköld); *Ik:* Rautus (J. Sahlberg); *Kl:* Valamo (Woldstedt); *Ol:* Petrosawodsk (Günther); *Sb:* Kiuruvesi (Palmén); *Kb:* Eno (Woldstedt).

Limnophora marginalis Fall. — *Ik:* Sakkola (J. Sahlberg); *Kl:* Kexholm (J. Sahlberg); Bonsdorff upptager (sid. 215) denna art på Zetterstedts auktoritet såsom funnen i Torneå lappmark.

Hydrotæa pandellei Stein. — *Kl:* Valamo (Woldstedt); Kexholm (Silén).

Homalomyia hirticeps Stein. — *Ab:* Åbo (J. Sahlberg); *Lkem:* Muonio (Palmén).

H. ciliata Stein. — *Kl:* Kexholm (Silén).

H. postica Stein (?) — *Kl:* Kexholm (Silén).

Hydrophoria wierzijskyi Mik. — *Ta:* Messuby, 1 ♂ (R. Frey).

Pegomyia univittata v. Ros. — *N:* Kyrkslätt (Palmén); *St:* Yläne (J. Sahlberg); *Tavastia:* (Palmén); *Sb:* Tuovilanlaks (Palmén); *Lkem:* Enontekis (Palmén); *Im:* Hibinä (J. Sahlberg).

Anthomyia plurinotata Brullé. — Denna vackra art liknar mycket *A. pluvialis* L., men skiljer sig bl. a. därigenom, att medan å thorax' rygg hos den senare finnas 5 svarta fläckar, två i en främre och tre i en bakre rad, finnas hos *A. plurinotata* endast 4 fläckar, två i den främre och två i den bakre raden. Den är tills vidare känd endast från följande provinser: *Ta:* Messuby (R. Frey); *Om:* (J. Sahlberg).

A. infirma Zett. — *Sa:* Nyslott (Carlenius).

Chortophila majuscula Pok. — *Ab:* Eriksberg (Bonsdorff).

Ch. ciliicrura Rond. — *Sb:* Leppävirta och Nilsiä (Lundström); *Kb:* Kondiolaks och Pielis (Grönvik); *Ol:* Petrosawodsk (Günther); *Oa:* Vasa (Brander); *Ks:* Kuusamo (Aro).

Ch. trichodactyla Rond. — *Al:* Sund, Finström (R. Frey); *Ab:* Uskela (Bonsdorff); *N:* Helsingfors (J. Sahlberg); *Ka:* Kymmene (Sallmén); *Ta:* Messuby (R. Frey); *Sa:* Taipalsaari (Mäklin); *Kb:* Pielis (Grönvik och Woldstedt); *Ob:* Uleåborg (Hermansson); *Ks:* Kuusamo (Aro); *Lapponia:* (J. Sahlberg). — Denna art är allmän öfver hela landet, liksom *Ch. dissecta* Meig. och *Ch. discreta* Meig.

Prosalpia terolensis Pok. — *Ta:* Ruovesi (Inberg); *Lapp. ross.:* (Inberg).

Pr. incisivalva Strobl. — *Ob:* Uleåborg (Hermansson).

Dialyta steini Strobl. — *Sb:* Tuovilanlaks (Palmén).

D. erinacea Fall. — *Ta:* Ruovesi (J. Sahlberg); *Ol:* Petrosawodsk (Günther); *Ks:* Kuusamo (J. Sahlberg).

Lispa consanguinea Lw. — *Kb:* Eno (J. Sahlberg).

Nordliga anthomyider. En stor del af våra anthomyider synas förekomma endast i norden, i Lappland och på Kolahalfön. Oaktadt många af dessa arter vid fortsatta undersökningar väl komma att visa sig äga en större utbredning söderut, vill jag gifva en sammanfattande förteckning öfver dem.

Mydæa van der wulpii Schnabl. — *Ks:* Kuusamo (Aro); *Lkem:* Kittilä (Silén, å *Chærophyllum Prescottii* DC, Blombiologiska iakttagelser, Medd. Soc. Fauna et Flora Fenn. 30. 1906. sid. 87); *Lmur:* Semj. Ostrova (Levander).

M. fulvisquama Zett. — *Lkem:* Enontekis (Palmén).

M. luteisquama Zett. — *Lkem:* Enontekis (Palmén och J. Sahlberg); *Li:* Enare (B. Poppius); *Kola:* (Palmén).

M. orichalcea Zett. — *Lkem:* Muonio (J. Sahlberg och Palmén).

M. nigripennis Schnabl. — *Ks:* Kuusamo (Aro); *Lkem* Muonio och Enontekis (Palmén).

Limnophora nigriventris Zett. — *Ks:* Kuusamo (Aro); *Lkem:* Enontekis (J. Sahlberg och Palmén), Muonio (J. Sahlberg).

L. triangulifera Zett. — *Lkem:* Enontekis och Muonio (Palmén); *Lapponia:* (Palmén och J. Sahlberg).

L. solitaria Zett. — *Lkem:* Muonio (J. Sahlberg).

L. triangula Fall. — *Ks:* Kuusamo (J. Sahlberg).

Trichopticus subrostratus Zett. — *Lkem:* Enontekis (Palmén).

Tr. aculeipes Zett. — *Ks:* Kuusamo (Aro); *Lkem:* Muonio, Enontekis (Palmén); *Lmur:* Pg. Voroninsk (Palmén). — Allmänna i norra Finland äro andra *Trichopticus*-arter, ehuru de äfven något mera sällsynt förekomma söderut, såsom *Tr. hirsutulus* Zett., *lividiventris* Zett., *innocuus* Zett., *decolor* Fall.

Tr. eriophthalma Zett. — *Lkem:* Muonio (Palmén).

Hydrophoria frontata Zett. — *Lkem:* Muonio (J. Sahlberg).

H. barbiventris Zett. — *Lkem:* talrika exemplar tagna af Palmén och J. Sahlberg i Muonio och Enontekis.

Hylemyia lineariventris Zett. — *Sb:* Leppävirta (Palmén); *Li:* Patsjoki (E. Nylander); *Lkem:* mycket talrika exemplar från Muonio och Enontekis (Palmén); *Lmur:* Pg. Voroninsk och Kola (Palmén).

Pegomyia pilosa Stein. — *Ks:* Kuusamo (J. Sahlberg); *Lkem:* Enontekis (J. Sahlberg och Palmén); *Lmur:* Pg. Voroninsk (Palmén), Seitjaur (Palmén); *Im:* Kantalaks (J. Sahlberg).

P. tenera Zett. — *Tb:* Keuru (E. Elmgren); *Lkem:* talrika exemplar från Enontekis (Palmén och J. Sahlberg); *Li:* Enare (B. Poppius); *Lr:* (J. Sahlberg).

P. megerlei Meig. (=? *longimana* Pok., Stein, Wien. ent. Zeitg. XXV, 1906, sid. 96). — *Kp:* Solovetsk (Levander).

P. bivittata Stein. — *Sb:* Tuovilanlaks (Lundström); *Lkem:* Muonio (Palmén).

Chortophila latipennis Zett. — *Sb:* Tuovilanlaks (Lundström); *Kb:* Kondiolaks och Eno (Woldstedt); *Ks:* Kuusamo (J. Sahlberg); *Lkem:* Muonio (Palmén), Enontekis (Palmén, J. Sahlberg); *Kola:* (Palmén).

Ch. scatophagina Zett. — *Kb:* Kondiolaks (Grönvik och Woldstedt); *Ob:* Kiando (Mäklin); *Lkem:* Muonio (Palmén), Enontekis (J. Sahlberg).

Ch. pictiventris Zett. — *Ik:* Mohla (J. Sahlberg); *Kb:* Kondiolaks och Eno (Woldstedt); *Lkem:* Muonio (Palmén), Kittilä (Silén, å *Rubus chamæmorus* L., Blombiol. iakttagelser, Medd. Soc. Fauna et Flora Fenn. 30, 1906, sid. 85).

Ch. fabricii Holmgr. — *Kb:* Ilomants (Woldstedt).

Ch. icterica Holmgr. — *Lkem:* Muonio och Enontekis (Palmén).

Hammomyia unilineata Zett. — *Lkem:* Muonio (J. Sahlberg). Endast denna art är anträffad i Finland.

Cœnosia octopunctata Zett. — *Lkem:* Enontekis och Muonio (J. Sahlberg, Palmén); *Lmur:* Fl. Voronja (Envald).

Dexiopsis lacteipennis Zett. — *Sb:* Kuopio och Kiuruvesi (Lundström), Leppävirta (Palmén); *Kb:* Pielis (Grönvik); *Lkem:* Muonio och „Lapponia“ (Palmén); *Li:* Patsjoki (B. Poppius); *Im:* Kantalaks (J. Sahlberg); *Kola:* (Nyberg).

Chelisia monilis Meig. — *Im:* Ekostroff (J. Sahlberg).
Chiastochæta trollii Zett. — *Lkem:* Muonio (Palmén).
Myopina scoparia Zett. — *Lkem:* Enontekis (Palmén).

Mötet den 4 april 1908.

Till inhemska medlemmar invaldes student C. L. von Essen (föreslagen af professor J. Sahlberg) och student H. A. Hæggström (föreslagen af doktor A. Luther).

Enligt af skattmästaren afgifven kassarapport utvisade Sällskapets rörliga kapital en behållning af Fmk 12,626:94.

Till publikation anmäldes:

Albin Backman, Floran i Lappajärvi jämte omnejd.

Carl Lundström, Beiträge zur Kenntnis der Dipteren Finlands IV.

B. Poppius, Weitere Beiträge zur Kenntnis der Coleopteren-Fauna des nördlichen europäischen Russlands.

A. J. Siltala, Zur Trichopterenfauna der nördlichen Fennoscandia.

A. J. Siltala, Beiträge zur Metamorphose der Trichopteren II.

Resestipendier tilldelades på ansökan och i enlighet med bestyrelsens förslag följande personer till nedanstående belopp:

student A. L. Backman 400 mark för fortsatta studier af floran i Kuusamo;

student Widar Brenner 150 mark för en resa till Kuusamo i och för insamling af fanerogamer;

fil. kand. Hans Buch 150 mark för floristiska undersökningar i Karelia australis;

gymnastiklärare Bruno Florström 200 mark för studium af den åländska floran, speciellt *Rosa*-formerna;

student Richard Frey 100 mark för dipterologiska studier i södra Finland;

amanuens Harald Lindberg 400 mark för fytopaleontologiska undersökningar i södra Finland;

student Wäinö Pekkola 150 mark för insamling af fågelparasiter vid Söderskär och Porkkala fyrar;

fil. kand. K. Siitoin 200 mark för plankton-undersökningar i särskilda smärre sjöar vid karelska gränsen;

studenter A. A. Sola och Thorwald Grönblom 300 mark för särskilda botaniska och entomologiska studier i trakten af Tammerfors och Pyhäjärvi;

student Yrjö Wuorentaus 150 mark för faunistiska studier på Karlö.

De zoologiska samlingarna hade sedan marsmötet fått emottaga gåfvor af student Wiljo Hornborg och herr A. Sallmén.

Till de botaniska samlingarna hade sedan senaste möte inlämnats gåfvor af rektor M. Brenner, student W. Brenner, student G. von Frenckell, järnvägsbokhållare O. A. Gröndahl, Helsingfors botaniska bytesförening, referendariesekreterare A. W. Lindström och fil. kand. A. Palmgren.

Doktor A. Luther förevisade å herr Amos Sallméns vägnar ett exemplar af den sällsynta orthopteren *Platycleis grisea* Fabr., hvilket den 5 juni 1905 af den sistnämnde anträffats å Kyminlinna lägenhet invid Kotka stad. Exemplaret hade fullständigt utvecklade vingar, hvilket förut icke torde hafva iakttagits i Finland. Det anträffades på torr och sandig mark.

Student A. Wegelius demonstrerade ett mycket litet och rödfläckigt ägg af en Plymouth-Rock-höna. Ägget, som var det andra som lagts af ifrågavarande höna, härrörde från en hönsgård på Dregsby gård nära Borgå, där det tillvaratagits den 13 mars detta år.

Fil. kand. Alvar Palmgren förevisade de för provinsen Alandia nya arterna *Salsola kali* L. från Eckerö och *Carex riparia* Curt. från Jomala.

Student A. L. Backman anförde, att han sommaren 1905 på Svartholmen i Korpo funnit ett par buskar *Cratægus monogynus* Jacq., hvilka säkert måste betraktas såsom vilda. Sommaren 1904 anträffade han i Tavastehus park hybriden *Viola canina* × *rupestris*. — Vidare meddelade herr Backman, att ingeniör Väinö Tanner år 1904 på en resa i Enare i Vätshir bergstrakt, 150 m SW om Älisjärvis SW hörn, på en rundhäll af olivinsten tagit ett bergprof med den tidigare endast en gång i landet anträffade *Lecidea commaculans* Nyl. Lafven var bestämd af fil. mag. G. Lång. — Sommaren 1907 hade ing. Tanner på Halditschocko fjällkomplex iakttagit stora mängder röd snö (*Sphærella nivalis*).

Fil. kand. Hans Buch meddelade, att Schiffner ur *Jungermannia Floerkei* W. M. utbrutit en ny art, *J. Baueriana*, hvilken af Schiffner omnämnes äfven från Finland, Kuusamo, där den tagits af V. F. Brotherus. Emellertid hade föredragaren underkastat tillgängligt finskt material en kritisk granskning, som gifvit vid handen, att *J. Baueriana* är den hos oss allmännare arten, medan *J. Floerkei* har större spridning endast på Åland.

Doktor Enzio Reuter anförde, att i anledning af hans vid senaste möte gjorda meddelande om förekomsten af mallophagen *Trichodectes scalaris* Nitzsch på nötboskap hade af med. stud. Runar Forsius insändts några mallophager och pediculider, hvilka af denne den 26 mars insamlats å särskilda husdjur på Kvarnby invid Fredrikshamn. Dessa löss befunnos tillhöra följande arter.

På nötboskap hade anträffats samtliga tre å detta djurslag kända „insecta epizoa“, nämligen mallophagen *Trichodectes scalaris* Nitzsch samt pediculiderna *Hæmatopinus tenuirostris* Burm. och *H. eurysternus* Denny. På get hade tagits *Trichodectes climax* Nitzsch och på hund *Tr. latus* Nitzsch samt *Hæmatopinus piliferus* Denny. — Föredragaren uppmanade Sällskapets medlemmar att i sprit konservera samt till honom insända möjligen anträffade mallophager och pediculider, hvarvid utom sedvanliga fyndorts- och datum-anteckningar äfven värddjurets namn bör angifvas.

Student Axel Wegelius inlämnade följande meddelande:

Rik fjärilfauna under oktober.

Då under oktober månad 1907 fjärilar syntes i ymnighet på gaslyktorna i Helsingfors, företog jag i sällskap med student Th. Grönblom några exkursioner i afsikt att utröna, hvilka arter som här voro företrädda. Sålunda undersökte vi den 7 oktober på dagen lyktorna i trädgården kring Gamla kyrkan, på Boulevardsgatan och emellan Sandvikshamnen och Brunnsparken. Dagen därpå vandrade vi ungefär samma vägar. Under dessa färder fingo vi följande arter i större mängd:

Dasypolia templi Thunb., 32 ♂, 3 ♀.
Hybernia defoliaria Clerck., 20 ♂, omkring 10 undkommo.
var. *obscurata* Stgr, 4 ♂.
H. aurantiaria Esp., 79 ♂, öfver 50 undkommo.
Cheimatobia boreata Hübn. } ♂ funna i mängd.
„ *brumata* L. }

Under exkursioner den 9 och 10 oktober funno vi åter ofvanstående arter i större antal. Dessutom tillvaratogos under alla fyra exkursionerna följande arter, hvilka förekommo i mindre antal:

Pœcilocampa populi L., 1 ♂.
**Diloba cæruleocephala* L., 1 ♂, ny för landet.
Polia chi L., 1 ex.
Hydrœcia nictitans Borkh., 1 ex.
var. *erythrostigma* Hav., några exx.
H. micacea Esp., några exx.
Gortyna ochracea Hübn., 3 exx.
Luceria virens L., 3 exx., af dem voro 2 exx. odugliga.
Amphipyra tragopogonis Clerck., 4 exx.
Orthosia lota Clerck., 1 ex.
O. helvola L., 2 exx.
Scopelosoma satellitia L. var. *brunnea* Lampa, 1 ex.
Scoliopteryx libatrix L., 1 ex.
Xylina ingrica Herr. Sch., 1 ex.
Plusia gamma L., 1 ex.
Triphosa dubitata L., 1 ex.

Cidaria juniperata L., 1 ex.
C. dilutata Borkh., 2 exx.
C. miata L., 2 exx.

Fjärilar funnos endast på de lyktor, som äro tända natten igenom, således i regeln på hvar tredje. Några lykttändare upplyste, att fjärilarna somliga år göra mycket stor skada genom att inträngа i lyktorna och flyga mot strumporna, så att dessa skadas. Denna höst hade de likväl icke gjort någon nämnvärd skada.

Noctuiderna voro naturligtvis lätta att få tag i, ty de fällde sig genast ned mot marken, så snart de oroades med ett medfördt spö. De flesta af geometriderna flögo däremot ett stycke, innan de satte sig på nytt. Endast några exemplar af *Hybernia defoliaria* och dess varietet *obscurata* läto sig falla, hvarvid de beskrefvo en spiralformig kurva.

Hybernia aurantiaria Esp. blef första gången funnen hos oss af ingeniör Fabritius i Ekenäs år 1905. Följande år fann Th. Grönblom denna art i Helsingfors i ett exemplar. Om arten i fråga på den allra sista tiden förökat sig i så hög grad, eller om den möjligen icke blifvit uppmärksammad till följd af att den flyger så sent på hösten, är svårt att säga. Är det förra antagandet riktigt, så få vi måhända att göra med en ny skadeinsekt; arten har nämligen utomlands på sina ställen gjort stor skada å löfträd.

Vi voro dessutom tvenne aftnar ute för att fånga fjärilar med lockbete, ena gången i Botaniska trädgården och andra gången i trädgården vid Smedsgatan. Egendomligt nog fingo vi härvid ingenting.

Doktor K. M. Levander föredrog

Om Terebellides strœmi Sars.

Af den rika polychaetfaunan utanför Östersjöns portar hafva endast ett par tre arter rofborstmaskar, tillhörande släktena *Nereis* och *Polynoë*, utbredt sig ända till våra farvatten. Af de sedentära borstmaskarna går blott en art jämförelsevis

nordligt, nämligen *Terebellides strœmi* Sars, hvilken sålunda synes vara af mer euryhalin natur än de öfriga. Enligt Malmgren[1]) har denna art blifvit tagen vid Visby af F. A. Smitt och ännu nordligare vid Arkö eller på ungefär 58° 30′ nordlig bredd af Hj. Widegren. Under senare företagna hafsexpeditioner har arten blifvit tagen på Middel-Bank och på Danziger-djupet, hvilka ställen ligga sydligare än de två förstnämnda orterna. Med hänsyn till att förenämnda uppgifter äro de enda, som för närvarande föreligga om ifrågavarande borstmasks nordliga utbredningsgräns i det stora Östersjöbäckenet, torde följande meddelande vara af något intresse, emedan däraf framgår, att exemplar af arten blifvit tagna nästan en hel breddgrad nordligare än den förut kända nordligaste fyndplatsen.

Vid af herr Hirschmann och mig företagen sortering af det rikhaltiga material af hafsevertebrater, som tillvaratagits af fiskeriinspektör J. A. Sandman på dennes fiskeförsöks- och undersökningsfärder med ångfartyget „Nautilus“, påträffades tvenne exemplar af *Terebellides strœmi*, fångade den 20 september 1906 i Östersjöns nordostliga del emellan Dagerort och Utö på 59° 19′ nordl. lat. och 21° 30′ ostl. long. från Greenwich. Djupet utgjorde här 121 meter. Fisket hade utförts med s. k. tobisvad på klubbor, och i samma prof som nämnda två exemplar af *Terebellides strœmi* funnos en *Cuma rathkei*, några exx. *Pontoporeia furcigera* och *Polynoë*. Såsom framgår af de internationella hafsundersökningarnas Bulletin trimestriel, årg. 1906—1907, n:o 1, afd. B, pag. 34, utgjorde salthalten på fångstplatsen, betecknad såsom F72A, vid bottnen 9,78 ‰, temperaturen åter 4,36 C°.

I sitt arbete[2]) om *Terebellides stroemi* säger (pag. 7) J. Steen, att de i Kieler-bukten förekommande exemplaren hålla i utsträckt tillstånd 20—27 mm i längd, hvaremot längden af de vid norska kusten fångade maskarna enligt Malmgren (l. c.) utgör 60 mm. De af Sandman infångade exemplaren tillhöra hvad storleken vidkommer samma grupp som de vid Kiel förekommande och äro märkligt mindre än några å

[1]) Malmgren, A. J., Nordiska Hafsannulater, 1865, p. 397.

[2]) Steen, J., Anatomisch-histologische Untersuchung von *Terebellides Stroemii* Sars. Inaugural-Dissertation. Jena 1883.

universitetets zoologiska museum bevarade exemplar, tagna 1850 i Bohuslän af v. Nordmann.

Rektor M. Brenner förevisade och föredrog om:

Rosa opaca-former i Ingå

I likhet med många andra växter har den hos oss i södra Finland allmännast förekommande *Rosa*-arten på olika tider betecknats med olika namn. Efter att ända till år 1893 hafva burit namnet *R. canina* L. med var. eller subspecies *dumetorum* Thuill., har den sedan dess på grund af F. Crépins i Brüssel auktoritet benämnts *R. glauca* Vill., resp. *R. coriifolia* Fr., betecknande därvid *R. glauca* den glatta, och *R. coriifolia* den håriga formen af den forna *R. canina* Auct. Då emellertid *R. glauca* Vill., såsom redan namnet vidhandengifver, egentligen afsåg en form med blad af en blåaktig färgton, men inom ifrågavarande växtgrupp inneslutas äfven former med renare gröna eller grågröna blad, har det synts de senaste svenska rodologerna R. Matsson och S. Almqvist rättast att reservera Villars' namn *R. glauca* för endast de blågröna formerna och följaktligen uppsöka ett nytt namn ej mindre för de mer grönbladiga formerna än för hela gruppen. Såsom namn för de förra har härvid fastställts *R. virens* Wahlnb. och för den senare *R. opaca* Fr. Ett tidigare för hela gruppen föreslaget namn *R. solstitialis* Bess. har nämligen, såsom namn för en särskild specialform, äfven det ansetts vara mindre lämpligt för hela gruppen. *R. opaca* Fr. är alltså det namn, som bör ersätta de förut begagnade namnen *R. canina* L. och *R. glauca* Vill., sedan det förra befunnits tillhöra en helt annan, hos oss endast på Åland funnen, sydligare art, och det senare endast en underafdelning af nu ifrågavarande art.

Då vidare namnet *R. coriifolia* Fr. ursprungligen gifvits en glaucescent specialform, har det af Almqvist för de håriga grön- eller grågrönbladiga ersatts med *R. virentiformis* och för de håriga blågrönbladiga af *R. glauciformis*. hvadan alltså underafdelningarna i *R. opaca* Fr. blifva: *R. glauca* Vill., *R. glauciformis* Almqv., *R. virens* Whlnb. och *R. virentiformis* Almqv.

Uti den redogörelse för Bergianska trädgårdens spontana *Rosa*-former, som rektor S. Almqvist i band 4 af Acta Horti Bergiani, ur hvilken ofvanstående framställning till största delen är hämtad, meddelat, uppställer han vidare inom dessa sektioner flere specialformer, med afseende å bladtändernas beskaffenhet fördelade på särskilda parallellgrupper.

Då de genom Sällskapets pro Fauna et Flora Fennica medlemmar under tidernas lopp insamlade *Rosa*-formerna för närmare granskning befinna sig utom landet, har det icke varit möjligt att fastställa, hvilka alla af ofvan antydda specialformer hos oss anträffats. För att dock tills vidare fästa uppmärksamheten härvid och dymedelst möjligen gifva anledning till närmare undersökningar af denna del af vårt lands flora, har jag tagit mig friheten här förevisa exemplar af de former, som af mig under senaste sommar i en mindre del af Ingå sockens kusttrakt i västra Nyland anträffats.

Såsom synes tillhöra de alla de grön- eller grågrönbladiga formerna *virens* och *virentiformis*, till lika stort antal af hvardera, nämligen af den förra *limitata* Matss. och *venosa* Sw., samt af den senare *collinalis* Matss. och *Matssonii* Almqv., bland hvilka åter de grundtandade *venosa* och *Matssonii* äro mångformigare och vida allmännare än de djup- och skarptandade *limitata* och *collinalis*, — *venosa* med subvar. (*sub-*)*venosa* och var. *subvirens*, samt *Matssonii* med varieteterna *laetula*, *canula* och *firmula*, bland hvilka var. *canula* allmännast.

En i två storväxta, frodiga exemplar invid hvarandra förekommande form, hvilken genom fåtaligare glandler på fodret, den fullkomliga eller nästan fullkomliga (1—2 taggar) bristen på taggar och glandler på bladskaften, sällsynta dubbeltänder på bladen samt stora, mörkröda blommor afviker från subvar. (*sub-*)*venosa* af *R. virens* **venosa*, har, såsom i rektor Almqvists ofvan nämnda arbete icke upptagen, hänförts till den af pastor Matsson i Sveriges Flora af L. M. Neuman uppställda var. *subvirens*.

Hufvudmassan af *R. opaca* Fr. i ifrågavarande trakt utgöres alltså af den grön- och glattbladiga, grundtandade *R. virens* **venosa* Sw. samt den grågrön- och hårigbladiga, grundtandade *R. virentiformis* **Matssonii* var. *canula* Almqv., en mindre

del af de djuptandade *R. virens* **limitata* Matss. och *R. virentiformis* **collinalis* Matss. samt de grundtandade *R. virentiformis* **Matssonii* var. *laetula* Almqv. och var. *firmula* Almqv., hvaremot de glaucescenta *R. glauca* Vill. och *R. glauciformis* Almqv. ännu ej på denna ort af mig anträffats.

Geranium silvaticum L. i Ingå skärgård. Som bekant har *Geranium silvaticum* bland andra växter hos oss (Meddelanden af Soc. pro F. et Fl. Fenn., 18, p. 264) stämplats som litorifob, d. v. s. skyende hafvets grannskap. I anledning häraf omnämnde jag i nämnda Medd. 29, p. 25, dess förekomst vid hafsvikar i Ingå. Under senaste sommar blef jag ytterligare i tillfälle att bevittna dess ymniga uppträdande i samma sockens skärgård, där den t. ex. på ön Nötö, såväl i lund som på äng, visade en verklig profkarta på den föränderlighet den med afseende å sina blommors färg och storlek kan vara underkastad, sålunda tillika ådagaläggande huru väl den här i hafvets omedelbara närhet trifves och åt olika håll förmår utveckla sig. Jag tager mig häraf anledning att för Sällskapet framlägga några prof härpå.

Med afseende å blommornas storlek förekomma här tre olika slag: stora, med kronbladen $2\,^1/_2$ à 3 gånger längre än fodret, små, med omkr. dubbelt längre kronblad än foder, f. *minoriflorum*, samt mycket små, med kronbladen ungefär af fodrets längd, f. *parviflorum*. Hvad färgen vidkommer, växlar den i olika grader, från mörkt rödviolett genom ljusare rödviolett, nästan rosenrödt och svag röd skiftning till rent hvit. Den förstnämnda förekommer här såväl hos de storblommiga som hos f. *minoriflorum*, ofta orätt benämnd var. *parviflorum* Post, den ljusare violetta nyansen hos de storblommiga, den rosenröda hos f. *minoriflorum*, samt den svagt rödskiftande och den hvita hos de storblommiga och f. *parviflorum*, den senare motsvarande den rätta var. *parviflorum* Post. Af dessa färgvariationer synes den rosenröda och den storblommiga hvita vara de, som minst ofta anträffas, den sist nämnda, var. *albiflorum* Blytt, enligt exemplar i Universitetets samlingar förut insamlad endast i de nordligaste och ostligaste trakterna af vårt flora-område, Kemi lappmark, Suomussalmi och Petrosavodsk-trakten i Olonets-Karelen, samt dessutom i Sotkamo.

Olika former af kronan hos *Campanula persicifolia* L. Slutligen tillåter jag mig förevisa några exemplar af *Campanula persicifolia*, ådagaläggande denna arts föränderlighet med afseende å kronans form, ifrån skålformigt låg och vid, såsom hos den af mig på Sällskapets oktober-möte 1894 förevisade var. *cupularis*, från Lojo, genom den vanliga vida formen med rundad botten, till lång och jämförelsevis smal med afsmalnande trattlik botten, den sist nämnda, var. *angustiflora* n. var., hos exemplar anträffade i sällskap med hufvudformen på åkerbacke i Ingå, Svartbäck.

Professor Ernst Edv. Sundvik föredrog:

Biologiska iakttagelser i afseende å humlorna.

(Humlevägar II. Volucella, rättelse. Humlevax. Humlornas näring; honungsdagg. Vaxhöljet. Hög temperatur i boet).

Jag har i en föregående uppsats (Medd. Soc. Fauna et Flora Fenn. 32, sid. 156) beskrifvit det egendomliga förhållande hos humlorna, att de följa samma väg, ofta flera tiotal meter, vid flykt från och till sina betesmarker, hvarvid de för ett ögonblick i flykten aktgifva på vissa bestämda punkter, liksom för att sålunda vägleda sig. Under senaste sommar (1907) var jag åter i tillfälle att observera samma företeelse. Anmärkas bör, att detta år på grund af den rikliga nederbörden var för de äfven annars under ogynnsamma förhållanden lefvande humlorna mindre gynnsamt. De hindrades af regnet i sina utflykter, och deras bon blefvo genomdränkta af den ymniga nederbörden, särdeles de bon, som befunno sig ofvan jordytan.

Emellan Lappvik gård och den lika benämnda stationen å Hangö-banan finnes på nämnda gårds mark en i den odlade terrängen djupt inskjutande bergudde. Öfver denna flögo humlorna. Bergsluttningen på södra sidan var bevuxen dels med högre träd, dels med buskväxter, enar m. m. En af enarna var omkring 1 meter hög och hade i toppen en torr, lätt i ögonen fallande kvist, hvilken likväl icke i nämnvärd grad sköt ut öfver enens krona. Denna torra gren utgjorde

denna gång en haltstation för ortens humlor. Afståndet från berget till ängen var helt kort, omkring 6 meter. På grund däraf befann sig på denna sida blott denna enda haltpunkt. Tiden var sen, slutet af augusti, en mängd honhumlor hade redan redt sitt vinterkvarter, och antalet af arbetshumlor var starkt decimeradt. Vägen undersöktes af mig den 27 och den 31 augusti. Den 27 besöktes stället på 28 minuter af 50 humlor, tidtals af 2 och 3 samtidigt. Närvarande var min son Odo Sundvik. Den 31 följde mig lyceist Toivo Andersson. På de 4 första minuterna besöktes grenen denna dag af 18 humlor; observationstiden var inalles 14 minuter, och på hela denna tid besöktes den torra grenen af 34 humlor. Som synes kunde stundom på några minuter lika många humlor visa sig som annars under flerfaldigt längre tid. Dessa observationer gjordes omkring klockan 10—11 f. m. På eftermiddagen syntes blott ett fåtal [1]). — Ett par tiotal svalor voro på ifrig jakt efter de öfver berget flygande humlorna. Så godt som de flesta af humlorna flögo öfver berget söderut, ett fåtal i motsatt riktning. Vid denna tid af året är det ock naturligt, att dessa djur senare än annars begifva sig ut från sina bon till betesmarkerna. Mot slutet af observationstiden kunde flera minuter förgå, utan att några humlor syntes.

Vid ett besök den 8 september i Djurgården invid Helsingfors fann jag ett ställe, som syntes mig synnerligen lämpligt som observationsplats i och för upptäckt af humlevägar, nämligen trakten söder om växthuset och strax väster om den väg, som leder till stora genomfartsvägen. Under en half timme såg jag här 4 humlor, som alla följde samma allmänna stråt och besökte en bar jordfläck och roten af tvenne omkring 5 meter från hvarandra belägna tallar. Här var således en humleväg, frekventerad blott af det fåtal arbetshumlor, som numera på denna trakt återstod.

Jag har (dock med frågetecken) i en föregående uppsats (Medd. Soc. pro Fauna et Fl. Fenn. 32, sid. 115) uttalat, att

[1]) Den första dagen var mulen; dock var det uppehållsväder, ehuru det i allmänhet denna tid regnade. Den 31 aug. var det mest solsken, något blåsigt. Som bekant äro såväl regn som blåst och drag högeligen oangenäma för humlorna. De hvila under sådana förhållanden helst i sina bon.

Volucella pellucida möjligen lägger sina ägg i humlebon, detta på grund däraf, att jag fångat ett exemplar af denna art i en af lådorna för mina domesticerade humlekolonier. Emellertid äro enligt Hoffer (Hummeln Steyermarks) *V. bombylans* och *V. pennata* de arter, som här kunna komma i fråga. Då dessa arter uppgifvas företrädesvis vara i rörelse om aftonen i trakten af humlebon, har jag sålunda kanske förbisett dem. — Senaste sommar fann jag äfven bon af *Bombus lapidarius,* i hvilka funnos flera larver af *Volucella.* Dessa larver förekommo ännu ymnigare hos de humlearter, som bygga bon vid dikeskanter och på mera öppet liggande ställen. Ett ovanligt stort bo af *B. terrestris,* inredt i ett öfvergifvet mullvadsbo och befolkadt af kanske 300 à 500 individer, ägde inalles 6 sådana larver, och detta ehuru gången till boet var omkring 2 meter lång. Sannolikt var innebyggarnes antal vid parasitens inträngande redan så stort, att en decimering ej mera kunde komma i fråga. Boet påträffades den 16 augusti 1906. Där erhöllos omkring 200 gram honung, äfven ett bevis på att kolonin befolkades af talrika invånare.

Humlevaxet. Sysselsatt sedan år 1898 med studier angående humlevaxets sammansättning, har jag dock på grund af bristande material blott långsamt fortskridit i detta arbete. I Hoppe-Seylers Zeitschrift für Physiologische Chemie (Bd. 53, Jahrg. 1907) har jag slutligen kunnat publicera säkrare fakta angående detsamma. Då frågan härom är af biologiskt intresse, vill jag i korthet här referera några hithörande omständigheter.

Binas vax består af cerotinsyra och myricylpalmitinat äfvensom estrar af cerylalkohol. Cerotinsyra och cerylalkohol äga 27 kolatomer hvardera, myricylalkoholen 30 kolatomer; alla äro till sammansättningen envärda alkoholer resp. syror. År 1892 isolerade jag ur det af *Psylla alni* secernerade vaxet en ny alkohol och en ny syra, båda af 1-värd natur och med 33 kolatomer (C_{33} H_{67} OH och C_{33} H_{66} O_2), hvilka här bildade en vid 94° à 95° C smältande ester. Vid undersökning af humlevax, hvartill jag använde det äggen och larverna omgifvande hyllet likasom det vaxhölje, som bekläder boet hos vissa arter, fann jag, att den här förekommande alkoholen var densamma, som jag

funnit i Psyllavaxet; dock uppträdde den här sannolikt icke i förening med en syra, utan i fritt tillstånd. Psyllaalkohol (hviiket namn jag gifvit Psyllavaxets alkohol) beredes och afsöndras sålunda af så vidt skilda insekter som aphider och apider. Ett sådant förhållande är dock icke ovanligt. Cerylalkohol finnes sålunda i kinesiskt vax (af *Coccus pe-la* Westwood på *Fraxinus chinensis),* vidare hos vissa växter och i fårullens fett. Carnauba-palmens blad äro ofta betäckta af ett vaxlikt ämne, som består af myricyl-myricylat äfvensom fri myricylalkohol, hvilken alkohol såsom palmitinsyreester och som fri äfven förekommer i bivax.

Till frågan om humlornas näringsämnen. Enligt Hoffer (l. c.) skola humlorna vara de mest exklusiva nektaruppsökare bland insekterna. Han anför, att bin och andra insekter uppsöka söta frukter, honungsdagg och t. o. m sockerraffinaderier i och för erhållande af honungsmaterial, samt meddelar, att andra forskare aldrig funnit humlor sökande sådant annorstädes än i blommor. — Huruvida detta i mellersta Europa, med därvarande rika blomsterförråd, kommer saken nära, kan jag icke afgöra. I Finland är förhållandet helt visst ett annat. Hela försommaren under de senare åren har jag funnit en mängd humlor exempelvis i äldre granar, utan att jag förstått orsaken till deras besök. Senaste sommar blef dock saken mig klar. Jag blef då i tillfälle att upprepade gånger på ett afstånd af 1 till 2 meter noggrant fastställa platsen för besöket.

På granarnas yngre delar kvarstår efter årsskottens utveckling en manschettlik ring af fjäll. Under dessa lägger en, som det synes mig, coccid sina ägg; åtminstone befinner sig här en mängd s. k. honungsdagg, en hartsigt-söt, tjockflytande vätska jämte en mängd embryoner och mer eller mindre fullbildade insekter. I juli blefvo humlebesöken allt sällsyntare, och omkring den 15 juli upphörde de alldeles; men äfven insekterna och den söta vätskan voro nu försvunna. — År 1905 funnos å Pulli, Lojo, på asparna en mängd rörformigt sammanrullade blad; rören blefvo bredare emot den del, som motsvarade bladspetsen. I röret befann sig en en centimeter lång vecklarelarv med svart hufvud, och i den breda ändan funnos ett otal aphider samt en tjockflytande, sötaktig vätska (honungsdagg), afsöndrad af dessa. Här flögo flera tiotal humlor i hvarje träd.

Icke ett enda rent blad uppsöktes, utan endast rören; och humlorna uppehöllo sig vid hvarje rör några ögonblick för att strax därpå uppsöka ett annat. Samma observation har jag stundom gjort å rönnar. Helt säkert var det här fråga om insamlande af honungsmaterial. Äfven följande faktum talar för riktigheten af detta påstående:

Kreis (Pharm. Centralhalle f. Deutschl. 1907, S. 577) har undersökt honungsdagg och, jämte olika sockerarter, däri funnit 40 % dextrin. I humlehonung, insamlad i juni (Finska Vet.-Soc. Förh. XLV, 1902—3) har jag funnit omkring 30 % dextrin, $^{(a)}_{D} = 174°$, därtill en ojäsbar disaccharid jämte jäsbart socker. Öfverensstämmelsen mellan honungsdagg och under försommaren samlad humlehonung är sålunda påfallande. Bihonung innehåller intet eller blott några procent dextrin, enligt uppgift t. ex. af Lippmann (Chemie der Zuckerarten) just härstammande från honungsdagg. Hoffer anger, att humlorna blanda sitt vax med skilda slags hartsiga och andra klibbiga ämnen före dess användning, „so dass es in diesem Falle kaum als Wachs zu erkennen ist“. Af ofvanstående finner man, att besöket å popplar och barrträd gäller någonting helt annat än insamling af harts. Af harts har jag icke kunnat upptäcka ens spår i humlevaxet, tvärtom funnit, att det vax, som användes som inre hölje omkring vissa humlors bon (t. ex. hos *Bombus terrestris* och *B. lapidarius*), är så godt som rent vax, om ock något färgadt af myllan (humussubstanser), som sannolikt tillkommit vid transporten genom jordlagren, resp. genom beröring mellan marken och humlornas abdominalsegment.

Enligt hvad Hoffer angifver, skulle, som det synes, de flesta humlebon i Steyermark äga ett vaxhölje omkring det inre boet. Detta hölje kan man enligt nämnda forskare finna hos flere såväl ofvan som under jordytan boende humlearter. Hos de förra skall det dock ofta nog saknas.

Här hafva vi åter att göra med lokala, eller rättare sagdt zonala omständigheter. Hos oss, med vår korta sommartid, med den i jämförelse med förhållandena i Tyskland och Österrike relativt mindre blomstermängden, måste humlorna så vidt möjligt söka undvika mindre nödiga utgifter. Här har jag

funnit flera hundra humlebon, men blott undantagsvis ett vaxhölje. I intet enda fall har jag funnit ett sådant i de ofvan jordytan byggande humlornas bon [1]), däremot 2 à 3 gånger hos *Bombus lapidarius* och en gång (1906) hos *B. terrestris* i ett synnerligen stort humlesamhälles bo, som jag påträffade å Löparö.

Liksom humlesamhällena hos oss, hänvisade till en karg, relativt blomfattig natur, äro tvungna att med uppgifvande af allt slöseri oafbrutet sörja för släktets bestånd, hafva de, så synes det mig, i allmänhet tvungits att nöja sig utan detta skyddande vaxhylle. De hyllen, som jag funnit, hafva alltid påträffats under varma somrar, och äfven då i allmänhet under försommaren (vanligen slutet af juni). Under sådana år har jag ock påträffat de största ofvan jord befintliga humlekolonier [2]), stundom af en knuten näfves storlek, under det att kolonierna annars oftast blott ägt storleken af en kubiktum, 12 à 20 kokonger. De ännu ogynnsammare förhållandena i höga norden tvinga humlorna därstädes till ytterligare inskränkningar.

Den höga temperaturen i humlebona är påfallande. Ett bo af *B. lapidarius*, byggdt under en stubbe i torr kärrmylla, omkr. $^1/_2$ meter från en dikeskant, öppnade jag under relativt kall väderlek i slutet af augusti år 1907. Då jag förde ned min hand för att upphämta kokongklumpen, blef jag öfverraskad af den där rådande höga temperaturen, jag antager åtminstone 30° C, kanske mera. Lufttemperaturen var omkring 13° C. För att jämföra förhållandena nedförde jag min hand i den mjuka och torra kärrmyllan ett stycke ifrån boet. Detta ställe kändes relativt kallt.

Kokongklumpen var helt liten, omkring 1 kubiktum (= 27 à 30 kub.-cent.), humlornas mängd likaså ringa. Fyra *Volucella*-larver befunno sig i boet, som bestod af söndersmulade partiklar af murket trä och tydligen utgjorde ett gammalt mössbo.

Den höga temperaturen kunde härstamma blott från humlornas animala värme och är helt visst af synnerlig vikt för

[1]) Åtminstone tvenne bon af *B. rajellus* hafva, i motsats till förhållandet i Steyermark, varit utan vaxhölje.

[2]) Bedömda enligt kokongklumpens storlek.

larvernas och de unga humlornas utveckling. En hög temperatur påträffas hos insekter (t. ex. bina) under vissa omständigheter, se Brockhaus, Conversationslexicon, Completteringsheft, Art. Insekte.

Mötet den 2 maj 1908.

Till inhemska medlemmar invaldes fiskeriinstruktör Isak Wallenius (föreslagen af doktor K. M. Levander) och student Yrjö Wuorentaus (föreslagen af professor J. Sahlberg).

Föreningen för skogsvård i Sverige hade jämte anhållan om skriftutbyte tillsändt Sällskapet sin Tidskrift, och beslöt Sällskapet med bifall till nämnda anhållan i utbyte gifva sina Meddelanden.

Enligt af skattmästaren afgifven kasssarapport utvisade Sällskapets rörliga kapital en behållning af Fmk 10,178: 94.

Till publikation anmäldes:
Harry Federley, Über den Albinismus bei den Lepidopteren.

Sällskapet biföll bestyrelsens förslag att utanordna en summa om Fmk 4,159: 32 för att betäcka det deficit, som uppstått vid utgifvandet af festskriften för professor J. A. Palmén, äfvensom en summa om 100 mark åt Helsingfors botaniska bytesförening för bestridande af tryckningskostnaderna för föreningens offertkatalog för år 1908, hvilken utgått i 700 exemplar.

Från Hembygdsforskningens Vänner i Nyland hade anländt en skrifvelse, i hvilken Sällskapet inbjöds att

låta sig representeras vid ett möte den 15 maj i och för val af medlemmar i ett centralutskott för hembygdsforskning, men föranledde skrifvelsen, enär Sällskapet var väl företrädt i bestyrelsen för nämnda förening, icke till någon åtgärd.

De zoologiska samlingarna hade sedan senaste möte fått emottaga gåfvor af student K. Ehrström, Högholmens djurgård (genom kapten M. Tamelander), fil. mag. T. H. Järvi, fil. mag. Lars Runeberg, fiskeriinspektör J. Alb. Sandman, forstmästare F. Silén, forstmästare M. W. Waenerberg samt studenter A. och M. Wegelius.

Till de botaniska samlingarna hade sedan senaste möte inlämnats gåfvor af följande personer: rektor M. Brenner, fil. kand. H. Buch, fil. mag. C. W. Fontell, student W. Hornborg, fil. kand. E. Häyrén, student V. Kokko, pastor O. Kyyhkynen, student K. Linkola, pastor J. F. Manner, student A. A. Sola, student E. W. Suomalainen och student A. Wegelius.

Fil. mag. Å. Nordström förevisade en för finska faunan ny microlepidopter, *Oecophora tripuncta* Hw., funnen af föredragaren i Föglö socken på Åland den 4 juli 1906. Arten är förut känd från Mellaneuropa och Sverige.

Ingeniör G. Fabritius förevisade fjärilen *Cucullia lucifuga* Hübn., tidigare icke med säkerhet känd från vårt faunaområde. Imagines af denna art äro mycket svåra att särskilja från sådana af *C. umbratica* L., medan de båda arternas larver lätt kunna igenkännas. Föredragaren hade funnit larven af förstnämnda art å Haminanlahti egendom i närheten af Kuopio somrarna 1906 och 1907.

Herr Fabritius förevisade dessutom den hos oss endast en gång förut anträffade *Diloba cæruleocephala* L., tagen i Ekenäs i september 1907.

Inlämnades följande meddelande af forstmästare Justus Montell om tvenne sällsynta måsar från Lappland:

„Ej så sällan förvilla sig ishafsfåglar, i synnerhet måsar, till Lappmarkens inre delar, där de vanligen gå svältdöden till mötes.

Bland de måsar, som under min vistelse här uppe förirrat sig hit och hamnat i min samling, förtjäna måhända följande två ett särskildt omnämnande.

Larus leucopterus Faber. Af denna i vårt land högst sällan anträffade art uppehöll sig ett exemplar vårvintern 1903 flera veckor i Ylimuonio by, där den lifnärde sig af allt slags afskräde. Den afdagatogs slutligen och tillsändes mig. Vid flåningen visade den sig, som naturligt var, till ytterlighet afmagrad.

Rissa kotzebui? Jultiden år 1906 erhöll jag från Hetta by i Enontekis en liten, egendomligt tecknad mås, som funnits död på snön den 20 december nära nämnda by. Vid examineringen visade den sig till färg och teckning öfverensstämma med Naumanns beskrifning af ungfågeln af *Rissa tridactyla* (L.), men var försedd med fyra tår, hvilken omständighet först förde mig på villospår. Baktån är visserligen något mindre än hos vanliga måsar, men i alla fall en veritabel, fullt utvecklad tå. Huruvida exemplaret tillhör den från arktiska Amerika kända *Rissa kotzebui* eller någon annan form af *Rissa tridactyla*, åtar jag mig ej att afgöra.

Den vanliga *Rissa tridactyla* (L.) har flera gånger blifvit iakttagen i Muonio, senast hösten 1907, då ej så få exemplar besökte orten.“

Student Richard Frey lämnade följande meddelande om

Gampsocera numerata Heeg. i Finland.

Den af professor J. A. Palmén år 1870 (Notiser ur Sällsk. pro Fauna et Flora Fennica Förh. XI, sid. 466) för Sällskapet förevisade okända dipteren af släktet *Oscinis (Gampsocera)*, som han anträffat nära Tavastehus och vid staden Görz,

några mil från Adriatiska hafvets nordliga spets, har befunnits vara den då obeskrifna ♂ af *Gampsocera numerata* Heeg. Honan beskrefs redan 1858 af Heeger (Sitz.-Ber. Kais. Akad. d. Wiss., band XXXI, 302, s. 4) och karaktäriseras af tre rätt svaga, mörka fläckar på vingarna. År 1887 ådagalade J. Mik (Verh. der zool. bot. Gesellsch. in Wien, band XXXVII, sid. 180—183), att ♂ i särdeles hög grad afviker genom att vingarna hafva sex distinkta, mörka fläckar. Med Miks teckning (l. c. tafl. IV, fig. 10) af vingen stämmer det finska exemplaret fullständigt öfverens.

På grund af den nämnda notisen af prof. J. A. Palmén har *Gampsocera numerata* blifvit upptagen som förekommande äfven i Finland i det år 1905 utkomna arbetet „Katalog der paläarkt. Dipteren", band IV, sid. 184, af Th. Becker. Genom brefväxling med herr Fr. Hendel i Wien har jag ytterligare öfvertygat mig om, att det finska exemplaret verkligen hör till denna art.

I Finland är endast detta exemplar funnet. För öfrigt är arten ytterst sällsynt, anträffad blott ett par gånger i Österrike och Ungern. Enligt Heeger lefva larverna i stänglarna af *Althæa rosea* Cav.

Härtill ville professor J. A. Palmén foga några upplysningar, som delvis meddelats Sällskapet redan år 1870, men i anledning af det ofvanstående ännu kunde äga något intresse.

„Det finska exemplaret fann jag den 8 juni 1862 i närheten af Tavastehus på ett uthusfönster å Luhtiala (Kataisto) egendom, som numera är ansluten till Karlberg. Insekten tilldrog sig omedelbar uppmärksamhet, enär den tvärtemot andra oscinider hade skarpt begränsade, olika gestaltade, svarta fläckar på vingarna. Min morbror, E. J. Bonsdorff, för hvilken arten var okänd, öfversände exemplaret till prof. P. F. Wahlberg i Stockholm, som i oktober 1865 skref därom: „*Oscinis*-arten är, efter för mig tillgängliga arbeten, hittills obeskrifven och därtill ytterst utmärkt, en af de märkligaste dipterer jag sett". För att i sinom tid beskrifvas såsom ny art uppbevarades exemplaret uti finska diptersamlingen med ett preliminärt namn.

År 1870 om våren hade jag, under en utflykt från Berlin till Guben, tillfälle att för prof. H. Loew redogöra för mitt fynd; han antog genast, att arten var *Gampsocera numerata* Heeg., men ett företedt exemplar (♀) visade sig icke öfverensstämma med den teckning af vingen jag efter minnet uppgjorde. Någon vecka senare gestaltade sig ett samspråk med prof. A. Brauer i Wien på alldeles samma sätt. Båda dessa sakkunniga förklarade någon sådan insekt som den finska icke finnas beskrifven eller eljes vara dem bekant.

Det var därför en ytterlig öfverraskning för mig att endast få veckor därefter alldeles tillfälligtvis och ute i fria naturen få ännu ett exemplar. Vid Görz, ett par mil norr om Triestinska vikens nordligaste del och ungefär lika långt öster om italienska gränsen, var jag den 2 juli 1870 sysselsatt med att insamla dipterer emellan tvenne vingårdar, som afgränsades från hvarandra genom höga stenmurar. Efter att i gången mellan murarna ha stannat och slutvittjat håfven, föll allra första blicken på en rätt framför mig fritt nedhängande häggkvist, på hvars spets inom lagomt synhåll satt en liten insekt. Att igenkänna det sällsynta djuret och infånga det var ett ögonblicks verk. Flera fann jag icke, oaktadt fortsatt sökande. Hemkommen till Finland, meddelade jag Sällskapet den 3 dec. 1870 enskildheterna om de båda fynden, hvilka höra till de intressantaste jag någonsin gjort. Många omständigheter ha vållat, att fortsatta undersökningar uppskjutits; ännu i maj 1896, då jag i Wien åter träffade den åldrige forskaren A. Brauer, togs fyndet till tals utan annan påföljd än förnyadt förevisande af den kända honan af arten.

Något år under 1880-talet föranledde den af mig i tryck meddelade notisen om *Gampsocera* en utländsk forskare att efterfråga de båda insekterna, och med mitt tillstånd blef det tyska exemplaret sändt honom till granskning. Sviker ej mitt minne, så var denne forskare J. Mik, som numera aflidit; men om lånet gafs före eller efter 1887, då han beskref den okända hanen, vet jag icke. Det bortlånade tyska exemplaret har vårt museum hittills icke veterligen återfått, och det är oss obekant hvar det nu befinner sig.

Tilläggas må, att *Althæa* verkligen odlades uti trädgården närmast fyndstället vid Tavastehus; huruvida den växte äfven vid Görz känner jag icke.“

Rektor M. Brenner inlämnade till publikation:

Hieraciologiska meddelanden.

5. Tillägg till södra Finlands Hieracium-flora.

Såsom ett litet tillägg till tidigare uppgifter angående *Hieracium*-floran i södra Finland meddelas här några nya fynd, hufvudsakligen från Ingå socken i västra Nyland, bland hvilka äfven ett par nya, förut icke anmärkta former.

Archieracia.

H. umbellatum L. f. *commune* Fr. f. *monstrosa*. — Ingå Stor-Ramsö, ängsbacke vid Blindsund.

H. linifolium Sael. — Ingå Skatudden villa Fridhem, åkerren.

H. griselliceps Brenn. — Ingå Svartbäck, gräsbacke.

H. vulgatum Fr. var. *subulatum* Brenn. — Ingå Joddböle, lund.

H. radiosum Brenn. — Ingå Jakob-Ramsö, skogsbacke.

H. parvuliceps Brenn. — Ingå Svartbäck, stenig björkbacke.

H. hyalinellum Brenn. — Ingå Joddböle, lund och vägkant.

H. umbricola Sael. — Ingå Svartbäck, berg.

var. *pinetorum*. Humile, gracile, foliis firmis, parvis, basalibus subtus saepe violaceis, anguste lanceolatis, caulinis multo minoribus, decrescentibus — bracteiformibus, involucris subnudis — nudis, glandulis pilisque parcis — nullis. — *Ab:* Lojo; *Nyl:* Ingå Jakob-Ramsö, Kyrkslätt Strömsby et Storms, Borgå Haikå et Lill-Kroksnäs; *Ta:* Hausjärvi Herajoki, in devexis silvestribus, praesertim pinetorum, ad rupesque.

H. basifolium Fr. — Ingå Haga, gräsbevuxen vägkant.

H. galbanum Dahlst. — Ingå Nötö, ängskant vid lund.

f. ad *H. pachyphyllum* Brenn. vergens. — Ingå Svartbäck, björkskog.

var. *galbanatum* Brenn. — *Ab:* Lojo, blandskog vid fattiggården; *Nyl:* Ingå Svartbäck, lund.

H. caesiiceps Brenn. — Ingå Haga, vägkant i barrskog.

H. Hjeltii Norrl. — Ingå Haga. vägkant i blandskog.

H. diaphanoides Lindeb. var. *flocculiferum* Brenn. — Ingå Nötö, lund.

Piloselloidea.

H. pubescens Lindbl. var. *firmicaule* (Norrl.). — Ingå Nötö, ängsbacke vid Blindsund.

H. pubipes Brenn. — Ingå Svartbäck, björkbacke.

H. leucopterum Brenn. — Ingå Svartbäck, björkbacke.

var. *stolonipes* Brenn. f. *latifolium.* — Ingå Svartbäck, gräsbacke.

H. tonsile Brenn. var. *malacophyllum* Brenn. — Ingå Svartbäck, gräsbacke.

H. ventricosum Norrl. — Ingå Svartbäck, äng vid dikeskant.

f. *majoriceps.* Capitulis majoribus, foliis longioribus. — Ingå Svartbäck, äng vid dikeskant, bland tätt gräs.

H. nigellum Norrl. — Ingå Svartbäck, dikeskant i äng.

H. lasiopodum Brenn. — Ingå Svartbäck, gräsbacke, Wars, äng vid bangården.

H. albiciliatum Brenn. — Ingå Svartbäck, lerdikeskant.

H. planifolium Brenn. — Ingå Svartbäck, gräsbacke.

H. subpratense Norrl. — Ingå Wars, gräsbevuxen brant vid bangården, Skatudden villa Fridhem, gräslinda.

H. glossolepis Brenn. — Ingå Svartbäck, dikeskant i äng.

H. diluticolor Brenn. — Ingå Svartbäck, gångstig emellan skog och äng.

H. suecicum Fr. var. *esetosum* Brenn. — Ingå Svartbäck, gräsbacke.

var. *albisetum* Brenn. — Ingå Wars, äng vid bangården, Svartbäck, åkerren.

var. *valdepilosum* N. P. — *Ab:* Lojo Anttila, äng vid rian.

var. *stipiticeps* Brenn. — Ingå Svartbäck, betesmark, Skatudden villa Fridhem, dikeskant.

H. auricula L. var. *laetibracteum* Brenn. — Ingå Svartbäck, dikeskant.

f. *chaetocephalum* Brenn. Setis involucri interdum obscuris. — Ingå Svartbäck, äng.

H. pilosella L.

H. oligochaetium N. P. var. *ovoideum* (Norrl.). — Ingå Svartbäck, blandskog vid gården.
H. mollipes Norrl. var. *angustius* Norrl. — Ingå Svartbäck, stenig björkbacke.
H. prolixatum Brenn. — Ingå Svartbäck, torr gräsbacke.
H. megadenium Brenn. — Ingå Nötö, lund vid Blindsund.
H. drosocalyx Brenn. var. *locupletius* Brenn. — Ingå Svartbäck, torr backe.
H. lasiocalyx Brenn. — Ingå Svartbäck, ljungbacke.
var. *stenoglossum* Brenn. — Ingå Svartbäck, torr gräsbacke.
H. prasinatum Norrl. — Ingå Svartbäck, torr backe.
H. griseolum Brenn. — Ingå Svartbäck Stormosseholmen, skogskant.
H. lenifoliatum Brenn. — Ingå Svartbäck, ljungbacke.
H. contrarium (Norrl.). — Ingå Stor-Ramsö, gräsbevuxen strand vid Blindsund.
H. laetivillosum Brenn. — Ingå Stor-Ramsö, gräsbevuxen strand vid Blindsund.
H. ursinum Brenn. — Ingå Nötö, ängsbacke vid Blindsund.
H. lomatolepis Brenn. — Ingå Svartbäck, ängsbacke.
var. *unicolor* Brenn. — Ingå Svartbäck, lerbacke vid åker.

Rektor M. Brenner lämnade vidare följande notis angående

Skrattmåsen (Larus ridibundus) vid Helsingfors.

Såsom en åtminstone af mig ej tidigare iakttagen företeelse ber jag att få omnämna skrattmåsens ankomst hit till Helsingfors redan långt före islossningen.

Kändt är, att våra måsarter om våren infinna sig hos oss samtidigt med det isarna gå upp eller någon dag senare. I öfverensstämmelse härmed har också den på senare tider här vid Helsingfors så allmänna skrattmåsen först vid sjöfartens

öppnande observerats i stadens hamnar, där den under högljudt skränande i stora skaror sväfvat öfver de ännu af lösa isstycken betäckta vattnen. Dess ankomst har alltså synts vara helt och hållet beroende af det öppna vattnet, hvilket äfven visat sig däruti, att de år, då de utanför staden och dess hamnar belägna yttre vattnen tidigare än de inre vikarna och hamnarna frigjorts från den fasta isen, skrattmåsarnas skrän tidigast hörts därifrån och först sedermera, i den mån isen vidare inåt land uppbrutits. trängt fram till hamnarna. Äfven i år, då Sandvikshamnen tidigare än Södra hamnen delvis frigjordes från sitt istäcke, observerades skrattmåsarna i den förra hamnen redan den 16 april, men i Södra hamnen först den 19, sedan isen där dagen förut af isbrytare sönderbrutits.

Men detta år observerades en flock af denna fågel redan ungefär en vecka tidigare. Den 10 april, då öppet vatten, med undantag af i Flisholmssundet, Skatuddskanalen och vid stadens kloakmynningar, ännu var utom synhåll långt ute i Finska viken, och isen till Sveaborg ännu befors med häst, hördes nämligen helt oförmodadt kl. 8 f. m. från Ulrikasborgs brunnspark det välbekanta ljudet af skrattmåsar småningom närma sig utifrån hafssidan och draga vidare öfver Harakka uppåt Kronbergsfjärden, öster om staden. I följd af långvarig klar väderlek var snön på sydsluttningarna då redan bortsmält, starar och lärkor hade redan en vecka tidigare infunnit sig, och är det därför troligt att, ehuru öppet vatten ännu ej fanns att tillgå, måsarna nu redan uppsökte sitt vanliga sommartillhåll i trakten af Gammelstaden och Viks ladugård, för att där, på de sanka stränderna och ängarna med deras öppna diken och bäckar, söka sig föda.

Då de någon gång förut till och med ännu tidigare, såsom den 29 mars 1903, observerats här hos oss, har detta, såsom sagdt, skett samtidigt med då inträffad tidigare islossning.

Edellisen johdosta ilmoitti ylioppilas E. W. Suomalainen huomanneensa naurulokkeja (*Larus ridibundus* L.) kalalokkien (*Larus canus* L.) seurassa jo 16. IV. 1908 Eteläsatamassa. Ne hävisivät sitten vähäksi aikaa ja pysyivät poissa

aina 19. IV, jolloin niitä taasen oli runsaasti. Samana päivänä huomattiin, paitsi molempia edellämainituita lajeja, myöskin selkälokkeja (*Larus fuscus* L.).

Årsmötet den 13 maj 1908.

Ordföranden, professor J. A. Palmén, uppläste följande

Årsberättelse rörande Sällskapets verksamhet 1907—1908.

Likasom så många gånger förut kan redogörelsen för också detta år begynna med ett omnämnande att ingenting ovanligt förefallit, som skulle inom Sällskapet ha stört lugnet, om också de yttre förhållandena i vårt land fortfarande äro föga stadgade. Själfva sakförhållandet att intet störande händt är dock af den vikt, att jag gärna konstaterar detsamma, ty det antyder, att lifvet inom Sällskapet gått i normala gängor.

Under våra månatliga möten hafva de zoologiska meddelandena varit afgjordt talrikare än de botaniska. Flere föredragare ha vid åtskilliga möten haft något att meddela, nämligen herrar Levander, B. Poppius, Luther, E. Reuter, Federley och Frey, andra åter vid ett fåtal, nämligen herrar Alcenius, M. Brenner, Fabritius, Forsius, Forsell, Granit, Grönblom, Järvi, Lindberg, Montell, Nordström, Palmén, O. M. Reuter, J. Sahlberg, Sorsakoski, Suomalainen, E. Sundvik och Wegelius. Botaniska meddelanden ha nästan regelbundet lämnats af herrar M. Brenner och H. Lindberg, färre gånger däremot af herrar Backman, Buch, Elfving, Federley, Häyrén, A. Palmgren och Sola.

Till antalet ha de till publikation anmälda afhandlingarna varit nog så många, men till vidden måhända icke så omfat-

tande som under månget föregående år. Från trycket har af Meddelandena utkommit det 33:dje häftet, innehållande förhandlingarna för 1906—07; det 193 sidor omfattande häftet har redigerats af mag. E. Häyrén. Från och med det 34:de häftet har vidtagits den praktiska anordningen, att hvarje meddelande måste fordersammast öfverlämnas fullfärdigt till sekreteraren, för att omedelbart befordras till tryck genom redaktören för Meddelandena. Härigenom kan häftet med det nu löpande årets förhandlingar utkomma redan kort efter vårterminens slut; det är därför onödigt att här uppräkna alla i 34:de häftet ingående smärre meddelanden.

Däremot kan, i anledning af tryckningen utaf samma skriftserie, här lämpligen uttalas, särskildt åt de mera oerfarna bland Sällskapets medlemmar, en allvarlig maning att affatta sina manuskript i sådant skick, att de omedelbart kunna publiceras. Hvarje författare är förpliktad att vårda sig om formen lika väl som om innehållet af sina meddelanden, ty Sällskapets officianter kunna icke billigtvis åhvälfvas någon omredigering, utan äga befogenhet att i annat fall lämna meddelandet därhän.

Utaf Sällskapets Acta har genom tillfälliga orsaker det redan färdigtryckta 29:de bandet icke hunnit fås hitsändt till dagens möte. Det innehåller tio afhandlingar, nämligen tre af C. Lundström, tvenne af såväl A. J. Siltala som J. I. Liro samt en af K. M. Levander, H. Lindberg och K. Siitoin.

Särskildt bör bland årets publikationer nämnas den stora festskrift i två delar, som Sällskapet jämte andra bragt till offentligheten, och hvilken, oförtjänt nog, tillägnats mig. Lika mycket som denna skrift vittnar godt om den zoologiska forskningens ståndpunkt i vårt land, lika betryckande kännes dess tillägnan för den, som under långa tider icke haft rådrum att utveckla egen vetenskaplig forskning.

Det 30:de bandet af Acta utkom redan under föregående året, innehållande fortsättningen af Hj. Hjelts Conspectus floræ fennicæ. Utarbetandet af verket har fortgått äfven nu, ehuru intet häraf kunnat utgifvas från trycket.

För det 31:sta bandet af Acta äro för närvarande inlämnade följande afhandlingar, hvilka delvis redan äro under tryck:

1. Alma Keso, Über Alter und Wachstumsverhältnisse der Reiser in Tavastland.

2. A. J. Siltala, Zur Trichopterenfauna der nördlichen Fennoscandia.

3. A. J. Siltala, Beiträge zur Metamorphose der Trichopteren. II.

4. B. Poppius, Weitere Beiträge zur Kenntnis der Coleopteren-Fauna des nördlichen europäischen Russlands.

E. W. Suomalainen, Kallaveden linnusto.

C. Lundström, Beiträge zur Kenntnis der Dipteren Finlands. IV.

R. Frey, Die Dipterenfauna Ålands.

A. Backman, Floran i Lappajärvi och omnejd.

Likasom tillförene har Sällskapet äfven i år utdelat ett antal stipendier för resor med olika ändamål och till olika delar af landet, nämligen åt herrar

A. L. Backman	400 Mk	W. Pekkola	150 Mk
W. Brenner	150 „	K. Siitoin	200 „
H. Buch	150 „	A. A. Sola	300 „
Br. Florström	200 „	Th. Grönblom	
R. Frey	100 „	Y. Wuorentaus	150 „
H. Lindberg	400 „		

Dessutom har Sällskapet tilldelat 200 mark åt konservator Onni Sorsakoski för studium af mollusker och vertebrater i Karelia pomorica, dit han af tillfälliga orsaker icke kom sommaren 1906, ehuru Sällskapet redan till denna färd velat lämna sitt bidrag.

Reseberättelse har inlämnats af herr R. Frey öfver en med understöd af Sällskapet år 1903 företagen dipterologisk samlingsresa till Åland.

Slutligen bör nämnas, att Sällskapet senaste vår sändt en representant, amanuens H. Lindberg, till de festligheter, som i anledning af Linné-jubileet anställdes af Universitetet i Uppsala och af K. Svenska Vetenskaps-Akademien i Stockholm.

Dessutom anordnade Sällskapet självt till celebrerandet af dagens stora minne ett högtidssamkväm, hvarunder särskilda föredrag höllos.

Bland Sällskapets utländska ledamöter ha tvenne dödsfall inträffat. I Berlin afled geheimerådet, professor Karl Möbius den 26 april 1908 i sitt 84:de lefnadsår. Denne vår hedersledamot — sedan år 1896 — var en allmänt aktad, sympatisk man, som förenade vetenskaplig bildning med allmänt mänsklig, en som med stor hjärtlighet bemötte äfven finnar i sitt museum och gjorde sig ett nöje af att förevisa hvad där för enhvar fanns tilltalande. — Den kände svenske oologen och malakologen, med. dr Carl Agardh Westerlund afled den 28 februari 1908. Som specialist i sitt ämne har han utvecklat en synnerligen omfattande författareverksamhet och därvid, i sammanhang med den skandinaviska faunan, behandlat också den finska. Sötvattenmolluskerna inom hela denna landkomplex utgöra föremålet för en hans afhandling, som ingår uti XIII:de bandet af vårt Sällskaps Acta. Dess ledamot var dr Westerlund sedan år 1895.

Under året hafva tre inhemska medlemmar aflidit, hvilka samtliga voro intresserade af vår fågelvärld. Med. dr Karl Emil Holm var vårt Sällskaps medlem alltsedan femtioårsfesten och följde med vaken blick allt lif i naturen. En varmare vän af våra småfåglar får man sällan träffa, desslikes ej en ifrigare fiende till dessas förstörare, katten; och med ifver tog han del i kampen mot krusbärsmjöldaggen. Senaste vår rycktes han bort från sin verkningskrets. Under sommaren afled Elis Nordling, som uti vårt Sällskaps Acta. XV, publicerat en värdefull skildring af fågelfaunan i Enare socken och äfven i öfrigt lämnat spridda iakttagelser. Den 2 sept. 1907 bortgick preparatorn Petter Richard Meriläinen, som tidigare varit verksam vid Zoologiska Museum, men under senare år arbetat enskildt, och af hvars efterlämnade naturalier en stor del sedermera öfverlämnats åt Universitetets museum.

Ny tillväxt har Sällskapet förskaffat sig genom inval af tretton nya ledamöter, nämligen herrar V. Brander, O. Bran-

der, P. Brofeldt, K. Holmberg, V. Jääskeläinen, J. S. W. Koponen, K. Linkola, W. Brenner, H. A. Hæggström, C. L. v. Essen, Y. Wuorentaus, I. Wallenius och J. Pekkarinen.

I dag ha sextio år förgått sedan „Vårt Land“ första gången tonade. Nationalsången har under dessa decennier mångfaldiga gånger samlat oss och förenat hela fosterlandet, icke blott vid minnesfester, utan ock då ofärd hotat. Minnet af dess upphof och inflytelse är ägnadt att fortfarande vidmakthålla samkänslan i vårt fädernesland, äfven under perioder då oenighet vill göra sig gällande. Märkesår af viktigare händelser kunna i sådant afseende äga sin betydelse.

Det ligger i sakens natur, att äfven ett samfund af den ålder som vårt kan tid efter annan vid något märkesår hafva anledning att kasta blicken tillbaka på det gångna tidsskedet. Så skedde på halfsekeldagen 1871, och äfven trekvartseklet afslutades 1896 med en kort öfversikt af den närmast förgångna perioden. I dag föreligger visserligen ej någon orsak till en dylik åtgärd med anledning af Sällskapets åldersår. Men likafullt synes det mig vara skäl att i minnet återkalla en särskild händelse, hvilken utöfvat ett betydande inflytande på gestaltningen af Sällskapets verksamhet under senaste halfsekel, och antagligen fortsättningsvis skall göra det.

Det har nämligen nu — om också ej i dag så i alla fall i år — förflutit 50 år sedan Univresitetet och Sällskapet uppgjorde öfverenskommelsen att gemensamt upprätthålla Universitetets Finska Naturalhistoriska Museum enligt grunder, som då närmare fastställdes. Med denna akt af den 17 februari 1858 äfvensom genom de stadgar, som Sällskapet därefter antog på sitt årsmöte den 31 maj samma år, och som stadfästes den 2 därpå följande november, afslöts ett kritiskt skede af Sällskapets utveckling, och därigenom inleddes den period af lugn, som sedan fortgått så godt som utan afbrott.

Redan från sin stiftelse 1821 i Åbo stod Sällskapet i intim förbindelse med Universitetet, och branden 1827 medförde härutinnan ingen förändring, ty i Helsingfors gick allt år 1829 åter i de gamla gängorna, och Universitetet undandrog icke

sin hjälpsamma hand. Så fortgick det in på 1840-talet, så länge Sällskapets grundläggare, Carl Reinhold Sahlberg, ledde dess öden. Men efter honom inträdde i medlet af sistanförda decennium ett slapphetsstadium, som Sällskapet icke undkom utan en kris. Samlandet hade utgjort Sällskapets hufvuduppgift, i synnerhet ungdomens. Efter hand ägnade sig, såsom naturligt var, de äldre delvis åt andra lifsuppgifter, och de yngre intresserades för arbetet icke kraftigt nog genom Sahlbergs efterföljare Joh. Magnus af Tengström. Den ryktbare Al. v. Nordmann åter kunde på gamla dagar icke mera sätta sig in i förhållandena. Sålunda glesnade de arbetandes led och en afmattning förspordes, som såg hotande ut.

Icke under således att den unge William Nylanders energiska och vetenskapligt anlagda personlighet kände sig mot 1840-talets midt manad att göra ett afbrott i Sällskapets tynande lif. Ingen kan betvifla, att han i bästa syfte ville införa en starkare lifsströmning, ett vetenskapligt lif i form af planmässiga och vidsträckta undersökningar, publikationer, skriftbyte m. m.; icke heller kan någon neka, att han såsom personlig arbetskraft i dessa hänseenden verkade otroligt mycket. Men sättet för genomförandet af reformerna hade i en del fall säkerligen kunnat vara ett annat. Närmaste följden blef också den, att flere af de äldre och verksamma medlemmarna togo anstöt däraf och trädde ut ur Sällskapet, innan ännu tillräckliga yngre förmågor funnos som mäktade uppbära det hela.

Efter Nylanders bortresa till Paris blef Sällskapet i början af 1850-talet tämligen redlöst. Ad. Moberg, som uppehöll dess existens, försökte redan 1851 att medla, men utan framgång, ty ännu länge rådde på bägge hållen misstroende och brist på fördragsamhet.

Omständigheternas kraf gjorde sig dock efter hand gällande, enär Sällskapet mötte stora svårigheter att upprätthålla och vårda sina egna samlingar. Omsider inträdde försonlighet, och Sällskapet fann år 1856 skäl att åter komma i kontakt med högskolan. Ett förslag uppgjordes att förena Sällskapets och Universitetets finska samlingar, hvilka skulle framdeles vårdas af det senare.

Förslaget blef i maj 1857 af Sällskapet godkändt, men det upptogs något kritiskt af den komité, till hvilken Consistorium hänsköt frågan. Sedan dock sistnämnda myndighet den 18 november beslutit ytterligare höra Sällskapet, ernåddes ändtligen enighet den 17 februari 1858, då uppgörelsen lyckligtvis kom till stånd. Såsom en följd däraf uppgjorde Sällskapet åt sig nya stadgar och inbjöd de medlemmar, som utträdt, å nyo till sin krets. — Ett halfsekel har nu förgått sedan detta fredsslut förverkligades.

Nylander öfvertog nu ledningen af såväl Sällskapet som den botaniska undersökningen och forskningen. Oss alla är bekant, att på detta håll sedermera rådt full harmoni i de ömsesidiga förhållandena.

Ömtåligare däremot hade slitningarna gestaltat sig på det zoologiska hållet, hvadan också en återgång här ej lät sig lika raskt genomföras. Af vissa djurgrupper hade inom anatomiska inrättningen anordnats egna finska samlingar genom E. J. Bonsdorffs ifriga verksamhet, och i afseende å dem blef öfverenskommelsen af 1858 vederbörligen fullföljd. Men inom själfva Zoologiska Museum var intresset för det inhemska icke lika vaket. Den gamle Al. v. Nordmann bearbetade visserligen själf finska spindlar och krustaceer, likasom dylika från andra trakter, men de finska samlingarna höllos icke ordnade för sig, troligen emedan de länge voro under arbete; något särskildt intresse för det inhemska öfver hufvud hade han, som vistats utrikes sin längsta tid, icke heller uppodlat hos sig. Fackmannen åter på det entomologiska hållet, Fr. W. Mäklin, ansåg inhemska samlingar icke vara behöfliga eller på sin höjd böra innehålla helt få exemplar af hvarje art; han var likaledes fullständigt främmande för den slags detaljforskning angående lokala förhållanden, som numera blifvit hos oss i så hög grad utvecklad, ja på själfva utvecklingsidén såg han ogillande; på dylik ståndpunkt ställde han sig äfvenledes gentemot frågan om finska naturalhistoriska områdets utsträckning bortom den politiska gränsen, — en fråga som snart nog blef helt brännande.

Under sådana förhållanden togs öfverenskommelsen af 1858 på det zoologiska hållet alldeles lätt: till dess utveckling

gjordes helt enkelt ingenting alls. Att det i början gestaltade sig så, förvånar nog icke; men att den fullständiga passiviteten skulle räcka i åratal och blifva kronisk, är något märkligare. I hela tio år stodo de finska insektsamlingarna, hvilka Nylanders initiativ frambragt, äfvensom de få molluskerna orörda på samma plats i dåvarande botaniska museet, och det är icke veterligt att ens någon afsikt förefanns att göra något till saken eller att material skulle samlats af andra grupper än af spindlar och något krustaceer.

Att öfverenskommelsen sålunda stannade blott på pappret var visserligen ledsamt, men det hade varit ännu ledsammare, om den hade realiserats i den form, att det allra mesta af insekterna skulle användts såsom bytesmaterial för museets räkning, en eventualitet som — af handlingarna att döma — ingalunda var utesluten.

Passiviteten i denna angelägenhet sträckte sig så långt, att icke ens själfva sakförhållandet det ringaste togs till tals när jag, som i frågan var alldeles obevandrad, i slutet af år 1867 inträdde i museets tjänst. Jag erinrar mig lifligt, att jag icke kunde förstå huru det kom sig, att en del zoologiska samlingar förvarades i botaniska museet, icke i det zoologiska. I början af 1868, alltså för 40 år sedan, blefvo de emellertid helt enkelt flyttade öfver för att vårdas och fortsättningsvis ordnas så, som de samlingar, vid hvilkas skötsel jag biträdt min morbror, E. J. Bonsdorff.

Sedan början emellertid var gjord, om ock i anspråkslös form, fortgick arbetet i den mån arbetarenas antal ökades. Numera kunde både Universitetet och Sällskapet, hvart för sig eller gemensamt, utsända också zoologiska exkurrenter, och John Sahlbergs verksamhet såsom sådan begynte, äfvensom andras. Då ökades samlingarna betydligt. Men nu tillstötte helt andra svårigheter.

Sällskapets nyssnämnda exkurrent hemförde naturalier också från trakter utom landets politiska gräns, och äfven dessa ansågo vi böra inrymmas i Finska samlingarna. Såsom jag nyss nämnde, stred dock detta emot hvad museets föreståndare ansåg vara befogadt. Meningsolikheten tillskärptes och antog inom kort sådan form, ett endast en anmälan till

Sällskapet kunde komma i fråga, och inom detsamma skreds till öfverläggning huru saken genom Consistorii förmedling kunde afgöras. Jag lämnar dock helst åt glömskan allt detta, ty i verkligheten lyckades det att arrangera den för ögonblicket föreliggande frågan så, att åtgärden kunde undvikas. Och jag lämnar äfvenledes därhän alla de andra frågor, som — åtminstone delvis i anslutning till denna, under nästföljande tider flöto upp på stormiga vågor, ty de rörde mindre vårt Sällskap.

Förutom på dylika, mera personliga förhållanden, stötte fullgörandet af öfverenskommelsen af 1858 på rent sakliga hinder, och en god del af dem äro ännu i denna stund icke öfvervunna. Det är endast framtiden som kan medföra en förbättring.

Jag har vid ett annat tillfälle skildrat, huru utrymmet i zoologiska museum efter hand tagits i anspråk och under långa tider förorsakat svårigheter beträffande äfven de finska samlingarnas vederbörliga omvårdnad och utvidgning. Allt ännu — ett halft sekel efter det aftalet med Sällskapet uppgjordes — saknas ett enhetligt Finskt Zoologiskt Museum, som dock utgör ena hälften af Societas' pro Fauna et Flora Fennica ursprungliga mål, såvidt samlandet vidkommer. Att bristen dock gäller mera ett bokstafligt fullgörande af det aftalade är, hoppas jag, bekant för hvarje medlem af Sällskapet. Saken själf är nog i enlighet med möjligheten anordnad; och möjligheten åter gestaltar sig olika, beroende af det stadium bearbetningen af hvarje grupp tills vidare ernått.

Att frågan om finska samlingarna emellertid snart nog skall taga ett steg framåt är otvifvelaktigt. När universitetet, såsom jag hoppas, i dessa dagar får dubbla lärostolar i zoologi, och när en skild museikustos får sig den närmaste vården af de zoologiska samlingarna anförtrodd — en annan de botaniska —, då lider det intet tvifvel, att de unga krafterna skola taga itu med arbetet för ett Zoologiskt Museum, och det på ett sätt som hittills icke varit möjligt. Då skall den 50-åriga öfverenskommelsen en gång realiseras, och så skall Societas pro Fauna et Flora Fennica vid sitt hundraårsjubileum kunna se sitt mål beträffande samlingarna på tidsenligt sätt förverkligadt.

De som få realisera planen må emellertid se till att oenighet icke träder störande emellan. Ej nog med att därmed vållas uppskof, utan hela planen kan sättas på spel. Och om medlen att realisera densamma också äro små, så må man erinra sig att *concordia res parvæ crescunt.*

Någon saklig anledning till dessa reflexioner förefinnes visserligen icke för närvarande, och de hade därför också kunnat uteblifva. Men vår tid är så bemängd med oenighetsfrön, att en erinran om förhållandena under Sällskapets forntid och följderna däraf icke synes mig vara obehörig. De nuvarande kontrahenterna, Universitetet och Societas pro Fauna et Flora Fennica, åtnjuta uppenbarligen båda förmån af den rådande arbetsfördelningen. Och ett godt samförstånd bör redan af denna orsak allt framgent kunna bibehållas. För Sällskapet är det icke maktpåliggande att upprätthålla egna finska samlingar, så länge Universitetet kan göra det, och Universitetet bör gärna medverka till vinnande af ett fosterländskt och vetenskapligt ändamål.

Men om den olyckan skulle inträffa, att yttre omhvälfningar skulle väsentligen skada vårt lands högskola och därmed ock våra inhemska samlingar, — då först står Sällskapet inför nödvändigheten att skapa egna samlingar. Men den tanken må vi helst anse vara otänkbar. Enighet skall omöjliggöra detta öde likasom den kan möjliggöra Universitetets Finska Naturalhistoriska Museum.

Föredrogs den af skattmästaren, doktor V. F. Brotherus, sammanställda

Årsräkning för år 1907,

ur hvilken lämnas följande utdrag:

Debet.

Behållning från år 1906.

Stående fonden	28,000: —	
Senator J. Ph. Palméns fond	10,000: —	
Sanmarkska fonden	4,000: —	
Årskassan	10,189: 59	52,189: 59

Inkomster under året.

Statsanslag	8,000: —	
Influtna räntor	2,287: 39	
Ledamotsafgifter	75: —	
Waseniuska Bokhandeln	2: 40	10,364: 79
	Summa Fmk	62,554: 38

Kredit.

Utgifter under året.

Arvoden	850: —	
Reseunderstöd	1,050: —	
Tryckningskostnader	3,731: 80	
Frakt, annonser m. m.	97: —	5,728: 80

Behållning till år 1908.

Stående fonden	28,000: —	
Senator J. Ph. Palméns fond	10,470: —	
Sanmarkska fonden	4,200: —	
Årskassan	14,155: 58	56,825: 58
	Summa Fmk	62,554: 38

På tillstyrkan af revisorerna, herrar M. Brenner och O. Alcenius, beviljades härpå skattmästaren full ansvarsfrihet för hans förvaltning af Sällskapets medel.

Intendenten, amanuens Harald Lindberg, afgaf följande

Årsredogörelse öfver de botaniska samlingarnas tillväxt.

Äfven under detta snart tilländalupna läseår är att anteckna en rätt anmärkningsvärd tillväxt af Sällskapets botaniska samlingar. För deras förkofran står Sällskapet i tacksamhetsskuld till särskilda personer, af hvilka de flesta äfven tidigare ihågkommit Sällskapet med föräringar af större eller mindre omfattning.

Samlingarna hafva sålunda förökats genom tillkomsten af 1,987 exemplar, och fördela sig dessa å de särskilda växtgrupperna på följande sätt:

Kärlväxter	1,437 exx.
Mossor	291 „
Lafvar	149 „
Svampar	79 „
Alger	31 nummer.

De största bidragen hafva lämnats af Helsingfors botaniska bytesförening, magister Alvar Palmgren, doktor H. Federley, rektor M. Brenner samt amanuens Harald Lindberg.

Kärlväxtsamlingen har förökats genom gåfvor af följande personer: Rektor M. Brenner 169 exx. från N, Ingå. — Rektor A. Arrhenius 25 exx. *Alchimillæ* från Al, Ab och N. — Rektor G. A. Hedberg *Sambucus racemosa* från Om, Jakobstad. — Lektor Hj. Hjelt 10 exx. från St, Karkku. — Lektor E J. Buddén 30 exx. *Hieracia* från Sa och Sb. — Pastor O. Kyyhkynen 82 exx. från OK, Suomussalmi, däribland några för provinsen nya arter. — Pastor I. F. Manner 7 exx. *Hieracia* från Al, Lumparland. — Diverse fanerogamdubbletter från doktor K. E. Hirns efterlämnade herbarium. — Baron C. Munck *Juniperus* ff från N, Ekenäs skärgård. — Doktor H. Federley en äldre samling i cirka 200 exemplar från särskilda delar af landet. — Doktor T. Hannikainen *Pulsatilla pratensis* × *vernalis* från IK, Muola. — Järnvägsbokhållare K. Holmberg 14 exx. från N, Lappvik. — Järnvägsbokhållare O. A. Gröndahl 4 exx. från Sa och IK. — Forstmästare E. af Hällström 3 exx. från Ab, Lojo, däribland *Chimophila umbellata* f. *albiflora*, tidigare ej anträffad hos oss. — Amanuens B. Poppius *Cassandra* från N, Esbo, samt 10 skolherbarieexemplar, däribland *Cephalanthera rubra* från N, Kyrkslätt. — Mag. O. Collin 11 arter i 28 exx. från N och Ta, däribland *Carex pediformis* från Tavastehus. — Mag. A. Palmgren 237 exx. från Åland, däribland för floran nya *Cerastium glutinosum* och *Rosa canina*. — Mag. E. Häyrén 15 arter från St, Björneborgstrakten, 13 från N, Tvärminne och Esbo, samt *Erysimum crepidifolium* från KL, Sordavala (tillfällig). — Mag. C. Montell *Lepidium Virginicum* och *Bromus unioloides* från St, Björneborg, på bomullsaffall. — Mag. Åke Nordström 3 barlastväxter från N, Pärnå, däribland *Hutchinsia*. — Mag. K. H. Hällström *Drosera Anglica* × *rotundifolia* och *Ranunculus repens* f. *hirsuta* från N, Lappvik. — Mag. H. Buch 4 exx. *Hieracia* från Ta, Hauho, däribland *H. atrobulbosum* och *H. juncicaule*, samt 30 exx. från Sa, mest *Alchimillæ*. — Mag. K. Enwald 7 exx *Hieracia* från Ob och LKem. — Fröken Oiva Eronen *Orchis incarnatus* ff. från Al, Eckerö, och *Oxalis acetosella* f. *coerulea* från St, Vesilahti. — Fröken Greta Andersin *Ononis hircina* från N, Sibbo. — Fröken Synnöve Eriksén *Ononis hircina* från N, Kyrkslätt, och *Leontodon hispidus* från N, Esbo. — Fröken Eeva Hermonen *Picea excelsa* l. *virgata* från Oa, Laihia.

— Student K. Linkola *Carex pilulifera* och 8 exx. *Alchimillæ* från Ka samt 49 exx. från särskilda delar af landet, hufvudsakligen *Taraxaca* och *Hieracia*. — Stud. V. Jääskeläinen 24 exx. *Euphrasiæ* från KL, Sordavala. — Stud. A. A. Sola 29 exx från St, Ta och KL, däribland *Alchimilla glomerulans* och *A. alpestris* från St, Birkkala, och *Lamium intermedium* från Tammerfors. — Stud. G. v. Frenkell 3 arter. — Stud. A. Wegelius 5 arter från Ta, Hattula, däribland *Potamogeton perfoliatus* × *gramineus*, *P. lucens* och *Carex lævirostris*. — Stud. V. Kokko *Aspidium lonchitis*, *Veronica saxatilis* och *Carex rupestris* från KK, Kivakkatunturi. — Stud. W. Brenner 11 arter från Åland. — Helsingfors botaniska bytesförening 224 exx. från särskilda delar af landet. — Skolelev O. Setri *Hypericum montanum* från Ab, Lojo (genom fröken Laura Högman). — Amanuens Harald Lindberg 109 exx. från N och IK, däribland 27 arter *Taraxaca* i 88 exemplar, af hvilka 23 arter nybeskrifna.

Mossamlingen har tillvuxit genom följande gåfvor: Forstmästare K. J. Ehnberg 15 exx. — Prof. Fredr. Elfving 25 exx. från N. — Stud. H. Rancken 12 exx. från N och 2 exx. från Oa. — Pastor J. F. Manner 100 exx. från Åland. — Mag. H. Buch 74 exx. från Sa och N. — Student K. Linkola 50 exx. från Sb, Kuopio. — Helsingfors botaniska bytesförening 12 exx.

Lafsamlingen har genom gåfvor af följande personer förökats: Helsingfors botaniska bytesförening 63 nummer, de flesta insamlade af stud. K. Linkola i Sb, Kuopio. — Prof. Fredr. Elfving 45 exx. från N och Ta. — Forstmästare K. J. Ehnberg 13 exx. — Stud. H. Rancken 1 ex. från N, Kyrkslätt. — Stud. K. Linkola *Lecidea ameibospora* Hedl. från Sb, Kuopio, ny för floran, bestämd af mag. G. Lång. — Aman. Harald Lindberg 25 nummer, bestämda af mag. G. Lång, från N, Kyrkslätt, bland hvilka *Nephromium Lusitanicum* (Schær), ny för floran.

Algsamlingen har tillvuxit genom följande gåfvor: Prof. Fredr. Elfving 1 ex. — Stud. F. W. Klingstedt 1 ex. — Stud. H. Rancken 1 ex. — Stud. E. W. Suomalainen 28 nummer hafsalger från N, Tvärminne. — En större kollektion algpreparat, som tillhört aflidne doktor K. E. Hirn, af dennes sterbhus.

Svampsamlingen slutligen har ökats genom följande gåfvor: Forstmästare K. J. Ehnberg 4 nummer. — Studd. P. Brofeldt och H. Rancken 5 exx. från N, Kyrkslätt. — Stud. J. K. V. Tuomainen 8 parasitsvampar från Ta. — Prof. Fredr. Elfving 4 exx. — Stud. A. A. Sola *Fomitopsis obducens* och *Dothiora sphæroides* från Helsingfors. — Stud. W. Hornborg 30 nummer. — Stud. I. Välikangas 2 exx. från Sa. — Helsingfors botaniska bytesförening 19 nummer. — Rektor M. Brenner 2 exx. från N, Ingå. — Mag. A. Palmgren *Phallus impudicus* i talrika exemplar från Åland. — Amanuens Harald Lindberg *Polyporus sulphureus* från IK, Valkjärvi.

Intendenten för de zoologiska samlingarna, doktor A. L u t h e r, uppläste följande

Årsredogörelse för de zoologiska samlingarnas tillväxt.

De zoologiska samlingarna hafva under det gångna verksamhetsåret ökats i ungefär samma proportion som under de nästföregående åren.

Vertebratsamlingen har icke ökats med någon för densamma ny art. Dess tillväxt i öfrigt framgår af följande tablå:

Mammalia	12	species	i	16	exemplar
Aves, skinn	61	„	„	119	„
„ bo med ägg	1	„	„	1	„
Reptilia	2	„	„	12	„
Amphibia	1	„	„	3	„
Pisces	3	„	„	6	„

Det relativt stora antalet fåglar är betingadt däraf, att af preparator P. Meriläinens sterbhus den aflidnes efterlämnade förråd af fåglar försålts till museet. Tyvärr var endast en jämförelsevis ringa del af dessa fågelskinn, (hvilkas totala antal var 719), försedd med fullständiga etiketter (endast dessa, 89 till antalet, hafva ofvan upptagits), hvarför den största delen af kollektionen icke kunnat införlifvas med den finska samlingen.

Till de entomologiska samlingarna hafva gåfvor influtit i följande antal:

Coleoptera	30	exx.
Hymenoptera	140	„
Diptera	156	„
Lepidoptera	25	„
Trichoptera	36	„
Orthoptera	2	„
Mallophaga	100	„
Hemiptera	1	„
Neuroptera	1	„

eller inalles 491 exemplar.

Arachnidsamlingen har ökats med 4 flaskor obestämdt material. Af myriopoder hafva 28 prof inlämnats, af krustaceer 11 prof, af mollusker 91 prof. Masksamlingen har fått emot-

taga 76 prof, hvilka fördela sig på de skilda ordningarna på följande sätt:

3 prof	hirudineer	2 prof	gordiider
1 „	gephyreer	1 „	trematoder
8 „	nematoder	54 „	cestoder
7 „	echinorhyncher		

Dessutom hafva 10 flaskor diverse hydrofaunistiskt material m. m. inlämnats.

För de influtna gåfvorna har museet att tacka följande personer: forstm. H. Aminoff, v. häradsh. G. Carp, häradsh. de la Chapelle, elev H. Clayhills, prep. W. Dahlberg, stud. K. Ehrström, ing. G. Fabritius, doktor R. Fabritius, doktor H. Federley, stud. R. Forsius, prep. G. W. Forsell, stud. R. Frey, mag. P. Gadd, stud. Th. Grönblom, stud. H. A. Hæggström, rådman W. Heimbürger, stud. K. Hjelt, kanslist Holst, stud. W. Hornborg, Högholmens djurgård (genom kapten M. Tamelander), stud. V. Jääskeläinen, stud. J. Karlsson, fyrmästare Karlsson, herr E. Koponen, docent K. M. Levander, aman. H. Lindberg, possess. T. Lindeberg, docent A. Luther, mag. V. Lähde, stud. fröken E. Malinen, herr Al. Mangström, stud. E. Merikallio, mag. Å. Nordström, utarbetare Nyberg, prof. J. A. Palmén, stud. W. Pekkola, doktor B. R. Poppius, adjunkt E. Reuter, prof. O. M. Reuter, vaktm. K. Rindell, fiskare J. A. Roos, mag. J. Roos, mag. L. Runeberg, herr A. Sallmén, fiskeriinsp. J. Alb. Sandman, mag. K. Siitoin, forstm. F. Silén, docent A. J. Siltala, prep. O. Sorsakoski, herr A. Stenbäck, mag. S. Stenius, stud. E. W. Suomalainen, mag. Tomminen, forstm. M. W. Waenerberg, lyceist G. W. Wallgren, stud. E. Varén, stud. A. Wegelius, stud. M. Wegelius, herr Å. Wegelius, stud. I. Välikangas, stud. Y. Vuorentaus, herr K. Ylimäki.

I detalj ställer sig samlingarnas tillväxt på följande sätt:

Mammalia: *Vesperugo borealis* från Tvärminne af prof. J. A. Palmén. — *Talpa europaea* ♂ från Sordavala af stud. V. Jääskeläinen. — *Sorex fodiens* från Uleåborg af stud. E. Merikallio. — Albinos af *Mus musculus* från Asikkala af mag. L. Runeberg. — *Arvicola glareola* från Sordavala af stud. V. Jääskeläinen. — Albinos af *Lepus borealis* från Esbo af herr

Al. Mangström. — 3 exx. *Lepus borealis* i vinterdräkt från Olhava och Haukipudas af stud. E. Merikallio. — Skalle af *Foetorius erminea* från Björneborg af stud. J. Karlsson. — *Foetorius putorius* från Valkeala, inköpt. — *Canis lupus* från Enare, inköpt genom förmedling af forstm. M. W. Waenerberg. — *C. vulpes*, mörk färgvarietet från Tahkoluoto vid Räfsö af stud. H. A. Haeggström. — 2 exx. helhvita ungar af *Halichœrus grypus* från Hogland, inköpta. — *Phocœna communis* från Borgå skärgård, inköpt.

Aves: *Saxicola oenanthe* (unge i formol) från Tvärminne af stud. E. W. Suomalainen. — *Turdus torquatus* från Iisalmi af forstm. H. Aminoff. — 2 exx. *Lanius collurio* från Elimä af herr E. Koponen. — *Corvus corax* från Hattula af studd. M. och A. Wegelius. — *Nucifraga cary - catactes* från Sjundeå af possessionat T. Lindeberg. — *Garrulus glandarius* från Hattula af stud. Å. Wegelius. — 2 exx. *G. infaustus* (1 ex. defekt) från Kiiminki af stud. E. Merikallio. — *Sturnus vulgaris* från Enare af forstm. M. W. Waenerberg. — 3 exx. *Passer montanus* ♀ från Sordavala af stud. V. Jääskeläinen. — *Emberiza linaria alnorum* från Haukipudas af stud. E. Merikallio. — *Hirundo rustica* och en ljus färgvar. af densamma från Porkkala af herr A. Stenbäck. — 2 exx. *Astur palumbarius* från Enontekis af fiskeriinspektör J. A. Sandman; 1 ex. från Vihanti, från Högholmen genom kapt. M. Tamelander. — *Archibuteo lagopus* af häradsh. de la Chapelle. — *Surnia nyctea* ♀ från Enontekis af fiskeriinsp. J. A. Sandman; från Porkkala genom kapten M. Tamelander från Högholmens djurgård; 2 exx. från Enare inköpta genom forstm. M. W. Waenerberg. — *Surnia passerina* från H:fors af mag. S. Stenius; från Hattula af stud. Å. Wegelius; från Ylihärmä af stud. K. Ylimäki. — *Syrnium funereum* från Pellinge af rådman W. Heimbürger; från Ylihärmä af stud. K. Ylimäki. — *Bonasia bonasia*, ljus var. från Österbotten af preparator W. Dahlberg. — *Harelda hiemalis*, helvit ♀ från Hangö af mag. J. Roos. — *Mergus merganser* från Hattula af studd. A. och M. Wegelius. — *Alca torda*, unge (i formol) från Tvärminne af stud. E. W. Suomalainen. — Dessutom har museet från fyrmästare Karlsson å Bengtskär fått emottaga 3 trastar och 4 grönsiskor, som dock voro så förskämda, att de icke mera kunde tillvaratagas.

Reptilia: *Pelias berus* från H:fors af kanslist Holst; neonati af samma art från H:fors-trakten, födda å zoot. institutet. — *Tropidonotus natrix* från Tvärminne af prof. J. A. Palmén

Amphibia: 3 exx. *Triton aquaticus* från Viborg af stud. K. Ehrström.

Pisces: 2 exx. *Gasterosteus aculeatus* från Tvärminne, angripna af Saprolegniaceer, af docent A. J. Siltala. — Ryggrader af 2 rachitiska abborrar från Kuusilampi träsk i Ruovesi af v. häradsh. G Carp. — Rachitisk *Gadus morrhua*, ett ex. (mopsform) från Gråhara af stud. A. H. Haeggström; ett annat (med ryggradskrökning), fångadt ytterom Villinge, af doktor A. Luther. — Rom och nyssläckt yngel af *Coregonus lavaretus* och *Salmo salar* från Kymmene af fiskeriinspektör J. A. Sandman.

Insecta: *Coleoptera:* 1 ex. tillvarataget å zool. museet af preparator G. W. Forssell. — 1 ex. *Dytiscus* från Gråhara af fiskaren J. A. Roos. —

En sällsynt art från Tvärminne af doktor H. Federley. — 3 d:o från Åland af stud. R. Frey. — Subfossil täckvinge af *Pterostichus vermiculosus* från Karelska näset af mag. H. Lindberg. — 11 sällsynta spp. från Hattula och Orihvesi af stud. A. Wegelius. — *Longitarsus submaculatus* från Jyväskylä af mag. Tomminen. — *Nemadus colonoides* från Hattula, ny för faunan, af stud. A. Wegelius. — 10 exx. från Uleåborg af stud. Y. Vuorentaus.

Hymenoptera: 78 exx. *Hym. aculeata* från Al och Ab af mag. Å. Nordström.

Diptera: Hippoboscid från *Lanius collurio* från Tvärminne af stud. E. W. Suomalainen. — 2 spp. från Birkkala, däribland en ny för samlingen, af stud. Th. Grönblom. — 5 exx. *Anthomyidæ* från Kymmene af herr A. Sallmén; 95 spp. d:o från Åland, Åbo, Tavastland och H:fors af stud. R. Frey; 8 spp. från Åland af med. stud. R. Forsius; 45 spp. från Kexholm af forstm. F. Silén.

Lepidoptera: 3 sällsynta macrolepidopterer från Lojo och Karislojo af med. stud. R. Forsius. — 2 d:o från Sjundeå af adjunkt E. Reuter. — 6 spp. från Birkkala och H:fors, däribland *Diloba coeruleocephala*, ny för faunan, af stud. Th. Grönblom. — *Odontosia camelina* ab. *giraffina* från Birkkala, ny för faunan, af elev H. Clayhills. — *Tapinostola elymi* från Tvärminne af doktor H. Federley. — 11 sällsynta spp. från Orihvesi, Hattula och Nyland af stud. A. Wegelius. — Larv af *Cucullia lucifuga* från Kuopio, Haminanlahti, af doktor R. Fabritius och ing. G. Fabritius.

Trichoptera: Torkade larvhus af *Limnophilus flavicornis* från Kuopio af mag. P. Gadd. — Trichopter-larv från Tvärminne af stud. E. W. Suomalainen. — 21 prof af larver och imagines från Kristina; 8 d:o från Tvärminne; 5 från Le, Lkem och Ob af docent A. J. Siltala.

Neuroptera: Myrmeleon-larver från Tvärminne af stud. E. W. Suomalainen.

Orthoptera: Leptophyes punctatissima, ny för faunan, från Pargas af prof. O. M. Reuter. — *Platycleis grisea* f. *macroptera* från Kotka af herr A. Sallmén.

Mallophaga: 100 prof, tillvaratagna å zool. museet af prep. G. W. Forssell.

Hemiptera: 1 sällsynt sp. från Ta af mag. Tomminen.

Arachnida: 4 flaskor spindlar från Nyslott af stud. I. Välikangas.

Myriopoda: 2 spp. från Tvärminne af stud. E. W. Suomalainen.

Crustacea: *Gammarus pulex* från en källa i Esbo af doktor B. R. Poppius. — 1 prof crustaceer från Tvärminne och Rantasalmi af stud. E. W. Suomalainen.

Mollusca: *Limax maximus* från Jaakkima af mag. V. Lähde. — 11 spp. från Kl af mag. K. Siitoin. — 2 spp. från Kyrkslätt af stud. A. Wegelius. — 2 d:o från Kyrkslätt af mag. H. Lindberg. — *Margaritana margaritifera* i 30 exx. från trenne olika fyndorter i Ok, Ks och Ik, insam-

lade af prep. O. Sorsakoski, skänkta af docent K. M. Levander. — 72 prot från prov. Ks, Kk och Li af prep. Sorsakoski.

Vermes: *Hirudinea:* 2 prof *Piscicola* från Rantasalmi af stud. E. W. Suomalainen. — 1 sp. från Sordavala af stud. V. Jääskeläinen.

Gephyrei: Halicryptus spinulosus från Tvärminne af stud. E. W. Suomalainen.

Nematoda: 1 sp. ur huden af *Lanius collurio* från Helsinge af lyc. G. W. Wallgren; d:o från Tvärminne af stud. E. W. Suomalainen. — 1 sp. ur kroppshålan af *Lumbricus herculeus* från H:fors af stud. A. Wegelius — 5 prof från Nyland af stud. W. Pekkola.

Acanthocephala: 5 prof från Nyland af stud. W. Pekkola. — *Echinorhynchus*-larver i *Gammarus locusta* från Tvärminne af stud. E. W. Suomalainen. — 1 sp. ur tarmen och mesenteriet af *Gadus morrhua*, tillvaratagna å zoot. institutet af stud. K. Hjelt.

Gordiidae: Gordius aquaticus från Helsinge af vaktm. K. Rindell, från Kl af mag. K. Siitoin.

Trematoda: 1 sp. från urinblåsan af *Rana temporaria* tillvaratagget å zoot. institutet af doktor H. Federley.

Cestoda: 1 sp. tillvarataget å zool. museum af prep. G. W. Forssell. — 50 prof från Nyland af stud. W. Pekkola. — *Bothriocephalus latus* ur hund från H:fors af stud. fröken E. Malinen. — *Schistocephalus solidus* ur fågelexkrement från Jaakkima af stud. V. Jääskeläinen; d:o ur *Gasterosteus pungitius* från H:fors af stud. E. Varén.

Porifera: 8 prof spongillider från Kl af mag. K. Siitoin; 1 prof från Tavastehus af stud. A. Wegelius.

Diverse evertebrater: 10 flaskor, mest vattendjur, från Pielavesi af stud. V. Hornborg.

Medan öfver den finska fågelsamlingen redan tidigare en fullständig katalog funnits å museet, har en sådan öfver öfriga vertebrater saknats. Denna brist har emellertid under det gångna året afhjälpts. Öfver mammalierna hafva doktor Poppius och undertecknad upprättat en förteckning, hvarom vi tidigare meddelat på mötet den 7 december (p. 59). Den finska fisksamlingen har förtecknats af mag. Ekman, reptilier och amfibier af undertecknad. Genom denna katalogisering har de nämnda samlingarnas stora bristfällighet kommit i dagen. En öfversikt öfver reptilie- och amfibiesamlingarnas omfattning gifver omstående tabell. Densamma visar tydligt de stora luckor, som med afseende på representeringen af de skilda provinsernas fauna förefinnas Jag tillåter mig därför att uppmana Sällskapets medlemmar att, enhvar på sin ort, söka hopbringa en sam-

	Al	Ab	N	Ka	Ik	St	Ta	Sa	Kl	Ol	Oa
Rana temporaria L.	·	·	N	·	·	·	Ta	·	·	Ol	·
arvalis Nilss.	·	Ab	·	·	·	·	·	·	Kl	Ol	·
Bufo vulgaris Laur.	Al	Ab	N	·	·	·	Ta	·	·	Ol	·
Triton palustris L	Al	·	N	·	·	·	·	·	·	·	·
aquaticus L.	·	·	N	Ka	Ik	·	Ta	·	Kl	Ol	·
Pelias berus L.	·	Ab	N	·	·	·	Ta	Sa	·	Ol	·
Coluber natrix L.	Al	Ab	N	·	·	St	·	·	Kl	·	·
austriacus Laur.	Al	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
Anguis fragilis L.	·	·	N	·	·	St	·	·	Kl	Ol	·
Lacerta vivipara Jacq.	·	Ab	N	·	·	·	Ta	·	Kl	Ol	·
agilis L.	·	·	·	·	·	·	·	·	·	Ol	·
Summa arter: 11	4	5	8	1	1	2	5	1	5	8	—

ling af de arter, som ännu saknas från resp. provins. (Amfibierna kunna konserveras i 4 % formalin, reptilierna böra läggas i sprit). Särskildt värdefullt vore att erhålla material af alla de skilda arterna från de nejder, där de hafva sin nordgräns. I och för ett noggrant fastställande af utbredningen borde exemplar af *Rana arvalis*, *Triton palustris* (= *Tr. cristatus*), *Coluber natrix*, *C. austriacus*, *Anguis fragilis* och *Lacerta agilis* tillvaratagas från alla skilda fyndorter (exx. från hvarje socken, där de uppträda). Detsamma gäller om *Bufo* i mellersta och norra Finland, om *Pelias berus* i Lappmarken.

Fisksamlingen bör nästan helt och hållet nybildas, i det att de flesta exemplaren äro mycket dåliga. Alla välkonserverade exemplar, särskildt af sällsyntare arter, äro därför mycket välkomna.

Å entomologiska museet har mag. Å. Nordström slutfört nyuppställningen af de finska macrolepidoptererna. Prof. C. Lundström har fortsatt bestämmandet af finska nematocerer. De till prof. P. Stein i Treptow i och för revision sända anthomyiderna hafva återkommit och uppställts af stud. R. Frey. Docent A. J. Siltala har fortsättningsvis varit sysselsatt med bearbetning af finska museet tillhöriga trichopterer. Några species af sistnämnda grupp hafva i och för granskning öfversändts till dr. G. Ulmer i Hamburg. Några prof af i vatten lefvande hymenopterer hafva i och för bearbetning sändts till prof. R. Heymons i Berlin. Med studiet af finska

Tb	Sb	Kb	On	Om	Ok	Kp	Ob	Ks	Kk	Lkem	Im	Lv	Lp	Li	Lt	Lmur	Le
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	Lkem	.	.	Lp	Li	.	.	.
.	.	.	On	.	.		.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	Sb	Kb	.	.	.	Kp	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	Sb	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	Sb	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	Sb	.	.	.	.	.	.	Ks	.	Lkem	.	.	Lp	.	.	Lmur	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
—	4	1	1	—	—	1	—	1	—	2	—	—	2	1	—	1	—

Chalastogastra (tenthredinider) har med. stud. R. Forsius varit sysselsatt. Ett antal former af denna grupp har reviderats af pastor F. W. Konow i Teschendorf (Mecklenburg).

Rörande mollusksamlingen är att nämna, att doktor R. Hilbert i Sensburg granskat vår samling af släktet *Paludina*, hvarvid dock intet väsentligt nytt framkommit.

De i fåglar lefvande cestoderna hafva bestämts af stud. W. Pekkola. Docent K. M. Levander har reviderat vårt material af släktet *Gordius* samt bryozosamlingen.

Från bibliotekarien, statsentomolog Enzio Reuter, inlämnades följande

Årsberättelse öfver bibliotekets tillväxt.

Under verksamhetsåret 1907—1908 har Sällskapets bibliotek ökats med 877 nummer, fördelade med hänsyn till innehållet på följande sätt:

Naturvetenskaper i allmänhet	406
Zoologi	199
Botanik	105
Landt- och skogshushållning, fiskeriväsende	33
Geografi, hydrografi	30
Geologi, mineralogi, paleontologi	17

Fysik, kemi, farmaci, medicin	38
Matematik, astronomi, meteorologi	30
Antropologi, etnografi	1
Diverse	18
Summa	877

Antalet lärda samfund, vetenskapliga institutioner och tidskriftsredaktioner, med hvilka Sällskapet underhåller regelbundet skriftutbyte, uppgår till 316, af hvilka under året tillkommit följande fyra:

New York Entomological Society, New York, U. S. America;

Société Portugaise de Sciences naturelles, Lissabon;

Laboratorio di Zoologia Generale e Agraria, R. Scuola Superiore d' Agricoltura, Portici;

Föreningen för skogsvård, Stockholm.

Dessutom har Sällskapet beslutit anhålla om skriftutbyte med redaktionen för tidskriften „Fauna och Flora", Stockholm. — För välvilliga bokgåfvor står Sällskapet i tacksamhetsskuld till The John Crerar Library, Chicago; Louisiana State University and A. & M. College, Agricultural Experiment Station, Baton Rouge, La; Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut, Utrecht; Institut Agronomique de Moscou; Bestyrelsen for Universitetets Zoologiske Museum, Kjøbenhavn; Finska Landtbruksstyrelsen; äfvensom till herrar R. Formánek, S. A. Mokrzecki, J. A. Palmén och O. M. Reuter.

Vid de statutenligt härpå företagna valen af tjänstemän och öfriga funktionärer i Sällskapet återvaldes till

ordförande professor J. A. Palmén,
viceordförande professor Fr. Elfving,
sekreterare doktor Harry Federley,
skattmästare doktor V. F. Brotherus,
bibliotekarie doktor Enzio Reuter.

Den i tur afgående medlemmen i bestyrelsen, professor J. Sahlberg, återvaldes. I stället för professor J. P. Norrlin, som afsagt sig sitt ledamotskap i bestyrelsen, invaldes amanuens Harald Lindberg. Till suppleant efter den sistnämnde utsågs docent A. J. Siltala.

Till revisorer af pågående kalenderårs räkenskaper utsågos rektor M. Brenner och lektor O. Alcenius samt till revisorssuppleant doktor A. Poppius.

Till Sällskapets årsmöte hade hälsningstelegram anländt från rektor Axel Arrhenius, Kristinehamn, Sverige, och från Luonnon ystäväin yhdistys, Kuopio.

Till inhemsk medlem invaldes folkskollärare J. Pekkarinen (föreslagen af professor J. P. Norrlin).

Till publikation anmäldes:

Harry Federley, Einige Libellulidenwanderungen über die Zoologische Station bei Tvärminne.

B. Poppius, Die Käferfauna der Halbinsel Kanin.

Preparator Onni Sorsakoski uti Kuhmoniemi hade i anledning däraf, att Sällskapet tilldelat honom ett reseunderstöd för zoologiska forskningar, anhållit, att åt honom måtte utverkas tillstånd att uti Olonetska guvernementet under instundande sommar skjuta fridlysta fågelarter. Sällskapets ordförande hade därför vändt sig till Guvernören i Uleåborgs län för att genom dennes förmedling erhålla det önskade tillståndet samt nödiga rekommendationer af Guvernören i Olonetska guvernementet. Denne hade emellertid i anseende därtill, att i Finland nu för tiden finnas sällskap, som bland den ryskkarelska befolkningen bedrifva storfinsk propaganda, icke allenast vägrat att lämna de begärda intygen, utan dessutom tillkännagifvit sig hafva hos inrikesministern anmält det vara mindre önskvärdt, att herr Sorsakoski komme inom gränserna för Olonetska guvernementet. — Då frågan sålunda fått en alldeles oväntad utgång, påpekade ordföranden, att det tills vidare vore omöjligt att afgöra, om man skall anse åtgärden såsom ett uttryck allenast för den lokala styrelsens uppskattning af vetenskaplig forskning och för dess omsorg om upprätthållandet af samhällslugnet i denna gränstrakt, eller om det verkeligen innebär, att finska forskare öfver hufvud skola förhindras att såsom hittills på ett hedrande sätt få deltaga i vetenskaplig utredning af naturen och folken inom kejsaredömet och dymedels bidraga till belysande af Finlands natur och folk.

Artist Wäinö Blomstedt förevisade originalen till planscherna uti ett af honom och professor Th. Saelan gemensamt utgifvet arbete: „Finlands förnämsta ätliga och giftiga svampar“, „Suomen tärkeimmät syötävät ja myrkylliset sienet“. Författarena förärade åt Sällskapet nämnda arbete äfvensom originalplanscherna till detsamma.

Ordföranden uppmanade Sällskapets medlemmar att göra det förtjänstfulla arbetet kändt inom vida kretsar, så att detsamma måtte vinna allmän spridning i vårt land.

Doktor Harry Federley omnämnde, att amanuens B. Poppius med anledning af det meddelande, som å senaste möte lämnats af ingeniör G. Fabritius om förekomsten af *Cucullia lucifuga* Hübn. i vårt land, underkastat det i zoologiska museet befintliga materialet af *C. umbratica* L. en närmare granskning och därvid funnit, att tre exemplar af *C. lucifuga* stått sammanblandade med *C. umbratica*. Nämnda exemplar härstammade från Kuopio, Rantasalmi och Joutsa.

Doktor Harry Federley redogjorde vidare för några vandringar af *Libellula 4-maculata* L. under somrarna 1906 och 1907 vid Tvärminne Zoologiska Station.

I anledning häraf anförde professor J. Sahlberg, att han under många år haft sin uppmärksamhet riktad på detta i Mellaneuropa och äfven i andra världsdelar ofta observerade fenomen, men aldrig hos oss lyckats få se något dylikt, samt uttalade den förmodan, att i vårt på sjöar rika land libellulidema icke behöfde flyga längre sträckor för att finna lämpliga platser för sin fortplantning.

Doktor Alfred Poppius meddelade, att han i Sysmä under en tid af knappt några timmar iakttagit synnerligen talrika exemplar af den sällsynta *Libellula caudalis* Charpr., men att de försvunnit lika hastigt som de visat sig. Herr Poppius förmodade, att här en vandring förekommit, ehuru detta icke med säkerhet kunnat konstateras.

Amanuens Harald Lindberg lämnade följande

Botaniska meddelanden.

1. Ett lefvande exemplar af en monströs *Pulsatilla vernalis* (L.) Mill. hade insändts af ingeniör K. Selin till pro-

fessor Fredr. Elfving. Exemplaret i fråga var taget vid Kymmene bruk och var egendomligt därigenom, att flertalet af de yttre ståndarena voro ombildade till smala hylleblad, medan de egentliga hyllebladen voro normalt utvecklade. Af andra *Pulsatilla*-arter finnas liknande monströsa former i litteraturen angifna, men någon uppgift om förekomsten af en sådan hos *P. vernalis* saknas. Sålunda omnämner Lange, Haandbog i den Danske Flora, 4:de uppl., p. 582, af *P. vulgaris* en *β semiplena*, utmärkt genom halffyllda blommor och flikade hylleblad, samt af *P. nigricans* en *β schizocalyx* med flikade hylleblad. I Neumans Sveriges flora, p. 493, finnes af *P. vulgaris* upptagen en f. *schizantha* Hn, hvilken synbarligen är identisk med Langes *β semiplena*. Den beskrifves af Neuman som följer: „en del ståndare (och stundom äfven pistiller) ombildas någon gång till små blad, hvarvid de yttre kalkbladen oftast blifva flikade i spetsen". Den nu förelagda egendomliga monstrositeten, som lämpligen kunde benämnas f. monstr. *schizantha*, är en gång förr insamlad hos oss, nämligen vid Heinola år 1867 af herr Svanström. Detta exemplar har likasom exemplaret från Kymmene normala hela kalkblad; dessa båda afvika sålunda härutinnan från de i litteraturen omnämnda monströsa formerna af *P. vulgaris* och *P. nigricans*, hos hvilka kalkbladen äro flikade.

2. Ytterligare demonstrerades ett klorotiskt exemplar af vanlig hyacint, hvilket inlämnats af med. stud. Runar Forsius.

3. Slutligen meddelade herr Lindberg, att han i ett af agronom A. Havola taget gyttjeprof från Mustamäensuo i Vichtis funnit talrika (cirka 125 st. i ett borrprof) frön af *Najas tenuissima* A. Br. Denna ytterst sällsynta art är endast en gång tidigare tagen fossil, nämligen i Isosuo mosse i Sakkola socken på Karelska näset (cfr. Harald Lindberg, De i Finland förekommande arterna af släktet *Najas*, Medd. Soc. pro Fauna et Fl. Fenn. XXV). Arten är hos oss funnen i N, Borgå, Maren; Ta, Hollola, Vesijärvi; Sa, Rantasalmi, Rauanvesi (på etiketten står Ruuanvesi) samt Ka, Viborg, Monrepos, äfvensom nyligen i en vik af Hiidenvesi sjö i Vichtis socken,

Ab. För öfrigt är den känd från ett ställe i Ryssland, hvarest den för ett par tre år sedan uppdagades. Föredragaren vidhöll sin tidigare uttalade (l. c.) åsikt, att *Najas tenuissima* synbarligen är att betraktas såsom en form, som ursprungligen hos oss vuxit i vikar af hafvet med mycket svagt bräckt vatten. Vid Monrepos växer den som kändt i en grund vik i hafvets nivå. Vid Borgå växer den tillsammans med *Callitriche auctumnalis* och *Myriophyllum spicatum*. I Vesijärvi växer som bekant bland annat *Potamogeton filiformis*, i Hiidenvesi är den anträffad tillsammans med *Myriophyllum spicatum*. Rauanvesi åter är en vik af Saimen, ej långt från Jorois, där i och vid Valvatos sjö sådana kustformer som *Myrica*, *Sagina nodosa*, *Potamogeton pectinatus*, *Ranunculus paucistamineus* **eradicatus*, *Callitriche auctumnalis* m. fl. samt fossil *Myriophyllum spicatum* äro af föredragaren funna. I det undersökta gyttjeprofvet förekom den karaktäristiska brackvattendiatomaceen *Nitschzia scalaris*. Då sålunda *Najas tenuissima* på alla ställen växer eller vuxit tillsammans med former, som karaktärisera våra hafsvikar, drog föredragaren häraf den slutsatsen, att äfven Hiidenvesi i tiden varit en vik af hafvet, med sött eller så godt som sött vatten.

Rektor M. Brenner föredrog:

En för Finland ny granform.

Uti 1:sta häftet af Finska Forstföreningens Meddelanden, Band XXV, 1908, har forstm. E. T. Nyholm under rubrik: „*Picea excelsa* Link, lusus *monstrosa* London 1838. Grenlös gran“ publicerat en notis angående en af honom i Pyhäjärvi by af Saarijärvi socken i norra Tavastland iakttagen liten gran utan kransgrenar eller med endast rudiment däraf. Då denna form ej tidigare varit känd från vårt land och för öfrigt är så sällsynt, att utom detta exemplar endast 9 vildt växande tidigare i Europa af botanister uppmärksammats, kan det vara skäl att äfven här omnämna densamma.

Såsom redan nämndes utmärkes formen genom sin brist på kransgrenar, i följd hvaraf hela trädet utgöres, utom roten,

af en enkel, ogrenad, stafformig stam, mot toppen uppbärande på skilda årsskott fördelade barr. Årsskotten begränsas mot hvarandra genom barrlösa förtjockningar af stammen på grenkransarnas plats. Någon annan förgrening synes hos de tidigare observerade europeiska exemplaren ej förekomma, att döma af det i nämnda uppsats citerade uttrycket: „ohne irgend welche Verzweigung".

Det ifrågavarande exemplaret däremot är, såsom den uppsatsen åtföljande afbildningen utvisar, något nedanom midten gaffelformigt grenadt i två nästan lika långa, jämnstarka, nästan parallellt uppräta toppar, hos hvilka den årliga tillväxten skett mycket olikformigt, varierande från 1 till 21,5 cm per år, samtidigt olika starkt hos de båda topparna, hvarjämte dessas barrspiraler äro antidroma och „rudimentära kvistkransar mellan toppårsskotten tydligt afsatta".

Ehuru uppenbarligen tillhörande ofvan nämnda lusus *monstrosa*, afviker detta exemplar sålunda dock därifrån såsom en sannolikt tillfällig f. *furcata*.

Professor J. Sahlberg föredrog:

Trenne för vår fauna nya Coleoptera.

1. **Ptiliolum croaticum** Matth. — I „Enumeratio coleopterorum clavicornium Fenniae" upptager jag och beskrifver i korthet under namn af *Ptilium caledonicum* den af doktor Sharp från Skottland först beskrifna stora och utmärkta art, som numera föres till subgenus *Euptilium* Flach. Denna art, som afviker från de i norra Europa funna samsläktingarna genom lefnadssättet, i det den lefver under barken af gamla löfträd, har ännu ej, såvidt jag känner, blifvit anträffad annorstädes än i Skottland och södra Finland. Däremot har en närastående art, *Pt. croaticum* Matth., redan en längre tid varit känd från Österrikes alptrakter, Bosnien, Kroatien och Böhmerwald. Det är af stort intresse, att äfven denna art nu kan inregisteras i vår fauna. Såsom torde vara bekant, har ingeniör Isaac Ericson på Mölndals bruk invid Göteborg redan

under flera år med stor ifver ägnat sig åt studiet af den familj, *Trichopterygidae*, dit dessa insekter höra; han har i förstorad skala fotograferat dessa insektvärldens pygméer och samlat sig ett ovanligt stort material däraf från skilda länder. Äfven jag har bjudit till att lämna honom bidrag genom att årligen sända honom exemplar af min skörd till granskning. Helt öfverraskad blef jag, då han under namn af *Pt. croaticum* återsände ett af mig vid Kirjavalaks i Ladoga-Karelen taget exemplar, som jag utan vidare antagit vara *Pt. caledonicum*. Förtjänsten af att hafva påvisat denna arts förekomst i Finland tillkommer således herr Ericson. I anledning af detta fynd företog jag mig att granska alla de af mig insamlade exemplaren af detta subgenus, och herr Ericson, som på omvägar kommit i besittning af utaf mig spridda exemplar, som jag utsändt såsom *Pt. caledonicum*, underkastade äfven dessa en noggrann granskning. Resultatet häraf var, att båda arterna förekomma i södra Finland. *Pt. caledonicum* har jag tagit under bark af ek och asp i Karislojo samt under bark af asp i Yläne. Huruvida den äfven förekommer under bark af björk är ej säkert, då jag sammanblandat de i Karislojo tagna exemplaren med *Pt. croaticum*. Men säkert är, att åtminstone de flesta individer, som jag insamlat under bark af gamla björkstubbar vid Karkkali, tillhöra sistnämnda art.

2. **Ptiliolum rugulosum** Allib. — Äfven denna art är först uppmärksammad af herr Ericson. Den är anträffad af mig några gånger i Karislojo samt på Hangö-udd. Att denna art, som är väl beskrifven af Matthews i hans stora monografi, där äfven en god figur af Flach ingår, blifvit förd såsom en varietet till den mycket allmänna *Pt. kunzei* Heer, synes mig alldeles oberättigadt. Den skiljer sig nämligen genom smalare kroppsform, mycket kortare prothorax, kraftigare skulptur och ljusare rödgula samt längre antenner.

3. **Selatosomus (Diacanthus) sphærothorax** Reitt. — För några år sedan anträffade jag i närheten af Torhola grotta i Lojo socken under barken af en tall ett dödt och något defekt exemplar af en elaterid, som genast ådrog sig min uppmärksamhet. Att det var en för nordens fauna förut okänd art låg utom allt tvifvel, men angående dess rätta benämning har

jag länge varit i villrådighet. Den öfverensstämmer ganska väl med den beskrifning v. Kiesenvetter lämnat på *Corymbites globicollis* Germ., men är tydligen skild från den art från Kaukasus, som står under detta namn i Universitetets samling. Emellertid har Reitter i Wiener ent. Zeitschr. 1890 visat, att den på Kaukasus förekommande arten är skild från den i Tyskland funna, hvarför han för denna sistnämnda föreslagit namnet *sphærothorax* Reitt. Jag har följt hans nomenklatur, ehuru uti nyaste upplagan af „Catalogus Coleopterorum Europæ" denna Reitters art föres såsom synonym till den kaukasiska *globicollis* Germ., med hvilkens första beskrifning den finska arten öfverensstämmer.

Då de förevisade nykomlingarna förut ej varit anträffade i nordligare delen af Europa och således ej finnas upptagna i Thomsons „Skandinaviens Coleoptera" eller Seidlitz' „Fauna Baltica", lämnas härmedels korta beskrifningar på dessa arter för att underlätta deras igenkännande.

Ptiliolum (Euptilium) croaticum Matth. — Oblongum, convexum, rufo-ferrugineum, vel fuscum, capite piceo, antennis pedibusque dilute flavis, nitidulum, dense flavo- vel griseopubescens, confertim obsoletius tuberculatum; capite magno prothorace parum angustiore, antice rotundato, obsolete tuberculato et reticulato, oculis satis magnis, subglobosis; antennis medium corporis haud attingentibus, longius pilosis; prothorace brevi, transverso, capite vix longiore, lateribus in medio valde rotundato-dilatato, deinde versus basin fortiter angustato, utrinque ante angulos posticos obsolete sinuato, his obtusis, supra confertim minus fortiter tuberculato, basi late rotundato; elytris prothorace duplo et dimidio longioribus et paullo latioribus in medio leviter rotundatis, apice obtuse rotundatis, supra convexis, confertim minus fortiter tuberculatis. Long. 0,75 mm.

Flach Best.-Tab. europ. Col. XVIII, 30. — Ganglb. Käf. Mitteleur. III, 314,7. — *Ptilium* Matth. Trichopterygia 100,10, Tab. 22, f. 7 (1872).

Pt. (Eupt.) caledonico Sharp simile et valde affine aegre distinguendum nisi oculo acute armato. Differt tantum prothorace lateribus minus fortiter dilatato et ante angulos obsole-

tius sinuato, angulis posticis obtusis, sculptura prothoracis et elytrorum subtiliore antennisque brevioribus.

Sällsynt; jag har funnit den flera gånger under barken af gamla björkstubbar på Karkkali udde i Karislojo under juli och augusti månader. Några exemplar äro äfven af mig tagna vid Kirjavalaks och i Jaakimvaara i Ladoga-Karelen den 7 Juli 1902. I Ryska Karelen är den tagen af B. Poppius. — För öfrigt funnen i Österrikes alptrakter.

Ptiliolum (**Nanoptilium**) **rugulosum** Allib. — Oblongum, angustum, subdepressum, nigro-fuscum, dense pallido-pubescens, fortiter ruguloso-tuberculatum, antennis pedibusque testaceis; capite magno producto, oculis magnis sed parum prominentibus; antennis longioribus, tenuibus; pronoto brevissimo, convexo lateribus leviter rotundatis, angulis posticis obtusis; scutello magno, triangulari, confertim profunde asperato; elytris angustis capite et pronoto vix latioribus, lateribus subrectis, apice rotundatis, supra profunde irregulariter tuberculato-asperatis. Long. 0,4 mm.

Ptilium Matth. Trichopt. 102, 15, Tab. 22, f. 12. — *Trichopteryx* Allib. Rev. Zool. 1844, p. 52.

Pt. (Nanopt.) kunzei Heer affinis, sed statura multo angustiore sculptura acutiore magis rugosa, prothorace breviore magis transverso antennisque longioribus et dilutioribus facile distinguendum.

Sällsynt; jag har funnit några exemplar i hästspillning i Karislojo samt på Hangö-udd. — Utbredd öfver norra och mellersta Europa.

Selatosomus (**Diacanthus**) **sphærothorax** Reitt. — Oblongus, niger, nitidulus, antennis pedibusque fuscopiceis, tarsis rufescentibus, prothorace basi elytrisque pube obsoletissima depressa adspersis; capite prothorace duplo angustiore, fronte subimpressa, satis fortiter et dense punctato; antennis ab articulo quarto serratis, articulis 4—6 latitudine perparum longioribus, obtuse triangularibus; prothorace latitudine aequilongo, antrorsum rotundato-angustato, angulis posticis distincte productis, apice nigro-pubescentibus, extus tenuiter carinatis, supra medio subtiliter et valde remote punctato, punctis juxta latera crebrioribus, lateribus acute elevato-marginatis; elytris prothorace

duplo et dimidio longioribus, paullo pone medium leviter dilatatis, acute reflexo-marginatis, supra modice convexis, tenuiter striatis et in striis subtiliter punctatis, interstitiis convexis, dense subtiliter punctatis et tenuissime nigro-pubescentibus. Long. 10 mm.

Diacanthus sphærothorax Reitt. Wien. ent. Zeit. 1890 p. 265. — *Corymbites globicollis* Kiesenw. Naturg. Ins. Deutschl. IV, 297, 21 (excl. syn.?).

Species a congeneribus nostris valde distincta, colore nigro, haud aeneo vel ullo modo metallice splendenti, elytris tenuiter nigro-pubescentibus puncturaque prothoracis valde dispersa, remota et subtili insignis.

Jag har funnit ett enda dödt exemplar i Lojo under barken af en tall. För öfrigt är denna art mycket sällsynt och hittills med säkerhet funnen endast på ett par ställen i Tyskland, Sachsen och Mark-Brandenburg.

Bulletin Bibliographique.

Ouvrages reçus par la Société du 13 mai 1907 au 13 mai 1908

Tous les livres indiqués sont des in 8:o, sauf indication contraire.

I. Publications des Sociétés correspondantes.

Algérie.

Alger: Société des Sciences Physiques. Naturelles et Climatologiques.
Bulletin:

Bône: Académie d'Hippone.
Bulletin:
Comptes rendus:

Allemagne.

Augsburg: Naturhistorischer Verein für Schwaben und Neuburg (a. V.).
Bericht:

Bautzen: Naturwissenschaftliche Gesellschaft „Isis".
Sitzungsberichte und Abhandlungen:

Berlin: K. Akademie der Wissenschaften.
Sitzungsberichte: 1907 4:o.

— Gesellschaft Naturforschender Freunde.
Sitzungsberichte:

— Botanischer Verein der Provinz Brandenburg.
Verhandlungen: XLIX. 1907.

Museum für Naturkunde. Zoologische Sammlung.
Mitteilungen: III, 3—4. 1907—1908.
Bericht: 1906.

Deutsche Entomologische Gesellschaft.
Deutsche Entomologische Zeitschrift: 1906; 1907; 1908, 1—2.

Bonn: Naturhistorischer Verein der Preussischen Rheinlande und Westfalens.
Verhandlungen: 63, 2. 1906; 64, 1. 1907.
Sitzungsberichte: 1906, 2; 1907, 1.

— Niederrheinische Gesellschaft für Natur- und Heilkunde.
Sizungsberichte:

— Poppelsdorf. Deutsche Dendrologische Gesellschaft.
Mitteilungen: 1907.

Braunschweig: Verein für Naturwissenschaft.
Jahresbericht: 1905/1906—1906/1907.

Bremen: Naturwissenschaftlicher Verein.
Abhandlungen: XIX, 1. 1907.

Breslau: Schlesische Gesellschaft für Vaterländische Cultur.
Jahresbericht: 84. 1906, nebst Ergänzungsheft 1907.

— Verein für Schlesische Insektenkunde.
Zeitschrift für Entomologie, Neue Folge: XXXII. 1907.

Chemnitz: Naturwissenschaftliche Gesellschaft.
Bericht:

Colmar: Société d'Historie Naturelle.
Bulletin (Mittheilungen), Nouv. Sér.:

Danzig: Naturforschende Gesellschaft.
Schriften, Neue Folge: XII, 1. 1907.

Dresden: Naturwissenschaftliche Gesellschaft „Isis".
Sitzungsberichte und Abhandlungen: 1907, 1—2.

Erlangen: Physikalisch-Medicinische Societät.
Sitzungsberichte: 38. 1906.

Frankfurt a. M.: Senckenbergische Naturforschende Gesellschaft
Abhandlungen: XXX, 3. 1907. 4:o.
Bericht: 1907.
Festschrift zur Erinnerung an die Eröffnung des neuerbauten Museums. Frankf. a. Main 1907.

— (Schwanheim): Deutsche Malakozoologische Gesellschaft.
Nachrichtsblatt: XXXIX, 3—4. 1907; XL, 1—2. 1908.

Frankfurt a. d. O.: Naturwissenschaftlicher Verein.
Helios:

Freiburg i. B.: Naturforschende Gesellschaft.
Bericht: XV. 1907.

Gera (Reuss): Deutscher Verein zum Schutze der Vogelwelt.
Ornithologische Monatsschrift: XXXII, 5—12. 1907; XXXIII, 1—4. 1908.

Giessen: Oberhessische Gesellschaft für Natur- und Heilkunde
Bericht, Neue Folge, Medizinische Abteilung: II. 1907.
„ „ „ Naturwissenschaftliche Abteilung: I. 1904—1906.

Görlitz: Naturforschende Gesellschaft.
Abhandlungen: XXV, 2. 1907.

Göttingen: K. Gesellschaft der Wissenschaften und der Georg August Universität.
Nachrichten, Mathematisch-physikalische Klasse: 1907, 1—5 1908, 1. 4:o.
Nachrichten, Geschäftliche Mitteilungen: 1906, 2; 1907, 1—2. 4:o.

Greifswald: Geographische Gesellschaft.
Jahresbericht:

— Naturwissenschaftlicher Verein für Neu-Vorpommern und Rügen.
Mittheilungen: XXXVIII. 1906.

Guben: Internationeller Entomologischer Verein.
Entomologische Zeitschrift:

Güstrow: Verein der Freunde der Naturgeschichte in Mecklenburg.
Archiv: 60, 2. 1906; 61, 1. 1907.

Halle: K. Leopoldinisch-Carolinisch Deutsche Akademie der Naturforscher.
Nova Acta: LXXIII. 1907; LXXXV. 1906; LXXXVI. 1907; LXXXVII. 1907. 4:o.
Repertorium:
Katalog der Bibliotek:

Hamburg: Naturwissenschaftlicher Verein.
Abhandlungen: XIX, 1. 1907. 4:o.
Verhandlungen, 3:e Folge: XIV. 1906.

— Die Hamburgischen Wissenschaftlichen Anstalten.
Jahrbuch: XXIV. 1906 u. Beih. 1 (4:o), 2—5 (8:o). 1906.

— Verein für Naturwissenschaftliche Unterhaltung.
Verhandlungen: XIII. 1905—1907.

Hanau: Wetterauische Gesellschaft für die gesammte Naturkunde.
Bericht:

Hannover: Naturhistorische Gesellschaft.
Jahresbericht:

Helgoland: K. Biologische Anstalt.
Wissenschaftliche Meeresuntersuchungen, Abteilung Helgoland, Neue Folge:

Hirschberg in Schles.: Riesengebirgsverein.

Karlsruhe: Naturwissenschaftlicher Verein.
Verhandlungen: XX. 1906—1907.

Kassel: Verein für Naturkunde.
Abhandlungen und Bericht: LI. 1907.

Kiel: Kommission zur Wissenschaftlichen Untersuchunger der Deutschen Meere (voy. Helgoland).
Wissenschaftliche Meeresuntersuchungen, Abteilung Kiel, Neue Folge:

— Naturwissenschaftlicher Verein für Schlesvig-Holstein.
Schriften:

Königsberg in Pr.: Physikalisch-ökonomische Gesellschaft.
Schriften:

Landshut: Botanischer Verein.
Bericht. XVIII. 1907.

Lübeck: Geographische Gesellschaft und Naturhistorisches Museum.
Mitheilungen:

Magdeburg: Naturwissenschaftlicher Verein.
Jahresbericht und Abhandlungen:

— Museum für Natur- und Heimatkunde.
Abhandlungen und Berichte:

Marburg: Gesellschaft zur Beförderung der gesammten Naturwissenschaften.
Sitzungsberichte: 1907.

Metz: Société d'Historie Naturelle.
Bulletin:

München: K. B. Akademie der Wissenschaften. Mathematisch-physikalische (II:e) Classe.
Abhandlungen: XXIII, 2. 1907; XXIV, 1. 1907. 4:o.
Sitzungsberichte: 1907, 1—3.
Almanach:

— Bayerische Botanische Gesellschaft.
Berichte: XI. 1907.
Mitteilungen: II, 3—4. 1907.

— Ornithologische Gesellschaft.
Verhandlungen: VII. 1906.

Münster: Westfälischer Provinzial-Verein für Wissenschaft und Kunst.
Jahresbericht.

Nürnberg: Naturhistorischer Gesellschaft.
Abhandlungen: XVI. 1906.
Jahresbericht: 1905.

Osnabrück: Naturwissenschaftlicher Verein.
Jahresbericht: XVI. 1903—1906.

Passau: Naturhistorischer Verein.
Bericht:

Regensburg: Naturwissenschaftlicher Verein.
Bericht:
Correspondenz-Blatt:

Stettin: Entomologischer Verein.
Entomologische Zeitung: 68, 1—2. 1907; 69, 1. 1908.

Strassburg in E.: K. Universitäts- und Landes-Bibliotek.
Theses: par *J. Algermissen, C. Andriessen, C. Brittlebank, H. Büchel, O. Ecker, M. Herder, M. Kutscherow, H. Landers, E. Lehmann, A. Ludwig, W. Madelung, E. Mangelsdorf, O. May, P. Meyer, F. Th. Müller, A. Plenkera, P. Pudschies. C. Rehfeld, W. Rose, F. J. Schneider, A. Schroeder, W. Schultze, A. Simmer, L. Vockerodt, H. Weiss, A. Weygandt.*
Hergesell, H., Deutsches meteorologisches Jahrbuch für 1902 & 1903. Elsass-Lothringen. Strassburg i E. 1906, 1907. 4:o.

Stuttgart: Verein für Vaterländische Naturkunde in Württemberg.
Jahreshefte: 63. 1907, nebst 2 Beilagen.

Wiesbaden: Nassauischer Verein für Naturkunde.
Jahrbücher: 60. 1907.

Zwickau: Verein für Naturkunde.
Jahresbericht:

Australie.

Brisbane: The Queensland Museum.
Annals: 7. 1907; 8. 1908.
Annual Report:

Melbourne: Public Library, Museums and National Gallery of Victoria.

Sidney: Linnean Society of New South Wales.
Proceedings, 2:e Ser.: 1905, 1. (N:r 117 & Supplement).

— The Australian Museum.
Records: VI, 5. 1907.
Report: 1907. Sec. Session. 4:o

Sidney: Department of Fisheries of New South Wales.
Annual Report of the Board of Fisheries: 1906. 4:o.
Stead, D. G., Preliminary Note on The Wafer *(Leptoplana australis)*, a species of dendrocoelous turbellarian Worm, destructive to Oysters. Sydney 1907

Autriche-Hongrie.

Bistritz: Gewerbeschule.
Jahresbericht: XXXII. 1907.
Brünn: Naturforschender Verein.
Verhandlungen: XLIV. 1905.
Bericht der Meteorologischen Commission: XXIV. 1906.
Buda-Pest: Magyar Tudományos Akadémia (Ungarische Akademie der Naturwissenschaften).
Mathematikai és természettudományi közlemények: XXIX, 1—2. 1906—1907.
Értekezések a természettudom. köreból:
Értekezések a mathemat. tudomàn. köreból:
Mathemat. és természettudom. ertesitö: XXIV, 3—5. 1906; XXV, 1. 1907.
Mathematische und naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn: XXIII 1905.
Almanach: 1907.
Rapport: 1906.
Jancsó, M., Tanylmány a váltóláz parasitáriól. Budapest 1906.
— Magyar Nemzeti Múzeum (Ungarisches National-Museum).
Annales historico-naturales: V, 1—2. 1907.
Természetrajzi Füzetek:
Aquila. Journal pour l'Ornithologie:
— La Rédaction de „Rovartani Lapok".
Rovartani Lapok: XIV, 3—10. 1907; XV, 1 – 2. 1908.
— La Rédaction de „Bulletin botanique hongrois".
Cracovie: Académie des Sciences. (Akademija Umiejetnossci).
Sprawozdanie komisyi fizyograficznej: XXXVIII. 1905.
Rozpravy wydzialu matem. przyrod, 3:e Ser.: 6 A, 6 B. 1906.
Bulletin international: 1907, 1—10; 1908, 1—3.
Catalogue of Polish Scientific literature: VI, 3—4. 1905; VII, 1—2. 1907.
Graz: Naturwissenschaftlicher Verein für Steiermark.
Mittheilungen:

Hermannstadt: Siebenbürgischer Verein für Naturwissenschaften.
Verhandlungen und Mitteilungen: LVI. 1906.

Igló: Ungarischer Karpathen-Verein. (Magyarországi Kárpátegyesület).
Jahrbuch: XXXIV. 1907.

Innsbruck: Naturwissenschaftlich-Medicinischer Verein.
Berichte:

Kolozvár (Klausenburg): Rédaction de „Magyar Növenytani Lapok".
Evlolyam:

— Erdélyi Múseum-Egylet. Orvos Természettudományi Szakosztályából. (Siebenbürgischer Museum-Verein. Medicinisch-Naturwissensehaftliche Section).
II. Természettudományi szak (Naturwissensch. Abth.):
Értesitö (Sitzungsberichte):
III. Népszerü szak.
Értesitö (Sitzungsberichte):

Prag: K. Böhmische Gesellschaft der Wissenschaften. Mathematisch-Naturwissenschaftliche Classe.
Abhandlungen, VII Folge:
Sitzungsberichte:
Jahresbericht:
Verzeichniss der Mitglieder:

— Deutscher naturwissenschaftlich-medicinischer Verein für Böhmen „Lotos".
Sitzungsberichte, Neue Folge:

— Societas Entomologica Bohemiæ.
Acta: IV, 2—4, 1907; V, 1. 1908.

Trencsén, Ung.: Trencsén Wármegyei Természettudományi Egylet. (Naturwissenschaftlicher Verein der Trencséner Comitates).
Évkönyre (Jahresheft):

Triest: Museo Civico di Storia Naturale.
Atti, Ser. Nuova:

Wien: K. Akademie der Wissenschaften. Mathematisch-Naturwissenschaftliche Classe.
Sitzungsberichte, Abth. I: CXV, 1—10. 1906.
Anzeiger: 1907.
Mittheilungen der Erdbeben-Commission, Neue Folge: XXXI. 1906.

Wien: K. k. Naturhistorisches Hofmuseum.
Annalen: XXI, 2—4. 1906.

Wien: K. k. Zoologisch-Botanische Gesellschaft.
Verhandlungen: LVII. 1907.
— K. k. Geographische Gesellschaft.
Mittheilungen:
Abhandlungen: VI, 1—3. 1905—1907. 4:o.
— Verein zur Verbreitung Naturwissenschaftlicher Kenntnisse.
Schriften: XLVII. 1906/07.
— Dr. R. v. Wettstein, Professeur.
Oesterreichische Botanische Zeitschrift: LVII. 1907.
Zagreb: Societas Historico-naturalis Croatica.
Glasnik:

Belgique.

Bruxelles: Académie Royale de Belgique. Classe des Sciences.
Bulletin, 3:me Sér.: 1906, 5—12; 1907, 1—5.
Annuaire: 1907.
— Société Royale de Botanique.
Bulletin: XLIII, 1—3. 1906.
— Société Entomologique de Belgique.
Annales: L. 1906.
Table générale des Annales:
Mémoires:
— Société Royale Malacologique de Belgique.
Annales:
Procès-Verbaux:
Mémoires:
Bulletin:
— Société Royal Linnéenne.
Bulletin:

Brèsil

Rio de Janeiro: Museum National.
Archivos:

Canada.

Halifax, N. S.: Nova Scotian Institute of Science.
Proceedings and Transactions: XI, 2. 1903—1904.

Chili.

Santiago: Société Scientifique du Chili.
Actes:

Costa Rica.

San José: Museo National. Republica de Costa Rica.
Annales:

Danemarc.

Disko (Grönland): Den danske arktiske station Disko.

Kjöbenhavn: K. Danske Videnskabernes Selskab.
Skrifter (Mémoires). 7:de Række, naturvidenskab. og mathem. Afdeln.: IV, 4. 1907. 4:o.
Oversigt: 1907, 2—6; 1908, 1.

— Naturhistorisk Forening.
Videnskabelige Meddelelser: 1907.

— Botanisk Forening.
Botanisk Tidsskrift: XXVIII, 1. 1907.
Meddelelser:
Medlemsliste:

— Entomologisk Forening.
Entomologiske Meddelelser. Anden Række: III, 3. 1907.

— Bureau du Conseil permanent international pour l'exploration de la mer.
Bulletin, Année: 1906—1907, 1—3. 4:o.
Publications des circonstance: 37—41. 1907.
Rapports et Procès-verbaux des Réunions: VII. 1906—1007; VIII. 1907; IX. 1908. 4:o.

— Kommissionen for Havundersögelser.
Meeddelelser, Serie Plankton: I, 5. 1907. 4:o.
Skrifter: 4. 1908.

Espagne.

Madrid: R. Academica de Ciencias.
Memorias: XXV. 1907.
Revista: V, 2—4, 7—12. 1906—1907; VI, 1—9. 1907—1908.

Zaragoza: Sociedad Aragonesa de Ciencias naturales.
Boletin: VI, 4—10. 1907; VII, 1—4. 1908.

États-Unis.

Ann Arbor, Mich.: Michigan Academy of Science.
Annual Report:

Austin, Texas: University of Texas.
Bulletin, Scientific Series: 8, 10. 1906.

Baltimore, Md.: Johns Hopkins University.
Circulars: 1906, 3—5, 7, 9—10; 1907, 1—6.
Memoirs from the Biological Laboratory:

Berkeley, Cal.: University of California.
Publications, Zoology: III, 2—8, 1906; III, 12. 1907.
Publications, Botany: II, 12. 1906.

Boston, Mass.: American Academy of Arts and Sciences.
Proceedings: XLII, 12—28. 1906—1907; XLIII, 1—3. 1907.

— Boston Society of Natural History.
Memoirs:
Proceedings: 32, 3—12. 1905—1906; 33, 1—2. 1906.
Occasional Papers: VII. Fauna of New England. 4—7. 1905—1906.

Bridgeport, Conn.: Brigdeport Scientific Society.
List of Birds:

Brooklyn, N. Y.: Museum of the Booklyn Institute of Arts and Sciences.
Memoirs of Natural Sciences:
Science Bulletin: I, 4, 9—10; 1904—1907.
Cold Spring Harbor Monographs:

Canbrigde, Mass.: Museum of Comparative Zoölogy.
Memoirs: XXXIV, 1. 1907; XXXV, 1. 1907. 4:o
Bulletin: XLVIII, 4. 1907; XLIX (Geol. Surv. Vol. VIII, 5—6). 1908; L, 6—7, 9. 1907; LI, 1—6, 8—10. 1908.
Annual Report: 1906—1907.
Agassiz, A., Harvard University Museum — its Origin and History. Cambridge 1902.
James, W., Louis Agassiz. Cambridge 1897.

Chapel Hill, N. C.: Elisha Mitchell Scientific Society.
Journal: XXIII, 1—4. 1907.

Chicago Ill.: Academy of Sciences.
Bulletin:
Bulletin of the Geological and Natural History Survey.
Bulletin of the Natural History Survey: IV, 2. 1907; VI. 1907.
Special Publication:
Annual Report:

Chicago Ill.: Field Columbian Museum.

Cincinnati, Ohio: Society of Natural History.
Journal:

— Lloyd Library of Botany, Pharmacy and Materia medica.
Bulletin:
Mycological Notes: 19—23. 1905—1906.
Lloyd, C. G., The Tylostomeae. 1906.
— Index of the Mycological Writings of C. G. Lloyd. Vol. I. 1898—1905.

Davenport, Iowa: Academy of Natural Sciences.
Proceedings: XI. p. 1—417. 1906—1907.

Lawrence, Kans.: Kansas University,
Quarterly: Ser. A. Science and Mathematics:
Science Bulletin: IV, 1—6. 1907.
Annual Report of the Experiment station:
The University Geological Survey of Kansas: VIII. 1904.
Mineral Resources of Kansas: 1902; 1903,

Lincoln, Nebr.: Botanical Society of America.

— The University of Nebraska.
University Studies: VII, 1—3. 1907.
Zoological Laboratory, Studies: 68—70, 72—79, 81. 1906—1908.
Calendar: 1906—1907.
Ward, Henry B., Nebraska Case of the Screw Worm 1907.

Madison, Wisc.: Wisconsin Academy of Sciences, Arts and Lettres.
Transactions:

— Geological and Natural History Survey.
Bulletin: XV (Ec. Ser. No 10). 1906.

Meriden, Conn.: Scientific Association.
Transactions:
Proceedings:
Annual Address:

Minneapolis, Minn.: Geological and Natural History Survey of Minnesota.
Reports, Zoological Series:

Newark, Delaw.: Delaware College Agricultural Experiment Station, Entomological Departement.
Annual Report:
Bulletin:

New-Brigton, N. Y.: Staten Island Association of Arts and Sciences.
Proceedings: I, 4. 1907.
Special:

New-Haven, Conn.: Connecticut Academy of Arts and Sciences.
Transactions: XII. 1904—1907; XIII, p. 1—46, 149—297. 1907.

New-York, N. Y.: New-York Academy of Sciences.
Memoirs:
Annals:
Transactions:
Index:

— New-York Botanical Garden.
Bulletin: IV, 14. 1907; V, 17. 1907; VI, 19. 1908.

— New-York Entomological Society.
Journal: XV, 2—4. 1907; XVI, 1. 1908.

Philadelphia, Pa.: Academy of Natural Sciences.
Proceedings: LVIII, 2—3. 1906; LIX, 1. 1907.

— American Philosophical Society.
Proceedings:
Report:
Subject Register:
Supplement Register:

— Wagner Free Institut of Science.
Transactions:

— University of Pennsylvania.
Contributions from the Botanical laboratory:

— Free Museum of Science and Art, Department of Archæology, University Pennsylvania.
Bulletin:

Portland, Maine: Society of Natural History.
Proceedings:

Rochester, N. Y.: Academy of Science.
Proceedings:

San Francisco, Cal. California Academy of Sciences.
Memoirs.
Proceedings, 4. Ser.: I, p. 1—6. 1907.
Botany:
Zoology:
Geology:
Math. Phys.:
Occasional Papers:

— The Hopkins Seaside Laboratory of the Leland Stanford Jr. University.
Contributions to Biology:
Annual Register: XVI. 1906—1907.

Springfield, Ill.: The State Entomologist of the Illinois.
Report:

S:t Louis, Mo.: Academy of Science.
Transactions: XV, 6. 1906; XVI, 1—7. 1906.
— Missouri Botanical Garden.
Annual Report: XVII. 1906.
Topeka, Kans.: Kansas Academy of Science.
Transactions:
Trenton N. J.: New Jersey Natural History Society (formerly The Trenton Natural History Society).
Journal:
Tufts College, Mass.: Tufts College.
Studies:
Urbana, Ill.: Illinois State Laboratory of Natural History.
Bulletin: VII, 8—9. 1907.
Article:
Bienniel Report:
Washington, D. C.: Department of Interior (U. S. Geological Survey).
Monographs:
Bulletin:
Annual Report:
Mineral Resources:
Water-Supply and Irrigation Papers:
Professional Papers:
— Department of Agriculture.
Report:
Yearbook: 1906.
— Division of Ornithology and Mammology.
Bulletin:
— Division of Biological Survey.
Bulletin:
North American Fauna:
— Division of Economic Ornithology and Mammology.
Bulletin:
— Division of Chemistry.
Bulletin:
— Smithsonian Instutition (U. S. National Museum).
Annual Report:
Report of the U. S. National Museum:
From the Smithsonian Report: 1905: n:o 1685—1688, 1691.
Bulletin of the U. S. National Museum:
Report on the Progress and Condition of the U. S. National Museum for the year ending june 30. 1907. Washington 1907.

Washington, D. C.: Anthropological Society.
The American Anthropologist.
Special Papers:
— Entomological Society.
Proceedings: VIII. 3—4. 1906.
— Carnegie Institution of Washington.
Publications 48; 70 (Papers of the Station for Experimental Evolution at Cold Spring Harbor, New-York. N:rs 4, 8). 1906—1907.

Finlande.

Helsingfors: Finska Vetenskaps-Societeten (Société des Sciences de Finlande).
Acta: XXXIV. 1907. 4:o.
Bidrag: 64. 1907; 65. 1908.
Öfversigt: XLIX. 1906—1907.
Observations météorologiques:
— Geografiska Föreningen.
Meddelanden:
Tidskrift: XIX, 2—6. 1907; XX, 1—2. 1908.
— Sällskapet för Finlands Geografi (Société de Géographie de Finlande).
Fennia:
— Universitets-Biblioteket.
— Finska Forstföreningen.
Meddelanden: XXIII, 4. 1907; XXIV, 1—2. 1907. Årsbok 1907.
Ströskrifter:
Metsän ystävä: XIII, 5—7. 1907.
— Fiskeriföreningen i Finland.
Fiskeritidskrift: XVI, 4—12. 1907; XVII, 1—3. 1908.
Suomen Kalastuslehti: XVII, 4—12. 1907; XVII, 1—3. 1908.
— La Rédaction de „Tidskrift för jägare och fiskare".
Tidskrift: XV, 3—6. 1907.

France.

Amiens: Société Linnéenne du Nord de la France.
Mémoires:
Bulletin:
Angers: Société d'Etudes Scientifiques.
Bulletin, Nouv. Sér.: XXXV. 1905.
Béziers: Société d'Etude des Sciences Naturelles.
Bulletin:
Bordeaux: Société Linnéenne.
Actes:

Caen: Société Linnéenne de Normandie.
Bulletin: 5:e Sér.: IX. 1905.

Cherbourg: Société Nationale des Sciences Naturelles et Mathématiques.
Mémoires.

Langres: Société de Sciences Naturelles de la Haute-Marne.
Bulletin: V, 18—19. 1908.

La Rochelle: Académie. Société des Sciences Naturelles.
Annales:

Lyon: Société Linnéenne.
Annales, N. Sér.: LIII. 1906.

— Muséum d'Historie Naturelle.
Archives:

— Société Botanique de Lyon.
Annales:
Bulletin:

— Académie des sciences, belles-lettres et arts. Sciences et lettres.
Mémoires, 3:e Sér.:

— Société d'Agriculture, sciences et industrie.
Annales 7:de Sér.:

Marseille: Msée d'Historie Naturelle.
Annales, Zoologie:
Annales: X. 1906—1907. 4:o.
Bulletin, 2:e Sér.:

Montpellier: Académie des Sciences et Lettres.
Mémoires de la section de médecine, 2:e Sér.:
Mémoires de la section des sciences, 2:e Sér: III, 5—7. 1906—1907.

Nancy: Société des Sciences (Ci-devant Société des Sciences Naturelles de Strasbourg).
Bulletin, 2:e Sér.:
Bulletin des séances, Sér. 3: VII, 2—3. 1906; VIII, 1. 1907.

Nantes: Société des Sciences Naturelles de l'Ouest de la France.
Bulletin, 2:e Sér.: VI, 4. 1906.

— Société Academique de Nantes.
Annales, 8:e Sér.: VI, 1—3. 1906; VII. 1906.

Nimes: Société d'Etude des Sciences Naturelles
Bulletin: XXXIII. 1905.
Supplement:

Paris: Société Entomologique de France.
Annales: LXXII—LXXV. 1903—1906; LXXVI, 1—3. 1907.
Bulletin: 1903—1906.
Sainte-Claire Deville, J., Faune des Coléoptères du Bassin de la Seine. Tome II. Staphylinoidea, Paris 1907.
— Société Zoologique de France.
Mémoires: XVIII. 1905.
Bulletin:
— Société de Géographie.
La Géographie: XIV. 2—6. 1906; XV, 1—5. 1907.
— Rédaction de „La Feuille des jeunes naturalistes".
Feuille, 4:e Sér.: XXXVII, 440—444. 1907; XXXVIII, 445—451. 1907—1908.
Reims: Société d'Étude des Sciences Naturelles.
Bulletin, 3:e Sér.: XV, 1—4. 1906.
Comptes rendus:
Travaux:
Procès verbaux:
Rennes: L'Université.
Travaux scientifiques: V, 2. 1906.
Rouen: Société des Amis des Sciences Naturelles.
Bulletin, 5:e Sér.: XLI, 1—2. 1905.
Toulouse: Société d'Historie Naturelle.
Bulletin: XXXIX, 1—2. 1906.
Table générale des matières 1900 a 1905. Toulouse 1906.
— Société des Sciences Physiques et Naturelles.
Bulletin:
— Société Française Botanique.
Revue de Botanique:
Villefranche: Station viticole.

Grande-Bretagne et Irlande.

Cambridge: Cambridge Philosophical Society.
Proceedings: XIV, 2—4. 1907.
List: 1907.
Edinburgh: Royal Society.
Transactions: XLV, 2—3. 1905—06/1906—07. 4:o.
Proceedings: XXVII, 3—5. 1906—1907; XXVIII, 1—3. 1907—1908.
— Botanical Society.
Transactions:
Proceedings: XXVII, 1—2. 1906—1907.

Transactions and Proceedings:
Annual Report:

— La Rédaction de „The Annals of Scottish Natural History".

Annals:

Glasgow: Natural History Society.
Proceedings and Transactions, N. S.:

London: Royal Society.
Proceedings: Ser. A. Vol. 80. N:o A 535—538. 1907—1908; Ser. B. Vol. 80. n:o 536—538. 1908.
Reports of the Sleeping Sickness Commission:
Reports to the Evolution Committee.
Obituary Notices:

— Linnean Society.
Journal, Botany: XXXVIII, 263—265. 1907—1908
Journal, Zoology: XXX, 195—197. 1907—1908; XXXI. 203. 1907.
Proceedings: 1906—1907.
List: 1907—1908.

— Royal Gardens, Kew.
Bulletin: 1907.

— Distant, W. L.
The Zoologist, 4 Ser.:

Newcastle-upon-Tyne: Natural History Society of Northumberland, Durham and Newcastle-upon-Tyne.
Transactions: New Ser.: I, 3. 1907.

Plymouth: Marine Biological Association.
Journal, New Ser.: VIII, 1. 1907.

Italia.

Bologna: R. Accademia delle Scienze.
Memoire, Ser. 6: II. 1905; III. 1906. 4:o.
Indici generali:
Rendiconti, N. Ser.: IX, 1—4. 1904—1905; X. 1905—1906.

Catania: Accademia Gioenia di Scienze Naturali.
Atti, Ser. 4: XIX. 1906. 4:o.
Bulletino mensile, Nuovo Ser: 93—94. 1907; Ser. 2. I—II. 1907—1908.

Firenze: Società Entomologica Italiana.
Bulletino: XXXVIII, 1—4. 1906.

— Redazione della „Redia", Giornale di Entomologia.
Redia: III, 2. 1905; IV, 1. 1907.

Genova: Museo Civico di Storia Naturale.
Annali, Ser. 3:a: II (XLII). 1905—1906.
— Direzione del Giornale „Malpighia".
Malpighia: XX, 10—12. 1906; XXI, 1—8. 1907—1908.
Milano: Società Italiana di Scienze Naturali e del Museo Civico di Storia Naturale.
Atti: XLV, 4. 1907; XLVI, 1—3. 1907—1908.
Memorie:
Modena: R. Accademia di Scienze, Lettere ed Arti.
Memorie, Ser. 3: VI. 1906. 4:o.
— Società dei Naturalisti e Matematici.
Atti, Ser. 4:
— Redactore della „La Nouva Notarisia".
L. N. Notarisia: XVIII, 3—4. 1907; XIX, 1. 1908.
Napoli: R. Accademia delle Scienze Fisiche e Matematiche.
Atti, Ser. 2:
Rendiconto, Ser. 3: XII, 5—12. 1906; XIII, 1—2, 8—12. 1907.
— Società Africana d'Italia.
Bolletino: XXVI, 3, 6, 8, 9, 1907.
— Società di Naturalisti.
Bolletino, Ser. I: XX. 1906.
— Museo Zoologico della R. Università.
Annuario (N. Ser.):
Padova: Accademia scientifica Veneto-Trentino-Istriana (ci-devant Società Veneto-Trentina di Scienze Naturali).
Atti, Nuova Ser: III, 1—2. 1906.
Bolletino:
Palermo: Redazione della „Naturalista Siciliano".
Il. Natur. Sicil, N. Ser.:
— R. Orto Botanico di Palermo.
Bulletino:
— R. Instituto Botanico di Palermo.
Contribuzioni alla Biologia vegetale:
Pisa: Società Toscana di Scienze Naturali.
Memorie: XXII. 1906.
Processi verbali: XVI, 5. 1907; XVII, 1—2. 1907—1908.
Portici: Laboratorio di zoologia generale e agraria. R. Scuola superiore di Agricoltura.
Bolletino: I. 1907.
Roma: R. Istituto Botanico.
Annuario: VIII, 3. 1908. 4:o
Annali di Botanica: VI, 1—3. 1907—1908.

Roma: Biblioteca Nazionale Centrale Vittorio-Emanuele.
Bolletino:
Indice:

— Società Zoologica Italiana. (Ci-devant Società Romana per gli Studi Zoologici).
Bolletino, Ser. 2: VII, 7—9. 1906; VIII, 1—3. 1907.

— R. Accademia dei Lincei.
Atti: XVI, 8—12 (1:o Sem.) 1907; XVI, 1—12 (2:o Sem.). 1907; XVII, 1—4, 6—7 (1:o Sem.) 1908.

Varese: Società Crittogamologica Italiana.
Memorie:
Atti:

Venezia: Redazione della „Notarisia".
Notarisia, Serie Notarisia-Neptunia:
Sommario:

Japon.

Kyōto: College of Science and Engineering, Kyōto Imperial University.
Memoirs: I, 3. 1906—1907.

Tōkyō: College of Science, Imperial University.
Journal: XXI, 2—7, 9—11. 1906—1907; XXII. 1906; XXIII, 1. 1907. 4:o.

Les Indes occidentales.

Kingston: The Institute of Jamaica.
Journal:
Annual Report:

Les Indes orientales.

Calcutta: Asiatic Society of Bengal.
Journal, P. I:
Journal, P. II:
Journal, P. III:
Proceedings:
Journal & Proceedings:
Index:
Annual Address:

Luxembourg.

Luxembourg: Société Botanique.
Recueil des Mémoires et des Travaux:

Luxembourg: „Fauna“, Verein Luxemburger Naturfreunde (Société des Naturalistes Luxembourgeois).
Mittheilungen (Comptes Rendus):

Norvège.

Bergen: Bergens Museum.
Aarbog: 1907, 2—3.
Aarsberetning:
Sars, G. O., An account of the Crustacea of Norway: V, 17—20. 1907. 4:o.
Meeresfauna von Bergen:

— Norges Fiskeristyrelse (Direction des pêches de la Norvège).
Aarsberetning: 1906, 5; 1907, 2—5.
Hjort, D., Some Results of the International Ocean Researches. Edinburgh 1908.

Christiania: Universitetet.

— Videnskabs Selskabet.
Forhandlinger:
Nyt Magazin for Naturvidenskaberne:

Stavanger: Stavanger Museum.
Aarshefte: 1906.

Tromsö: Museum.
Aarshefter:
Aarsberetning:

Trondhjem: K. Norske Videnskabers Selskab.
Skrifter: 1906.
Dahl, Ove, Carl von Linnés Forbindelse med Norge. 1907. 4:o.

Pays-Bas.

Amsterdam: K. Akademie van Wetenschappen.
Verhandelingen. Afd. Natuurkunde, Tweede Sectie:
Verslagen and Mededeelingen, Afd. Natuurk., 3:e Reeks:
Register of de Verslagen and Mededeelingen:
Verslag van de Gewone Vergaderingen der Wis- en Natuurkundige Afdeeling:
Proceedings of the Section of Sciences:
Jaarboek:

— Genootschap ter Bevordering van Natuur-, Genees- en Heelkunde. Sectie voor Natuurwetenschappen.
Maandblad:
Werken Tweede Serie: VI, 1. 1908.

Groningen: Natuurkundig Genootschap.
Verslag:

Harlem: La Société Hollandaise des Sciences.
Archives néerlandaises, Sér. 2: XII, 3—5. 1907; XIII, 1—2. 1908.

Leiden: Nederlandsche Dierkundige Vereeiniging.
Tijdschrift, 2:de Sér.: X, 3. 1907.
Catalogus d. Bibliothek: V. 1907.

Nijmegen: Nederlandsche Botanische Vereeniging.
N. Kruidkundig Archief, 3:de Sér.: 1907.
Recueil des Travaux Botaniques Néerlandais: III, 3—4. 1907 IV, 1—3. 1907—1908.
Prodromus Florae Batavae:

s'Gravenhage: Nederlandsche Entomologische Vereeniging.
Tijdschrift: XLIX, 4. 1906; L, 1—4. 1907.
Entomologische Berichten: II, 31—36. 1906—1907.

Utrecht: Société Provincial des Arts et Sciences.
Verslag: 1907.
Aanteekeningen: 1907.

Portugal.

Lisboa: Academia Real das Sciencias. Classe de science, mathem., physic. e. natur.
Memorias, Nova Ser.:
Journal:

— Société Portugaise de Sciences Naturelles.
Bulletin: I, 1—3. 1907.

République Argentine.

Buenos Aires: Sociedad Cientifica Argentina.
Anales: LXII, 2—6. 1906; LXIII, 1—6; 1907; LXIV, 1—6. 1907

— La Rédaction de „Revista Argentina de Historia Natural".
Revista:

— Museo de Productos Argentinos.
Boletin:

— Museo Nacional de Buenos Aires. (Ci-devant Museo Publico).
Anales, Ser. 3: VI. 1906; VII. 1907; VIII. 1908.
Comunicaciones:

Córdoba: Academia Nacional de Ciéncias.
Actas:
Boletin:

La Plata: Museo de la Plata.
Anales, Sección botanica: I. 1902. 4:o.
„ Sección paleontológica: V. 1903. 4:o.
Revista: XI. 1904.
— Universidad de La Plata. Facultad de Ciencias Fisico-Matematicas.
Publicaciones:

Roumanie.

Bucarest: L'Herbier de l'Institut botanique.
Bulletin:

Russie.

Dorpat: Naturforscher-Gesellschaft.
Schriften:
Archiv, 2:te Ser.:
Sitzungsberichte: XV, 4. 1906; XVI, 1—3. 1907.
Irkutsk: La Direction du Musée.
Jakutsk: La Direction du Musée.
Kasan: Société des Naturalistes á l'Université Impériale de Kasan.
Travaux (Trudi):
Comptes rendues:
Kharkow: Société des Naturalistes á l'Université Impériale de Kharkow.
Travaux (Trudi):
Kiew: Société des Naturalistes de Kiew.
Mémoires: XX, 3. 1906.
Procès- Verbal.
Kischineff: Société des Naturalistes Bessarabiens.
Travaux: I, 2. 1906—1907.
Minusinsk: Museum.
Отчетъ: 1905.
Moscou: Société Impériale des Naturalistes.
Nouveaux Mémoires:
Bulletin:
Meteorologische Beobachtungen:
Матеріалы къ познанію фауны и флоры россійской имперіи. Отдѣлъ зоологическій. VII. Moscou 1907.
Труды зоологическаго Отдѣленія Общества. T. XIII. Moscou 1907. 4:o.

Moscou: Directorium der K. Universitäts-Bibliothek.
Gelehrte Nachrichten (Naturhist. Abth.):

Nikolsk: Hydrobiologisches Laboratorium der Fischzuchtanstalt Nikolsk.
Aus der Fischzuchtanstalt Nikolsk:

Odessa: Société des Naturalistes de la Nouvelle Russie.
Mémoires: XXX. 1907.

Riga: Naturforforschender Verein.
Korrespondenzblatt: L 1907.
Arbeiten, Neue Folge: XI. 1908.

Saratow: Station biologique du Wolga.
Arbeiten: III, 2. 1907.
Compte-rendu:
Bericht:

S:t Pétersbourg: Académie Impériale des Sciences.
Mémoires, 7:e Sér.:
Mémoires, 8:e Sér.: XIX, 1, 8, 10, 11. 1906—1907; XX, 1, 3, 9 1906—1907. 4:o.
Mélanges biologiques:
Bulletin, Nouv. Sér.:
Bulletin, V:e Sér.: XXIV. 1906.
Bulletin, VI:e Sér.: 1907, 8—18; 1908, 1—7.
Annuaire du Musée zoologique: XII. 2—4. 1907, nebst Beilage *Oshanin B.*, Verzeichniss der palearktischen Hemipteren. II. Band. Homoptera. II. Lief 1907.
Travaux du Musée botanique: III. 1907; IV. 1908.
Schedae ad Herbarium Florae Rossicae:

— Hortus Botaniqus. (Jardin Impérial botanique).
Acta: XXV, 1—2. 1905—1907; XXVII, 1. 1907.
Bulletin:
Отчетъ:

— Societas Entomologica Rossica.
Horæ:

— La Société Impériale des Naturalistes de S:t Petersbourg.
Trudi (Travaux):
Section Botanique.
Travaux:
Journal botanique: 1906, 6—8; 1907, 1—8.
Section de Zoologie et de Physiologie.
Travaux: XXXVI, 4. 1907.
Section de Géologie et Minéralogie.
Travaux: XXXII, 5. 1907.
Comptes rendus: XXXVIII, 1. N:o 2—8. 1907.

Tiflis: Kaukasisches Museum.
Mitteilungen. III, 2—3. 1907.
Kawraisky, F. F., Die Störarten des Kaukasus. Tiflis 1907.

Suède.

Göteborg: K. Vetenskaps och Vitterhets Samhället.
Handlingar, 4:de Följden:

Lund: Universitetet.
Acta, Ny följd. Afd. II. Medicin samt matematiska och naturvetenskapliga ämnen: II. 1906. 4:o.

— La Rédaction de „Botaniska Notiser".
Botaniska Notiser: 1907, 3—6; 1908, 1—2.
Förteckning öfver Skandinaviens växter. I. Kärlväxter, utg. af Lunds Botaniska Förening. Lund 1907.

Stockholm: K. Svenska Vetenskaps-Akademien.
Handlingar, Ny följd: 42, 2—9. 1906—1907. 4:o.
Arkiv för Botanik: VI, 3—4. 1907.
Arkiv för Zoologi: III, 3—4. 1907.
Öfversigt:
Årsbok: 1907.
Lefnadsteckningar:
Skrifter af Carl von Linné. I—III. Upsala 1905—1906.
Carl von Linnés betydelse såsom naturforskare och läkare. Uppsala 1907.
Caroli Linnaei Systema Naturae. Holmiae MCMVII. Folio.

— Entomologiska Föreningen:
Entomologisk Tidskrift: 28. 1907.

— Bergianska Stiftelsen.
Acta Horti Bergiani: IV. 1907.

— Statens skogsförsöksanstalt.
Meddelanden: 4. 1907.

— Föreningen för skogsvård.

Uppsala: R. Societas Scientiarum.
Nova Acta, Ser. 4: I, 7—9 1907 & Index; II, 1—2. 1907—1908. 4:o.
Hulth, J. M., Bibliographia Linnaeana. 1. Upsala 1907.

— Kongl. Universitetet (par Mr le Bibliothécaire, Prof. Annerstedt).
Redogörelse: 1906—1907.

Suisse.

Basel: Naturforschende Gesellschaft.
Verhandlungen: XIX, 1—2. 1907.

Bern: Naturforschende Gesellschaft.
Mittheilungen: 1609—1628. 1908.

— La Société Botanique Suisse (Schweizerische Botanische Gesellschaft).
Bulletin (Berichte): XVI. 1907.

Chambésy prés Genève: L'Herbier Boissier.
Bulletin, 2:e Sér.: VII, 6—7, 9—12. 1907; VIII, 1—4. 1908.
Mémoires:

Chur: Naturforschende Gesellschaft Graubündens.
Jahresbericht, Neue Folge: XLIX. 1906/1907.

Genève: Société de Physique et d'Histoire Naturelle.
Mémoires: XXXV, 3. 1907. 4:o.

— La Direction du Conservatoire et du Jardin botaniques.
Annuaire: 10. 1906—1907.

Lausanne: Société Vaudoise des Sciences Naturelles.
Bulletin, 5:me Sér.: XLII, 157—158. 1906—1907; XLIII, 159—161. 1907.
Observations météorologiques: XX. 1906. Lausanne 1907.

Neuchâtel: Société des Scienses Naturelles.
Bulletin: XXXIII. 1904—1905.

Schaffhausen: Schweizerische Entomologische Gesellschaft (Société Entomologique Suisse).
Mittheilungen (Bulletin): XI, 6—7. 1907—1908.

St. Gallen: Naturwissenschaftliche Gesellschaft.
Bericht:
Jahrbuch: 1906.

Winterthur: Naturwissenschaftliche Gesellschaft.
Mitteilungen:

Zürich: Naturforschende Gesellschaft.

Uruguay.

Montevideo: Museo Nacional.
Anales, Ser 2:
Anales, Sección historico-filosofica:
Arechavaleta J., Flora Uruguaya: III, 2. 1907—1908. 4:o

2. Dons.

Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut, Utrecht.
Meteorologisch Jaarboek (Annuaire météorologique): 1905. A Météorologie. 1907. 4:o B. Magnétisme terrestre. 1907. 4:o.
Mededeelingen en Verhandelingen. 5. Utrecht 1907.

The John Crerar Library, Chicago.
Twelfth annual Report for the year 1906. Chicago 1907.

Louisiana State University and A. & M. College, Agricultural Experiment Station.
Annual Report XIX. 1906.
Bulletin: N:o 97. 1907.

Société Ouralienne d'Amateurs des sciences naturelles, Jekaterinenburg.
Bulletin: XXVI 1907.

Institut Agronomique de Moscou.
Observations faites á l'Observatoire Météorologique 1906. Moscou 1908.

Finska Landtbruksstyrelsen (Suom. Maanviljelyshallitus).
Meddelanden (Tiedonantoja).
LIII. Landtbruksstyrelsens Berättelse för år 1904. Helsingfors 1907. 4:o. — Id en finnois.
LIV. 2. Meddelanden om permanenta smörundersökningar under. år 1905 vid Laboratorium för smörundersökningar i Hangö. Helsingfors 1907. 4:o. — Id. en finnois.

Formánek, R., Ein Lebensbild des Kaiserlichen Rates Edmund Reitter in Paskau. Schwabach 1908.

Palmén, J. A., Våra flyttfåglar. Helsingfors 1908.
— Muuttolintumme. Helsingissä 1908.

Reuter, O. M., Verzeichnis meiner bisher veröffentlichten zoologischen Publikationen. Helsingfors 1907.

Helsingfors le 13 mai 1908.

Enzio Reuter,
Bibliothécaire.

Übersicht der wichtigeren Mitteilungen 1907—1908.

I. Zoologie.

Mammalia.

Die Säugetiersammlung des finnischen Museums. Ein Aufruf zur Vervollständigung dieser Sammlung wurde erlassen und zugleich ein Überblick über die Vertretung der einzelnen Provinzen in dieser Sammlung in Form einer Tabelle gegeben. — Zwei Exemplare von *Castor fiber*, die in der Sammlung die Bezeichnung „Europa" trugen, erwiesen sich als unzweifelhaft aus Finland stammend. B. Poppius u. A. Luther. S. 59—63.

Lepus timidus L. Ein völlig albinotisches Exemplar, — auch die Iris war unpigmentiert — wurde in Nylandia, Kyrkslätt bei Obbnäs, am 13 Sept. 1907 erlegt. G. W. Forssell. S. 16.

Meles meles L. An einem Waldabhang in Nylandia, Ingå Fagervik, beobachtete A. W. Granit kleine, trichterförmige, 4—6, seltener bis 10 cm tiefe Gruben im Boden. Dieselben waren im Grunde mit dem Mycel eines trüffelartigen Pilzes übersponnen, und enthielten z. T. Stücke von Fruchtkörpern, einmal auch ein unversehrtes Exemplar

des Gasteromyceten *Rhizopogon luteolus* Fr. Die Gruben waren, stellenweise sehr dicht, über eine Fläche von etwa 2 Hektar verbreitet. Fusspuren und Exkremente wiesen darauf hin, dass der Dachs die Pilze ausgegraben hatte. Nach Angaben eines Waldwächters soll der Dachs in Pojo, Brödtorp, eine dunklere „Erdnuss" — vielleicht eine *Elaphomyces*-Art — begierig fressen. S. 112.

Beluga leucas Pall. Ein auf c. 4 m. Länge und fast 1 m. Breite geschätztes Ex. wurde am 28 Sept. 1907 im Meere bei Tvärminne (Nyland) beobachtet. A. Österlund. S. 48.

Aves.

Vermischte Notizen.

Ein abnorm kleines, rotgeflecktes Ei einer *Plymouth-Rock-Henne* wurde vorgelegt. A. Wegelius. S. 123.

Larus ridibundus L. Während die Lachmöwe in der Regel sich erst mit Eröffnung der Schiffahrt im Frühling im Hafen von Helsingfors einfindet, erschien die Art im Frühling 1908 bereits eine Woche ehe offenes Wasser vorhanden war. M. Brenner. S. 144—145. — E. W. Suomalainen. S. 145—146.

L. canus L. Erschien am $^{16}/_{IV}$ 08 zusammen mit der vorigen Art in Helsingfors. E. W. Suomalainen. S. 145—146.

L. fuscus L. Erschien am $^{19}/_{IV}$ 08 im Hafen von Helsingfors. E. W. Suomalainen. S. 146.

Seltenheiten. — Wichtigere neue Fundorte.

Corvus frugilegus L. wurde während der letzten 5 Jahre alljährlich in Lapponia kemensis, Muonio, beobachtet, im vergangenen Sommer (1907) aber besonders häufig, weshalb es wahrscheinlich ist, dass die Art dort nistet. In Lapp. kemensis, Kittilä Korkalo, wurde Mitte Mai ein Nest mit 4 Eiern gefunden, das aller Wahrscheinlichkeit nach dieser Art angehört. J. Montell. S. 39—40. — Karelia bor., Kirchdorf Liperi $^{15}/_{6}$ 07. E. W. Suomalainen. S. 42.

Nucifraga caryocatactes L. In Nyland, bei der Zool. Station Tvärminne beobachtet. J. A. Palmén. S. 48.

Sturnus vulgaris L. In verschiedenen Teilen Lapplands haben sich Staare in den letzten Jahren wiederholt gezeigt. Im Frühling 1903 wurde ein Ex. in Enontekis, Peltovuoma, tot auf dem Schnee gefunden; vom 19 April bis 12 Mai 1905 hielt sich ein einzelner Staar in Muonio auf. Im Kirchdorf Kittilä nistete ein Paar an einem Hause. J. Montell. S. 40. — O. Alcenius. S. 111. — Lapponia inarensis, Enare. J. A. Palmén. S. 111. — Auch in Savonia bor. und Karelia bor. war der Staar im Sommer 1907 sehr häufig und zahlreich. E. W. Suomalainen. S. 42.

Passer montanus L. Karelia bor., Kirchdorf Liperi $^{15}/_{6}$ 1907. E. W. Suomalainen. S. 42.

Upupa epops L. 1 ex. Lapponia enontekiensis, Hetta, $^{13}/_{IX}$. Ein zweites Ex. wurde am 19 desselben Monats in Muoslombolo auf der schwedischen Seite des Muonio-älf unweit Lapponia kemensis, Muonio Ylikylä, erlegt. J. Montell. S. 49.

Falco tinnunculus L. Ein Nest mit 9 Eiern wurde in Muonio am 7 Juni im Gipfel einer Kiefer auf einem Moor gefunden, am 22 Juni ein zweites Nest, vielleicht von demselben Paar erbaut. Auch sonst wurden Turmfalken an mehreren Orten in Lappland beobachtet. J. Montell. S. 41.

Asio otus L. Trat in Lapponia kemensis, Muonio, besonders im Dorf Ylimuonio, in grosser Anzahl auf. Allein im letzteren Dorf wurden 6 Nester gefunden. Stets wurden alte Elsternester benutzt, deren Dach die Eulen entfernten. J. Montell. S. 41—42.

Larus leucopterus Faber. Lapponia kemensis, Ylimuonio. J. Montell. S. 139.

Rissa tridactyla (L.). Lapponia kemensis, Muonio, wiederholt beobachtet. J. Montell. S. 139.

R. kotzebui? Lapponia enontekiensis, Hetta. Ein Ex. tot auf dem Schnee $^{20}/_{XII}$ 06. J. Montell. S. 139.

Podiceps minor Gmel. Nistete im Sommer 1906 in Lapponia enontekiensis, Palojoki. J. Montell. S. 83.

Pisces.

Monströse Dorsche. Dr. H. Federley demonstrierte eine sog. „Mopsform" von *Gadus morrhua,* sowie ein mit Skoliose behaftetes Ex. derselben Art. Beiderlei Abnormitäten sind in der Umgebung von Helsingfors nach Angabe der Fischer keineswegs selten. Verf. giebt eine Übersicht der Litteratur über ähnliche Deformationen unter den Teleostiern, und ist geneigt sie auf durch ungünstige Lebensbedingungen erzeugte rhachitische Veränderungen des Skeletts zuruckzuführen. S. 68—74.

Perca fluviatilis L., rote Form. Nylandia, Esbo Gallträsk. E. W. Suomalainen. S. 33.

Mollusca.

Das Vorkommen einiger Land- und Süsswassergasteropoden in Ostrobothnia kajanensis, Kuhmoniemi, wird von O. Sorsakoski erwähnt. S. 17.

Coleoptera.

Vermischte Notizen.

Käfer aus Süd-Karelien: I. Baeckmann. S. 17—18.

Über einige Variationserscheinungen im männlichen Geschlecht bei Agabus (Gaurodytes) arcticus Payk. B. Poppius. S. 52—55.

Pterostichus vermiculosus Mén. In einer glacialen, *Dryas* enthaltenden Ablagerung auf dem Isthmus karelicus, beim Pastorat Linnanmäki, fand H. Lindberg einen sehr charakteristischen Deckflügel eines Käfers, welchen B. Poppius als zu der oben erwähnten Art gehörig erkannte. Dieser Käfer ist ein typischer Bewohner der Tundren, dessen westlichster recenter Fundort im Gebiet der Petschora liegt. Schon früher hatte Lindberg aus der sehr geringen Grösse der gefundenen Pflanzenteile den Schluss gezogen, dass bei der Bildung der in Rede stehenden Ablagerung sehr ungünstige Verhältnisse ge-

herrscht haben müssten, eine Ansicht, die durch diesen Fund wesentlich gestützt wurde. H. Lindberg. S. 46. — Auf Grund seiner Untersuchungen über die Verbreitung recenter Käfer hatte B. Poppius bereits früher den Schluss gezogen, dass gewisse, im nördlichsten Teil unseres Faunengebietes vorkommende, hochnordische Coleopteren als Relicten aufzufassen seien, und zwar als solche aus einer Zeit, als ein arktisches Klima in einem grossen Teil des Landes herrschte, und eine arktische Fauna hier lebte. Dieser Auffassung waren andere Autoren entgegengetreten, welche die in Rede stehenden Formen als relativ spät von Osten her gekommene Immigranten betrachten. In dem Fund von *Pterostichus vermiculosus* sieht Poppius einen wichtigen Beleg für die Richtigkeit seiner Ansicht. S. 46—47.

Neu für das Gebiet.

Cryptopleurum crenatum Panz. Nylandia, Ekenäs. B. Poppius. S. 16.

Oxypoda ancilla J. Sahlb. Diese Art, die bisher nur in einem einzigen, in einem Bau von *Formica rufa* im Jenissei-Gebiet gefundenen Exemplar bekannt war, fand B. Poppius zwischen modernden Vegetabilien und unter Moos zwischen *Salix*-Gebüsch auf der Tundra. Sie dürfte deshalb nur zufällig als Ameisen-Gast auftreten. Halbinsel Kola, Nuortjaur; Halbinsel Kanin, an mehreren Orten. — S. 113.

Nemadus colonoides Kraatz. Tavastia australis, Hattula in Staarnestern. A. Wegelius. S. 111.

Ptiliolum croaticum Matth. Regio aboënsis, Karislojo Karkkali; Karelia ladogensis, Kirjavalaks, Jaakkima; Karelia rossica. J. Sahlberg. S. 171—174.

Ptiliolum rugulosum Allib. Regio aboënsis, Karislojo; Nylandia, Hangö-udd. J. Sahlberg. S. 172, 174.

Selatosomus sphaerothorax Reitt. Regio aboënsis, Lojo, ein totes Ex. unter der Rinde einer Fichte. J. Sahlberg. S. 172—173, 174—175.

Seltenheit.

Nacerdes melanura L. Karelia australis, Kyminlinna, 2 Exx. auf *Epilobium angustifolium*. Th. Grönblom. S. 19.

Hymenoptera.

Vermischte Notizen.

Zur Kenntnis der Hummel-Fauna der Halbinsel Kanin. B. Poppius. S. 85—89.

Biologische Beobachtungen an Hummeln teilt E. E. Sundvik mit. Schon früher hatte Verf. darauf hingewiesen, dass die Hummeln bei ihren Ausflügen bestimmte Wege benutzen, wobei sie an gewissen Gegenständen einen Augenblick zögern und auf dieselben achtgeben, sie gewissermaassen als Wegmarke benutzend. Im vergangenen Sommer wurden diese Beobachtungen an anderem Ort wiederholt und bestätigt. Eine solche Haltestelle wurde z. B. einmal binnen 28 Minuten von 50 Hummeln besucht, oft von 2—3 zugleich. S. 131—132. — Seine Angabe über das Vorkommen der Larven von *Volucella pellucida* in den Hummelnestern komplettiert Verf. dahin, dass vielleicht auch andere Arten hierbei in Frage kommen. S. 132—133.

Das Wachs der Hummeln wurde von demselben Verf. einem eingehenden Studium unterworfen, wobei sich eine auffallende Übereinstimmung mit dem von *Psylla alni* sezernierten Wachs herausstellte. S. 133—134.

Hinsichtlich der Nahrung der Hummeln kommt Verf. zu dem Resultat, dass die Hummeln nicht, wie Hoffer meint, ausschliesslich Honig sammeln. Sie verwerten vielmehr auch den von Cocciden und Aphiden hervorgebrachten sog. „Honigtau“ auf verschiedenen Pflanzen *(Abies, Populus, Sorbus)*. Dem entsprechend fand Kreis in Honigtau 40 % Dextrin, Verf. im Juni im Hummelhonig 30 % Dextrin neben anderen Zuckerarten, woraus sich eine auffallende chemische Übereinstimmung des im Frühling gesammelten Hummelhonigs mit dem Honigtau ergiebt. S. 134—135.

Eine Wachshülle wird in Finland nur ausnahmsweise um das Nest gebaut (etwa 4 Fälle unter mehreren Hunderten wurden beobachtet). S. 135—136.

Schliesslich erwähnt Verf. der hohen Temperatur, die oft in den Nestern der Hummeln herrscht. S. 136—137.

Isosoma calamagrostidis Schlecht. bildet auf *Calamagrostis epigejos* (L.) Roth Cecidien, die eine oft kaum bemerkbare, lang spindelförmige, zuweilen schwach querrunzelige oder mit unregelmässigen Ausbuchtungen versehene Anschwellung der zwischen dem obersten Knoten und der Blütenrispe befindlichen Stengelpartie darstellen. Hierdurch wird totale Weissährigkeit verursacht. Das Cecidium enthält mehrere kleine, längliche Larvenzellen hinter einander. Die Larve überwintert und verpuppt sich im Frühling. Etwa 2 Wochen später schlüpfen die fertigen Insekten aus, wobei jedes Individuum ein besonderes Loch an der Seite des Halmes beisst. E. Reuter. S. 65.

Neu für das Gebiet.

Crabro nigritus Lepell. Satakunta, Birkkala. Nest in einem c. 40 cm. langen, halb vermoderten Stumpf von c. 4 cm. Durchmesser. Die Larvenkammern befanden sich in einer einfachen, c. 10 cm. langen Reihe und waren 5—6 an der Zahl. In der zuletzt gebauten Zelle waren als Futter Dipteren angehäuft, welche R. Frey bestimmt hat. Th. Grönblom. S. 19.

Pemphredon rugifer Dahlb. Alandia, Föglö, Jomala und Hammarland. Å. Nordström u. R. Forsius. S. 16.

Pontania tenuitarsis Konow, *P. arcticornis* Konow. Lapponia kemensis, Kittilä. R. Forsius. S. 49.

Amauronematus poppii Konow, *A. aeger* Konow, *A. arcticus* Thoms. Lapponia kemensis, Kittilä. R. Forsius. S. 49.

Lygæonematus strandi Konow. Lapponia kemensis, Kittilä. R. Forsius. S. 49.

Cteniscus minutulus K. Pfankuch. R. Forsius. S. 49.

Isosoma graminicola Giraud. Regio aboënsis, Pargas Lofsdal;

Nylandia, Sjundeå; [auch in Albano bei Stockholm]. E. Reuter. S. 65—66.

Isosoma calamagrostidis Schlecht. Regio aboënsis, Pargas Lofsdal; Nylandia, Esbo, Helsinge. E. Reuter. S. 65.

Andricus inflator Htg. Cecidien an Eichen. Helsingfors. E. Reuter, S. 64. H. Federley, S. 66. — J. Sahlberg vermutet, dass die betreffenden Cecidien mit den von ihm im Herbst 1878 demonstrierten, von *A. fecundatrix* L. (Hart.) verursachten Gallbildungen identisch sind, und dass die zweite Generation dieser Art, *A. inflator* (Hartz) andere Gallen an derselben Pflanze hervorruft. S. 67.

Cryptocampus pentandrae Fall. (*amerinae* (L.) Knw). Cecidien an *Salix pentandra* L. Regio aboënsis, Kustö, Jollas, Pargas Lofsdal; Nylandia, Esbo Kilo. E. Reuter. S. 64—65. — R. Krogerus. S. 66.

Aulax hieracii Bché (Htg). Cecidien an *Hieracium umbellatum* L. Regio aboënsis, Pargas Lofsdal. E. Reuter. S. 64. — Regio aboënsis, Lojo. A. Luther. S. 64.

Seltenheiten. — Neue wichtige Fundorte.

Pteronus kriegeri Konow. Lapp. kemensis, Kittilä. R. Forsius. S. 49.

Amauronematus villosus Thoms. Lapp. kemensis, Kittilä. R. Forsius. S. 49.

Lepidoptera.

Vermischte Notizen.

Eine *reiche Schmetterlings-fauna während des Oktober* beobachteten A. Wegelius und Th. Grönblom an den Strassenlaternen in Helsingfors. Unter den zahlreichen erwähnten Arten ist besonders *Hybernia aurantiaria* Esp. hervorzuheben, welche hisher nur zweimal im Lande gefunden wurde, jetzt aber von allen Arten am zahlreichsten vertreten war. A. Wegelius. S. 125—126.

Epiblema tedella Cl. stellte in Nyland, Kyrkslätt, starke Verheerungen am Fichtenwald an. E. Reuter. S. 67.

Neu für das Gebiet.

Odontosia (*Lophopteryx*) *camelina* L. ab. *giraffina* Hübn. Tavastia australis, Birkkala. $^{7}/_{VII}$ 07. Th. Grönblom. S. 52.

Diloba coeruleocephala L. Helsingfors. 7 Okt. 07. Th. Grönblom. S. 51—52. — Nylandia, Ekenäs. G. Fabritius. S. 138.

Cucullia lucifuga Hübn. Savonia bor., Kuopio Haminanlahti. G. Fabritius. S. 138. — Tavastia australis, Joutsa; Savonia austr., Rantasalmi; Savonia borealis, Kuopio. B. Poppius. S. 168.

Tapinostola elymi Fr. Nylandia, Lappvik. H. Federley. S. 68.

T. elymi var. *saturatior* Staud. Nylandia, Tvärminne Björkskär. H. Federley. S. 68.

Xanthia citrago ab. *fasciata* n. ab. Der Hauptform ähnlich, aber am Vorderflügel das ganze Feld zwischen der Mittellinie und der äusseren Querlinie rötlich braun, viel dunkler als die Grundfarbe. Bei der Zucht von Larven aus Tavastia australis, Birkkala, Nikkilänsaari, wurden neben der Hauptform zwei Exx. der Aberration erhalten. A. Grönblom. S. 52.

Oecophora tripuncta Hw. Alandia, Föglö. Å. Nordström. S. 138.

Diptera.

Vermischte Notizen.

Tachydromia-Arten Finlands. Eine Revision dieser Tiere ergab, dass innerhalb des Gebietes im Ganzen 31 Arten vorkommen. Eine Übersicht über die Verbreitung der Verschiedenen Formen wird gegeben. [Die Einteilung in Provinzen ist nicht dieselbe wie auf der diesem Heft beigefügten Karte, sondern bezieht sich auf die von Sahlberg in: Catalogus Coleopt. faunae fenn. 1900 benutzte]. R. Frey. S. 20—21.

Bemerkenswerte Anthomyiden-Funde in Finland. R. Frey verzeichnet zahlreiche, von P. Stein in Treptow a. R. bestimmte Arten nebst ihren Fundorten. S. 117—122.

Neu für das Gebiet.

Tachydromia articulata Macq., *T. pallidiventris* Meig., *T. calceata* Meig., *T. cothurnata* Macq. und *T. difficilis*, alle aus Alandia. R. Frey. S. 21.

Doros conopseus Fabr. Satakunta, Birkkala. R. Frey. S. 33.

Leptis tringaria L. Finnisch-Lappland. R. Frey. S. 16.

Gampsocera numerata Heeg. Ein von J. A. Palmén 1870 demonstriertes Dipteron der Gattung *Oscinis* (*Gampsocera*) aus Tavastia australis, Tavastehus, und Görz in Österreich erweist sich als das ♂ von *Gampsocera numerata* Heeg. R. Frey. S. 139—140. — J. A. Palmén. S. 140—142.

Aptera.

Haematopinus tenuirostris Burm. und *H. eurysternus* Denny auf Kühen in Karelia austr., Weckelaks Kvarnby. E. Reuter. S. 124.

H. piliferus Denny auf Hunden am selben Ort. E. Reuter. S. 124.

Mallophaga.

Trichodectes climax Nitzsch auf Ziegen. Karelia austr., Weckelaks Kvarnby. E. Reuter. S. 124.

T. latus Nitzsch auf Hunden. Ebendaselbst. E. Reuter. S. 124.

T. scalaris Nitzsch auf Kühen in Tavastia australis, Hattula Herrenäs. E. Reuter. S. 111. — Karelia australis, Weckelaks Kvarnby. R. Forsius. S. 111. E. Reuter. S. 124.

Orthoptera.

Platycleis grisea Fabr. forma *macroptera*. Nylandia, Kyminlinna bei Kotka. A Sallmén. S. 123.

Leptophyes punctatissima Bosc. Regio aboënsis, Pargas Lofsdal. O. M. Reuter. S. 84—85.

Odonata.

Libellula 4-maculata L. Wanderungen dieser Art wurden an der Zoolog. Station Tvärminne während der Sommer

1906 und 1907 beobachtet. H. Federley. S. 168. — J. Sahlberg. S. 168.

Libellula caudalis Charpr. Ein massenhaftes Auftreten dieser seltenen Art während einige Stunden wurde in Tavastia australis, Sysmä, beobachtet. Wahrscheinlich handelte es sich auch hier um eine Wanderung. A. Poppius. S. 168.

Arachnoidea.

Vermischte Notizen.

Eine Sammlung von farbigen Abbildungen finländischer und Süd-russischer Spinnen, welche A. v. Nordmann hatte anfertigen lassen, wurde vorgelegt. T. H. Järvi. S. 48.

Halacarus hydrachnoides Lohm. Die am 4 Mai 1907 demonstrierte Halacaride (vgl. Medd. Soc. pro F. et Fl. F. H. 33, 1907, S. 119) ist nach Lohmann die oben erwähnte Art oder eine neue, ihr nahe stehende Spezies. K. M. Levander. S. 16—17.

Eriophyes rudis (Can.). Eine Serie verschiedener Entwicklungsstadien von Hexenbesen, welche diese Art auf *Betula verrucosa* Ehrh. verursacht hatte, legte Dr. Enzio Reuter vor. S. 16.

Neu für das Gebiet.

Eriophyes fraxini (Karp.) Nal. Gallen an *Fraxinus* in Nylandia, Lovisa. E. Reuter. S. 67.

Vermes.

Terebellides stroemi Sars. wurde im nordöstlichen Teil der Ostsee zwischen Dagerort und Utö (59° 19′ n. Br., 21° 30′ östl. L. v. Greenwich) in einer Tiefe von 121 m. gefischt. Der Salzgehalt var 9,78 ‰, die Temperatur 4,36 C°. In der Grösse nähern sich die Exx. den von Steen für Exx. aus der Kieler Bucht angeführten Maassen. K. M. Levander. S. 126—128.

Hirudo medicinalis L. Eine Übersicht der Verbreitung des Blutegels in Finland giebt K. M. Levander. Die in

Rede stehende Art kommt an vielen Orten im südlichen und mittleren Finland bis Kuopio, also bis etwa 63 ° n. Br. vor. S. 27—33.

Über das Vorkommen von Planaria alpina Dana in Lappland vgl. A. Luther. S. 56—59.

Zur Kenntnis der Verbreitung der Gordiiden in Finland. K. M. Levander. S. 106—109.

Anuraea aculeata Ehrbg var. *cochlearis* M. Voigt. K. M. Levander. S. 34—35.

Bryozoa.

Zur Kenntnis der Verbreitung der Süsswasser-Bryozoen in Finland. K. M. Levander. S. 97—106.

Protozoa.

Entamoeba buccalis (v. Provazek). Bei einer daraufhin untersuchten Person in Helsingfors wurde diese Art regelmässig gefunden. K. M. Levander. S. 50.

II. Botanik.

Über Carl von Linné und seine Bedeutung für die Naturwissenschaften sprach Herr Doktor Harry Federley. S. 2—11.

Plantæ vasculares.

Systematische Notizen.

Calamagrostis gracilescens Blytt. Die in der Litteratur mit diesem Namen bezeichneten Formen werden auf Grund des zum grössten Teil sterilen Pollens von Herrn Custos Harald Lindberg als die Bastarde *C. lanceolata* × *neglecta* und *C. neglecta* × *purpurea* gedeutet. Die von

Blytt in der Nähe von Kristiania gesammelten Originalexemplare sind *C. lanceolata* × *neglecta*, während die Combination *C. neglecta* × *purpurea* gleich *C. Angermannica* Laest. und *C. Huebeneriana* Whe zu sein scheint. S. 42—46.

Cardamine amara var. *trisecta*. Auf Grund einer grösseren Anzahl, von den Herren S. und G. Brotherus eingesammelter Exemplare wird von Herrn Rektor M. Brenner ausgesprochen, dass die genannte Pflanze nicht als eine Aberration oder Missbildung, sondern vielmehr als eine gut ausgeprägte, systematische Form betrachtet werden muss. S. 116.

Hieracium-Formen: M. Brenner. S. 142—144.

Linnæa borealis. Von Herrn Rektor M. Brenner werden einige systematische Notizen über *Linnæa borealis* mitgeteilt und 7 Formen als neu beschrieben. S. 89—97.

Rosa. Über einige Formen der *Rosa opaca* Fr. werden von Herrn Rektor M. Brenner systematische Notizen mitgeteilt. S 128—130.

Taraxacum. Von Herrn Custos Harald Lindberg werden 35 *Taraxacum*-Arten, darunter 23 für die Wissenschaft neue, demonstriert (Acta Soc. pro Fauna et Fl. Fenn. 29, N:o 9). S. 15.

Von Herrn Rektor M. Brenner werden einige *Taraxacum*-Formen aus Nylandia erwähnt und dabei vier Arten als neu beschrieben. S. 22—26.

Ferner werden zwei *Taraxacum*-Formen aus Lappland von Herrn Rektor M. Brenner als neue Arten beschrieben. S. 74—76.

Neu für das Gebiet.

Calamagrostis lanceolata × *neglecta*. Im „Herbarium Musei Fennici“ liegen von diesem Bastarde Exemplare aus Regio Aboensis, Mynämäki; Nylandia, Kyrkslätt; Satakunta, Björneborg; Karelia Ladogensis, Valamo: Harald Lindberg. S. 44.

C. neglecta × *purpurea*. Im finländischen Universitätsmuseum finden sich Exemplare aus Alandia, Finström; Isth-

mus Karelicus, Valkjärvi; Ostrobottnia media, Pedersöre; Ostrobottnia borealis, Limingo; Kuusamo: Harald Lindberg. S. 43—45.

Cerastium glutinosum. Alandia: A. Palmgren. S. 157.

Hieracium-Formen. Nylandia, Ingå: M. Brenner. S. 142—144.

Linnæa jugosa Brenn., *L. subjugosa* Brenn., *L. tenuisulcata* Brenn., *L. subsulcata* Brenn., *L. vicina* Wittr. mit Subf. *nana*, *L. foveolata* Brenn., *L. amoenula* Wittr. mit den Varietäten *rubra* und *pallida*, *L. subconfluens* Brenn. und *L. sulcata* Brenn. wurden von Herrn Rektor M. Brenner vorgelegt. Sämtliche Formen waren in Nylandia, Ingå, gesammelt. S. 89—97.

Platanthera bifolia × *chlorantha.* Alandia, Föglö Juddö Delö (Widar Brenner) und Föglö Näfversholmen (Axel Arrhenius). — Alandia, Jomala: Alb. Backman. — Alandia, Lemland: Alvar Palmgren. — S. 117.

Rosa canina. Auf verschiedenen Plätzen in Alandia, in den Schären von Lemland und in Föglö, wie auch auf dem „festen Åland", beobachtet: A. Palmgren. S. 16.

Rosa opaca-Formen: *R. virens* **venosa* Sw. und **limitata* Matss., *R. virentiformis* **collinalis* Matss. und **Matssonii* Almqv. mit den Varietäten *canula* Almqv., *laetula* Almqv. und *firmula* Almqv. Nylandia, Ingå: M Brenner. S. 128—130.

Taraxacum-Formen:

T. Kjellmani Dahlst., *T. interruptum* Dahlst., *T. apicatum* Brenn., *T. stenoglossum* Brenn., *T. revertens* Brenn. und *T. falcatum* Brenn. Nylandia, Helsingfors und Ingå: M. Brenner. S. 22—26.

T. densiflorum Brenn. und *T. humile* Brenn., von Herrn Förster J. Montell in Lapponia Kemensis, Kittilä, eingesammelt, werden von Herrn Rektor M. Brenner vorgelegt. S. 74—76.

Seltenheiten. — Wichtigere Fundorte.

Alchimilla alpestris. Satakunta, Birkkala: A. A. Sola. S. 158.

A. glomerulans. Satakunta, Birkkala: A. A. Sola. S. 158.

Carex lævirostris. Tavastia australis, Hattula: A. Wegelius. S. 158.

Carex pediformis. Tavastia australis, Tavastehus: O. Collin.
Carex pilulifera. Karelia australis: K. Linkola. S. 158.
Carex riparia. Alandia, Jomala: Alvar Palmgren. S. 123.
Cassandra calyculata. Nylandia, Esbo: B. Poppius. S. 157.
Cephalanthera rubra. Nylandia, Kyrkslätt: B. Poppius. S. 157.
Chimophila umbellata f. *albiflora.* Regio Aboënsis, Lojo: E. af Hällström. S. 157.
Crambe maritima. Nylandia, Kyrkslätt im Jahre 1900 oder 1901, später ausgegangen: R. Kajanus. — Nylandia, Ekenäs Tvärminne im Jahre 1907 [1]): Carl Skottsberg. — S. 115.
Cratægus monogynus. Regio Aboënsis, Korpo Svartholmen: A. L. Backman. S. 124.
Drosera Anglica × *rotundifolia.* Nylandia, Lappvik: K. H. Hällström.
Glyceria aquatica (L.) Wahlenb. Nylandia, Ingå Fagervik: Widar und Thord Brenner. S. 116.
Hieracium-Formen. Nylandia, Ingå: M. Brenner. S. 142—144.
Hieracium atrobulbosum und *H. juncicaule.* Tavastia australis, Hauho: H. Buch. S. 157.
Lamium intermedium. Tavastia australis, Tammerfors: A. A. Sola. S. 158.
Ononis hircina. Nylandia, Sibbo: Greta Andersin. — Nylandia, Kyrkslätt: Synnöve Eriksén. — S. 157.
Oxalis acetosella f. *coerulea.* Satakunta, Vesilahti: Oiva Eronen. S. 157.
Picea excelsa l. *monstrosa.* Ein Exemplar dieser Form wurde von Herrn Förster E. T. Nyholm in Tavastia borealis, Kirchspiel Saarijärvi, Dorf Pyhäjärvi, beobachtet (Finska Forstföreningens Meddelanden XXV, 1908, erstes Heft). Das Exemplar hatte zwei Gipfel: M. Brenner. S. 170—171.
Picea excelsa l. *virgata.* Ostrobottnia australis, Laihia: Eeva Hermonen. S. 157.

---

[1]) Im sommer 1908 wieder verschwunden, wahrscheinlich von den Wellen oder durch Eis fortgerissen.

Potamogeton lucens. Tavastia australis, Hattula: A. Wegelius. S. 158.

P. perfoliatus × *gramineus.* Tavastia australis, Hattula: A. Wegelius. S. 158.

Rosa tomentosa. Mehrere neue Fundorte auf dem „festen Åland": A. Palmgren. S. 16. — Alandia, Hammarland Skarpnåtö: Widar Brenner, Harald Lindberg. S. 117.

Rubus Idæus. Im Kirchspiel Ingå, Nylandia, hat Herr Rektor M. Brenner an demselben Himbeerstrauch vollkommen reife, sowohl rote als hellrote und hellgelbe Früchte beobachtet. S. 17.

Salsola kali. Alandia, Eckerö: Alvar Palmgren. S. 123.

Sparganium affine. Nylandia, Ingå: M. Brenner. S. 81.

Spiræa filipendula f. *apetala.* Alandia, Föglö Nötö, mehrere Individuen unter der Hauptform, bisher nicht in Finland beobachtet: Widar Brenner. S. 117.

Taraxacum. Einige Notizen über die Verbreitung von *T. gibbiferum* Brenn., *T. uncinatum* Brenn. und *T. medians* Brenn. werden von Herrn Rektor M. Brenner mitgeteilt. S. 23—24.

Vaccinium vitis Idæa f. *leucocarpa.* Im Herbste 1907 hat Herr Doktor Harry Federley 10 liter weisse Preisselbeeren aus Tvärminne Kalfholmen, in den Schären von Ekenäs, Nylandia, erhalten. Auch im Sommer 1903 wurde daselbst weisse Preisselbeere feilgeboten. S. 17.

Viola canina × *rupestris.* Tavastia australis, Tavastehus: A. L. Backman. S. 124.

Verwildert oder eingeschleppt.

Bromus unioloides. Satakunta, Björneborg: C. W. Fontell, Hjördis Wikman. S. 114.

Chrysanthemum segetum. Nylandia, Ingå Svartbäck: M. Brenner. S. 76.

Erysimum crepidifolium. Karelia Ladogensis, Sordavala: Ernst Häyrén, E. W. Suomalainen. S. 114.

Hutchinsia petræa. Nylandia, Pärnå: Åke Nordström. S. 157.

Lepidium Virginicum. Satakunta, Björneborg: C. W. Fontell, Kerstin Lindström. S. 114—115.

Sambucus racemosa. Ostrobottnia media. Jakobstad: G. A. Hedberg. S. 157.

Monstrositäten und Formen.

Betula verrucosa. Eine Serie verschiedener Hexenbesenbildungen, die von *Eriophyes rudis* hervorgerufen waren, wurde von Herrn Doktor E. Reuter demonstriert. S. 16.

Campanula persicifolia. Die Krone variiert von schalenförmiger, niedriger und weiter Form (var. *cupularis*) durch die gewöhnliche weite Form mit gerundetem Boden bis zu einer Form, die lang und verhältnissmässig schmal ist und nach unten schmaler werdenden, trichterförmigen Boden besitzt (var. *angustiflora*): M. Brenner. S. 131.

Fraxinus excelsior. Von *Eriophyes fraxini* hervorgerufene Deformationen der Blütenstellungen und der Früchte, s. g. Klunker, die von Herrn Intendenten J. E. D:son Iverus in Lovisa, Nylandia, eingesammelt waren, werden von Herrn Doktor E. Reuter vorgelegt. S. 67.

Geranium silvaticum. Auf der Insel Nötö im Kirchspiel Ingå, Nylandia, hat Herr Rektor M. Brenner bei *G. silvaticum* drei verschiedene Blütengrössen beobachtet: 1) grosse Blüten mit $2\,^1/_2$ bis 3 mal längeren Kronenblättern als die Kelchblätter, 2) kleine Blüten, wo die Kronenblätter etwa doppelt länger als die Kelchblätter waren (f. *minoriflorum*), und 3) kleinste Blüten mit Kronenblättern ungefähr von der Länge der Kelchblätter (f. *parviflorum*). Die Blütenfarbe variierte von dunkel rotviolett durch heller rotviolett, beinahe rosenrot und schwach rot bis zu reinweiss. Die erstgenannte Farbe kommt sowohl bei den grossen Blüten als bei der Form *minoriflorum* vor, die hellviolette Farbe bei den grossen Blüten, die rosenrote bei der Form *minoriflorum* und die schwach rötliche wie auch die weisse bei den grossen Blüten und bei der Form *parviflorum*. S. 130.

Hyacinthus orientalis. Ein chlorotisches Exemplar der gewöhnlichen Hyacinthe war von Herrn Stud. med. Runar Forsius eingesandt: Harald Lindberg. S. 169.

Hymenopterocecidien auf *Quercus*, *Hieracium umbellatum*, *Salix pentandra*, *Calamagrostis* und *Triticum repens* werden von Herrn Doktor E. Reuter demonstriert. — Diesbezügliche Notizen werden auch von den Herren R. Krogerus, Harry Federley, J. Sahlberg und A. Luther mitgeteilt. — Siehe unter Zoologie, S. 208—209. — S. 64—67.

Picea excelsa. Die Formen *virgata*, *oligoclada*, *brevifolia* und *glomerulans* der Fichte sind nach Herrn Rektor M. Brenner nicht als systematische Einheiten, sondern nur als von verschiedenen äusseren Verhältnissen hervorgerufene Abnormitäten aufzufassen, die auch als periodische Aberrationen an demselben Baum auftreten können. Als Beleg dieser Ansicht wird u. a. eine Fichte aus Nylandia, Ingå, besprochen und abgebildet, wo *virgata*-Äste mit solchen vom *oligoclada*-Typus alternieren, wie auch mit Ästen einer dritten Form, die durch knotenartig angehäufte, kurze und dicke Seitenäste gekennzeichnet ist (f. *nodosa* Brenn.). An einer anderen Fichte, unweit der erstgenannten wachsend, wird ein periodisches Wechseln der Länge der Nadeln beobachtet. S. 36—38.

Von Herrn Custos Harald Lindberg wird eine Fichte aus Nylandia, Kyrkslätt, mit Ästen und Nadeln von teils normaler (Nadeln 15—20 mm), teils minimaler (Nadeln 6—9 mm) Länge erwähnt. S. 38.

Pulsatilla vernalis f. monstr. *schizantha.* Diese Monstrosität, die von Herrn Ingeniör K. Selin bei der Fabrik Kymmene, Nylandia, gefunden war, ist dadurch eigentümlich, dass die Mehrzahl der äusseren Staubblätter zu schmalen Hüllblättern umgebildet sind, während die eigentlichen Hüllblätter normal entwickelt sind: Harald Lindberg. S. 168—169.

Rosa. Von Herrn Rektor M. Brenner wird ein Fall von Prolifikation bei *Rosa* sp. demonstriert. Von der Mitte der Blüten waren blätter- oder blütentragende Sprosse hervorgewachsen, und einige Blätter der neuen Sprosse

erinnerten in der Form an junge Blätter des *Acer platanoides*. S. 38—39.

Vermischte Notizen.

Dryas-Ablagerung auf dem Isthmus Karelicus. Vgl. oben unter Zoologie, S. 205—206. Harald Lindberg. S. 46—47.

Blütenbiologische Beobachtungen. Aus der Halbinsel Kanin werden von Herrn Doktor B. Poppius etwa 15 Pflanzenarten aufgezählt, die von verschiedenen *Bombus*-Arten besucht werden. S. 85—89.

Geranium silvaticum ist nach Herrn Rektor M. Brenner keine litorifobe Pflanze in den Schären von Ingå, Nylandia, wo die genannte Art reichlich auftritt und in unmittelbarer Nähe des Meeres gut gedeiht. Vergleiche Medd. Soc. Fauna et Flora Fenn. 18, S. 264, und Medd. 29, S. 25. — S. 130.

Najas tenuissima. In einer Gyttja-Probe, die von Herrn Agronomen A. Havola aus Mustamäensuo im Kirchspiel Vihti, Regio Aboënsis, genommen war, hatte Herr Custos Harald Lindberg zahlreiche (bis 125 St. in einer Bohrprobe) fossile Samen von *Najas tenuissima* und daselbst auch die Brackwasserdiatomacee *Nitzschia scalaris* gefunden. Überall wo *Najas tenuissima* noch wächst oder fossil gefunden wurde, ist sie von Blütenpflanzen resp. Diatomaceen begleitet, die Brackwasser vorziehen. Im See Hiidenvesi in Vihti tritt *Najas tenuissima* also zusammen mit *Myriophyllum spicatum* auf. Der See Hiidenvesi scheint daher früher eine Bucht des Meeres gewesen zu sein. S. 169—170.

Musci.

Jungermannia Baueriana, die von Schiffner von *J. Floerkei* abgetrennt wurde, wird vom Autor auch aus Finland, Kuusamo (leg. V. F. Brotherus) erwähnt. Eine kritische Durchmusterung des zugängigen finländischen Ma-

teriales zeigt, dass *J. Baueriana* in der Tat die bei uns häufigere Art ist. *J. Floerkei* ist nur auf den Åland-Inseln mehr verbreitet: Hans Buch. S. 124.

Lichenes.

Lecidea ameibospora, neu für Finland, wurde in Savonia borealis, Kuopio, eingesammelt: K. Linkola. S. 158.

Lecidea commaculans wurde in Lapponia Inarensis, im Vätshir-Gebirge, auf Olivingestein von Herrn Ingeniör V. Tanner gefunden. S. 124.

Nephromium Lusitanicum, aus Finland nicht früher bekanint, wurde in Nylandia, Kyrkslätt, von Herrn Custos Harald Lindberg gesammelt. S. 83 und 158.

Algæ.

Sphærella nivalis wurde von Herrn Ingeniör V. Tanner im Sommer 1907 in grosser Menge in der Schneeregion des Halditschocko beobachtet: A. L. Backman. S. 124.

Fungi.

Neu für das Gebiet.

Dothiora sphæroides. Dieser Pilz wurde in der Nähe der Stadt Helsingfors, Nylandia, auf modernden Zweigen von *Populus tremula* angetroffen, und zwar zusammen mit *Valsa nivea*. Die Sporen waren 22—29 × 8—9 μ, also ein wenig grösser als in Rabenhorst's Kryptogamenflora von Deutschland, Oesterreich und der Schweiz, I, 3, S. 109, angegeben wird: A. A. Sola. S. 50.

Seltenheiten. — Vermischte Notizen.

Aecidium corruscans. Nylandia, Ingå: M. Brenner. S. 26.

Chrysomyxa Ledi (Aecidium abietinum) kam im Sommer 1907 in Nylandia, Ingå Svartbäck und Jakob-Ramsö, in gros-

sen Mengen auf *Picea excelsa* vor. Hunderte von Fichten sowohl auf den Felsen als im Sumpf waren vom genannten Pilze angegriffen. M. Brenner. S. 26.

Fomitopsis obducens war im Herbste 1907 ziemlich häufig in Helsingfors, Nylandia, zu beobachten, und zwar auf vermoderten Partieen von *Acer platanoides:* A. A. Sola. S. 50.

Phallus impudicus wurde in sieben Exemplaren auf Näfversholm in den Schären von Föglö, Alandia, von Herrn Widar Brenner angetroffen. Kommt wahrscheinlich auch auf Benö, Kirchspiel Föglö, vor. S. 26. — Von Herrn Cand. Alvar Palmgren wurden im Kirchspiel Jomala, Alandia, Hunderte von Individuen dieses Pilzes beobachtet; ebenso wurde der Pilz auf Jersö in Lemland, Alandia, angetroffen. S. 26—27. — Siehe auch Meddel. af Soc. Fauna et Flora Fenn. 33, S. 32 und 188.

Polypilus caudicinus (*Polyporus sulphureus*). Isthmus Karelicus, Valkjärvi: Harald Lindberg. S. 50 und 158.

Rhizopogon luteolus wird von *Meles taxus* als Nahrung benutzt. In der Nähe von Fagervik im Kirchspiel Ingå, Nylandia, wurden nämlich bis 10 cm tiefe Grübchen gefunden, wo der Boden oft mit Mycelien des genannten Pilzes bedeckt war. Auch wurden Mycelhaufen und ein ganzer Fruchtkörper des Gasteromyceten sowie Teile von solchen beobachtet. Möglicherweise wird auch *Elaphomyces* — im Kirchspiel Pojo, Nylandia — von *Meles* gefressen. Siehe auch unter Zoologie, S. 202. — A. W. Granit. S. 112.

Sclerotinia Trifoliorum trat nach Mitteilung von Herrn Förster K. O. Elfving in Kronoborg, Karelia Ladogensis, auf einem mit *Trifolium pratense* bewachsenen Felde verheerend auf und tötete daselbst den Klee auf einem Areal von ungefähr 10 m². Der Pilz ist auch in Nylandia, Lappträsk, und in Tavastia borealis, Saarijärvi, beobachtet worden: Fr. Elfving. S. 48.

Register

öfver

de vetenskapliga meddelandena.

Sällskapets Linné-fest den 23 maj 1907.

Sid.

Federley, Harry. Carl von Linné och hans betydelse för naturvetenskaperna 2
Föredrag och tal 12
Adress till Kongliga Svenska Vetenskaps-Akademien 12
Adress till Kongliga Universitetet i Uppsala 13

Mötet den 5 oktober 1907.

Lindberg, Harald. *Taraxacum*-arter 15
Forssell, G. W. Albinotiskt exemplar af *Lepus timidus* 16
Palmgren, Alvar. *Rosa*-former från Åland 16
Nordström, Åke. *Pemphredon rugifer* funnen i Finland 16
Frey, Richard. *Leptis tringaria*, ny för finska faunan 16
Reuter, Enzio. Häxkvastbildningar på *Betula verrucosa* 16
Poppius, B. *Cryptopleurum crenatum* funnen vid Ekenäs 16
Levander, K. M. Sötvattenhalacarid från Tusby träsk 16
Federley, Harry. Hvita lingon från Tvärminne 17
Brenner, M. Hallon af olika färg på samma buske 17
Levander, K. M. Nilviäisiä Kuhmosta 17
Baeckmann, I. Notiz über einige Käfer aus Süd-Karelien 18
Grönblom, Thorwald. Intressanta insektfynd 19
Frey, Richard. Finlands *Tachydromia*-arter 20
Brenner, M. Några *Taraxacum officinale*-former 22
— Mykologiska notiser 26
Palmgren, Alvar. *Phallus impudicus* från Jomala 26

Sid.

Levander, K. M. Verijuotikkaan, *Hirudo medicinalis* L., levenemisestä Suomessa 27

Mötet den 2 november 1907.

Suomalainen, E. W. Punainen ahven Espoon Gallträskistä 33
Frey, Richard. *Doros conopseus* fångad i Birkkala 33
Levander, K. M. *Anuræa aculeata* Ehrbg var. *cochlearis* M. Voigt 34
Brenner, M. Periodiska aberrationer hos granen (*Picea excelsa* (Lam.) Link) 36
Lindberg, Harald. Egendomlig gran från Kyrkslätt 38
Brenner, M. Prolifikation hos *Rosa*-art 38
Montell, Justus. Några för Lappmarken nya häckfåglar 39
Suomalainen, E. W. Muutamia lintutietoja 42
Lindberg, Harald. *Calamagrostis gracilescens* Blytt 42
— *Pterostichus vermiculosus* Mén. från *Dryas*-aflagring på Karelska näset 46
Poppius, B. Några ord med anledning af fyndet af fossil *Pterostichus* 46

Mötet den 7 december 1907.

Järvi, T. H. Al. v. Nordmann'in hämähäkkikokoelma 48
Elfving, Fr. *Sclerotinia Trifoliorum* från Kronoborg 48
Palmén, J. A. *Nucifraga caryocatactes* iakttagen i Tvärminne . . . 48
Österlund, Albert. *Beluga leucas* observerad i Tvärminne 48
Montell, Justus. *Upupa epops* skjuten i Enontekis 49
Frey, Richard. Berättelse öfver en dipterologisk exkursionsresa till Åland 49
Forsius, Runar. *Chalastogastra* från Kittilä lappmark 49
— *Cteniscus minutulus* Pfankuch från Finland 49
Levander, K. M. *Entamœba buccalis* från Finland 49
Sola, A. A. Sieniä Etelä-Suomesta 50
Grönblom, Thorwald. Uusia tulokkaita Suomen perhosfaunalle . 51
Poppius, B. Über einige Variationserscheinungen im männlichen Geschlecht bei *Agabus* (*Gaurodytes*) *arcticus* Payk. . 52
Luther, A. Über das Vorkommen von *Planaria alpina* Dana in Lappland 56
Poppius, B. R. och Luther, A. Det finska museets däggdjurssamling 59
Reuter, E. Några hymenopterocecidier 64
— Deformationer af blomställningar och frukter hos ask . . 67
— Starkt angrepp på gran af larven till *Epiblema tedella* Cl. 67
Federley, Harry. *Tapinostola elymi* Fr. och dess varietet *saturatior* Staud. 68

Sid.
Federley, Harry. Monströsa torskar 68
Brenner, M. Nya lapska *Taraxacum*-former 74
— Nya växtfynd från västra Nyland, hufvudsakligen från Ingå 76

Mötet den 1 februari 1908.

Lindberg, Harald. *Nephromium Lusitanicum* funnen i Finland . 83
Montell, Justus. *Podiceps minor* Gmel. häckande i Enontekis . . 83
Reuter, O. M. Om förekomsten af *Leptophyes punctatissima* Bosc. i Finland 84
Poppius, B. Zur Kenntnis der Hummel-Fauna der Halbinsel Kanin . 85
Brenner, M. Några *Linnæa*-former i Finland 89
Levander, K. M. Zur Kenntnis der Verbreitung der Süsswasser-Bryozoen in Finland 97
— Zur Kenntnis der Verbreitung der Gordiiden in Finland 106

Mötet den 7 mars 1908.

Wegelius, A. G. En för Finland ny coleopter, *Nemadus colonoides* Kraatz 111
Alcenius, O och Palmén, J. A. Notiser om *Sturnus vulgaris* L. . 111
Reuter, Enzio. *Trichodectes scalaris* på ungkor 111
Forsius, Runar. Ohyra hos nötboskap 111
Granit, A. W. Tryffelliknande svampar såsom föda åt gräflingen . . 112
— Härjning af *Cidaria dilutata* i Simo älfdal 113
Poppius, B. *Oxypoda ancilla* J. Sahlb. 113
Häyrén, Ernst. Fynd af fanerogamer 114
Brenner, M. Floristiska notiser 116
Frey, Richard. Anmärkningsvärda anthomyid-fynd från Finland . . 117

Mötet den 4 april 1908.

Luther, A. *Platycleis grisea* f. *macroptera* från Kotka 123
Wegelius, A. Rödfläckigt ägg af en Plymouth-Rock-höna 123
Palmgren, Alvar. För Åland nya fanerogamer 123
Backman, A. L. Botaniska meddelanden 124
Buch, Hans. *Jungermannia Baueriana* i Finland 124
Reuter, Enzio. Ohyra på nötboskap 124
Wegelius, Axel. Rik fjärilfauna under oktober 125
Levander, K. M. Om *Terebellides stræmi* Sars 126
Brenner, M. *Rosa opaca*-former i Ingå 128

Sid.
Brenner, M. *Geranium silvaticum* L. i Ingå skärgård 130
— Olika former af kronan hos *Campanula persicifolia* L. . . 131
Sundvik, Ernst Edv. Biologiska iakttagelser i afseende å humlorna 131

Mötet den 2 maj 1908.

Nordström, A. En för finska faunan ny microlepidopter, *Oecophora tripuncta* Hw. 138
Fabritius, G. *Cucullia lucifuga* Hübn. och *Diloba cærulcocephala* L. 138
Montell, Justus. Tvenne sällsynta måsar från Lappland 139
Frey, Richard och Palmén, J. A. *Gampsocera numerata* Heeg. i Finland 139
Brenner, M. Hieraciologiska meddelanden 142
— Skrattmåsen (*Larus ridibundus*) vid Helsingfors 144
Suomalainen, E. W. Nauru-, kala- ja selkälokkeja Helsingin Etelä-satamassa 145

Årsmötet den 13 maj 1908.

Blomstedt, Wäinö och Sælan, Th. Arbete om Finlands förnämsta ätliga och giftiga svampar 168
Federley, Harry. *Cucullia lucifuga* Hübn i Finland 168
— Vandringar af *Libellula 4-maculata* L. 168
Sahlberg, J. Libellulidvandringar 168
Poppius, Alfred. Vandring af *Libellula caudalis* Charpr 168
Lindberg, Harald. Botaniska meddelanden 168
Brenner, M. En för Finland ny granform 170
Sahlberg, J. Trenne för vår fauna nya *Coleoptera* 171

Tjänstemännens årsredogörelser.

Ordförandens årsberättelse 146
Skattmästarens årsräkning 155
Botanices-intendentens årsredogörelse 156
Zoologieintendentens årsredogörelse 159
Bibliotekariens årsberättelse 165

Bulletin bibliographique 176

Übersicht der wichtigeren Mitteilungen 1907—1908 202

Tryckfel.

Sid. 34, rad 8 uppifrån, böra orden *kam sie* utgå.
„ 39 „ 1 „ står *lad*, bör vara *odlad*.

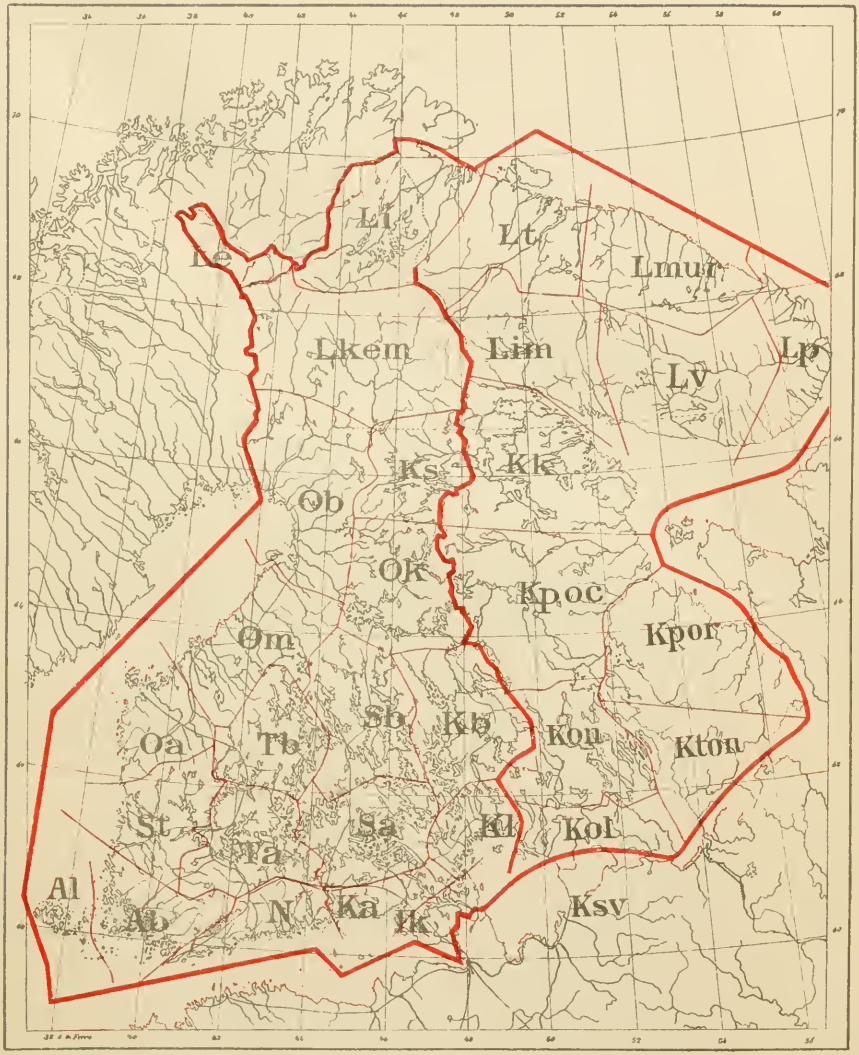

Ab	= Regio aboënsis	Kton	= Karelia transonegensis	N	= Nylandia
Al	= Alandia	Ks	= Kuusamo	Oa	= Ostrobothnia australis
Ik	= Isthmus karelicus	Ksv	= Karelia svirensis	Ob	= Ostrobothnia borealis
Ka	= Karelia australis	Le	= Lapponia enontekiensis	Ok	= Ostrobothnia kajanensis
Kb	= Karelia borealis	Li	= Lapponia inarensis	Om	= Ostrobothnia media
Kk	= Karelia keretina	Lim	= Lapponia Imandrae	Sa	= Savonia australis
Kl	= Karelia ladogensis	Lkem	= Lapponia kemensis	Sb	= Savonia borealis
Kol	= Karelia olonetsensis	Lmur	= Lapponia murmanica	St	= Satakunta
Kon	= Karelia onegensis	Lp	= Lapponia ponojensis	Ta	= Tavastia australis
Kpoc	= Karelia pomorica occidentalis	Lt	= Lapponia tulomensis	Tb	= Tavastia borealis
Kpor	= Karelia pomorica orientalis	Lv	= Lapponia Varsugae		

MEDDELANDEN

AF

SOCIETAS

PRO FAUNA ET FLORA FENNICA.

TRETTIONDEFJÄRDE HÄFTET
1907—1908.

MED TVÅ PLANSCHER, EN KARTA OCH TVÅ FIGURER I TEXTEN.

MIT EINER DEUTSCHEN ÜBERSICHT.

HELSINGFORS 1908.

Publications de la Societas pro Fauna et Flora Fennica en vente chez Edlundska bokhandeln (les Frères Hjorth), Librairie, à Helsingfors.

Notiser ur Sällsk:s pro Fauna et Flora Fennica förhandlingar:

8:de	häftet	(1864—69, 1882)	à Fmk	2: 50
9:de	„	(1868)	„ „	4: —
10:de	„	(1869)	„ „	5: —
11:te	„	(1871)	„ „	6: —
12:te	„	(1874)	„ „	6: —
13:de	„	(1871—74). . . .	„ „	6: —
14:de	„	(1875)	„ „	4: —

Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica:

Vol.	I	(1875—77) . . .	à Fmk	10: —
Vol.	II	(1881—85) . . .	„ „	8: 50
Vol.	III	(1886—88) . . .	„ „	10: —
Vol.	IV	(1887)	„ „	10: —
Vol.	V, 1, I - III	(1888 —95)	„ „	6: 50
Vol.	VI	(1889—90) . .	„ „	15: —
Vol.	VII	(1890)	„ „	10: —
Vol.	VIII	(1890—93) . .	„ „	10: —
Vol.	IX	(1893—94) . .	„ „	12: —
Vol.	X	(1894)	„ „	10: —
Vol.	XI	(1895)	„ „	12: —
Vol.	XII	(1894—95) . .	„ „	8: —
Vol.	XIII	(1897)	„ „	8: —
Vol.	XIV	(1897—98) . .	„ „	8: —
Vol.	XV	(1898—99) . .	„ „	10: —
Vol.	XVI	(1897—1900) .	„ „	8: —
Vol.	XVII	(1898—99) . .	„ „	9: —
Vol	XVIII	(1899—1900) .	„ „	7: —
Vol.	XIX	(1900). . . .	„ „	9: —
Vol.	XX	(1900—1901) .	„ „	7: —
Vol.	21	(1901—1902) .	„ „	8: —
Vol.	22	(1901—1902) .	„ „	7: —
Vol.	23	(1901—1902) .	„ „	13: —
Vol.	24	pas encore paru.		
Vol.	25	(1903—1904) .	à Fmk	10: —
Vol.	26	(1903—1904) .	„ „	12: —
Vol.	27	(1905—1906) .	„ „	12: —
Vol.	28	(1905—1906) .	„ „	10: —
Vol.	29	pas encore paru		
Vol.	30	(1904—1906) .	à Fmk	6: —

Meddelanden af Societas pro Fauna et Flora Fennica:

1:sta	häftet	(1876)	à Fmk	1: 50
2:dra	„	(1878)	„ „	2: —
3:dje	„	(1878)	„ „	2: —
4:de	„	(1878)	„ „	2: —
5:te	„	(1880)	„ „	2: 50
6:te	„	(1881)	„ „	3: —
7:de	„	(1881)	„ „	2: —
8:de	„	(1881)	„ „	2: —
9:de	„	(1883)	„ „	2: —
10:de	„	(1883)	„ „	2: —
11:te	„	(1885)	„ „	2: 50
12:te	„	(1885)	„ „	3: —
13:de	„	(1886)	„ „	3: —
14:de	„	(1888)	„ „	3: —
15:de	„	(1889)	„ „	3: —
16:de	„	(1891)	„ „	3: —
17:de	„	(1892)	„ „	3: —
18:de	„	(1892)	„ „	3: 50
19:de	„	(1893)	„ „	1: 50
20:de	„	(1894)	„ „	1: 25
21:sta	„	(1895)	„ „	1: 75
22:dra	„	(1896)	„ „	1: 50
23:dje	„	(1898)	„ „	2: 50
24:de	„	(1897—98) . .	„ „	2: —
25:te	„	(1898—99) . .	„ „	1: 50
26:te	„	(1899—1900) .	„ „	2: —
27:de	„	(1900—1901) .	„ „	2: —
28:de	„	(1901—1902) .	„ „	1: 75
29:de	„	(1902—1903) .	„ „	2: —
30:de	„	(1903—1904) .	„ „	2: —
31:sta	„	(1904—1905) .	„ „	2: —
32:dra	„	(1905—1906) .	„ „	2: —
33:dje	„	(1906 1907) .	„ „	2: —
34:de	„	(1907—1908) .	„ „	2: —

Herbarium Musei Fennici:

I.	Plantæ vaseulares	(1889)	à Fmk	3: —
II.	Musci	(1894)	„ „	1: 50

Festschrift für Palmén. I—II. (1905—1907) . . . à Fmk 40: —

Pris 2: — Fmk.

MBL/WHOI LIBRARY
WH 19IP G